Claus Rønlev
Slægtsforskning

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine flere tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

DIPLOMATARIUM HELSINGORANUM.

EN SAMLING AF AKTSTYKKER

TIL

BYEN HELSINGÖRS HISTORIE.

KJÖBENHAVN.

TRYKT I BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI VED F. S. MUHLE.

MDCCCLXI—LXVI.

Særskilt Aftryk af Aarsberetninger fra det kongelige Geheime-Archiv, III og IV Bind

SAMLING AF AKTSTYKKER TIL BYEN HELSINGÖRS HISTORIE*).

1.

Privilegium regium, capitulo Roskildensi concessum, Helsingoræ datum.

1308, 14 Februarii.

E. Dei gratia Danorum Sclauorumque rex Syælandiam inhabitantibus salutem et gratiam. Inhibemus sub optentu gracie nostre districte, ne quis aduocatorum nostrorum vel eorundem officialium, cuiuscumque condicionis aut status existat, familiam canonicorum Roskildensium super libertatibus, quas a progenitoribus nostris et nobis dinoscuntur hactenus habuisse, inquietet, aggrauet aliqualiter aut molestet, prout indignacionem nostram et vlcionem regiam duxerit euitandam. Cupimus enim ipsas omnes et singulas eis adeo plenas et liberas, sicut ipsas vnquam prius liberius et plenius habuerunt, modis omnibus (conseruare?), volentes, quod premisse libertates et earum quelibet ipsis in omnibus inuiolabiliter obseruentur. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum Helsingöör, anno Domini m° ccc° octauo, die beati Valentini martiris, in presencia nostra.

Membrana originalis, sigillo carens, inter diplomata Danica collectionis Arnamagnæanæ asseruatur, quam adire per translationem bibliothecæ academicæ pronunc non licet. Quum vero in magno diplomatario manuscripto archiui secreti apographum ejus Langebekianum adsit, ad illud hoce priuilegium hic excusum est. Multorum vero diplomatum recentiorum Helsingorensium inter Magnæana seruatorum, in diplomatario prædicto non exscriptorum, tenores modo ex breui recensione catalogi Magnæani afferri potuerunt.

*) Denne Samling gjör ikke Fordring paa at være fuldstændig; den er fremkaldt ved tilfældige Omstændigheder og indeholder blot et Udvalg af det Vigtigste.

2.

Afkald i Anledning af et Hamborgsk Skib, strandet ved Helsingör.

1393, 3 Maj.

Ik schipher Hermen Redebere van Hanborgh be kenne vnde bethughe openbare in desser schryft vor al den, de dessen bref sen edder horen lesen, dat de wolborn vorstinne vrow vrowe Margarete, konynine der ryke Norweghen, Sweden vnde en recht erue des rykes thu Dennemarken, vnde ere houetman her Folmer Jacobbesson des slotes thu Gorge hadden my mynen euer af ghe wunnen, dat jk der wolborn vorstinnen scholde denen vppe ere gnade, do quam dat wol thu van myner vor sumenysse vnde myner schiplude thu, dat my dat schip thu Helssinkyre in dat lant ghyngh. Des late jk schipher Hermen myd mynen vrunden de wolborn vorstynnen der ryke vorbenomet vnde eren houetman her Folmer Jacobbesson quid vnde lös vnde jk vnde myne vrunde nummende van Dennemarken dar mer vmme thu manende edder thu hinderde. Alz desse vorschreuen stukke stede vnde vast thu holdende sunder aregh vnde hulperede so hebbe jk Hermen vorbenomet myn jngheseghel myd myme ghuden willen ghe henghet vor vor dessen bref, ghe screuen an den jaren Godes dusent jar dre hundert jar in deme dre vnde negestigisten jare an deme daghe des hilghen crucis alse id ghe funden ward.

Bagpaa med en gammel Haand: et quittebreff aff skipper Redebere.

Original paa Pergament med et beskadiget Segl i grönt Vox. Tidligere trykt i Suhms Danmarks Historie XIV 575—576.

3.

Petrus episcopus curiam Helsingorensem scotat.

1415, 20 Januarii.

Omnibus presens scriptum cernentibus Petrus Dei gracia episcopus Roskildensis salutem in Domino. Noueritis nos latoribuspresencium Henrico Schulte et Cristine vxori eius et heredibus suis pro seruiciis suis, nobis hucusque factis et de cetero faciendis, curiam nostram in Helsingör, quam pronunc jnhabitant, annuisse, dedisse et scotasse jure perpetuo possidendam. Vnde obligamus nos et successores nostros dictis Henrico et Cristine et heredibus suis dictam curiam appropriare et disbrigare ab impeticione quorumcumque. In cuius rei testimonium secretum nostrum presentibus est appensum. Datum Helsingör anno Domini millesimo cd° decimo quinto ipso die sanctorum Fabianj et Sebastiani martirum.

Membrana originalis sigillo carens, in Danske Magazin V 71 prius impressa.

4.

Kong Eriks Privilegier for den nye By paa Kroken.

1426, 2 Juni.

Wy Eric meth Guths nather Danmarks, Sweriges, Noriges, Wendes oc Gothes koning oc hertug j Pomern helse alle the, som thette breff se eller höre læses, kærlighe meth Guth oc wor nather. Oc göre witerlicht, at for oss oc wort radh hafue waret wore elskilighe borghere oc bymen aff Örekrok oc hafue oss bethet besörye oc betrachte them meth ny priuilegia oc friheet, effter thet at wy wele, at the ther vpa Kroken scule flutte at bo oc ther en ny köpstædh bygge, huilken bön oc scellich begering wy effter wort radhs radh them gerne weet haue, oc benadhe them oc vnne for rikens oc stadsins oc alles there oc there effterkomeres beste oc bestand sculd sua dane priuilegia oc friheet, som her effter fölyæ. Fförst at the for troscapp oc willich thieniste sculd, som the oc there æruinge oc effterkomere oss oc cronen oc riket j Danmark oc wore effterkomere koninge willichlica oc trolica göræ oc beuise scule, ewinnelica haue, nyde oc beholde maghe swo dane priuilegia, frihede oc fordele, som andre wore borghere oc köpstedhe men vpa wore marknede oc sildeleye, so sum ære Schanör, Falsterbodhe, Malmöye oc Draköer. Jtem at wor foghed oc embitzman vpa Kroken oc borghemestere oc radhet j byen meth hanom schicke, sette oc bestille til wort oc wort rads behagh alle hande embitte oc gerningx folk vtj oc wm kring stadhen, effter thy som schellixt oc nuttest er, bothe for oss oc them oc for almughen oc for stadhen oc alt vm, swo at badhe then som sæll oc then som köper fange mugelicheth oc like for syt. Jtem at the, som herberghe oc gesterye vpe holde, scule haue falt öl oc mat oc fodher oc ther til stalling til swo mange heste, som wor foghed oc radhet thykker. Jtem wele wy, at engen scal haffue falt hö eller korn vden then som herberghererer er, oc then som stall rwm haffuer, oc hugitzen som swo dana stykke bör at haue. Jtem at enge geste eller köpmen, ther ey ære besidne borghere j Örekroek, sælye noghet clædhe eller læriit j alne tall, men with halffue stukke oc hele, oc lærittit widher hundradh eller reep, heelt eller halfft, hoser with dosin, heelt eller halfft, oc ölit widher tunner oc eke with kanner, jtem saltit widh pund, heelt eller halfft, eller tunner, oc eke j skæppe tall, jtem humlæ with pund eller tremet, helt eller halfft, oc eke widh skæpper. Jtem at enge geste göre landköop oc ey köpe noken köpenscap vt at före wten aff wore borghere, men til there eghyt bordh oc kost her at holde oc at fortære, thet mughe the köpe vpa torghet. Hwo her amot gör eller sich for sumer j thisse forscreffne made eller i noker anner stychke, then wære ho han ær, tha bæthre sich ther före effter stadzsins ræt. Jtem at wore borghere j Örekrook, hwor the fare ther aff byen oc til andre köpstædher til marknede, vnden takne wor fische marknede, at the wære oc fare til oc fra toll frij so sum andre wore borghere j landet. Jtem thenne forscreffne nathe, priuilegia oc friheet giue wy them oc vnne

at bruke, nyde oc behalde meth there stadz book vtuisinge oc article, som wy them oc nw vnt oc giuit haffue, swo lenge til thes at wy meth wort radh eller wore effterkomere koninge j Danmark noket annet nyttere oc bæthre pröue eller finne kunne, ther wy oc cronen oc rikit oc the meth stadzsins borghere oc bymen j Örekrok bæther meth kunne bestanden bliue. Her meth vnffa wy oc thage for^{ne} wore borghere, bymen oc menigheet, som nw alle redhe bygge j Örekrok oc her effter byggende og boande wordhe, oc the köpmen oc geste, som ther j godhe made meth there gots oc köpenschap til söke, vtj wor koninglich friidh, wærn oc hæghe serdeles oc bescherme for there thienist oc troschapp sculd, som the oss oc riket oc cronen plichtoge ære og göræ scule til euich tiith. Thy forbiwdhe wy alle oc hwer serdeles, ee hoo the helzt ære, oc serdeles wore foghethe oc embetzmen vpa Kroken forscreffne wore borghere, bymen oc menigheet j Örekrok her amot at hindre, vforrætte, mödhe eller vmake j nogher made, vnder wor koningxlige hempnd oc wredhe. Til witerlichet oc wysan alle thisse forscreffne stykker haffue wy ladit wort secret meth wilighe oc witscap henges for thette breff. Datum in castro nostro Wordhingborgh anno Dominj mcdxxvj dominica infra octauas corporis Christi.

Ad mandatum domini regis presente Benedicto Pogwisch milite Johannes Petri cancellarius.

Original paa Pergament med et forstödt Segl (Korset, der ovenpaa Skjoldet med de tre Kroner) i rödt Vox.

5.

Kong Christoffer af Baiern giver Peder Oxe en Gaard i Helsingör.

1440, 24 August.

Wii Cristoffer meth Gudhs nadhe Danmarcs, Wendis oc Gotes koning, palantzgreue paa Rein oc hertigh ii Beyeren, göre widerlicht alle men meth thettæ wort opnebreff, at aff wor serdelis nadhe, swo oc fore troscap oc willigh thiæniste, som thenne breffwisere Pædher Ogxæ, wor elschelighe man oc thiænere, righit her till giort hauer, oc han oc hans rette arffwinge righit oc oss her effter trolighe oc willelighe göre schule, swo lenge han oc the leue, tha haue wii vnt oc giuit oc vnne oc giue for^{de} Pædher Ogxæ oc hans hosfrwe Mætte, som han nw hauer, oc thörris rette arffwinge till ewinneligh eyæ wor oc krwnenes grund oc jordh, liggendis i Helsingöör westen fran kirken hooss præsthegardhen, som sigh wdhstrecker fran thet söndræ herstrædhe oc jn till thet nörre hærstrædhe, oc bastwen oc eet langht teghelthacht hws nw paa stander, oc forbiwthe wii alle wore foghede, æmbitzmen oc burgemestere oc alle andre, e hwo the helst ære eller wære kunne, for^{de} Pædher Ogxæ oc hans hosfrwe Mætte eller thörris rætte arffwinge her vdi athindre eller hindre lade i nogher made vnder wor konungelighe hæffnd oc vredhe. Till meræ forwaring her vm tha haue wii ladit hængt

wort secretum fore thettæ wort opnebreff. Datum castro nostro Haffnensi jpso die beati Bartholomei apostoli anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo.

Ad relacionem dominorum Erici et Martini, militum, Olaus Martini.

Original paa Pergament med Kongens Secret (firdelt med Danebrog: 1) de tre Danske Leoparder, 2) den Gotiske Löve, 3) de Baierske Ruder, 4) den Vendiske Lindorm) i rödt Vox. Udtog hos Ryge: Peder Oxes Levnet, Side 5.

6.

Kong Christoffer af Baierns Privilegier for Helsingör.

1441, 13 Marts.

Wij Christoffer met Gudtz naade Danmarchis, Wendis och Gottes koning, palandtz greffue paa Rinn och herttug vdj Beierenn, giöre witterligtt alle men, att wy aff wor sinderlige gunst och naade haffue tagett och wnndfangett, och tage[1] wndfaa med thette wortt obene breff worr elschelige borgemester[2], raadmend och borgere och ald menighedtt, som bygge och boo wdj wor kiöbstede Helszingör, vdj wor sinderlige wernn, hæge och kongelige beskierming, och stadfeste wy och wnde then[3] att nyde, haffue och bruge alle preuilegia, friihed och naade, som koning Erich thennom for osz wndt och giiffuett haffuer, i alle maade och mett alle artickle, som hans obne breff liide, som hannd thennom ther paa giiffuett haffuer mett sitt henginde jnndseigle. Item effterdj att for[ne] wore borgere haffue ey selff torgh, tha wnde wij thennom aff wor sinderlige naade, att the mue kiöbe kornn och saadennde[4] ware thill theris behoff i andre wore kiöbsteder och land frij wden thold, vnndertagen wore fiische leye. Item schulle ey theris ferger, schiiff och goedtz, som frem[5] thennom driiffue, were wnag[6], huor the kunde[7] wdj sundett. Item huo theris sild kiöbe will om hösten, hand schall bethalle thennom hinnde, som huis[8] gielder paa strannden, och ey were thenom annszeende paa theris skaade, wor koninglige told wforsömmett. Item wnde wy thennom att hugge elding wdj wore skoffue vndertagett eeg och böegh. Item kommer nogen theris borgere for bröde, hand skall ey worde bunden eller basted, men hand skall kaldis for wor fougett och borgemester[9] och giöre for thennom saa megitt som rett er, vden hand giör thend gerningh, som liiff eller ære gielder. Item skall eller maa ingen gange eller riide med spente armböst dag eller natt wdj for[ne] wor kiöbsted, dreffuis[10] nogen ther[11] att giöre och fantz[12] ther schade offuer, hand schall beholldc schaden wböttett. Item naar nogen Tydsch eller wdlendisch i for[ne] wor kiöbsted döer, tha schall giiffuis aff hans goudtz huer thiende pendingh, halff konngen, halff byenn, och

---

[1] adde: och. [2] ɔ: wore elschelige borgemestere. [3] ɔ: thennom. [4] ɔ: saadanne? eller: ædende? [5] ɔ: fran? [6] ɔ: wrag? [7] ɔ: komme? [8] ɔ: hun. [9] ɔ: borgemestere? [10] ɔ: derffuis. [11] ɔ: thett. [12] ɔ: fanger.

haffuer thend som döer ingen arffuing, da gaa om hans goudtz, som gammell rett och seduane er. Och thesze for^ne^ artickler haffue wy wnndtt och giffuett wore borgemestere, raad och menigheden i Helsingör, paa thett att wor kiöbstedt ther aff forbedris maa. Dog wille wy haffue fuldmacht thennom att forbedre och till eller aff att sette, som osz tyches thett nytteligen were. Thj forbiude wij alle, ehuo the helst ere, och serdelis wore fogder och embedtzmend for^ne^ wore borgemestere, raadmend, borgere och menighed eller nogen af thenom mod thenne vore gunst och naade i nogen maade att hindere, möde, thöffue eller wforredte, vnnder wor konngelig heffuene og wrede. Datum in castro nostro Helsingborg feria secunda post dominicam reminiscere, nostro sub secreto, anno Dominj mcdxlj.

Efter en fra Helsingörs Raadstue-Archiv leveret Concept til eller samtidig Afskrift af endel Transsumpter af disse Privilegier, som Borgemestere og Raad i Helsingör den 20 August 1588 udstedte under deres Bys Secret efter den rette principal original Privilegie under Kong Christoffers „konngelig haand och seigell", til Brug for deres Medborgere ved disses Besög paa de almindelige Markeder i Skaane og Halland, hvor de havde klaget over at være blevne besværede med Told af, hvad de indkjöbte til deres Huses Behov.

7.

Kong Christiern I giver Johan Oxe en Gaard i Helsingör.

1454, 11 August.

Wy Cristiern met Gudz nadhe Danmarcks, Norges, Wendes oc Gotes koning, greue i Oldenborgh oc Delmenhorst, göre widerligt alle men som nw ære oc kommescule, at fore troskap oc wellighe thieniste, som thenne breffuisere Jahan Oxæ, wor ælskeligh thienere oc embetzman vpa Kroghen, oss oc wort righe Danmarck her til giort hauer oc her effter trolige göre oc bewise scal oc maa, swo lenge han leffuer, tha haffue wij vnt oc giffuet oc vnne oc giffue met thette wort obnebreff hanum oc hans arwinge til ewindelighe eye wor oc kronenæ gardh oc grund liggendes i Helsinghöör synden wedh bykirken oc östen wedh Jes Anderssöns, som Pæther Hanssön hans swagher nw vdi boor, oc i lengen fra herstrædhen oc in til stranden, hwilken gardh oc grund oss ær tilfalden effter ræt dane arff effter Gerith Skredhers dödh. Thij forbiuthe wij alle, ehwo the helst ære eller wære kunne, oc serdeles wore foghede oc embetzmen, borghemestere, radhmen oc menighet i Helsinghöör for^ne^ Jahan Oxæ eller hans arwinge her vdi athindre eller hindre lade, möthe eller vforrætte i nogher made, vnden wor koningxlighe heffnd oc wredhe. Datum in castro nostro Kroghen dominica jnfra octauas beati Laurencij martiris nostro sub secreto anno Domini millesimoquadringentesimoquinquagesimoquarto.

Original paa Pergament med et Brudstykke af Secretet (Diplomatarium Christierni primi, Tab. II Nr. 1) i rödt Vox.

8.

Henrik Lemmeke sælger Johan Oxe en Arv efter en Borger i Helsingör.

1455, 13 October.

Allæ mæn thettæ breff see eller höre læses helsser jæch Hinrich Lemmeke, borger j Lubick, ewinnelighe met Gudh oc kungör allæ nærwærændes oc komesculendes, at jæch wetherkenner mich met thette mit opne breff athauæ soldh oc vpladhet welbyrdigh man Johan Oxæ, höwetzman pa Kroghen, all then arff, geld oc ræthicheedh, som mich tilfallen ær pa myn hwsfrvis wegnæ Anneke effter hennes modhers brodhers dödh Hinrich Sirenbergh, som borger war j Helsingör, Gudh hans syæll hauæ, thet wære j rörændes gotz oc vrörændes, jnnen byss eller vden, hwat thet hælzst næffnæs kan, enchtæ vnnertaghet, som j Danmarch ær beleghen, til ewerdelighe eyæ hauæsculendes, oc wetherkennes jæch mich folt oc alt vpathauæ borit aff for^ne^ Johan Oxæ for forscreffne arff, geld oc ræthicheedh, swo at mich allthingges wel met nöghes. Thy tilbynner jæch mich oc mynæ arffwinge for^ne^ Johan Oxæ oc hans arffwinge all forscreffne arff, geld oc ræthicheedh paa allæ arffwingges wegnæ, som for^ne^ arff oc geld kunnæ patalæ, tilatsta, ffrii oc hemlæ oc for hwers mantz ytermere tiltalæ. Til een störe forwaring ladher jæch hengge mit jncigle for thette breff, bethendes hetherlighæ oc beskedeñ mæntz jncigle til withnisbyrdh, som ære Jepp Clawssön, Eric Jenssön awapñ, borgemestere j Köpenhaffn, Bernd Wogn, Hans Kuleman oc Hans Sirenbergh, bymæn i samæstedh. Datum Haffñ anno Dominj mcdquinquagesimoquinto feria secunda ante festum sanctj Calixti pape.

Original paa Pergament. Af Seglene ere Nr. 1, 4—6 og et Brudstykke af Nr. 3 (alle i ufarvet Vox) bevarede.

9.

Christiern Is Stadfæstelse og Forbedring af Helsingörs Privilegier.

1456, 3 Juli.

Wij Cristiern meth Gutz nathe Danmarcks, Norghis, Wendes oc Gotes koning, greue i Oldenborgh oc Delmenhorst, göre alle widerlicht, at wii aff wor sönderlighe gunst oc nathe haue taghet oc vntfonget oc taghe oc vntfonge meth thette wort obne breff wore ælskelighe borghemestere, radhmen, borghere oc menighet, som bygge oc boo i wor köpstædh Helsinghöör, vdi wor sönderlighe wern, heghn oc koningxlighe beskerming, oc stadfeste wii oc vnne them athaue, nyde oc brughe alle priuilegia, friihet oc nadher, som wore forfæthre koning Eric oc koning Cristoffer them fore oss vnt oc giuit haue i alle made oc meth alle article, som theres obne breffue lude, the them ther vpa giuit haue. Jtem oc vpa thet at for^ne^ wor köpstædh maa thes ydermere forbæthres oc bliffue bestandeñ, tha vnne wii them aff wor sönderlighe

gunst oc nathe thesse effterscreffne friihet. Först at wor told skal vpa gaa om hösten, then tiidh han vpa gaar i Köbendehaffn oc i Köghe. Oc wele wii at engen wor foghet eller embitzman, som nw ær eller kommende wordher pa wort slot Kroghen, maa eller skal beware sigh meth theres sild om hösten, men wele wii eller nogher vpa wore weghne haue koningx köb een dagh paa theres sild, tha skal hun betales effter thy som sidhwane ær pa Skanör, Falsterbodhe, Draghöör oc Malmöghe etc. Jtem vnne wii oc forscreffne wore borghere, at hwo swo mange swin driffuer til olden, at han kan giffue swin til oldengeld, tha skule the taghe swin effter skellighet, som the taghe annerstædz i Siæland. Hwo ther ey hauer swo mange swin som forscreffuet staar, tha skal han löset meth penninge effter skellighet, som anderstædz i Siæland sidhwane ær. Jtem vnne wii them oc om vdhlendzske men, som theres stadzbogh oc priuilegia vdhuise. Oc wele wii, at the thesse for^ne^ article nyde oc brughe skule oc mwe frilighe her effter vden nogher wore foghetes oc æmbitzmentz hinder eller gensielse, thoc swo, at wii wele haue fuld mackt for^ne^ article atforbætlire, affatsette eller minske, om oss thet thöckes nyttelicht wære. Thy forbiuthe wii alle, ehwo the helst ære, oc serdeles wore foghete oc æmbitzmen pa Kroghen, som nw ære eller kommende wordhe, for^ne^ wore borghemestere, radhmen, borghere oc menighet eller nogher aff them omodh thenne for^ne^ wor besönderligh beskerming, gunst, nathe oc friihet, som forescreffuit staar, athindre, möthe, töffue, vmaghe eller i nogher made vforrette, vnder wor koningx-lighe heffnd oc wrethe. Datum in castro nostro Haffnensi crastino visitacionis beate Marie virginis, nostro sub secreto presentibus appenso, anno Domini mcdquinquagesimo sexto.

Ad relacionem domini Erici Ottonis militis magistri curie.

Bagpaa med en Haand fra det sextende Aarhundrede:

Koningh Christians then förstes stadtfestelse paa byens friigheder, besönderlegen om sijldt oc oldengeldtt, er giffuit anno 1457.

Original paa Pergament med Kongens Secret (Diplomatarium Christierni primi, Tab. II Nr. 1) i rödt Vox.

10.

Hr. Clavs Rönnovs Skjöde paa en Jord i Helsingör.

1457, 19 December.

Jek Clawes Rönnow, riddere oc myn nadeghe herre koningh Cristierns marsk i Danmarck, gör witherlict meth thette mit opne breff, ath jek haffwer solt oc sköth oc seell oc sköder thenne breffuisser Esbern Frendessön en jord, som jek köpte aff Gerith Skrædere, Gudh hans siell haffue, oc for^ne^ myn nadeghe herre megh wnt oc giffuit haffuer, om hans nades rætteghedh ther wt i kunne falle i dane aarff eller i nagher anddree mathe, til ewindhelighe eyghe, hwicken jornd i lengghe oc i brethe ær swo som

then jord ær, ther Katrine Wardenberg gaff til kirken i Helsinngör, oc westen nest then liggendes i samme steth, ok tilbindder jek megh oc mine arffuinghe for^{ne} Esbern oc hans arffuinghe for^{ne} jord at frij oc frelsse for hwer mans tiltale, ther meth rætthe wil pa tale. Tiil ythermere forwarningh oc statfestelse tha haffuer jek lath hengge mit jnsegle meth welborne menz jnsigle til witnesbyrdh, som ære her Werner Barsbergher, her Jep Jenssön, riddere, oc Jep Jenssön aff wapn. Datum Stocholm feria secunda ante festum beati Tome apostoli anno Dominj millesimoquadringentesimo quinquagesimo septimo.

Original paa Pergament med Seglene Nr. 1, 3 og 4 i grönt Vox.

11.

Truels Jenssöns Sjælegave til Frue Kloster i Helsingör.

1469, 22 Februar.

Alle men thette breff seer ellær höræ læsæ helsær jek Trvels Jenssön aff wabæn euingdeligh meth Gudh, och kungöræ meth thette myth opne breff alle neruerendes och komme skulleness, ath jek haffuer aff beradhwff och fulkomeligh wyliæ i myn welmakth vnth och giueth til ewingdeligh eyædom fra mek och myn arwingh en tredhiæ paarth aff en gaardh, huilken trediæ paarth som skyller xx grot aarlighaar, till wore frwe closter i Helsingör meth sodanth skeell, ath the skull holdhe mek en begengelse hwerth aar methfastetiid meth saa manghe prester, som tha j closter ær, och huilken for^{de} gaardh ligeness er i Lowentoffthe westær i byæn nest wangleedh vthi Konghens Lwngby soghen, som myn fadher Jes Trwellssön ottæ for megh, hwess syæll Gudh haffue. Till ydermere beuisningh och ewingdeligh stadfestelsse tha hengher jek myth jngzeill nedhen for thette breff meth ffere godhe meens, som jek bedher heer till, som ær Niels Anderssön, Vilken Nielssön, borghemester j Helsingör, och Per Hanssön, radheman j samesteed. Datum anno Dominj mcdlxix die beati Petri ad cathedram.

Original paa Pergament med Seglene Nr. 2 og 3 i grönt Vox.

12.

Christiern Is Beskjermelsebrev for Helligtrefoldigheds Kapel i St. Olafs Kirke i Helsingör.

1472, 9 Februar.

Wij Cristiern meth Gudz nadhe Danmarks, Sweriges, Norges, Wendes oc Gothes koning, hertug vdi Sleszwigh, grewe vdi Holtzsten, Stormarn, Oldenborgh oc Delmenhorst, göre alle widerlicht, at vpa thet at wii, wore arffuinge oc effterkomere koninge vdi Danmark mwe loffthaghne aff alle thee Gudz thieneste, som vdi the helge tree faldughætz capell vdi sancti Oleffs kirke vdi Helsingör skee skulle til ewigh tijdh, tha haue wii aff wor sönderlig gwnst oc nathe, swo oc fore her Johan Oxes ridderes wor elskeligh mantz oc radz kerlige bön skyld, haue taghet oc annamet oc taghe oc

anname meth thette wort obne breff her Laurentz capellan vdi for^{ne} capell oc hans effterkomere capellaner ther samme stedz til ewigh tijdh for^{ne} capell oc therres hyon, gotz, worthnede oc thienere vdi wor koningxligh frijdh, heghn, wern oc beskerming besönderlige atforsware oc fordeytinge til rette. Oc sammeledes haue wij vnt oc giffuit oc vnne oc giffue meth samme thette wort breff for^{ne} capellaner alle företywge marke sagher oc alt ther fore nedhen vpa alle therres oc for^{ne} capels hyon, gotz, wortnedhe oc thienere selffue vpatbære til ewigh tijdh, oc i samme made vnne wii oc giffue for^{ne} capellaner oc thienere therres frij jllæbrand vdi wore oc kronene skowæ omkring for^{ne} Helsingor, thock alle oldhenskowe vden skade, til ewigh tijdh. Thy forbyude wii alle oc serdeles wore foghede oc embitzmen for^{ne} capellaner, capell, therres hyon, thienere oc worthnede her amodh eller vdi athindre eller hindre lade, möde, platzse eller vdi nogre made vforrette, vnder wor koningxligh heffnd oc wrede. Ex castro nostro Helsingborgh dominica quinquagesime nostro sub secreto anno Domini mcdlxxsecundo.

Ad relacionem dñi Olaui Martini episcopi Roskildensis presente dño rege.

Original paa Pergament med sönderbrudt Secret (Diplomatarium Christierni primi Tab. II Nr. 4) i rödt Vox.

13.

Christiern I fritager Borgemestre og Raad i Helsingör for Byskat.

1476, 9 Januar.

Wii Cristiern meth Gudz nadhe Danmarcks, Sweriges, Norges, Wendes oc Gothes koning, hertugh i Slesuigh, oc i Holsten, Stormarn oc Ditmarsken hertugh, i Oldenborgh oc Delmenhorst grewe, göre alle witterligt, at fore swodan tiæniste oc stoor vmage, som ware borghermestere oc radh i Helsingör haffwe arlighe aars i manghe madhe fore oss oc ware thienere skyld, haffue wij vnt oc tilladet oc meth thette wort obne breff vnne oc tilladhe, ath the skule selwe wære frij fore ærlige skath vtatgiffue i theres byskath, vdhen wii nogher hielpp palagde til wort oc righens serdelis behoff. Thii forbywthe wii alle, ehwo the helst ere eller wære kwnne, oc serdelis wore foghete oc embytzmen, som nw ere oc hær effther komendhe wordhe pa warth oc kronene slot Örekrogk, forscreffne ware borghemestere oc radh i Helsingör her amodh athindre eller hindre ladhe eller i noghre made vforrethe, vndher wor koningxlige heffnd oc wredhe. Datum jn castro nostro Helsingborgh feria tercia jnfra octauas epiphanie Domini anno eiusdem mcdlxxsexto, nostro sub secreto.

Dominus rex per se presente Henrico Meynstorp.

Udenpaa: Koningh Christians then förstes priuilegium at burgemestere oc raadt schulle være frij for aarliige byö schatt, giffuit anno 1476.

Vnderdanigst lest paa Helszingörs byting mandagen den 24 Februarij anno 1640.

Lest paa Seellandsfars landsting onsdagen 8 Jullji 1640.

Original paa Pergament med Kongens Secret (Diplomatarium Christierni primi Tab. II Nr. 4) i rödt Vox.

14.

Revers fra Frue Kloster i Helsingör om daglig Gudstjeneste for Povl Laxmans Sjæl.

1482, 3 November.

Alle men thette breff see eller höre læssæ helser jegh brodher Niels Cristiernssön prior prouincialis owær jomfrv Marie ordæns closther i Danmark, brodher Godekæ prior localis i Helsinghör och alle meneghæ conuentus brödhere sammestedhz och ordhen kerlighæ meth Gudh. Göre wittherligt alle nerwerendes och kommendes meth thette wort oppnæ breff, ath wj meth samtöctæligh rodh och williæ haffuæ anamedh och wætageth och siærdæls anamæ och wætaghæ meth thette wort oppnæ breff ath synghæ dawlighæ dagh til ewighæ tiidh indhen wort for screffnæ closther Helsinghör jomfrv Marie loff, som kalles gaude Maria, meth prosis jnuiolata och collecta de beata virgine ffor hedherlig och welburdighæ man Powil Lazsszman poo Oghæropp och nw höffsman ponnæ rigæns wægnæ poo Kroghen, Gudh til loff, jomfrv Marie och alle Gudz hellyn, hanum och hans for eldhernæ och alle Cristhen siællæ til en ewighæ hielpp, trösth och lisæ. Ffor hwilkæn forscreffwenæ tiænesthæ wi wæærkændhæ oss meth thette samme wort obne breff ath haffuæ opp boreth fwl wærdh och betalingh, soo ath oss aldælss nöwæss, och tackæ wi hanum for godh betalingh. Jtem war thet och soo, thet Gudh for bydhæ, ath prior och brödherne, wi som nw æræ eller wor effther kommær, bleff forsömmelig ath for screffwænæ tiænesthæ ey bleff soo fwlkommelig holleth, som for screffweth stoor, tha til bynnæ wi oss prior och brödhernæ, som nw ær och wor efftherkommær, i ghen ath giffuæ welbördighæ man Powil Lazsszman och hans rættæ arwinghæ poo Ogheropp hwndridh mark penninghe och werdh inghen halth aarss dagh effther fornöwendhæ tiænesthæ for sömth bleffwæ, thet Gudh for bydhæ, til godhæ nöwæ och betalingh. Ath thette skal soo stadighæ och ewighæ bliffwæ, tha hengher jegh mith insiællæ meth prioris localis och commvnitatis conuentus nedhen for thette breff. Scriptum in conuentu nostro Helsinghörensi anno Dominj mcdlxxxij° dominica infra octauas omnium sanctorum gloriosorum.

Udenpaa med gammel Haand: Pa Gawdhe Maryæ y Hælsyngh y war frwe klasster

Original paa Pergament med alle tre Segl, det förste i rödt, de andre i grönt Vox.

15.

Revers fra St. Nicolai Kloster i Helsingör om daglig Gudstjeneste for Povl Laxmans Sjæl.

1483, 14 Marts.

Jek brodher Mathess vicarius oc forman offuer alle woræ closter aff predickæ brödhræ orden i thessæ try righæ, prior oc alt conuent i sancti Nicolai closter aff for^de^ orden innen Helsingör, göre witherlicth met thettæ wort obne breff, at wij haffuæ annamet oc wet thaget oc nw strax annamæ oc wet thagæ, at wij, som nw ære prior oc

brödhræ i for^{de} closter oc woræ effther kommeræ skullæ holle oc siwngæ jn til ewigh thid dawligæ dawgs strax effther wor höffu messæ jomfrw Marie loff, som kalles gaude Maria, met proser, versiculo oc collectæ, som ther til hörer, oc alle brödhræ skulæ nedher gaa for wor frwes alteræ at siwngæ for^{de} jomfrw Maries loff, som forscreffuet stonner, Gwdh til loff oc jomfrw Marie, oc welburdig man Poel Laxman til salighedh oc alle hans forelderes siæle oc alle Cristnæ siælæ, som göres behoff, til roo oc lisæ. Ffor hwilken for^{de} thiænestæ welburdigh man Poel Laxman hialp oss til wort closters bygning oc forbæthring oc besynnerlighen til wort orffuæ werk j^{c} Libske mark, met swodant wilkor, at om for^{de} thiænestæ æy holdes, som for^{uet} staar, thet Gwdh forbiwdæ, tha til binnæ wij oss prior oc brödhræ oc wore effther kommeræ i for^{de} closter at igen giffuæ welburdigh man Poel Laxman eller hans arffwingæ for^{de} j^{c} Libske mark innen j aars dagh nest effther kommendhe, at for^{de} thiænistæ æy hollendes worde, oc sidhen thog hollæ den thiænistæ i alle maadhæ som for^{uet} staar. Woræ thet oc saa saghæ, thet Gwd forbiwdæ, at thessæ for^{ne} penninghæ wordæ saa forbrwtnæ, at the skulæ wt giffues, tho skullæ the æy wt giffues met annet skell, æn the skullæ fræmdeles skifftes oc deeless met Gwdz almessæ folk. Til hwes thiñgs fasthedh oc withnæbyrd tha hengher jek broder Mathess mit inciglæ met priærs oc for^{de} closters inciglæ nædhen for thettæ breff. Datum Helsingör anno Domini mcdlxxxiij quartadecima die mensis Marcij.

Udenpaa med gammel Haand: Pa gawdhe Marya y sortthe bröר y Hælssynghöörr.

Original paa Pergament med tre Segl i rödt Vox.

16.

Revers fra St. Anne Kloster i Helsingör om daglig Gudstjeneste for Povl Laxmans Sjæl.

1483, 8 Maj.

Jek brodher Pædher Arelssön, verdik fadhers ministri ower Danmark, Swerige oc Norghe vicarius, brodher Oliff Jepssön, custos oc formand ower allæ grabrödre i Siælandh, brodher Niels Jenssön, gardhen oc forstonneræ i sancte Anne closter j Helsingör, giöre vydherlict met thette wort opne breff, at wy haffwe anamyt oc wet tagith oc nw strax aname oc wet taghe, at wy som nw ære gardhen oc brödre i for^{de} closter oc wore effther kommere skulle holle oc synghe intel ewygh tiidh dagligæ daghs strax effther wor affthen sangh jomfrv Marie loffh, som kalles gaude Maria, met proser, versiculo oc collecta, som thertel hörer, oc allæ brödræ skulle gaa i koor oc synghe for^{de} iomfrw Marie loff, som forestonner screffuith, Gud tel loff oc iomfrv Marie, oc velburdigh mandh Pawel Laxmand tel salichet oc allæ hans forældres siælæ oc allæ cristnede siælæ, som giöres behoff, tel roo oc lysæ. Ffore hwylken for^{ne} thienestæ for^{de} velbyrdigh Pawel Laxman halp oss tel wort closters bygningh oc forbædryngh hundrede Libske mark, met sadanth weel koor, at om for^{ne} tiænystæ ey holles, som forescreffwith stoor,

thet Gudh forbywde, tha telbynne wy woss gardhen oc brödre oc wore effter kommere j for^{ne} closter igeen at giffwæ for^{e} vælburdik mandh Pawel Laxmand eller hans arwyngæ for^{nc} hundredæ Libske mark innen arss dagh nesth effther kommende, at for^{ne} tiænestæ ey hollendes wordæ, oc sydhen tok holle then tiænestæ i alle moodæ, som forescreffuith stoor. Wore thet ok soo saghe, thet Gud forbywde, at tesse forescreffne peninge wordhe soo forbrwtne, at the skulle wt giffwess, tha skulle the ey wt gyffwes met annyth skeel, æn the skullæ fremdelyss skyffthes oc deliss met Gutz almösæ folk. Tel ydhermere oc större forwaryngh hawe wy forescreffne brodher Pether Arelssön vicarius, brodher Oliff Iepssön custos oc brodher Niels Ienssön gardhen hengt wore embits inceylæ nædhen wet thette breff. Datum Helsingör anno Dominj 1483° jpso die ascensionis Dominj gloriosissimj.

Udenpaa med en gammel Haand: Pa gawdhe Marya y ssankte Annæ y Hælsynghöör.

Original paa Pergament med tre Segl, det förste i grönt, de to sidste i ufarvet Vox.

17.

Hr. Johan Oxes Fundats paa et Alter i det af ham bygte Kapel i Helsingörs Sognekirke.

1483, 29 Juli.

Alle men thette breff see eller höre læsis nerwærendis oc komme skullendis helser jegh Johan Oxæ ridder po Tordzo ewinneligh met wor herre oc gör widerligt alle, at jegh haffuer mellom Gud oc megh seell betracht oc owerueghet thenne forgengeligh werdhens wstadighet oc skröwelighet oc kan mercke, at menniskens leffnet her po jordhen er gantze stacket frem fore thet, som ewigt skal bliffue, oc at enctæ er wessere en döden oc enctæ wwessere en dötzens timæ, oc at enctæ werdhens gods kan ythermere komme Cristnæ menniske tiil biistand hielp oc tröst effter thöres döth, en thet som the i thöres frij welmacth skicke i Guds naffn hannum tiil tieneste, loff, hedher oc ære oc sin siæll tiil nyttæ oc biistandh. Thi haffuer jegh met myn kere husfrves Birittæ Bondesdotters wilie, fulburd oc samtycke, huess siæl Gud nade, aff thet gods, Gud haffuer oss forlænt, ladet wpbygget en capellam norden wp tiil sognekircken i Helsingör, j hwilken capella jegh haffuer stictet oc funderet eet altære oc ladet thet wiidh the helgetreffollighet Gud fadher oc sön oc then heliondh tiil loff, hedher oc ære for myn, for^{ne} myn kere husfrves Birittæ Bondesdotters, min kere husfrves Jngerd Billesdotters, som jeg nw haffuer, oc alle wore forældhærs oc arffuinges siæle oc alle Cristnæ siæle tiil biistand, roo, salighet oc liisæ, saa at ther skal holdes fore for^{ne} altære dawligh messe tiil ewigh tiidh oc siwnges hwer afften wor ffrve loff gaude Maria cum memoria de sancta trinitate et sancta Anna. Oc po thet at saa skee oc bliffue skall tiil ewigh tiidh, tha haffuer jegh aff myn frij wilie oc beraad hwgh met for^{ne} myn kere husfrvers fulkomeligh wilie och samtycke giffuet, wnt, sköt, antwordet oc met thette myt opne breff giffuer oc

sködher fra megh, forne myn kere hwsfrver oc wore arffuinge oc till forne altære oc then personæ, som forne altære fangende wordher, till ewerdeligh eyæ beholle skulendes thesse effterne gods: fförst then hwss, som her Andhers Olssön wdi bor, po hörnet nest closteret i öster ligendes, skyller v mark, jtem bwlestwen ther nesth syndhen hoss, skyller sex skilling grot, jtem iij bodher ther hoss norden wp til sogne kircken, hwer thöre giffuer iij mark, jtem iij bodher norden nest skolen, hwer thore skyller oc iij mark, jtem eet hyrne huss ther norden nest synden wp til closter kirckegord, skyller fæm mark, met alle thesse forne godzes oc jordes hwss, grwnd i brede oc lenghe oc met alle sinæ rette tiilligelse, enctæ wnnetaghet, och wetherkendes jegh megh, forne myn kere husfrver eller nogne wore arffuinge ther engen rettighet, deell eller eyædom wdi eller till at haffue i noghermode effter thenne dagh. Jtem ythermere haffuer jeg giffuet oc sköt fran megh, myn kere husfrver oc wore arffuinge till forne capellam oc altære en myn gord ligendes östen nest Per Hanssön borgmesteres gord, som jegh nw selff i wære haffuer, jtem en gord ligendes westen po hyrnet i Færistrædet, som mester Johan wdi bor, oc bastwen ligendes westen fra sognekircken, met saa skell, at jegh, forne myn kere husfrve oc begges wore arffuinge skulle nyde oc beholle thesse forne ij gorde oc bastwæ met all thöres rette tiilligelse, aff huess rente oc landgille jegh forplecter megh, myn kere husfrve oc begges wore arffuinge at bygge oc forbedre forne capellam, altære oc alt thet gods, som jegh haffuer giffuet oc sköt ther till, oc holle thet wed macth oc heffd i gode mode oc skicke till forne vox, win, offlætth, messerede oc andre ornamenta, nar som behoff göres. Jtem wel jegh oc myne neste arffuinge po skioldsiiden haffue juspatronatus till forne altære att forsee thet met en qwem personæ, som ther till nytteligh kan wære, oc werdugh fadher met Gud besp Oleff Morthenssön i Roskildh oc hans effterkomere skulle giffue hannum collacionem ther wppo, som kirckeloghen wduiser, oc hwilken som forne altære skal haffue, han skal wære prest og selff bo ther hoss oc syæ eller lade syæ dawligh messe, som forscreffuet stor. Men skedde det saa, at hwat prest som finge forne altære wore forsömeligh aff segh oc icke wille fuldfylge thenne forne tieneste, som forscreffuet stor, tha skal borgmestere oc raad i Helsingör, som tha ære, haffue fwll macth at besorge forne altære met then personæ, som thenne tieneste wpholde oc fuldfylge wel, met myn, forne myn kere husfrves eller wore arffuinges raad, fulburd oc samtycke, oc nar som han er saa aff gangen, tha skal jeg, myn kere husfrve eller wore arffuinge atter haffue fwll macth at forlæne forne altære hwem oss teckes, som forsreffuet stor. Thi tiilbindher jegh megh, myn kere hwsfrve oc begges wore arffuinge at frij, hemble oc fulkomeligh tiilstaa forne prest till forne altære forne gods fore hwer mands hindher, tiiltall eller gensiælse. Till ythermere forworingh oc bedre stadfestelsæ hengher jeg myt jntzegell her næthen fore thette myt opne breff, tiilbedendes erlige oc welborlige men her Beynt Bille ridder po Siöholm, Pæther Bille po Swoneholm, Vicencius Jwerssön aff Tiirsbeck, Pæther Laurissön aff Skafftelöff, wepnere,

Per Hanssön, borgmestere i Helsingör, oc Kort Danniell, raadman i sammestædh, at the henghe thöre jntzegle her næthen fore meth myth. Datum Helsingborgh anno Domini millesimoquadringentesimooctuagesimotercio jpso die beati Olaui regis.

Stærkt beskadiget Original paa Pergament uden Segl.

18.

Pantebrev paa en Gaard i Helsingör sönden for St. Olufs Kirke.

1485, 17 Marts.

Alle mend thette breff see eller höræ læsse helse wij Alitze, Röetker Hoffs eftherlewerskæ, Jes Olssön, borgeræ vti Helssinngöræ, ewinnelige meth Gudh. Kwngöræ wij alle meth thette wort opne breff ok kendis oss aff reth witerlig geldh ok lone peninge skullig ath wæræ beskeden man Andherss Wilkindssön, borgeræ vti samme steth, hwndhret marck ok xxvi marck Danskæ peninge, som genge ok geffue æræ her vti Danmarck, ok köpman kand andhen fulth meth göræ, foræ hwilkænd for^{de} swm peninge jeg Allitze met min keræ söns Laurithz frij williæ ok till ladelse, jeg Jes Olssön met myn kæræ hvstrves Citzes frij williæ ok wilkor, wij nw vti panth sette for^{de} Andhers Wilkindssön hans arwinge begges woræ gord ok grwnd liggendes vti Helsingöræ syndhen nest sancte Oluffs kyrkæ, ath haffue, nydhe, brwge ok beholle foræ eth friith brwgeligt panth meth alle for^{de} gordz retthe till ligelsse, som er wedh hwss, jordh, jndhe ok wdhe, wp ok nedher, ænthet wndher taget aff alle for^{de} gordz rette till liggelse, ehwadh thet helsth er eller neffnis kandh, ok aff for^{de} gordh ath giffwe pa bodhe sidher orlige til landgille vi Libskæ marck Danskæ peninge, swa lenge handh wordher hanom aff lösth foræ for^{de} swm peninge, ock skall landgillet fyllyæ howidh peningeñe. Jtem sker thet ok swa, thet Gudh forbiudhe, ath for^{de} gordh, grwndh ok gotz wordher for^{de} Andhers Wilkindhssön hans arwinge aff wndhen meth kyrkæ logh, lantz logh eller meth noger andhen ræth gangh i nogre madhe foræ wor wanhemell skildh, tha till plicte wij oss for^{de} Alitz, Jes Olssön ok woræ arwinge for^{de} Andhers Wilkindhssön hans arwinge swa goth gotz ighen ath wedherlegge jndhen sex wgger dagh ther nest effther ok altinges skade lösth ath holle wdhen alth hindher eller noghen gesielse i alle madhe. Till ydermeræ witnesbyrdh ok meræ forwarning tha hengge wij woræ jndzeglæ nedhen foræ thette breff, ok bedhe wij hedherlige men, som æræ Oluff Anderssön, Palne Skrederæ, Jes Perssön, rodhmen i Hellsinngör, Oluff Pederssön ock Lass Morthenssön, borgere i samme steth, at the henge theres jndzeglæ meth woræ nedhen foræ thette breff. Giffweth vti Helsingöræ sancte Gertrvdhe dagh anno Dominj mcdlxxx quinto.

Original paa Pergament med sex Segl i ufarvet Vox.

1491, 5 April (tredie Paaskedag), leje Erik Nielssön, Doctor i Kirkeloven og Degn i Kjöbenhavn, og Kirkeværgerne i Helsingör en sancti Olaui Kirkes Gaard i Helsingör til Ingild Perssön, Borger sammesteds, hans Husfru Berithe og et deres Börn, som længst levendes vorder. Datum Helsingör (Arnemagnæanske Samling af Danske Diplomer Fasc. VII Nr. 1).

19.

Anders Gagges Sjælegave til Fruekloster i Helsingör.

1492, 17 Juni.

Alle men thette breff see eller höræ læse helser jek Anders Gaghe aff wapñ kerligh meth Gudh. Görer jek wytherligh alle nærwarindes och komme skwllendes, ath jek meth myn frii williæ och i myn welmacth meth myn höstrves williæ och roodh, höstrve Else, hawe giffwet oc affhendh och serdeles meth thette myth opne breff giwer och affhendher fraan oos oc beggi wore arwinge jndh til jomffrv Marie closther i Helsingör too myn boodher liggendes i Kiöbinghaffn i Lasse Winderis strede, then förste boodh kalles siælæ hws, och then andhen nordhen nesth, som nw iboor Gywde Patynmagerske, lenge och brede som efftherfölger: i söndher och i nör xv Siælinske alne och jeth quartteer vdh meth gadhen och saa lange aff söndher och i nör i gardhen, pa bredhen i östher och i westher xxviij Siælinske alne och jeth quartteer, tesse for^de^ boodher til ewindeligh eydom och eyæ skwllendes i for^de^ closther, meth sodant foorordh och wilkor, ath priær och brödher, som nw æræ och komme skwllendes, skwlle holdhe too messær om wgghen for oos bodhe och beggis wore börn och fore beggis wore foreldernes siælæ, then förste messen lesen fore sancti Nicolai altere om mandaghen, then andhen om tiisdaghen, ther vy sywnge for wore frwe altære, och skwlle wy hawe thette hws aff closther, som wi nw iboo i beggis wore tiidh. Ath thet skal so wære i sandhedh stadicth och wforkrenkeligh bliwe, hengher jek myth jntsigel nedhen foræ thette breff, tilbedendes flere gode men, som er Peer Hanssön aff wapñ, borgemesther i Helsyngör, Llauris Persön, borgemester i Kyöpinghaffn, Niels Guldsmedh, Jes Been och Jngwordh Skredher, borgher i same Kiöpinghaffn, ath thi henge theres jntsigel meth myth fore thette breff. Datum i Helsingör anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo 2° die sancti Botulphi abbatis.

Original paa Pergament med sex Segl i grönt Vox.

20.

Revers fra Frue Kloster i Helsingör om daglig Gudstjeneste for Hr. Povl Laxmans Sjæl[1].

1493, 20 September.

Alle men thette breff see eller höre læses helse wi brower Niels Mord, prowincialis ower jomfrw Maries ordens closter i Danmark och Swærige, mester Pæder Persön, prier i wor ffrwæ closter i Helsingör, och menige conwentz bröyre wdi sammestædh kærlige meth Gwdh. Göre wi witherlicth alle nærwærindes och kommendes meth

---

[1] Jvfr. Nr. 14.

thette worth obne breff, at wi meth berod hw, welye och samticke haffwe tiilbwndeth oss och nw serdeles tiilbinde oss oc alle wore effther kommere prowinciales, priere och bröyre wdi for^{ne} closter ath sywnge alle löwerdage en messe jomfrw Marie tiil loff, officium som hider rorate, och alle andre dage om wgen læse en messe, som dagen tiilhörer, entig de ffesto eller de tempore, ffor the hellytrefollighedz altare, som stonner næst korsz dörren sinden tiil, orle om morgenen, ther fformessen ær wde wdi bykirken, sameletz ath sywnge hwerdag dawlige dags, strax affthensang ær wde, gaude Maria i ffor^{ne} worth closter meth proser, inuiolata och collecta de beata virgine, och alle bröyderne gaa nedh i kirken i process for for^{ne} hellitrefollighedz och jomfrw Maries altare at sywnge for^{ne} loff. Szameletz haffwe wi och tiilbwndeth oss oc wore effther komere at siwnge alle torsdage en messe aff Gudz legomme for thet altare, som stoer næst for hellitrefollighedz altare nest predickestolen, oc samme dag om affthen, strax gaude Maria ær wde, skwlle wi oc wore effther kommere bære Gudz legomme paa for^{ne} altare oc siwnge Gudzlegome loff, som hider discubuit, meth proser och collecta de corpore Christi. Hwycken for^{ne} Gudz tyæniste wi tiilbinde oss oc wore effther kommere prowinciales, priorer och bröire, som nw ære oc effther kommendes wore, ath holle wden nogil forsömilse tiil ewig tiidh ffor hetherlig och wælbirdig man her Laxman, rider, aff Wallen, Danmarks howmester, höwitzman paa Krogen og Söllisborgh, hans kære höstrv fru Inger Holgersdother, theres börn och bægges theres fforællerne, lewendes oc döde, Gud oc jomfrw Marie oc alle Gudz hellyen tiil loff, hedher oc ære, oc for^{ne} falc tiil hielp, tröst tiil liiff oc siel oc alle Cristne siælle tiil raw oc lise. Ffor for^{ne} tyæniste wi wetherkenne oss ath haffwe opborid aff for^{ne} her Laxman ny hwndreth Lubske mark Danske penninge, for hwicke penninge wort closther kirke oc omgong worde opbigth meth mere gode falcs hielp, oc skwlle wi och wore effther kommere prowinciales, priere oc bröyre bede got for for^{ne} her Laxman, hans höstrv, börn oc begges theres forællers syele tiil Gud oc holle alle these artickle, som for^{ne} stoer, tiil ewig tiid. Worde thet saa sage, thet Gud fforbywde, ath these for^{ne} messer, gaude Maria, Gudz legomme loff, orle eller sille æy hollendes bleffwe i alle sine pwncte oc articlæ, som for^{ueth} stoer, tha tiilbinde wi oss oc wore effther komere prowinciales, priere och bröyre igen ath giffwe ffor^{ne} her Laxman eller hans arfwinge ffor^{ne} ny hwndret Lubske mark ingen sex wger næst effther ath nogen aff thenne for^{ne} tyæniste forsömen worder, oc ther tiil æn somegeth ithermere op ath ræthe, at alle presterne, som tha i clostereth ære, anen dagen næst effther komendes skwlle hwerdere læsæ en messe i then samme tyme oc sywnge wigilias meth ny leyser effthermedagen tiil en oprætiilsæ for then samme forsömilse, oc skwlle wi æy eller wore effther kommere æy ringe meth wore clocker ingen sex wgen dagen effther kommendes worder effther then forsömelsæ tiil eth tægn och fforsmædelsæ, at wi ey haffwe holleth ordh, som gode closter men bwrde ath holle ridere oc swæne, som sodan god welye haffwe bewist wore closter, som for^{ueth} stoer, och skal for^{ne} her

Laxman haffwe macth ath mane och kræbe aff oss ffor^{ne} ny hwndret Lubske mark oc giffwe them tiil eth anneth stædh, som gernæ wil holle Gudz tyæniste. Ath thet skal saa stadelige wforkrenkelige bliiffwe tiil ewig tiid, tha henge wi for^{ne} prowincialis, prier oc bröyre wort conwentz ingseglæ næden ffor thette worth obne breff. Datum in conuentu prenominato anno Dominj millesimo quadringentesimo nonagesimo 3° feria vj^{ta} 4tuor temporum proxime Michcaelis archangeli etc.

Original paa Pergament med tre Segl, det förste i rödt, de andre i grönt Vox.

21.

Kaldsbrev til Trinitatis Alter i St. Olufs Kirke i Helsingör.

1495, 6 August.

Jegh Jngerd Billissdotther, her Johan Oxes effterleffuerske, hwes siell Gwdh nade, oc Per Oxæ giöre wittherligt met thette wort opnæ breff, ath wii haffwe wnth oc forlænt oc met thette wort opnæ breff wnne oc forlæne hedherligh oc renliffueligh man her Jens Perssön, wor capellan, sancte trinitatis altere i sancti Oluffs kirckæ i Helsingör met all renthe, som ther tilliggher, bodhe hwss oc bodher, som myn kære herre oc hwss bonde oc fadher, hwess siell Gudh nade, haffuer skickit oc giffuit ther till, Gwdh till loff oc the helitrefoldighedh, fore hans oc begges wore foreldres tarff oc salighedh, oc skall for^{ne} her Jens Perssön nydhe oc beholde for^{ne} altære soo friit, som her Anders thet i wære hagde, met all renthe oc tilliggelse, oc skall for^{ne} her Jens Perssön holle messer oc Gwdz tiænistæ fore for^{ne} altære, som thet breff vduiser oc jnneholler, som ther vppa giort ær. Till vitnesbyrdh henghe wii wore jnciglle nedhen fore thette wort opnæ breff met hedherligh mentz jntzeglle, som ære Anders Wilkindssön, borgmesther i Helsingör, Hans Perssön, Palnes oc Matz Anderssön, radmen i samme-stædh. Datum Görstinge ipso die beati Cixti pape anno Domini mcdnonagesimo-quinto.

Original paa Pergament med Seglene Nr. 2 og 5 i ufarvet Vox. Tidligere trykt hos Ryge: Peder Oxes Levnet, Side 13—14.

Broder Niels Jordssön af sancti Francisci Orden de obseruantia, Guardian i sanctæ Annæ Kloster i Helsingör, etc., give Her Symen Nielssön og Mester Pawel Andherssön, Kanniker i Kjöbenhavn, Fuldmagt at skjöde en Gaard i Lwnetoffte, som Truels Erikssön gav Klosteret til Sjælegave, til Biskop Niels Skaffue i Roskilde. Datum in conuentu sancte Anne extra opidum Helsingoer, vicesima sexta mensis Octobris 1496 (Arnemagnæanske Samling af Danske Diplomer Fasc. VII Nr. 29).

22.

Skjöde fra Helsingörs Byting paa en Gaard i Stengaden.

1499, 11 Marts.

Alle men thette breff see eller höre læses helse wij Nis Offuerskærer byfoget i Helsingor, Anders Wilkenssön, Matis Anderssön, borgmesthere, Palne Skræder, Jes

Perssön, Hans Perssön oc Jens Nielssön, radmen i sammestet, ewindeligh met worherre oc göre witherligt met thette wort opne breff, at aar effther Gudz byrd mcdxcnono midfaste mandagh ffor oss paa Helsingörs bytingh oc mange flere dande men, som then dagh tinget söchthe, wor skicket beskedhen man Hans Pauelssön, borgher i Helsingör, beretthe at Kirstine Hans Nielssöns, borggherske i Helsingör, hadde hannom befalet oc fuldmagt giffuet at sköde beskeden swend Hans Ysickssön, borger i Helsingör, hennis gardh, som hwn nw ibor, hwilket for^{de} Kirstine Hans Nielssöns nerffuerendes wor oc tilstodh. Ther paa framgick for^{de} Hans Paulssön paa for^{de} Kirstine Hans Nielssöns wegne oc sköte fran henne oc hennes arffuinge til beskedhen swend for^{de} Hans Ysichssön oc hans arffwinghe for^{de} gard liggendes j Helsingör sönden widh Stengaden östhen nest optil Hans Perssön radmantz gardh, som Oluff Mörck nw iboor, met længd oc bredhe, bygd oc vbygd, oc all sin retthe tilliggilse encthet wndertaget, som thet nw i heffd ær, til ewindelig eyæ eyeskullendes, oc kendes for^{de} gardh til gode redhe betalet at wære, swa hwn tacket hannom for godh bethalingh, oc wor for^{de} gard logboden til tinghe, som thet sigh burdhe, oc ther wor samme sköde stadigth melt offuer alle tingbencke, oc ther wor enghen ghensielse. In cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus sunt appensa. Datum anno, die et loco utsupra.

Original paa Pergament med alle syv Segl i ufarvet Vox (Hans Perssön förer samme adelige Vaaben som Borgemester Per Hanssön; se Magazin til den Danske Adels Historie, Side 4).

23.

1502, 15 April eller 12 August.

Olef Saxssön, Raadmand i Helsingör, sælger og skjöder beskeden Mand Jörgen Staffenssön, Borger sammesteds, en Jord, som fornævnte Jörgen nu paaboer, i Helsingör „wedh slæthen söndhen op til endh sancti Olaui kirkes gaardh, som nw Niels Mickelssön wti boer, oc nordhen op til litlæ Nielssis gaardh", og lover at hjemle den fri for hver Mands Tiltale. Tillige beseglet af Andrees Welkenssön og Jens Nielssön, Borgemestre, Jens Perssön og Niels Matssön, Raadmænd sammesteds. Datum Helsingör anno Domini mdsecundo den Fredag efter sancti Tiburtii Dag.

Original paa Pergament med Huller til fem Seglremme, foræret Danske Selskab af Rostgaard 1745.

24.

1507, 20 December.

Tingsvidne fra Helsingörs Byting, at Jeip Torstensson, Raadmand sammesteds, ifölge Fuldmagt fra Dr. Anders Christernson, Forstander i Frue Kloster i Helsingör, skjödte Jeip Niclesson i Helsingborg en Klosterets Gaard i Helsingör paa Stengaden sönder ned imod Stranden; og blev samme Skjöde mælt stadfæst over alle Tingbænke

og „sködde tunne paa drucken". Datum anno mdseptimo Mandagen för nativitatis Christi.

Thorkelins Diplomatarium Arna-Magnæanum, I. 324.

Aar „tusen femhundrede paa thet attende", sanctorum Sebastiani et Fabiani Dag (20 Januar), leje Broder Anders Christernssön, prior provincialis af Jomfru Maries Orden i Danmark, som kaldes de monte Carmeli, sacræ theologiæ professor, Broder Antonius Franchessön, Prior, og menige Conventsbrödre af vor Frue Kloster i Helsingör en Klosterets öde Jord sammesteds til Jens Gregorissön, Borger sammesteds (Arnemagnæanske Samling af Danske Diplomer, Fasc. VIII Nr. 16).

1510, 6 December, giver Thore Jes Ipssöns sin Sön Jep Nielssön sin Halvdel af en Gaard i Helsingör. Datum Helsingburgh sancti Nicolai Dag för Jul. (Sammesteds Nr. 22).

25.

1513, 25 November.

Anders Jepssön, Sognepræst i Helsingör, gjör vitterligt, „at ieg haffuer wnt oc paa leyeladit beskeden man Mechill Hemmingssön borgere i for^ne^ Helsingör een gord liggendis östen nest thend prestebolig, som sancte Anne altere tilhörer, oc westen nest then haffwe, Hans Perssön tilhörer, oc ligger i naar fra sancti Oluffs kirckegord, oc er for^ne^ gord wthi syn lengd fraa kirckegorden oc intill thet stræde, som löffuer i öster oc wester wdmet almissehwsen"; og skal for^ne^ Mikkel Hemmingssön, hans Hustru Elseff, som han nu har, og et begges deres Barn, hvilket længst lever, beholde samme Gaard i deres Livstid, dog med saa Skjel, at de bygge og forbedre den med Egetömmer og Stentag og aarlig give Sognepræsten til sancti Olaui Kirke i Helsingör fire Lybske Mark, og at Gaarden med al Forbedring efter deres Död igjen tilfalder Kirken. Datum Helsingör xxv die mensis Nouembris anno Dominj mdxiii.

Original paa Pergament med et Brudstykke af Seglet i ufarvet Vox.

26.

Kgl. Privilegium for St. Gertruds Gilde i Helsingör.

1514, 20 Januar.

Sancte Gertrudis bröderskaph oc gillde vti Helsingör ffinge breff, att borgemestre oc borger ther samestedz haffue berett for myn herres nade, at ther skall wære itt lag vptaghet i theres by, som kalles sancte Gertrudis gillde, oc at the aff same gilldes skraa oc wedertægt vpholde ther samestedz sancte Gertrudis messe oc ere plictug at lade begraffue oc begaæ the döde liige, som ther aff syöen indreffuendes komme, met messer og vigiliis. Thii haffuer myn herre aff synderlig gunst oc nade, swo och at swodan Christene mennisches begraffning oc gudztienist motthe thess bethre vpholles oc formeres, vndt oc tilladt oc met etc., at same sancte Gertrudis bröderskap till swodan gudztieniste vpholdelse skulle haffue, nyde oc beholle the pending och hwes annen deel

som findes paa swodan döö kroppe, som imellom Nybeaa oc Hornbæk indriffue oc myn herre met rette kan tillfalle. Cum inhibitione solita. Datum Krogen die Fabianj et Sebastianj martirum anno etc. mdxiiij.

Registre over alle Lande Nr. 2 a fol. 4. Tidligere trykt i Suhms Samlinger, II Binds 1 Hefte, Side 115. 1514, vor Frue Aften conceptionis (7 Decbr.), skjöde to Borgemestre og syv Raadmænd i Helsingör Mogens Skriver, Raadmand sammesteds, for fuld Betaling en Byens öde Jord (Arnemagnæanske Samling af Danske Diplomer Fasc. VIII Nr. 30).

27.

1515, 6 Februar.

Aar mdxv sanctæ Dorotheæ virginis Dag mægles der paa Kongens Retterting paa Kalundborg Slot följgende Forlig mellem Her Hans Hanssön, Provst i Tofte, og Doctor Anders, Prior i vor Frue Kloster af Karmelite Orden i Helsingör, om den Helligaands Kapel, Hospital og Gaard i Assens, som nu nogle Aar har ligget under D. Anders og hans Brödre, og som för har været under Provsterne: D. Anders og Brödrene skulle med det Förste igjen antvorde Her Hans alle Hospitalets Klenodier, som ere Monstrants, Kalke, Diske, Messerede, Chorkaaber, sancti Bartholomæi apostoli Arm, med alle andre Relikvier og Relikviarier, og dertil alle Buller, Privilegier og andre mærkelige Breve givne Hospitalet, som de der annammede og forefandt[1]; og ligeledes skulle de paa egen Bekostning lade bygge et nyt Hospital, ligesom det i Kong Hanses Nærværelse blev forhandlet dem imellem paa Hintzegawell, og Her Hans skal forvise dem Stedet og Grunden dertil. Derimod skulle fornævnte Brödre af Karmeliterordenen beholde det gamle Kapel, Hospital og Gaard, som de have indtaget, og som Provsterne af Tofte (Gamtofte) tilforn af Arilde iboede og besiddende havde.

Concept paa Papir.

28.

Kgl. Stadfæstelse og Udvidelse af Helsingörs Privilegier.

1516, 7 Marts.

Borgemesthre, raadh och menighedh vdi Helsingör finge saadant breff.

Giöre alle vitherligth, at wij aff vor sönderligh gunst oc nadhe haffue taget, anammet oc vndfanget, oc met thette vorth opne breff tage, aname og vndfange oss elsk[e] vore kiere vndersotte, borgmestere, raadmeñ oc menege borgere vdi Helsingör vdj vor konynglighe heghñ, werñ, friidh oc beskermelse, besynderligen at forswore oc fordagtinghe tiill retthe. Haffue vij oc aff same vor gunst oc nade fuldbyrdet, samtyckt oc stadfestet, oc met thette vortt opne breff fulbyrde, samtycke oc stadfesthe

[1] Her maae vel följgende i Marginen med en anden Haand skrevne Tilföjelser indföres: Item aarwerckhet med all syn tilhöring, alle klocker storæ oc smaa, item thet sybwrium som sacramenthet vdj staar etc., item rosa in Jerico, sancte Caterine tandt.

alle the nadher, friihedher, priuilegier, soñ vor kiere herrefadher oc andree vore forfedre, framfarne koninghe i Danmarck, them nadelighen vnt oc giffuet haffue, at haffue oc nyde vdj alle theres oord oc artikelle, soñ the indholde oc vdwiise. Sameledes haffue wij oc aff wor sunderlige gunst oc nade, swaa oc vore kiere vndersotte tiill gode oc bestand, paa thet the them oc vor köpstadh Helsingör her efther dess ydermere forbedre mwe, vntt oc giffuet oc met thette vort opne breff vnde thennom thesse effther screffne nader oc priuilegier, som ære: Först wille wij, ath inghen skall wedh mellom Hwmlebeck oc Hornbeck, dierffues noghen heremod at giöre, tha skulle vore borgmestere, byfoget oc raadmeñ i Helsingör mact haffue theres skiip oc skwdher ind ath henthe, oc the thet giöre, skulle böedhe modh oss oc byen soñ fore andet landköp, halldeleñ tiill oss oc kronen oc halldelen tiill byen, dogh her emod vndertagne prelatere, riddere oc gode meñ. Ville wij oc, at jordhe oc gorde, soñ ligger i Helsingör oc tiilhöre vdhen byess meñ, aff thennom skall giffuess arlighe aarss tiill jordskyll effther soñ vore borgmestere oc raadmeñ tyckess skielligt være, medhen ligge swodane jorde i try aar ther i byen oc icke jordskyldh aff, tha skulle the wære forbruth, halldeleñ tiill oss oc halldeleñ tiill byen, soñ gamel siidwane været haffuer, dogh vndhe wij oc tillade, at prelatere oc gode meñ maa hwer there haffue een gordh frij ther i byen oc icke flere. Sameledes haffue wij oc vnt, at theres skiip, skuder, baade eller gotz icke skall være vragh, hwor the i wore riighe och landh kommendes vorde. Jtem hwelcke som vdj sanctj Knwdtz lagh er ther i byen oc bliffuer sectede for noghen sagh, tha maa brödhre i same lagh staa met anden vdj logh fore tree meñ. Vndc vij oc fremdeles oc tiillade, at borgmestere oc raadh ther i byen mwe fore theres mödhe oc vmaghe thet sagefald nyde oc beholde, soñ byen plegher op ath bære aff fremede vdlenske meñ, dogh vor kronens retth oc rettighedh vforminskedh oc vforkrencketh i alle mode, dogh met swaa skell, ath the haffue thennom skellighen oc tilbörlighen mod the fremede scypmeñ oc köpmeñ. Haffue ffor^{ne} vore kiere vndersotthe i Helsingör bekerd fore oss, ath thennom sker forfangh paa theres ildebrandh ther i kronens leen, som the aff ariilde tiidh nydet haffue, ville wij ath theres skiellighe ildebrand her effther nyde mwe, wiindfeldher oc andet, som wdhen skowskade er, soñ the effther theres priuilegier aff arijlde nyth haffue. Ffremdeles bekere the thennom, at mange kome tiill theres by oc siighe thennom at være waare tienere oc begere fordelse aff them, soñ ey haffue vore breff, oc ther met besworess vore kere vndersotthe mangfoldelighen, wiille vij, ath hwo soñ saa tiill them komme oc skydhe pa oss oc ey haffue ware breff oc scriffuelse, at the i vaare eller riighenss ærinde ey forskickede ære, tha skulle the ey plectige være saadane ath forforde oc fremskicke pa theres bekostningh. Thii forbydhe wij alle, ehwo the helst ere eller være kwnnde, serdeles vore fogether oc embitzmeñ for^{ne} vore kere vndersotthe vdj Helsingör modh thesse ffor^{ne} nadher oc priuilegier ath hindre, hindre ladhe, möde, dele, platze, vmage eller i nogher

made ath vforretthe, vnder wor koninghlighe hæffnndt och wredhe. Giffuit vdj vor köpstad Malmö fredaghen nest efther söndaghen letare aar etc. mdxvj. Vnder vortt signet.

Registre over alle Lande Nr. 2 a, fol. 17. Tidligere trykt i Suhms Samlinger, II Binds 1 Hefte, Side 142—14.

29.

Kgl. Bevilling paa Anlæggelsen af et Hospital ved Frue Kloster i Helsingör.

1516, 11 Juli.

Wor ffrwe brödher ffinge swaadañ breff i Hellsingöör.

Giöre alle witterligt, at then alltsommectistæ Gudt oc jomffrw Marie tiill loff oc heder oc ære, saa oc ffattige sywgæ wdlenskæ skibmeñ oc skibsfolck tiill roo, liisæ, hielp oc tröst, haffuæ wii aff wor synderlig gunst oc naadæ wndt oc tiilladt oc met thette wort obne breff wnde oc tiilladæ, at oss elsk^{e} renliffuede mand prier oc brödher i Hellsingöör mwe ladæ wpbyghæ paæ theres oc closters grwnd syndhen wp tiill theres kirkæ gordt etth steeñ hwss tiill etth hospitall oc ther wdjndenñ opholldæ viii eller x senghæ oc mwe tiid jndtaghæ fattigæ wdlendiskæ skibmeñ eller skibffollck, soñ thii jnd ffor byenñ aff skibbene komme, och mwe thertiill bedæ oc opbæræ godæ menniskæ gaffuer oc allmess, som ther tiill ffor Gudtz skulld ffor^{ne} fattige sywge meniskæ tiill hielp oc tröst theres gaffuer och allmess giffue willæ. Cum clausulis consuetis. Datum jn castro Kallingborg altera die Kanutj regis et martiris anno etc. mdxvi^{o}, nostro sub signeto.

Registre over alle Lande Nr. 2 a, fol. 18. Trykt i Suhms Samlinger, II Binds 1 Hefte, Side 147.

30.

1517, 26 Januar.

Skrivelse fra Borgemestre og Raad i Helsingör til Kong Christiern: Vi havde idag for os de Borgere, som Eders Naade skriver os til, der skulle have vidnet falskelig paa Elsebe Ölriks. Saadanne Ord, som de have vidnet, have flere Borgere her hört af Skippere og agtede Mænd, medens Ölrik selv var tilstede og hörte derpaa; og han tilstod endnu idag paa Raadhuset at have hört dem. Byfogden var ogsaa tilstede der og tilböd Ölrik at hindre samme Skipper, om han vilde være i Rette med ham, thi Skipperen böd sig til at ville forborge de Ord med Skib og Gods og hente ydermere Bevis derpaa, men det vilde Ölrik ikke. Eders Naades Höjmægtighed ville derfor værdes at ramme de fattige Mænds Bedste og Bestand. Helsingör Mandagen efter sanct Povels Dag conversionis mdxvij.

Original med Udskrift og Segl i grönt Vox.

31.

Kgl. Gavebrev til Frue Kloster i Helsingör.

1517, 3 August.

Wor frwe brödre aff Carmelither ordeñ vdij Helssingör fincke swodañ breffuet. Göre alle wiitherligt, att wij aff wor sinderligeñ gunst og nade, sw och then

alsommegtiste Gud oc iomffrw Marie till loff, heder oc ere, pa thet at iomffrwe Marie kloster i Helsingör aff Carmelither ordeñ maa her effter dhess ydermere forbedris oc ther vdindeñ Guds thieneste, oc sameledes pa thet at the prestere oc brödre, soñ ther nw inde ere oc her effter komendes worde, ma oc skulle her effter dess indeliger oc troligere bede till then alsommegtiste Gud fore oss, wor kere herre herrefader koning Hanss oc andre wore forfedre, framfarne koning i Danmarck, hwess sielle Gud nade, oc sammeledes wore effterkomere koninger her i riget, tha haffue wij wndet oc tilladet, oc mett thette wort opne breffuet wnde oc tillade, att wort oc kronens hospitalet sancti Iörgens capellæ och gard her wdeñ fore Köpnehaffñ maa oc skall her effter, nar oss elsk^{e} docther Peder Albrechtssön dödt oc affgangeñ er, ware oc bliffue till theñ gard, for^{ne} wore frwe kloster i Helsingör haffuer her i Köpnehaffñ ligendes, mett alle syñ rette tillegelsse till ewiig tiidt, till at opholle her met et collegium, som klosters brödre kunde vdij studere oc forbedres, dog met swo skell, att nar soñ for^{ne} docther Peder döder oc affgangeñ er, tha wille wij oc wore epther komende koninger haff dhess mackt hoss oss, för end for^{ne} brödere thet annamme pa for^{ne} klosters wegne, atgöre eñ skickelsse pa for^{ne} hospitalet, huarledes best ther met kand skickes, at ther met kand pa for^{ne} klosters wegne opholles eth collegium her i Köpnehaffñ, met huilcket samme collegium oc vniuersiteet her i stadeñ kand met foröges oc forbedres, soñ tha i alle made nytteligt oc gaffuligtt kand were fore thieres kloster brödre oc andre studenther, soñ her i Köpnehaffñ studere oc komendes worde. Thij forbiude wij alle. Cum clausulis consuetis. Datum ex castro Haffnensi feria 2^{a} proxima post festum beati Petrj ad vincula anno Dominj mdxvij, nostro sub signeto.

Registre over alle Lande Nr. 2 a, fol. 22. Trykt i Suhms Samlinger, II Binds 1 Hefte, Side157—158.

1517, 8 December (vor Frue Dag conceptionis), gjör Kong Christiern en Skikkelse paa den Gudstjeneste og de Fattige etc., som skulle opholdes i St. Jörgens Kapel og Hospital udenfor Kjöbenhavn, som han tidligere har bebrevet Karmeliterklosteret i Helsingör til dets Kollegium i Klosterets Gaard i St. Peders Stræde i Kjöbenhavn. Registre over alle Lande Nr. 2 a, fol. 24. Trykt sammesteds Side 160—162.

32.

1517, 21 December.

Kongens Kvittering til Mogens Skriver, Borgemester i Helsingör, for Cise af Vin og fremmed Öl i Helsingör fra Paaske 1516 til Paaske 1517 og for 456½ Mark Udbudspenge af Holboherred, han havde leveret Kongens Kapellan Hr. Lavrids (Johannis) at lönne Rytterne med i Helsingör. Datum in castro Hafnensi ipso die beati Thomæ apostoli mdxvij.

Registre over alle Lande Nr. 2 a, fol. 25. Trykt i Suhms Samlinger, II Binds 1 Hefte, Side 162—163.

33.

Mageskifte mellem Fruekloster i Helsingör og sanct Peders Kirke i Kjöbenhavn.

1519, 24 Januar.

Wii efterskreffnne broder Anders Cristiernssön, prouintialis offwer jomfrw Maria orden i Danmark de monte Carmeli, broder Anthonius Franchonis, prior i Helssingör, och menige conuentts brödre aff ffor^ne^ orden i sammestedh giöre vitterligth med thette vort obne breff, ath wy aff vor velberodde hwgh med allis vore samtycke kennes oss att haffue giortt ith kerligtt magheskiffthe med hederlighe mend doctor Ditleff Smitter, cannick i vor frowe kircke i Köbnehaffn och kircke herre til sancte Peders kircke her sammestedtz, Rasmus Kellesmed och Rasmus Bagere, borgere, kircke verge till ffor^ne^ sancte Peders kircke, vti saa modhe att ffor^ne^ sancte Peders kircke til euigh tiidh skall haffue, nyde, brwge och beholde tesse efterskreffnne vor ffor^ne^ closterss gordt och boder, jordt och grwndh, som her effter fölliger: Fförst een gordt, jordt och grwndh, som Anders Bonde, böckere, nw vti boer, i Lasse Winders strede, som nw kalles thett gamlle Hyskenstrede, liggendes vesten wed streditt synden nest nest optill then gordt, Jensz Inguorssön skreddere nw vti boer, och norden nest op till döffwe her Hansses gordt, jtem tho boder mwrede mellem stolppe liggendes i Vandmöllestreditt östen for adelstreditt synden nesth op til vor frowe kirckes gordt och norden nest op till siæle altteres gordt i vor frowe sogen her sammestedz; hwicke for^ne^ gordt och boder, jordt och grwndh i lengge och brede vppe och nedre, som the gamlle howett breff innehalder, som wy ffor^ne^ kircke verge antuorditt haffwe, som skall wære och bliffue till ffor^ne^ sancte Peders kircke till euerdelig eyædom beholde skullendes. Och kendes wy oss och wore effterkommere, prouintialis, priores och conuents brödre i ffor^ne^ vort orden de monte Carmeli, inggen part, lott eller rettighed effter thenne dagh att haffue i ffor^ne^ gordt och boder, jordt och grwndh, thy att wy vppa ffor^ne^ vortt ordens veghne kendes oss till vortt ffulkommelighe nöghe haffwe fongitt fulleste vederlagh aff for^ne^ sancte Peders kircke for ffor^ne^ gordt och boder, jordt och grwndh, och ligger thett vederlagh, som wy ighen fangitt haffue, strax vesten nest op till vor goer i sancte Peders strede her sammestedz, som the breff inneholder, the oss ther paa giffuit och antuorditt haffwe. Thi beplicthe wy oss och vore effterkommere aff ffor^ne^ orden ath frii, hemble och fulkommelighe tilstaa for^ne^ sancte Peders kircke for^ne^ gordt och boder, jordt och grwndh i alle mode for hwers mandz tiltalle, som ther paa kan tale mett retthe. Skede thett saa, thett dogh Gudh forbiwde, ath ffor^ne^ gordt och boder, jordt och grwnd eller nogre theres rette tilhörelsse blefwe ffor^ne^ sancte Peders kircke i nogre mode aff wunden med kirckelow, landzlow eller med nogre andre retgangh eller for vor vanhembles bröst skyll, tha til beplicthe wy oss och vore effter kommere, prouintialis, priores och menige conuentts brödre aff ffor^ne^ orden, ighen att giffue

ffor^{ne} sancte Peders kircke saa goedh en gordt och boder, jordt och grwndh och saa velbeleyligh her i Köbnehaffn eller anditt jordt godtz, som ffor^{ne} kirckes forstandere med nöges, innen sex vger ther nest effter kommendes och holde ffor^{ne} sancte Peders kircke thett i alle mode skadelöst. Thil ydermere beuisningh och beyre foruaringh tha haffwe wy for^{ne} prouintialis, prior och for^{ne} conuenth vppa ffor^{ne} vortt ordens veghne hengtt wore indsigle neden for thette vort obne bref, som giffuit er i Köbnehaffn aar etc. tusinde femhunrede paa thett nittende, sancte Powels conuersionis affthen.

Original paa Pergament med tre hængende Segl i ufarvet Vox.

Samme Aar, Söndagen för Benedicti (20 Marts), stadfæster Biskop Lage Urne ovenstaaende Mageskifte, som var gjort efter hans Befaling i Overværelse af Kapitlet i Kjöbenhavn, og hvorved Fruekloster fik „noghet for^{ne} sancti Pæders kirckes jordhe gotz, ligghendes vestefi nesth vptill for^{ne} wor ffrwæ closthers gardh vdi sancti Pæders strædhæ i Kiöpnehaffn, oc recker fran sammæ wor ffrwæ closthers gardh vti vesther jndtil thet twerstrædhe, ther löffwer aff all gadhen oc vdi nör nedher til byes plancker, met allt for^{ne} jordegotzes grwnd, hwss, bygning oc all syn retthe tilhöring, som thet nw jndbygt oc jndhegnet er" og sanct Peders Kirke igjen af Klosteret fik „en gardh ligghendes i Kiöpnehaffn i thet strædhæ, som löffwer fran fiske torwet oc neder till wegerhwseth poæ then westhræ syde aff gadefi, som nw beskeden mand Anders Bonde vdi boer oc selff vpbig haffwer, dog for^{ne} Anders Bondes breff, som han aff conuenthet i for^{ne} wor ffrwæ closter i Helsingör poæ for^{ne} 'gard haffwer, i synæ pwncthe oc articlæ vforbrwth i alle maade; ffremdeles ij bodher, ligghendes i Wandmölle strædet ther same stædh hender stranden oc skilde til aarlict landgilde otte marck Danske penninghæ". Doctor Anders kaldes i dette Brev „prior conuentus Carmelitarum oppidi Helsingörensis". — Beskadiget Original paa Pergament uden Segl.

I den Arnemagnæanske Samling af Danske Diplomer (Fasc. IX Nr. 2) findes et Vidnesbyrd om en Forligelse mellem David Thomessön, Borgemester i Helsingör, paa hans Datter Ellines Vegne, og Jep Thorstenssön, Raadmand sammesteds, paa hans Husfrues Moders Christine Hennikes Vegne, om en Gaard og to Haver sammesteds. Datum Helsingör Onsdagen efter sancti Andreæ apostoli Dag (4 December) 1521.

Sammesteds (Nr. 11) findes et Skjöde fra Jeip Tostenssön til Sandner Leyell paa Halvparten af den Jord og Ejendom, hvorpaa Sander boede. Datum Helsingörs Raadstue die lunc proxime ante passionis gloriosi martiris Lucii pape (2 Marts) 1528.

34.

Kongebrev til Helsingör om hvad der aarlig skal udgives til Fadeburet.

1524, 11 Juni.

Burgmestter, raadt, byeffoget och menighedt vti Hellszingöer ffinge breff liwdenndis, att the schulle giffue och göre till myñ herris fadebur hues skatt och andenn rettighedt, szagefalldt, bröder och andenñ deell, szom the aarligenñ plectuge ere, viistt oeh wwiistt, aarligenn till hanns naadis fadebur vdt atgiffue. Datum Krogenñ sancti Barnabe apostoli dag aar etc. mdxxiiii.

Registre over alle Lande Nr. 3, fol. 211.

35.

Frihed for Helsingör for Byskat og anden kgl. Tynge i otte Aar mod at overföre Kongens Folk.

1524, 26 Juli.

Borgere vdi Hellszingör ffinge breff, att the schulle vere frii for theris aarlig bye schatt och alld andenn kongelige tynge vti viii samfellde aar effther thette breffs

datum regnendis, daag met saa skell, the schulle före myn herris faallck offuer, naar the tiidt komendis vorde, szom seduonligt haffuer verit. Datum feria tercia post festum sancti Jacobj aar etc. mdxxiiij.

Relator her Tygi Krabbe.

Registre over over alle Lande Nr. 3, fol. 218. Overstreget.

36.

Kongebrev om Kirke- og Klostergodset i Helsingör.

1529, 4 August.

Borgere och menighed vdi Hellszingöer ffinge breffue, att the mue och schulle haffue, nyde, bruge och beholde saadan friihedere och skickellsze paa the jorder och grunde, som kircker, claastere och altere till höre, vdi Hellszingöer bye beliggendis ere, och paa thend bygning, szom the eller theris arffuinge ther paa her epther till ewiig tiidt byggendis vorde, som kongᵉ maiestat haffuer vntt och giffuit vore vnderszaatte burgimestere, raadmendt och menige borgere vdi hanss naadis steder Köpeñhaffñ och Mallmö, och szoñ samme skickellsze indehollder och vdwiiszer vdi alle maade. Cum inhibitione. Datum Haffnie fferia quarta proxima post ad vincula Petri anno etc. mdxxix.

Ad mandatum domini regis proprium.

Registre over alle Lande Nr. 3, fol. 254.

37.

Gavebrev til Borgemester og Raad i Helsingör paa en Kronens Jord sammesteds.

1529, 5 August.

Burgimester och raad vdi Hellszingöer ffinge breff paa en jordt, kongᵉ maiestatt thennom vntt och giffuit haffuer, liggendis vdi Hellszingöer, söndenñ fran kirkegaardenn, fran thendt röst, som Hanss Fynboe hoess boer, och indtill thendt röst, som ligger vedt fergistedet, saa the ther maa bygge nogre boder, soñ burgimester och raadt haffue giordt vdi Köpeñhaffnñ hoess hellig gesthwss, dog att the schulle, huad jordtskylldt ther aarligenn affgaar, ewigligen giffue till burgimester och raadt vdi Hellszingör, och hues bygning, som the ther nu paa byggendis vorde, schulle thiris börnñ och arffuinge nyde och beholde epther thennum, dog att the ther aff giffue szaadan jordskylldt till burgimester och raadt aarligenn, szom the nu szamme jordskylldt fore settendis vorde. Cum jnhibitione solita. Datum Köpenhaffñ torsdag nest epter sancti Petri ad vincula dag anno mdxxix.

Relator her Magenns Göye ritther och Danmarcks riigis hoffmestter.

Registre over alle Lande Nr. 3, fol. 255.

38.

Kongebrev, at Sundtolden fremdeles skal oppebæres i Helsingör.

1532, 15 Juli.

Wii Ffrederich mett Gudts naadhe Danmarcks, Venndes og Gottes konning, vduold konning tiill Norge, hertug wtj Slesuig, Holstenñ, Stormarenñ och Ditmarskenñ, greffwe vti Oldenborgh och Delmenhorst, giöre alle vitterligt, att vore kiere vndersotthe borgemestere oc raad vtj vor kiöbstad Helsingöör haffue berett for oss, att thennom er tiill videndes vordet, thet noger andre vore vndersaatthe skulle haffwe ladett handle mett oss, thet vy skulde forlegge theñ told anderstets her j riigett, szoñ pleyer att ligge oc oppebæres vdj for^ne^ vor kiöbstadt Helsingöör. Tha epter thii vy nu haffue forfarett, att vore foruantes the Lypskes oc andre Vendiske oc Prysiske steders priuileger skulle liude ther paa, att samme tolñ skall bliffue liggendes for for^ne^ vor köbstad Helsingöör, tha haffue vy aff vore sönnderlige gunst oc naadhe, saa oc paa thet att for^ne^ vor köbstad Helsingöör maa och kand thetz ittermere bygges oc forbedres oc holle vor och kronens tynge, nar behoff göris, vntt och tilladett och nu mett thette vortt obne breff vnde oc tillade, att samme tolñ, szoñ pleyer att vdgiffuis vti for^ne^ vor kiöbstad Helszyngöör och vor tolnere ther sammestetz pleyer ther paa vor oc kronens vegne vppebære, skall ther bliffue liggendes tiill euig tiidt och icke therfraa flittes aff oss eller vore epterkomere konninger i Danmarck vdj nogre maadhe. Giffuitt paa vortt slott Köpnehaffnñ mandagenñ nest epter sanctj Knud konges dag aar etc. mdxxxij^o^ vnder vortt secret.

Relator her Tygge Krabbe marsk.

Udenpaa med gammel Haand:

Koningh Fredericks priuilegium, att tolden schall bliffue vedt macht her y Helsingör till euige tiidt. Giffuit anno 1532.

Forreven Original paa Pergament uden Segl.

39.

Kgl. Gavebrev til Helsingör paa Sortebrödrekloster sammesteds til et Hospital.

1536, 14 Maj.

Fick borgmesthre, raadt oc menninge borgere vdj Helsingör pro seruitio facto et faciendo ith obne beseglit breff paa sworthe brödre closter ther samme stedz, som thet nu forfundit er, meth huse, jorde, kyrcke gordt, abbelgordt, kyrcke, söffnñhuss, bryggers, bagers och alle andhre hwse ther vdj closteret, sameledes och teilgordt, theilgoffuen, mölle och alt andeñ grunnd, som till for^ne^ closter hörer, inthet wndertagit i nogre made, athaffue, nyde, bruge och beholde quith och frij till therris egen fore eñ frii eyendoñ till euig thidt eye oc beholde skullendes, dog meth saa skiell, ath thee

schulle ther aff giöre och stiffte ith hospithall oc siuge huss till siuge meniskes wppeholdelse. Cum hac inhibitione. Datum Esserom̃ dominica cantate anno etc. mdxxxvj°.

Samtidig Cancelliantegnelse. Tidligere trykt i Hofmans Fundatser VII 74—75.

40.

1539, 30 Novemher.

Borgemestre, Raadmænd og Byfoged i Helsingör give deres Medborger Rasmus Bötkere en fri, fælig, christelig og sikker Lejde at komme til Byen og tilfredsstille, hvem ham der har til at tale, være sig for Gjæld eller Andet, og dersom nogen Sag skulde gaae ham under Öjen, for hvilken han ikke kan „vndleyde" eller fordedinge sig, skal han fri, fælig og sikker fare derfra i sit Behold igjen. Datum sancti Andreæ apostoli Dag mdxxxix.

Original paa Papir med Byens Sigil i grönt Vox.

41.

Kgl. Stadfæstelse af Helsingörs Privilegier.

1540, 16 Juni.

Wii Christiann mett Gudtz naade Danmarcks, Norges, Wenndes oc Gottes konninng, hertug wdtij Slessuig, Holstenn, Stormarenn oc Dyttmerskenn, greffue vtj Oldennborg, giöre alle witterliigt, att wij aff vor synnerlige gunst oc naadhe haffue taget annamett oc vndfanget oc nu mett thette vort opne breff tage, anname oc vndfannge vore vndersotte borgemester, raadtmendt oc meninge borgere vtj wor kiöpstedt Helszingöör, thennom, theres höstrue, börn̄, hion̄, tienere, gotz, rörenndes oc vrörendes, ehuadt thet helst er eller neffnis kanndt, jngthet vndertaget i nogre moode, oc meninge Hellssingör bye mett alle thes jndbyggere vdinnen̄ wor koninglige hegen̄, vern̄, freedt oc beskermmelsze besönnerligenn att wiille forsuore, beskydde, beskermme oc fordagtinge tiill alle rette. Samebledes haffue wij aff samme gunst oc naade fuldbyrdt, sambtygt oc stadfest oc nu mett thette vort obne breff fulbyrdhe, sambtygke oc stadfeste alle thee naader, friiheder oc preuelegier, som for^ne^ Hylszingöer bye oc thes indbyggere aff wor forfedree framfarne koninger vtj Danmarck nadeligen̄ oc gunsteligen̄ vndte oc giiffuene ere, weedt theres fuldmagt att bliiffue veedt alle theres ordtt, pungter oc artickler, som thee i alle moode indholler oc vduiszer, dog saa att nar vii viidere ere kompne vdtj riigens forfarenhedt, oc ther thaa finndes nogle artickler vdtij szamme theres preueligier oc friiheder, som ere oss eller andre wore vndersotte her vdtj riiget beszuerlig, thaa wiille wii mett vorre elsk^e^ Danmarcks riiges raadt haffue fuldtmagt, samme preuelegier att forandre oc remediere, epther som thee kunde werre oss oc riiget oc andre vore vndersotte lideliigere oc tolliige. Thii forbiude wii alle, ehuo thee helst ere eller werre

kunde, serdelis vore fogeder, embitzmendt oc alle andre, for^{ne} vore kere vndersotte borgemestre, raadtmendt oc meninge borgere vtj for^{ne} Helszingör her emodt paa personner, höstruer, börñ, hioñ, tienere, gotzs, rörenndes og vrörenndes, ingthet vndertaget, paa for^{ne} theres friiheder och preuelegier, epther soñ forschreffuit staar, att hindre, hindre lade, möye, platze, vmage eller vtj nogre moode forfanng att giöre, vnder vor koningliige heffñ oc vrede. Giiffuet paa vort slot Kiöpnehaffñ odennsdageñ nest epther sanctj Barnabe dag aar etc. mdxl, wnnder wort signett.

Relator Johan Frissz cancellarius.

Udenpaa: Stadffestelsze om waare friihedher, giffuen aff koningh Christian then tredie anno 1540.

Læst paa Siellandtzfahrs landtztingh Onszdagenn 11 Febr. 1635.

Lest i Helsingör den 8 Junii 1635.

Original paa Pergament med Kongens Signet (Krags Christian IIIs Historie, II Bind, Kobbertavlen, Nr. 1) i rödt Vox.

42.

Dom fra Kongens Retterting angaaende Forholdet mellem Helsingör og Helsingborg.

1541, 5 Maj.

Borgemestere och raadmend vdj Helsingöer finge breff, som her effther fölger.

Wij Christian med Gudz naade Danmarckis etc. Giöre alle witterligt, att aar effther Gudz byrd mdxlj thend torsdag nest effther sanctorum Philippi et Jacobi apostolorum dag her paa wort slot Kiöpnehaffn, neruerendis osz elsk^{e} Johan Friis wor cantzler, her Predbiörn Podebusk, her Axell Bragde, her Eske Bilde, her Holgerd Wlffstand, her Thrude Wlffstand, her Claus Bilde, her Mogens Gyldenstiern, her Peder Skram, riidere, Erich Baner, Knud Gyldenstiern, Jörgen Quitzou, Jacob Hardenbierg, Byrre Throlle och Erich Böllie, wor Danmarckis riiges raad, war skicket osz elsk^{e} borgemestere och raadmend wdj wor kiöpsted Helsingborg paa thend enne och wdj rette tilltallede osz elsk^{e} borgemestere och raadmend wdj wor kiöpsted Helsingöer paa thend anden siide, for att for^{ne} Helsingöer borgere offuerdrage till for^{ne} Helsingborg by och ther paa thieris thorff kiöbe med bynder och andre öxen, faar, lamb, smör och anden ware, som ther falle kommer, och ther med giöre thenom hinder och skade paa thieris nering och biering, och i rette lagde for^{ne} borgemester och raadmend i Helsingborg thieris byes preuilegier och friiheder, som thennom aff wore forfedre frambfarne koninger wdj Danmarck wnte och giffne ere, jndholdendis blant andre artickle, att fremede geste skulle (icke) mue kiöbe eller handle ther vdj thieris bye och paa thieris thorff med gieste, thennom till skade eller forfang, och berette, att for^{ne} Helsingöer borger ware boendis wdi ett andet land och ther for icke burde att kiöbe eller handle paa for^{ne} Helsingborgis byes thorff thenom till hinder eller skade. Ther till suarede osz elsk^{e} borgemestere

och raadmend wdj for^ne^ Helsingöer, att the haffde sielff ingen axeltorff och ther som the icke skulle mue söge thieris nering och biering andenstedtz end i thieris, tha ere the och thieris bye forderffuet, och at the kunde wel liide, at Helsingborg borgere drage offuer till thenom och kiöbe och handle i thieris bye, och i rette lagde for^ne^ Helsingöer borgere thieris byes preuilegier, som thennom och aff wore forfedre framfarne koninger wdj Danmarck wnte och giffne ere, jndhollendis, att effther thj samme Helsingöer borgere icke haffue ther wdj thieris bye rett torff, som andre kiöpsteder, tha mue the frij kiöbe korn och edende ware till thieris behoff i andre wore kiöpsteder och lande wden told, wnder tagen wore fiskeleye, och begierede ther for att wij willde haffue jndseende ther wdj, att the paa bode siider kunde bliffue wed macht, med flere ord och thalle, som thennom paa bode siider ther om emellom löb. Tha effther tiltalle, giensuar och sagens leiglighed, saa och paa thet att begge kiöpsteder mue paa bode siider bliffue wed macht, haffue wij med wort elsk^e^ Danmarckis riigis raadtz raad och sambtycke sagt thennom nu paa bode siider en saadan handell och wenlig forligelse emellom wdj saa maade, att for^ne^ Helsingöer borger skulle her effther wbehindret mue offuerdrage till Helsingborg bye och ther bruge thieris thorffmarckit med kiöb och sall med bynder och andre liige som andre Helsingborg borgere. Vdj liige maade skulle Helsingborg borgere mue offuerdrage till Helsingöer och ther wdj Helsingöer bruge thieris handell och hantieringe med bynder och tisligeste med andre indtbyes och byes kiöbmend och andre, lige som Helsingöer borgere, och skall tha thennom icke formenis paa nogen siider effther thenne dag wdj nogre maade. Thj forbiude wij begge partherne her emod samme wor sckick och paa samme thieris nering och biering att giöre huer anden hinder eller forfang, men beuisze huer ander gott wenskab och naboeskab, saa frampt, om nogen part fordrister seg her emod at giöre, att the tha icke wille liide tilbörlige straff ther fore, som bör att straffis offuer thennom, wore breffue och bud icke achte eller höre wille. Giffuitt aar, dag och sted som for^nit^ staar. Vnder wort secret.

Registre over alle Lande Nr. 4 foll. 170—172.

43.

1541, 10 Maj.

Christian III giver Helsingörs Hospital vor Frue Kloster sammesteds med Husene og Jorderne, som ligge dertil, eftersom det tidligere dertil givne Kloster ikke er stort nok til at optage Byens Fattige og Syge; ligeledes giver han det til samme Fattiges og Syges Underhold Alterjorderne, som ligge til Altrene i Byens Sognekirke. Datum Hafniæ Tirsdagen effer Söndagen Jubilate mdxlj. Relator Mogens Godtske.

Registre over alle Lande Nr. 4 fol. 173. Trykt i Hofmans Fundatser VII 75—76.

1543, Torsdagen efter St. Felicis Dag (18 Januar), paa Krogen, gav Kongen samme Hospital hele Kronens Tiende, Korntiende og Kvægtiende, af Grönholt Sogn i Krogens Len (trykt sammesteds Side 76—77); 1544, St. Botulphi Dag (17 Juni), gav han det alle Manddrabsböder og alt Fredkjöb over hele Krogens Len (Udtog sammesteds Pag. 141); og 1546, Fredagen efter St. Mortens Dag (12 Novbr.), gav han det Kongetienden af Hveen (Reg. o. a. Lde. Nr. 5 fol. 153, trykt i Hofmans Fundatser VII. 77).

44.

Skrivelse fra Borgemester og Raad i Helsingör til Her Eske Bille.

1543, 14 Marts.

Wor idmige tienniste och kerlige helssen eders strenghedh nu och altiid forscreffuid meth Gudh. Kære her Esge, eders strenghedh betacke vy gandske idmigeligen och kerligen for alth got, som i altiid emodh oss beuisdh haffue, huilkit j schulle altiid finde oss thet velueligen och troligen ath forskilde, hvore vy kunde effter wor fattige formwe. Kære her Esge, mo eders strenghedh vide, ath vy haffue anammidh eders scriffuelsse, som eders strenghedh haffuer screffuidh oss til om thet folk hiidh komme schal, huilkit kong^{e} matt. och j paa hans naadis vegne schulle altiid finde oss for fattige tro hörsomme vndersotte och ath skicke och rette oss effter eder strenghedz scriffuelsse effter vor idderste macht och formwe, som wy tes plictige ære. Kære her Esge, giffue wy eders strenghedh idmigeligen til kende, ath her er icke saa mange skuder och bode ffor byen, ath wy kwnne före lxxx karle offuer til lige meth, saa ære the sönderslagne j thette wæer och storm, som wæridh haffuer, och ther til ære her icke offuer lxxx borgere j byen, saa ære the hæden flötte for armodh och fattigdoms skildh, och nogle ære vdgiorde til Swerige och somme til schiffs for botzmend. Ther som slicth eth talfolk scal bliffue ligendis her i tre eller iiij dage, tha er thet befröctendis, ath tesse fattige borgere schulle bliffue forderffuede. Men Gudh scal wide, ath vy wele gerne giöre vort beste bode j the mode och alle andre, som oss bör ath giöre. Er vor idmige bön til eders strenghedh, atij vele werdis for Gudz skildh vide och ramme thenne fattige almwes beste, huilkit oss forhoffuis, ath eder Gudh lönne schall, och wy thet alle och huer serdelis gerne meth eders strenghedh fortienne vele, huor vy kwnne effter vor fattige formue. Nu kong. matts. rentemestere Jochim Beck och Remmer van Wold wore her, the fornomme wel huor ther om wor. Kære her Esge, ther som hiid matte skickis aff Köpnehaffn, Malmöge och Lantzkrone skuder ath offuer före folk meth, som her pleyede ath giöre, naar slicth tal folk wor hiid formoendis, ther bede wy gerne om. Kære her Esge, eders strenghedh scal altiid finde oss for fattige idmige tro tiennere och ath wære eders strenghedh til wilie, tienniste och kerlighedh huor wy kwnde, och verdis til ath forlade oss, ath vy so scriffue. Her meth eders strenghed Gud almectiste befallindes ewynneligh. Screffuid j Helssingör onsdagen fore palme söndagh aar 1543.

Borgemestere och raadtmend i Helssingöör.

Udskrift:

Erligh welbyrdigh mand och strengh riddere her Esge Bilde, stadtholder vtii Köpnehaffn paa kong. matt. vor k^{te} naad^{e} herris vegne idmigeligen tilscreffuedh.

Original paa Papir med Segl i grönt Vox.

I Danske Magazin, tredje Række, I 52—67, findes nogle Dokumenter i en Trolddomssag, der i Aarene 1543—1544 förtes mod nogle Kvinder fra Helsingör, Malmö og Kjöbenhavn, som beskyldtes for St. Lavrens Dag (10 August) 1543 udenfor Helsingör at have villet forgjöre Kongens Flaade, at den ikke kunde faae Vind.

45.

1546, 24 April.

Christian III's Brev til Hr. Eske Bille, D. R. R. og Statholder paa Kjöbenhavns Slot, at besörge det Fornödne i Anledning af en Tilladelse, Kongen har givet Sander Leylle, Borgemester i Helsingör, til paa et Kongens Skib, som nu skal sejle til Portugal, at sende en sin Tjener med og at maatte faae Rum til tre Læster Gods paa Hjemrejsen. Datum Dueholm Kloster Paaskeaften mdxlvj.

Orig. paa Papir med Udskrift og Levninger af Signetet i rödt Vox. Om Sander Lejel og andre Toldere i Helsingör se iövrigt Jacobsens Afhandling i Historisk Tidsskrift V 446—481; jvfr. hans Afhandling sammesteds Pagg. 1—138.

46.

Kong Christian IIIs Bevilling paa et Marked i Helsingör.

1547, 16 Juli.

Wij Christian mett Gudtz naade Dannmarcks, Norges, Wendes oc Gottes konning, hertug wtj Sleszuig, Holstenñ, Stormarñ oc Dyttmerscheñ, greffue wtj Oldenborig oc Delmenhorst, giöre alle witterligtt, att eptther thij wor kiöbsted Helszingöör ligger paa strandbackeñ oc ther er ingeñ torre dag wtj byeñ huer wge, soñ vdj andre wor kiöpsteder, thaa haffue wij aff wor synnerlige gunst oc naade, szaa oc wore wndersotte menige borger wtj Helszingöör tiill hielp oc byestanndtt, mett wor elsk^{e} Dannmarcks riigens raadtt, soñ nu her hoes oss tiilsteede ere, beuilgninge oc sambtycke, wntt oc tiilladett oc nu mett thette wortt obnne breff wnde oc tiillade, att ther maa oc skall aarligeñ staae ett marckett wtj for^{ne} Helszingöör, huilckett soñ schall begöndes theñ manndag nest eptther hellige trefoldiigeheds sönndag oc siideñ ware wtj otte sambfelde dage ther nest eptther, oc schall thett were huer jndlendiske oc wdlendiske friiett fore ther att siellige oc kiöbe saa friiett, soñ thett holles wtj nogeñ marckett wtj wor kiöbsteder her wtj wortt riige Dannmarck, dog wor oc kronens told oc rettighedtt ther mett wforkrenckett i alle moode. Thij forbiude wij alle, ehow thee helst erre eller werre kunde, seerdelis wor fogetther, embitzmenndtt oc alle andre, for^{ne} wor wndersotte wtj Helszingöör her emodtt paa theres marckett, eptther soñ forschreffuitt staar, atthindre

eller i noger maade forffang att giöre, wnder wortt hyllest och naade. Giiffuitt paa wortt slott Kiöpnehaffnñ löffuerdageñ nest eptther sanctj Knudtt konges dag aar etc. mdxlvij, wnder wortt siignet. Jahan Friiss cantzeler.

Udenpaa med gammel Haand: Om hellige treffoldiigheedz marckith vdtgiffuit aff koning Christian then tredie anno 1547.

Original paa Pergament med Kongens Signet (Krags Christian IIIs Historie, II Bind, Kobbertavlen, Nr. 1) i rödt Vox.

47.

Kongebrev at endel Sogne skulle före deres Korn til Helsingör.

1547, 11 December.

Menighedtt wtj Helszingöör fick breff, ther schall huer löffuerdag haffue torre dag oc byndernne wtj thesze eptther^{ne} sogne schulle giöre thennom tiilfföring mett korñ oc andre ware oc ther holle theres torre dagh etc., som̃ ere Karllæboe sogeñ, Lyungo sogeñ, Grönnolt sogeñ, Aszminderödtt Lillerudtt sognne, Tickiöff sogenñ, Nödebo biirck, Clausterud sogenñ, Herlöff sogeñ, Frederslöff sogeñ oc Thierrebye sogenñ. Datum Kiöpnehaffueñ söndageñ nest eptther sancte Anne dag aaer 1547.

Registre over alle Lande Nr. 5 fol. 171.

48.

Sander Lejels Testament.

1549, 14 Januar.

Jeg Sander Leyl, burgmester i Helsingör, gör vittherlictt oc kendes for aldæ, adh nu men ieg er karsk oc sund, haffer vel bethenct oc ouerueytt thenne verdens leylighed oc min egen daulige legoms siugdom oc skröbelighed oc sett oc hörtt megen threttе oc clamer i bland döde foreldernes börn oc aruinge, thi haffer ieg saa bettengt (thet Gud forbyude saadantt skulde ske i mellym min kæræ höstræ oc beggis vaaræ börn, om Gud saa forsett haffer, att ieg aff kaldes för end the) oc offer lautt aff thette thimelige goedz, som Gud haffer meg oc min keræ hösthræ forlent oc giffett aff rörindes goedz i saa maade, som her effter fölger. Fförst haffer ieg giffet min kæræ hösthræ Elinæ Dauittz dotter xij^{c} daller oc gyllenæ oc Bursholms houid gaard met alt sin rette tellegning som vy haffe bruget hannom for end auls gaard, met ager, eng oc skou tel nötturtelighed tel gaars behoff, oc ffæ, faar, suin oc alt andett quig, inthet vnder thaget, som thet tha findes, mett bo oc boskaff, j huad thet helst er eller neffnes kand, saa hun skal thet bruge i sin liffs tid vskeffit oc vbeskorett, oc noar effter Guds forsyn adh hun er död oc aff gangen thenne verden, tha skal samme gaard mett alt sin telhöring bliffe hoss voræ börn eller nestæ aruinge vbeskorett, som forscreffett sthar. Item haffer ieg

oc giort vaaræ börn lige gode, piger oc drenge, oc giffett huer aff themmen xij^{c} gyllen oc daller for vden alt iode goedz. Att ieg haffer saa bettengt aff en goed hu oc mening, om meg forstacket bliffer, oc att themmen saa tel beydræ holdes maa oc thenne min gode mening bliffer macteglig, telbeder ieg ydmygelig oc gernæ thesse efterscreffne minæ gode throuenner, först erlig velbyrdig oc strenge redder her Peder Skram, her abbett Peder i Esrom oc Pouell Ffectel min kæræ suauer att beseglæ mett meg thette mitt obnebreff oc att villæ telhielpe, om behoff göris, att saa bliffer giortt oc skickett, som for er screffet, om meg forstackett bliffer. Giffett oc screffett i for^{ne} Helsingör mondagen nest ffor sancti Anthonij confessoris dau anno Dominj 1549.

Original paa Papir. Af Seglene (i grönt Vox) ere kun Nr. 1 og 3 paatrykte.

49.

1549, 12 April.

Gjenbrev fra Jörgen Viigh, Borger i Helsingör, til Doctor Albret Knoppert og Mester Lavrids Madsen Bössestöber, Raadmand i Kjöbenhavn, som Kirkeværger til Frue Kirke sammesteds, paa tyve Skilling Danske aarlig Landgilde af en Grund i Helsingör, sönden op til hans Gaard imod Stranden, 44 Alen lang og 16 Alen bred. Vil han eller hans Arvinge afhænde deres Frihed paa samme Grund og den Bygning, som de opföre der, da skulle de först tilbyde Kirken den for skjelligt Værd, siden Frænder eller Svogre, og endelig lagbyde den paa Helsingörs Byting og sælge den til hvo som vil kjöbe den. — Tillige beseglet af Sander Leyl, Borgemester, og Peder Villemssön, Byfoged i Helsingör. Datum Kjöbenhavn den xij Aprilis m. d. xlix.

Original paa Pergament med Huller til tre Seglremme.

1546, 27 Juli (Tirsdagen för st. Olufs Dag), skjöde Borgemester Christiern Leyell og Raad i Helsingör Hans Davidssön en Byens öde Jord. Arnemagnæanske Samling af Danske Diplomer Fasc. XI. Nr. 16.

1547, 14 Marts (Mandagen efter Gregorii papæ), kjendes Symen Prydz, Borger i Helsingör, at have en Helligesthus Hospitals Jord og Grund i Helsingör i Leje af Borgemestre, Raad og Borgere sammesteds. Ibid. Nr. 18.

1555, 25 Maj (Löverdøgen för Exaudi), lejer Helligesthus Hospital i Helsingör Symen Prydz, hans Husfru og deres Börn en Jord sammesteds for tolv Mark Danske aarlig. Ibid. Fasc. XII Nr. 21.

1557, 5 Juni (Pintseaften), pantsætter Anne Jep Skrædders, boende i Helsingör, sit Hus sammesteds med sex Mark aarlig Husleje til Lavrids Kjeldssön, Borger i Kjöbenhavn. Datum Kjöbenhavn. Ibid. Fasc. XIII Nr. 12.

1560, 23 Maj (Christi Himmelfartsdag), sælger Anders Christiernssön Morten Perssön, Foged paa Roskildegaard, sin Del i den Have, hans Fader salig Christiern Perssön, Borgemester i Helsingör, havde tilleje af Byen. Datum Helsingör. Ibid. Fasc. XIII Nr. 19.

50.

1551, 13 Juni.

Kongebrev til Hr. Mogens Gyldenstjerne med det Förste at fornöje Borgerne i Helsingör ti Læster Kalk, som Kongen har undt dem til deres Kirkes Bygning. Datum Kjöbenhavn sancti Antonii confessoris Dag 1551.

Tegnelser over alle Lande Nr. III fol. 363.

51.

Kongebrev til Helsingör om et Axeltorv etc.

1553, 8 Februar.

Borgemester och raadmennd vdj Helsingöer finge breff som her epther fölger.

Christiann etc. Vor gunst tilffornn. Vider att som i nu met etthers fuldmegtige Hanns Dauidtzen oc Jens Clausen lade giffue oss tilkiennde om etthers store besueringh, som i haffue mett etthers sognneprest att vnderholle, sameledes att ther icke heller er nogen axeltor vdj etthers bye, oc i tillfornn haffue faaet vort breff, att nogenn vore vndersotte, som bode i nogne sognne, schulle besöge til etthers bye til thorre, huilcket the dog icke giöre, oc begiere, att wij ville kome etther til hielp mett nogen tiende til etthers sognneprestis wnderholling, oc att ther motte findes nogen raad till atj kunde fange ett axeltor, som samme etthers fuldmegtige om for^{ne} etthers erennde ydermere tilkiende giffuet haffue, tha formode wij oss att ville mett thett förste epther paaske giffue oss til wort slott Kiöpnnehaffnñ, oc tha mue i forskicke nogre etthers fuldmegtige til oss, oc naar wij haffue tallit mett wore lenszmend, som haffuer befalling offuer tiendeñ oc bönderne, ville vij tha giffue etther paa samme etthers erende gode oc behagelige szuar. Her kunde i vide etther epther att rette. Oc ville vere etther enn naadig oc gunstig herre oc koningh oc altid rame oc vide etthers gaffnn oc beste, som vij wore vndersotte this pligtug ere. Befallendes etther Gud. Schreffuit Nyborg onsdagen nest epther vor frue dag kyndermösze aar etc. mdliij. Vnder wort signet.

Tegnelser over alle Lande Nr. IV fol. 207—208.

52.

1554, 25 Februarii.

Litteræ Petri Palladii ad cancellarium regium dominum Andream Barbi datæ: Vir venerandus, peregrinus quidem, sed doctus, pius, probus, magister Joannes Gothingus, uxore per pestem Helsingoræ amissa, matronam Hollandicam civem Helsingorensem, cui nomen est Catharina Gerhardi, ducere intendens, prohibitus est per parochum resistentem et senatum civitatis refractarium, mulierem perosos et multa in eam

sine caussa machinatos, ea præcipue ratione instigatos, quod filius Petri Vilhelmi, præfecti civitatis, aliquando invita parentela eam ambierat. Efficiat igitur cancellarius, ut aut magistro Joanni liceat sine contradictione Helsingorensium Catharinam ducere et Helsingoræ habitare, aut liceat mulieri domum et prossessiunculas suas vendere et comitari virum hunc Dantiscum vel alio extra regnum. Hafniæ dominica oculi 1554.

Charta autographa, sigillata, cui agglutinata est altera scheda, et illa quidem autographa, narrationem de vita mulieris continens.

53.

1556, 7 Februar.

Christian IIIs aabne Brev, at efterdi endel Undersaatter i Tryherrit havde langt til Helsingör, hvortil Herredstinget for nogen Tid siden ved kgl. Befaling var blevet forlagt, saa skulle for Fremtiden blot Tikjöb, Asminderöd, Grönholt, Karlebo, Lilleröd, Söborg og Græsted Sogne (dog med Undtagelse af Esromklosters Tjenere i Tikjöb Sogn, som skulle söge deres Birketing, og af Kjöbenhavns Slots Tjenere i Karlebo Sogn, der skulle söge Höringsholms Birketing) holde det Ting i Helsingör; de Andre skulle ligesom tilforn söge til Ting i Slangerup. Datum Kjöbenhavn Fredagen efter Kyndermisse Dag mdlvi.

Registre over alle Lande Nr. 6 fol. 61. Trykt i Ny Danske Magazin VI 235.

54.

Baggernes ordinantz wdj Hellsingör.

1559, 4 April.

Effterthij stormegtige, höybaarne förste, herr Christian met Gudz naadhe konning tiill Dannemark, Norge etc., wor aller naadeste herr och konningh, haffuer ladet wdtgaa offuer Dannemarcks riige wdi thette aar mdxl enn hans naades ordinanntz, huor wdi strenngeligenn budet och befallet borgemesther och raadt wdi hwert kiöpstadt, att skulle selluff beskicke och ordinire godt politie, haffuendes flittiig vpseenntt om embitzhanndell, saa alltinngst gaar skickeligenn och börligen tiill paa alle siidher, tha haffue wy effther^ne^ Sannder Leyell, Henndrick Monsen, borgemestere, Sewerinn Munck, Jenns Monnsen, Jenns Clawsen, Anndres Sachs, Hanns Powlsen, Jacop Hannsen, raadtmænndt, och Peder Willumsen, byfogedt y Helsinngör, saadann skick och ordinanntz att skulle hereffther holldes om bager embede her sammesteds, saa och effther thiisse effitherskreffnne menndt, som ere Rasmus Hannsenn, Rasmus Oelsen, Annders Jennsen, Thonius N., Jacop Perszeñ oc Lauretz Hannsen borger och nw bagger embede oppeholde her y for^ne^ Helsinngör thöres alffworliig bönn och begiering, saa the motte bekomme enn skriifftelig ordinantz och skraa, hwor effther the seg paa theris embede

wegnne kunnde wide att rette, thesliigest och effther menige borgeris och allmoes her samme steds bewillinngh oc samptöcke, haffue wy wnndt och giffuet thennom, som nw bager embede bruge hoesz ossz och herephter kommendes worder, saadann effther-fölgenndes skraa, paa thett the thes bedre kunnde wed macht och lige theris embede oppeholde, thesliigest theris bröd att skulle altid hollde syn wecht effther tydzenns leylighedt, effther som kiöbet er paa kornett, saa att mennige jnndbyggere mue thesz redeligere bekomme skelliigt brödtkiöb for theris penninghe etc. Jtem först schall tiillskickes enn oldermand for samme bager embede och ther tiill mett enn af raadet att were theris bysiidere, huilckenn mett oldermanden skulle haffue goder paa acht, att ther holldis enn godt ordninng och skiick, saa alltinngest gaar erligenn och well tiill, och thenne effftherfolgenndes skraa holdis wedt rett och lige, wannseenndes wild, wennskab, gunnst, gaffue, hadt, nydt, fattiig eller rige, som the wille forsware och wære bekienndt. Jtem huilckenn som effther thenne dag will wære broder wtj thette lag, skall bediis tiill laegett ett halff aar, för hannd maa winde lagett, och thes emellum forfare, om hannd er dueliigt paa embedett, och nar hannd kienndes godt for broder met bysiiderenns samptiicke, tha skall hannd jnndstædis och giöre hanns eedt att wille stadeligenn och rett hollde alle thiisse effther[ne] artiickle, som skulle hannom strax forlæsis, och skall hannd giffue tiill laget en gyldenn, som högmeltte ko. mt. recessz jnndholder, och skall hannd tiillfornne hafue giort synn borger eedt att wære konngenn y Dannemarck huld, tro, borgemester, raadt och byfoget höriig och ludich och giöre hanns medeborger lige och redtt y alle maade etc. Jtem huo som will winde bagere embede, hand skall wære echtte oc skellig födt, paa thett att embedt icke skall liide blussell eller skade for hanns skiilldt etc. Jtem er thett saa, att nogenn broder biudes kornnt faldt, som föres tiill skiibs, tha skall hannd sige oldermandenn tiill, och hannd skall giöre kiöbet paa alle bröderiis besthe, och siidenn emellum brödernne tiill halffs eller ephter som hwer formaae att betalle, gior noger heremodt, mösthe kiöbet och böde tiill lagett enn giillden och otte skillinngher tiill fattiige husarme etc. Jtem er thett och saa, att nogenn broder fanger budschaff wden byes om kornn att wille kiöbe, och hannd far henn och kiöber oldermannden och lawges brödere wtiillsagt, tha skall hannd giffue tiill laget j gylden och tiill hus arme iiij skillinngh etc. Jtem huilckenn swenndt, som bager embede will winde, hannd skall tienne y thry samfelde aar, saa engenn manndt hannom skillder, och nar hannd bedis tiill laget och kienndes aff oldermandenn och menige laugs brödere att were duelicht och fanger ja, skall hannd giffue tiill laget en giilldenn etc. Jtem er thet saa, at nogenn bagger leger tiill met synn swendt och bager hemeligenn, och lauges brödere fannger thett att wiide, tha skall husbounndenn giffue enn gyldenn tiill laget och otte skilling tiill fattiige husahrme och alt brödet were forbrudt oc gifues y Gudz naffuen och swendenn liide samme straff. Jtem huo ther festher enn andens swennd fraa hannom för ennd fiorthenn dag fore hanns steffnnedag ere wde, hannd

skall giffue tiill laget enn gyldenn och otte skilling tiill husarme. Jtem huilckenn broder som icke kommer tiill lauges steffhne, saa offt som oldermanndenn lader met denenn thennum tiilluare, tha böde for huer tydt hannd forsömmer klocke timmen enn skillinng, menn er hannd fortrödenn och forachter at komme, icke haffuenndes lowligt forfaldt, tha böde tiill laget enn gyldenn for hwert tydt och iiij skilling tiill fattiige husarme. Jtem gaar och nogenn vliidiicht aff steffne, laget tiill forachtt, hænn wer lawget saa ner som alle bröddere wille. Jtem döer nogenn bagger, och will hans hustrw icke giffte seg, tha maa hun wel bruge embedet, saa lennge hennde löster, doch skall hun holde wiide och wederlag som en anndenn lowges broder och nyde bröderes rett. Jtem huilckenn lawges broder ther slaar sin giilldbroder y hiell, (thette Gud forbuder), hannd schall settis aff brödernes samfundt, jndtiill hand er forliget mett thenn dödes wenner och alle anndre, ther paa haffue att talle, och nar alle sagher er forliget met saghwolderne och alle anndre, nyde hannd sytt embede igienn, och giffue fattiige husarme iij marck. Jtem huilchenn laugesbroder ther slar sin giildbroder aff wrede eller drager y haar eller riiffuer hans klæder, skall böde effther lanndz loeg moed thennd, hannd skade guorde eller y anndre maade saar guort haffuer, och giffuet tiill lauget enn marck eller iiij skilling tiill fattiige hwsarme. Jtem huilckenn lauges broder som giffuer thennd andenn wquems ord eller kallder schalck, tha skall hannd forlige seg mett hannom och giffue tiill loget enn marck och tiill husarme iiij skilling. Alld anden wenighedt, som skeer emellum lauges brödere indbyrdis och icke komme blod wiide af, thett skall forhanndles och fordrages vnnder thennom selluff effther oldermandens och bröderenns sygelsze. Huilckenn lauges broder ther fanger skade aff jlldebranndt, haffsnödt eller aff söörööffuer bliffuer frann taget och icke er formuendes siidhenn att bagge, tha schal oldermanndenn hielpe thennom af lauges pendinge tiill trende bechter bröd att bagge, som er hwedebröd, skonroggenn och grofft brödt, paa thett hannd kommer tiill reisninng igienn. Huilckenn kommer siist y laget, hand skall were denn, jndtiill enn anndenn kommer effther hannom, och for huert tyd, hannd forsömmer oldermanndens befalning, böde moed laget j skilling. Huilckenn som wludt giöre y laugeshuse met robenn eller andet oprör kommer affstedt, nar bröderne ere forsamlete, och will icke afstaa effther oldermanndenns straff, thenn böde met lauget enn gylldenn, iiij skilling tiill fattiige husarme. Skall thett och saa were tiillat, at oldermanden met alle logesbrödere och söster mue paa twennde tiider om aarett sögett ett erliigt samszæde y theris laugeshus mett erliigt folck, som er die neste trennde dage ephter pintzdage och saa trennde effther juble dagh, paa thett godt kierliigt bröderskaff kann ther fororsages, doch saa att dy holle seg hoffuesligen wdenn offuerflödich driick och anndenn wskickeliighet, findes nogenn heremoedt brödiich, tha skall hannd böde effther skraaenns ludelsze och alle brödernes sygelsze, och skulle die jngenn fremmet driick haffue andet ennd goedt Dannst öll, thersom the heremodt fordriister seg, tha skulle alle laugesbrödere giffue tiill kungen thiwe marck och saa mögedt

tiill raadet. Huilckenn som spilder öll y lauges huse wiider, ennd hannd kannd skiulle met sinn hanndt, hannd böde for huer tydt en album Dannske. Huilckenn som tager Gudz laann mer tiill seg, ennd hannd kannd fordrage, och giör wraeg ther aff och siidhenn setter seg tiill bennckes hoesz laugesbrödere att dricke igienn, hand böde tiill laget en marck och husarme iiij skilling. Nar oldermandenn met lauges bröder forsamles att raadt slaa ohm theris lauges tarffue och erinnde och begier for kierliighedt skiild att dricke enn kannde oell sammen, och nogenn gaar aff, för the alle skiillgies frann anndenn, skall hannd betalle lige met thennom som driicke och lege y husarmes bösze enn schillinng. Huilckenn lawges broder som swer blodige eder wtj lawgeshus eller neffner thennd onnde gest, och kann hannom offuerwises, böde for huert ganng y böszenn enn album, bliffuer hannd ther offuer wnöttiig, tha skall hannd forwises aff lauges hus tiill om morgen. Slar nogenn driickekar sönder entten mett willge eller wwillge, hannd skall betalle karrett och böde tiill husarme huer gang j skilling. Skall thenn, som lauges skriffuer er, haffue fry drick och intet bethale. Huilckenn som gaar mett wobenn tiill lauges hus, hannd skall böde moedt lawget en marck och husarme j skilling, och giör hannd skade thermett, tha böde effther lanndz rett. Huilckenn lauges broder eller söster krenckes met siigdom och er saa alderne eller tiill fattiigdom kommen, att the icke formaa att hielpe seg sellffuer, och haffue leffuet theris liiff erliigenn och Christeligenn, tha skall oldermandenn giffue thennem aff lauges penndinge huer dag enn skilling, saa lenng thenn siig er, och skall enn aff brödernne eller sösther huer natt hollde wacht offuer thenn siuge, nar hand thett begierendes er. Nar som nogenn laugesbroder eller och söster bliffuer dödt, da skall olldermannden tiill skickie the som skulle woge offuer liigett, och skulle alle lauges bröder och sösther fölge liigett tiill sinn begraffuelsze, forsömmer nogenn, hannd böde tiill laugt otte skilling, tiill husarme iiij skilling. Thersom oldermanndenn mett bysidernes och alle lauges brödere samtöcke legge nogenn willkör paa, som lauget kannd were tiill gaffnn och bystaand, och thett icke er konngenn eller stadhen tiill skade eller afbreck, och nogenn lauges broder thett forachtter, icke will were höriig och liidiich, och finndes tiill trennde tiider y saa maade brödiig, tha skall hannd were laugett saa ner, som oldermanndenn och alle brödre wille. Findes och nogenn laugesbroder, som giör the stöcker, werliigt er, och thett mett skelliig widene bewises hannum offuer, tha skall hannd were forwist af lauget och alldrij igienn jnndkomme. Kommer trætte emellum lauges brödere och ingenn skade giöres nogenn, tha skall oldermandenn mett brödernne forlige thenn igien, och thenn som ypper trette, böde viij skilling tiill fattiige husarme. Huilckenn bagere som siider ofuer och icke holder brödt fald en aar om, och hannd sidenn will bruge embedet, tha skall hannd haffue thett y oldermanndens och alle brödernes minde. Skall ingenn bagger haffue sit bröd fald andennstædz enn y thenne gaard, hannd wtj bor, doch om hannd will hollde sitt bröd fald paa torget, skall thett were hannom wforbödett. Skall ingenn embitzmandt,

som andre emde bruge, holde bröd falld paa theriis winduger, for^{ne} baggere till forpranng, findes ther nogenn emodt att giöre, haffue thett bröd forbrodt, skall giffues tiill fattiige husarme. Skall ingen hugesszer ephter thenne dag eller andre frembde side paa torgit eller for bagger widne och hollde brödt fallt, were seg enntenn Tyst bröd eller rugbrödt, att selge for^{ne} bagger emede tiill forpranng, bliffuer nogenn thermett beslagenn, haffue samme bröd alt samme forbruth, skall giffues fattiige husarme, menn wtj theris winnduge y theris egne hus, som thj vti boe, skall thett were thennom wforbudett, doch att the bagge thett godtt effter tidenns leliighedt, och thersom thett finndes straffeliigt, skulle the liide saadann straff, bagerne skull giöre. Kommer nogenn wdenn byes bager, som haffuer weret andenn stedz besziidenndes, hann skall icke haffue brödt fald, föer hand aff offriighetenn ther tiill loff haffuer, och saa mett oldermenndens och alle brödernes williige. Skall therfor huer, som bagger embede will bruge, haffue faldt all try slags brödt, som er huedebrödt, schonnroggenn och rugbrödt, effter som tiid er paa kornett, ther noger fortrycker och icke saa holle will, tha skall embedet were hannom alldelis forbudhett. Jtem att alt brödt skall wære wstraffeligen baget y alle maade, och saa alt kornn skall were wmengt, att icke menges byg eller haffre eblannt huede eller eblant rw, findes nogen her moedt, skall strax haffue syn embedt forbrudeth. Skeer thett saa, at brödt war ey fald enn gandske dag paa torgit eller paa winduge, tha skulle alle bagernne böde ephter kong Eriicks ordinanntz tuo marck, halff konngen och half raadett. Skall och the husarmes bösse vdtages och vdtteeles, effther som hun formaa, tiill de dwede tiider, som brödernne söger samsæde samend, som forskreffuet staer, aff oldermanden, twende brödere, wti bysiidernes neruerelsze, tiill the som rett torfftige husarme ere. Therfor skal thett saa holldes hereffther om brödt at bage, som er huedebrödt, skonnrugge och rugbrödt, som her effther fölger, huilckett thiisse effther^{ne} mendt, som nw bager embede bruge her y Helsingör, som er Rasmus Hanssen, oldermandt, Rasmus Olsen, Anders Bagger etc. haffue selluff indgaedt och wedtaget, effther som the sellffue haffue offuerweyet och forslaget, och bleff thett wdi saa maade forsögett, som herephter fölger, hoesz trennde bagger, huer j skeppe korn. Jtem bleff antwortet Rasmus Hanssenn en skeppe huede att bagge y brödt, som kostede xij skilling, heraf anntuorde hand fra seg tressinndt tiwe och siw stöcker brödt, huert stöck paa two pendinge, huilcket weygde tiillsammens xviij scholepund och xx lodt, facit 596 loth, jtem klid aff samme skeppe huede bleff 5 ottingkar, huilcke weyde xj scholpund och iij loth. Efterthi att bagerne tiillspurdes, huor die samme huede klidt kunnde bliffue nutte tiill, swaredes tiill offuerscharrett brödt, thesligest huad theris werdt kunnd were, sagde dy fierdte part saa möget en szkeppe huede, nar j szkeppe huede kiöbes for xij skilling, tha er samme kliidt werdt iij skilling. Sammeledis tiillspurdes bagernne, huad dy skulle haffue for j szkeppe huede att bagge y brödt, baade for att törres, males och bage, mett hues wnkost ther kund giöres paa for hus leye, swenne ley, skatt, tönge, kost och

terninng, suardes tiill igienn viij alb. Tha effther som for^{ne} bagger haffue nw selluffuer indgaet och samptöckt, er saa att beregnne, att nar en szkeppe huede xij skilling, therwtj beregnesz arbeidz löhn och ald vnnkost, thesligeste klidernes werdt, skall en wegge paa en pending stor weye iiij loth. Therfor skall huedebrödt effther thenne dag altid hollde saadan weicht effther som sk^{e} koster jnndkiöbet effther for^{ne} baggernes bewillning och samptöcke. Jtem nar en sk. huede gielder xx schilling Danske, tha skall enn wegge paa enn blaffertt weye vj loth. Nar en sk. huede kiöbes for xviij skilling, tha skall enn wegge pa en blaffert stor weye vj loth. Nar en sk. huede kiöbes for xvj skilling, tha skall enn wegge paa enn blaffart stor weye vij loth. Nar en sk. huede kiöbes for xiiij skilling, tha skall enn wegge paa enn blaffert stor weye viij loth. Nar en sk. huede gielder xij skilling, tha skall enn wegge paa enn penndinge stor weye iiij loth. Nar enn sk. huede kiöbes for x skilling, tha skall enn wegge paa enn pendinge stor weye v loth. Nar en sk. huede gielder viij skilling, tha skall enn wegge paa enn pendinge stoer weye vj loth. Nar enn sk. huede gielder vj skilling, tha skall enn wegge paa enn pendinge stor weye vij loth. Nar en sk. huede gielder iiij skilling, tha skall enn wegge paa enn pendinnge weye viij loth. Wtti thette for^{ne} regiister er kliiddene beregnet i och arbettz lönnen affkortet effther baggernes siigelsze.

Jtem skaall och saa holldes mett offuerskaret brödt att bagge, som her effther fölger, huilcket wtj saa maade bleff forsögett. Jtem wor anntwordet Rasmus Olsen bagger enn skeppe Dannske rwgh att bagge y brödt och leffre igienn huadt theraff kom, kostede viij skilling. Aff thenne sk. rw anntworde hannd fra seg 1 stocker skonnroggenn, huert paa enn blaffert, som wegde xxj scholpund xiij loth, giör v^{c} lxxxiiij[1] loth, bleff och af samme sk. rw v ott. klid, som weydte viij punnt. Jtem tiillspurdes baggerne, huortiil for^{ne} kliid nuttiig wore och huadt theris werdt kunne were; swaredes tiill groffbrödt, och theris werdt fierde part saa möget som enn sk. rw gielder; er att forstaa, enn sk. rw kiöbet for viij skilling, tha er klidenns werdt ij skilling. Sammeledis tiillspurdes hues the seg kunnde hollde pa att male enn sk. rw och bagge y brödt, som forsk. staer om huede, swaredes tiill igienn ij skilling. Tha effther som bagerne nw selffuer haffue bekennt och saa offuer regnet, som effther fölger, skall forstaes: Nar sk. rw kiöbes for viij skilling, skall enn skonroggenn paa enn blaffert weye xiiij loth. Therfor skall schonnroggenn effther thenne dag altidt hollde thenne wecht, effther som thenne sk. rw er forsöget, och er kliid beregnet theris werdt, sammeledes affkorttet arbetzlönn. Schall schonnroggenn effther thenne dag altid holde sinn wecht, effther som sk. rw koster inndkiöbt, effther for^{ne} bageres samptöcke. Nar enn sk. rhw kiöbes for xvj skilling, skall enn schonnroggenn paa enn plaffertt weyge vij loth. Nar enn sk. rw kiöbes for

[1] Skrivfejl for vj^{c} lxxxiiij.

xiiij skilling, skall enn schonn roggenn paa enn plaffart weige viij loth. Jtem nar en sk. rw kiöbes for xij skilling, skall enn schonnroggenn paa enn blaffertt weye ix loth. Nar enn sk. rw kiöbes for x skilling, skall enn schonnroggenn pa en blaffert weye xj loth. Nar en sk. ruh kiöbes for ix skilling, skall enn schonnroggenn paa enn blaffert weye xij loth. Nar en sk. ruh kiöbes for viij skilling, skall enn schonnroggenn paa enn blaffertt weye xiij loth. Nar enn sk. ruh kiöbes for vij skilling, skall enn schonnroggenn paa enn penndinge weye vij loth. Nar enn sk. ruh kiöbes for vj skilling, schall enn schonnroggenn paa enn penndinnge weye viij loth. Nar enn sk. ruh kiöbes for v skilling, schall enn schonnroggenn paa enn pendinge weye ix loth. Nar en sk. rw kiöbes for iiij skilling, schall enn schonnroggenn paa enn penndinnge weye x loth. Nar en sk. rw kiöbes for iij skilling, skall enn schonnroggenn paa enn penndinge weye xij loth. Nar en sk. rw kiöbes for ij skilling, skall enn schonnroggenn paa enn penndinge weye xiiij loth. Wtti thette for^{ne} regiister er kliidene och arbetz lönn afkorttet effther bagernes egenn siigelsze.

Jtem skall saa holldes met grofft brödt att bagge, stöcket paa en Dannsck hwid, effther som thett bleff forfarett hoesz Annders Bagger, och finndes her ingenn kliid beregnnete, menn alleneste for enn sk. rw att bagge y grofft brödt begerede for^{ne} bagger tiill arbett löhnn ij skilling. Jtem Anders Bagger bleff antuordet enn sk. rw wtj grofft brödt att bagge, wor kiöbt for viij skilling, heraff anntwordet frann seg xxiiij brödt, huert paa enn huidt, som weyde tiillsammens xxxiiij pundt xiiij loth, heraff regnes jnngenn kliidt. Nw effther baggernnes samptöcke for enn sk. rw att bagge y grofft brödt for alt kost, möde och husholdninng ij skilling. Therfor skall saa achtes ephter theris egen bewillning, nar en sk^{e} rw kiöbes for viij skilling, skall enn brödt paa enn huid weye (arbeittslön affkortet) xxxvj lot. Jtem skall grofft brödt stöckett paa enn huidt effther thenne dag altid holle sinn wecht, effther som sk. rw koster indkiöpt, som forneffnde bagger haffue sellffuer bewilliget och samptyckt. Nar en sk. rwg kiöbes for xvj skilling, skall ett grofft brödt paa enn huidt weye xviij loth. Nar en sk. rug kiöbes for xv skilling, skall ett grofft brödt paa enn huid weye xx loth. Nar en sk. rug kiöbes for xiiij skilling, skall ett grofft brödt paa enn huid weye xxij loth. Nar en sk. rug kiöbes for xij skilling, schall enn grofft brödt paa enn huid weye xxiiij loth. Nar en sk. rwg kiöbes for xj skilling, schall ett grofft brödt paa enn huid weye xxvj loth. Nar en sk. rwg kiöbes for x skilling, schall ett bröd paa enn huid weye xxviij loth. Nar en sk. rug kiöbes for ix skilling, schall ett brödt paa enn huidt weye xxxij. Nar en sk. rwg kiöbes for viij skilling, skall ett brödt paa enn huidt weye xxxv loth. Nar en sk. rwg kiöbes for vij skilling, skall ett brödt paa enn huid weye xxxviij loth. Nar hun kiöbes for vj skilling, schall ett brödt paa enn huidt weye xlij loth. Nar en sk. rw kiöbes for v skilling, skall enn brödt paa enn huydt weye xlvj loth. Nar en sk. rw kiöbes for iiij skilling, skall bröd paa en huid weye lvj loth. Nar en sk. rwg

kiöbes for iij skilling, schall bröd pa en huid weye lxv loth. Nar en sk. rug kiöbes for ij skilling, skall enn bröd pa enn huidt weye lxxx loth. Wtti thette for^{ne} regiister er arbetts lönn affkortett, som forsk. staer.

Jtem effther som the for^{ne} regiister jnndhollder om wechtt paa alle try slages brödt, schall oldermanden mett bysiidere huer andenn fredag besze alle bagernes brödt paa theris windue och forfare, om thett hollder samme wecht, effther som kiöbet er paa kornnet och forsk. staer, finndes tha nogenn bagerens bröst eller och thesz emellum, och thett icke er saa lauligenn som wedboer, tha straffes for effther konng Hannses priuilegia, som er först paamindelsze, möste brödet, anndenn tiidt iij marck mett brödet, tredie tiidt och iij marck mett brödet, fierde tiidt iij marck mett brödett, femtte tiid och lige saa, siette tiidt x marck mett brödet, och saa offte ther effther, som saadann bröst finndes, halff konngen och halff stadhtenn. Jtem huilckenn laugesbroder thenne for^{ne} ordinantz y nogen maade forachter och icke will seg rette ephter for^{ne} alle artickler, tha skall hannd haffue sit embede och borgeschaff forbrudt och effther thenne dag icke wære nudendes y naager maade effther for^{ne} oldermannden och mennige laugesbröders obne beseg(lede) breff, the osz igienn giffuet haffue, therom jnndholder. Och wy for^{ne} borgemester, raadt och byfogedt mett mennige borgere her samme steds haffue thenne for^{ne} skraa och ordinanntz fuldbört och stadfehst, henngendes herfor neden wor byes secreth. Giiffuet wdj Helsinngör thennd fierde dag wdj Aprill moneth anno Dominj mdlix.

Skrevet paa Papir med en samtidig Haand.

55.

1560, 17 December.

Anders Ibsen, fordum Abbed i Ebelholt, indgiver sig i Helsingörs Hospital med alt sit Gods, deriblant ogsaa Blidstrup, Helsinge, Vejby og Kregome Kongetiender, som han har i Forlening i sin Livstid efter Christian IIIs Brev. Tillige beseglet af Frands Lavridsen, Slotsskriver paa Krogen. Datum Helsingör Tirsdagen for sanct Thomæ apostoli Dag 1560.

Trykt i Hofmans Fundatser VII 79—80. Sammesteds Side 78—79 og 80—81 findes ligeledes Christian IIIs Lensbrev af 26 September (Fredagen efter Matthæi) 1544 til Christoffer Trundsen paa Ebelholt Kloster, hvorved fornævnte Tiender tillægges Hr. Anders, og Frederik IIs Brev af 1 Juli 1561, hvorved samme Tiender perpetueres til Hospitalet (Registre over alle Lande Nr. 7 foll. 359—360).

56.

1561, 1 Januar.

Herluf Trolle til Herlufsholm og hans Hustru Birgitte Giöe give Helsingörs Skole en Gaard i Helsingör og to Haver mellem Slottet og Byen, samt 2000 Rinske Gylden i Guld, af hvis Rente Skolemesteren skal have tyve Joachimsdaler og Resten

deles mellem fattige Skolebörn. Tillige underskrevet og beseglet af vor kjære Broder[1] Börge Trolle til Lillö og Christopher Giöe til Avensberg, og vor kjære Svoger[2] Clavs Urne til Beltebjerg og Vincentius Juel til Flaxholm[3], og Niels Trolle til Taarup[4]. Datum Herlufsholm Nytaarsdag 1555[5].

Hofmans Fundatser VII 66—67. 1568, 30 October, giver Jacob Hanssön, Borgemester i Helsingör, Fru Birgitte Giöe Kvittering for 50 Daler Rente af 1000 Rinske Gylden, hun har i Leje af Borgemestre og Raad sammesteds paa Helsingör Bys Skoles Vegne (Original paa Papir med Segl). 1578, 23 August (sancti Bartholomæi Aften) sælge Borgemester, Raadmænd og Byfoged i Helsingör til Henrik Monssön, kgl. Maj.s Tolder og Borgemester sammesteds, en Have, som salig Hr. Herluf Trolle og hans Husfru Beritte Giöe gave Byens Skole, til Bekostning og Forbyggelse af en samme Skole tilhörende meget bygfældig Stenhusgaard (Arnemagnæanske Samling af Danske Diplomer Fasc. XIV Nr. 22). 1586, 23 August, faae Borgemestre og Raad i Helsingör kgl. Bevilling paa at sælge den Skolen af Hr. Herluf Trolle og Fru Birgitte Giöe givne Gaard til Givernes Slægt og udsætte Pengene paa Rente til Fordel for Skolen (Sjæl. Tegn. Nr. XVI fol. 72. Trykt i Engelstofts Universitets Annaler 1810, II Bind, Side 212—214).

57.

Frederik IIs Stadfæstelse af Helsingör Bys Privilegier.

1561, 10 Maj.

Wij Frederick thend anden mett Guds naade Danmarckis, Norgis, Wenndis oc Gottis konning, hertog wdj Slesuiig, Holstenn, Stormarnn oc Dyttmerschenn, greffue wdj Oldennborg oc Delmenhorst, giörre alle witterligtt, att wij aff wor synnerliig gunst oc naade haffue taget, anammett oc wnndfangett oc nu mett thette wortt obnne breff thage, anamme oc wnndfannge wor kiöbsted Helszingör mett borgemestere, raadmennd oc menige borgere ther sammestedz wdindenn wor kongeliig hegenn, wernn, fred oc beskiermelse, besynnderligenn att wille beskierme, forsware oc fordagtinge till alle rette. Sammeledis haffue wij aff samme gunst oc naade fuldbyrdtt, samtycktt oc stadfest oc nu mett thette wortt obnne breff fuldbyrde, samtycke oc stadfeste alle the friiheder oc preuilegier, som stormegtiste hogbornne förste her Christiann thennd thredie, Danmarckis, Norgis, Wenndis oc Gottis konning etc., wor kiierre herre fader, salig oc hogloffliige ihukommelse, thennom naadeligenn giffuit oc stadfest haffwer, wed theris fuldemagt att bliffue wdj alle theris ord, puncter oc artikle, som the wdj alle maade wduisze oc jnndeholde, effther hogmelte wor kierre herre faders stadfestelse breffs liudellsse. Thij forbiude alle, ehwo the helst erre eller werre kunde, serdelis wore fogitter, embitzmennd oc alle anndre, for[ne] wor kiöbstedt Helszinngöer mett borgemestere, raadmennd

[1] ɔ: vore kjære Brödre. [2] ɔ: vore kjære Svogre? [3] ɔ: Claxholm. [4] Herluf Trolles yngste Broder, til Torup paa Halsnæs, som han 1562 mageskiftede til Kronen for Braade (Holsteinborg). [5] Dette Aarstal fandtes ogsaa i en Inscription i St. Olai Kirke (Marmora Danica I 130 og Hofman VII 68), men 1561, som staar i Overskriften hos Hofman (VII 66), er dog vist det rigtige; idetmindste ejede Herluf Trolle 1555 ikke Herlufsholm, og Vincens Juel var da ikke hans Svoger.

oc menige borgere ther samestedz her emod paa theris friiheder oc priuilegier, effther som for^{ult} staar, att hinndre eller wdj nogre maade forfanng att giörre, wnnder wortt hyllist oc naade. Giffuit paa wortt slott Kiöbnnehaffnn thennd thiennde dag Maij aar etc. m. d. lxj wnnder wortt signeett.

Bagpaa: Lest paa Helsingörs byeting 20 Januarij 1634.
Læst paa Siællandsfahrs landtztingh onszdagenn 11 Februar: 1635.
Lest i Helsingör den 8 Junii 1635.
Original paa Pergament med Segl i rödt Vox.

58.

1562, 29 April.

Frederik IIs aabne Brev, hvorved han under Helsingörs Hospital tre Kronens Gaarde Flöndrup, som Peder Villomsen, den Tid Byfoged i Helsingör, havde i Forlening, og som skylde tre Fjerdinger Smör; og skal al den Forbedring, som kan komme af samme Gaarde, alene forvendes til de Fattiges Bedste. Datum Eszerom den xxix Dag Aprilis anno lxij.

Registre over alle Lande Nr. 8 fol. 254. Trykt i Hofmans Fundatser VII 81—82. Sammesteds Side 95 (Sjælandske Tegnelser Nr. XIII fol. 306) findes et Kongebrev til Jahan Taube (Lensmand paa Kronborg), at eftersom der er fast flere Fattige og Syge i Helsingörs Hospital end tilforn, og Hospitalet saa godt som ingen Engbrug har, saa maa den ene af dets Gaarde i Flönderup, som dertil er tjenlig, afbrydes og dens Tilliggelse bruges Hospitalet til Bedste; og skal Jahan Taube igjen fornöje Bonden hvis Stedsmaal han har udgivet derpaa. Datum Hörsholm 1 August Aar 1577.

59.

1562, 11 Juli.

Frederik II tilskriver Tage Thott og Christiern Munck, Lensmænd over Bahus og Aggershus Len, at Helsingörs Borgere have beklaget sig at have stor Bröst for Bygningstömmer, som de ikke kunne faae her i Riget, hvorfor mange deres Huse og Gaarde staae ubygte, og at han derfor har tilladt dem at kjöbe saadant i Norge, Kronens Told og Rettighed uforkrænket. Dog skulle de have Borgemestres og Raads Söbrev, at de ere udlöbne at hente dette Tömmer til at bygge og forbedre deres egne Gaarde og Huse i Byen, og at de forinden have forpligtet sig til Borgemestre og Raad med nöjagtig Loven og Vissen at indföre det til Helsingör og ikke andensteds. Datum Frederiksborg 11 Juli 1562.

Tegnelser over alle Lande Nr. VII foll. 186—187.

60.

1562, 23 August.

Aabent Brev af Frederik II, at sex Degne, som gjöre daglig Tjeneste i Sognekirken i Helsingör og som tidligere, ifölge Christian IIIs Anordning, havde deres

Underhold paa Krogen, herefter skulle have deres Underhold i Helsingörs Hospital, som derfor af Lensmanden paa Krogen aarlig skal have en Læst Korn, Rug og Byg, en Tönde Smör, et Par Öxne, otte Svin og en halv Læst Torsk. Datum Hafniæ 23 Augusti anno 1562.

Registre over alle Lande Nr. 8 fol. 268 (trykt i Hofmans Fundatser VII 82—83).

Börge Trolle til Lillö giver fem Daler aarlig Rente af en Kapital paa hundrede Daler til fem af disse sex Degne, og til den sjette skal der af Kirkens eller de Fattiges Indkomst ligeledes gives en Daler; og derfor skulle de hver Söndag för Tolvprædiken i Hospitalets Sygestue synge „O Gud vi love Dig". Datum Helsingör Bartholomæi Aften (23 August) 1565. Udtog i Hofmans Fundatser VII 142—144.

1566 antvorder överste Feltherre Daniel Ranzov Helsingörs Borgemestre og Raad syvhundrede Daler, som den ærlige velagte Krigsmand Thomas Holst paa sit Yderste gav fattige, syge, hjelpelöse Mennesker, og skulle disse Penge udsættes paa Rente. Indtægten af de 500 Daler tilfalder Hospitalet, der derfor forpligtes til at forsyne syge, saare, arme Krigsfolk, som did komme, med nödtörftig Underhold og Lægedom; og Indtægten af de 200 Daler tilfalder fattige Skolebörn, og skal Skolemester og Disciple derfor daglig Dags i Helsingör Sognekirke til Aftensang synge denne Lovsang og Antiphona paa Latin: Te Deum patrem ingenitum (Udtog sammesteds Side 144—145).

61.

1562, 10 December.

Borgemestre og Raad i Helsingör önske deres synderlig gode Ven, ærlig velbyrdig Mand Frands Brokkenhus, Hövedsmand paa Kjöbenhavn, „enn gudtsaligh glad tilkommindis Christj födsells högtiidt" og tilsende ham „mett thenne breffuiszere Mogenns Hendrichssenn eñ amme Rynsk wynñ, soñ wy haffue tildruckid ether thenñ hellig Christ skaall, bedinndis ether ganndske gernne, att y thenne wor ringe skennch icke wille forsmaa. Wy wille thett gernne paa enñ andeñ tiid wdermere forbedre. Datum Helsingör den 10 Dag Decembris Aar mdlxij".

Original paa Papir med Segl i grönt Vox, foræret Danske Selskab af Hr. Terpager 1747.

62.

Brev om en Julealmisse, som plejede at uddeles for Slotsporten ved Krogen.

1562, 19 December.

Mynn wiilliige thienisthe och ydtmyge tackssygellsse. Kiere Franndtz, giiffuer iegh etther ydtmygeliige tiilkiennde, att iegh hagde forhoffuedtt, attj skulle komedtt hiidtt tiill slottedt indeñ thenne tylkomende höygthiid och feest. Tha effther eders leylighedtt sygh saa icke kanndtt begyffue, gyffuer iegh etther ydtmygeliige tylkyennde, att thett haffuer weriidtt gamell szeduaane, att manndtt paa Jhesw Christj födtzell affthenñ haffuer gyffuedtt forre slodtzportthenñ thiill fatthiigghe hussarme meniske viij sydder flesk, ȝ ponndt miell bagedtt wdj bröö, ij thönner öell och huer fattiig etth lempeliigtt liuss, och haffuer sogneprestenn althid gyffuett huer hussarñ enñ seddell, paa thett ingeñ schulle faa same almysse wdenñ the nödthörffthiigge. Saa haffuer iegh jntthet thortt giiord

herre vdj wdenñ eders widskaff och beffallingh, och haffuer jeg schreffuitt eder thenne leyliighedtt thiill, paa thett att ther skulle inthett gott nederleggis wdj eders thiidt, och wiille ieg gernne viide ederss vylly herre wdj, huor effther ieg skall retthe mygh. Jegh viill wdj alle mode fynndis etther tacknemelyge wiillige thyennere, soñ iegh forhoffuer att haffue etther tack. Her medtt etther Gud almectiste euindeliige beffallenndis. Ex Krogenn 19 die Decembrj anno 1562.

E. w. t.
Frandtz Lauritzenñ.

Udskrift:

Erliigh och welburdiigh manndtt Frandtz Brockennhuss tiill Brangstrupp, höffuidttzmanndtt paa Kiöpnehagenn slott och Krogen, ydttmygeliigenn tiillschreffuitt.

Original paa Papir med Segl i grönt Vox, foræret Danske Selskab af Terpager.

1564, 3 Juli, udstedes der fra Frederiksborg et Kongebrev for Frands Lavridsen, at han maa bygge og boe i Helsingör og være fri for Hold, Skat og al borgerlig og Byens Tynge (Concept paa Papir).

1575, 8 August, paa Nygaard, under Frederik II Frands Lavridsen, Foged paa Dragsholm, og hans Hustru, som han nu har, efter ham, saalænge hun sidder i Enkesæde, Kronens Part af Tikjöb Sogns Tiende, dog saa at de deraf aarlig skulle give Sognepræsten i Helsingör tyve Daler (Sjælandske Registre Nr. 11 foll. 162—163).

Samme Aar, 12 Oktober, paa Frederiksborg, forlener Kongen ham en Gaard i Kjelstrup i Vig Sogn i Ods Herred med et Stykke Eng og to smaa Gaardsæder kvit og frit, saalænge han er i Kongens daglige Tjeneste og Foged paa Dragsholm eller andensteds, hvor vi ham Behov have i vor Tjeneste; men naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, skal han deraf til Dragsholm gjöre og give Landgilde, Tynge og Tjeneste, som der plejer af at gaae (ibid. foll. 171—172); og ved Kongebrev af 20 Juni 1579, udstedt paa Frederiksborg, undes samme Gods og Kongetienden af Vig Sogn hans Hustru Bente Povelsdatter, om hun overlever ham, afgiftsfrit, saalænge hun sidder i Enkesæde (Sjæl. Reg. Nr. 12 foll. 28—29).

I Historisk Tidsskrift VI 593—602 har Jacobsen meddelt en Tyvssag fra Helsingör fra Maj 1563 og en Kriminalstatistik af Byen i Aarene 1570—1581.

63.

Frederik II giver Helsingör By nogle Jorder til dens Sognekirke og dens Retterting.

1565, 12 Februar.

Kon. matts. gaffue breff paa nogen jorder, huser oc bygning, som hans kon. matt. haffuer giffuet till Helsingör sogne kircke, vt sequitur. Vij Frederich etc. giöre alle witterligt, att wij aff wor synderlig gunst oc naade haffue vndt oc giffuit oc nu mett thette wort obne breff vnde oc giffue till sogne kircken her vdj wor kiöbsted Helsingör thisze effterschreffne wore oc kronens jorde her same stedz liggendis, som tilforn haffuer leyett till Eszieroms closter: först en jord liggendis paa Sten gaden östen op till Henrich Pouelszens börns gaard oc wester op till then gaard, som kallis Eyler Stenhuggers gaard, som nu Peder Jenszen i leye haffuer, oc giffuer till aarlig landgille iij mark Danske, jtem en jord liggendis paa Mellom gaden, som ere bygt thre sma bolige paa, vesten vd mett Söe stredet, thett förste boelig haffuer Anders Snedkier oc

giffuer ther aff iij skilling grott, oc ligger en liden haffue op till hanom, giffuer j skilling grott, thett andet boelig haffuer Pouel Byesuend oc giffuer ij skilling grott, thett thredie boelig haffuer Elsze Hornebyes och giffuer ther aff ij skilling grott, end en jord liggendis paa Suder gaden östen op till Willom Skinders gade, som nu Hans Hattemagers hustrue vdj leye haffuer, oc giffuer ther aff aarligen iij skilling grott, huilcke for^{ne} jorde oc grunde mett theris aarlige rente oc jordskiild, vdj lengden oc breden, mett husze oc bygning, som the nu begreben oc fore funden ere, altiid her effther mue och skulle till euig tiid bliffue oc höre till for^{ne} Helsingör sogen kircke. Sameledis haffue wij aff same gunst oc naade vndt oc giffuit vore vndersotte borgerne her vdj Helsingör till att sette theris rettherting paa en wor oc kronens jord, som oc haffuer hördt till Esserom closter, liggendis paa for^{ne} Suder gaden, vesten op till thett strede, som löber fram for Seuerin Murers gaard, oc östen op till for^{ne} jord, som Hans Hattemagers höstrue i leye haffuer, vdj lengden oc breden, att haffue, nyde, bruge oc beholde for euig eyendome. Thj forbiude wij etc. Giffuit vdj Helsingör 12 Februarij aar etc. mdlxv.

Registre over alle Lande Nr. 8 foll. 353—354.

64.

Kongebrev, at Helsingörs Borgere maae kjöbe Korn og andre Varer i Isefjord og ved Sundby Færge.

1566, 28 August.

Menige borger vdj Helsingöer finge breff, at maa lade kiöbe vdj Jsefiord och Syndbyeferge korn och anden deel, huis the behöffe til thieris huszis vpholdt, saa liudindes. Wij Frederich etc. giöer alle witterligt, at wij aff wor synderlig gunst och naade haffue vndt och tilladt och nu medt thette wort obnne breff vnde och tillade, at wore vnndersaatte borgernne vdj wor kiöpstedt Helsingöer mue til thieris husis vpholdt kiöbe vdj Jsefiord och for Sundbye ferrige kornn och annden deell, hues the behöffue och ther til kiöbs kunde bekomme, til saa lenge wij anderledis ther om tilsigenndes worder. Cum inhibitione solita. Datum Hafnie 28 die Augustij anno etc. 1566.

Registre over alle Lande Nr. 9 fol. 189.

65.

Borgemestre og Raad i Helsingör faae Tikjöb Sogns Kongetiende.

1567, 22 Februar.

Borgemestere och raadmenndt vdj Helsinngiöer finnge breff paa kon. maitts. och kronens part aff thienden aff Tykiöb sogenn, saa lyudindes. Wij Frederich etc. giöer alle witterligtt, at wij aff wor synderlig gunst och naade haffue vnndt och tilladt

och nu medt thette wort obne breff vnde och tillade, at oss elsk^{e} borgemestere och raadmendt vdj wor kiöpstedt Helsingiöer maa her effter aarligenn lade vpbere wor och kronens partt aff thienndenn aff Tykiöb sogen och thend haffue, nyde, bruge och beholde, til saa lennge wij anderledis ther om tilsigenndes worder, dog saa, att the aarligenn til gode rede skulle giffue ther aff til sogne prestenn vdj Helsingiöer slig affgifftt, som ther bör aff att gannge, och hanndt haffuer wortt breff paa. Cum inhibitione solita. Datum Frederichsborgh thendt xxij dag Februarij aar etc. mdlxvij.

Registre over alle Lande Nr. 9 fol. 203.

66.

1567, 22 Februar.

Kong Frederik IIs aabne Brev, hvorved han under „oss elskelige" Jacob Hansen, Borgemester i Helsingör, et Bundgarnstade mellem Esberegjerde og Helsingör, som han nu selv har i Brug og Værge, indtil Kongen derom anderledes tilsigendes vorder; dog skal han deraf give slig Afgift, som af gammel Tid plejer at gaae deraf. Datum Frederiksborg den xxij Dag Februarij Aar mdlxvij.

Registre over alle Lande Nr. 9 fol. 203.

1568, 31 Maj (Mandagen efter Exaudi), skjöde Borgemestre (Christiern Pedersen og Sander Lejel) og Raadmænd i Helsingör Hans Fynbo, Raadmand sammesteds, en Byens öde Jord norden Helsingör (Arnemagnæanske Samling af Danske Diplomer Fasc. XIII Nr. 30).

1572, 24 Marts (Mandagen som vor Frue Aften annuntiationis paafaldt), sælger Dauid Lejel sin Broder Frederik Lejel den sin fædrene Gaard og Grund i Helsingör, som Frederik selv paaboer, med den „Wedegaard" der tvert overfor liggendes. Datum Helsingör (Ibid. Fasc. XIV Nr. 3). 26 Marts s. A. giver David Lejel sin Frænde David Hansen Fuldmagt at skjöde hans Broder Fredrik Lejel samme Gaard og Wedegaard. Datum Helsingör (Ibid. Nr. 4). To Tingsvidner fra Helsingörs Byting, at David Lejel skjöder sin Broder Raadmand Fredrik Lejel 1) en Stenhusgaard og 2) en Gaard, som kaldes Wedegaarden, norden for Stengaden. Datum Helsingörs Raadhus Mandagen Exaudi, som var den 4 Dag Maji 1573 (Ibid. Nr. 9, 10).

67.

1571, 31 Marts.

Kong Frederik IIs aabne Brev, at efterdi der efter en nylig afdöd Kvinde i Helsingör ved Navn Karine Rasmusses er fundet sex Kalke og Diske og nogle Böger, som vare givne hende i Forvaring af Graamunkene der, saa maa Hospitalet faae samme Kalke og Diske, og Kirken og Skolen Bögerne, saamange gode og duelige ere. Datum Kjöbenhavns Slot den xxxj Martii mdlxxj.

Trykt i Hofmans Fundatser VII 83—84. Udtog i Registre over alle Lande Nr. 10 fol. 363.

68.

Kong Frederik II giver Helsingörs Hospital Frue Klosters Kirke.

1573, 29 November.

The fattige wdj hospitallit j Helsingör finge breff paa wor frwe closters kircke samestedtz, vt sequitur.

Wij Frederich etc. giöre alle witterligt, att effterthj wij nogen thiid siidenn forledenn haffue ladit forbedre thett almindelig hospital wdj wor kiöbsted Helsingöer och ther thillagd mere renthe och jndkombst, saa flere fattige wedtorfftige hospitals lemmer ther kunde jndtagis och wnderholdis, tha efterthj wij kome vdj forfaringe, att wdj for^{ne} hospitall icke skal were rom thil saa mange fattige, som thend renthe, wij ther thillagd haffuer, kand forstrecke siig att wnderholde, och paa thett same hospital kand bliffue bygd och fliid, som thett sig bör, tha haffue wij aff wor synderlige gunst och naade wndt och giffuett och nu med thette wortt obne breff wnde oc giffue for^{ne} the fattige wdj hospitallit en öde kircke ther wdj byenn, kaldis wor frwe closter kircke, saa att forstanderne for for^{ne} almindelige hospital nu strax mue lade nederbryde for^{ne} kircke och ther med bygge och forbedre for^{ne} hospitall och thil same hospitals bygning och forbedring foruendis hues steen och thömmer, ther vdj er, och thil jnthet andett. Thj forbiude wij etc. Actum Frederichsborg thend 29 Nouemb. anno 73.

Sjælandske Registre Nr. 11 fol. 75.

Samme Aar, 27 September, havde Kongen givet Helsingörs Hospital en ny Fundats, trykt i Hofmans Fundatser VII 84—91, og ved samme Lejlighed tillagt det en stor Del Kongetiender i Skaane. Da imidlertid Fortegnelsen over disse er meget unöjagtig trykt hos Hofman (flere Stednavne ere der saa forvanskede, at de næsten ere ukjendelige, ved Tallene er der aldrig gjort Forskjel paa hele og halve, o. s. v.), meddeles denne Del af Brevet her paany efter Sjælandske Registre Nr. 11, hvor Fundatsen er indfört (foll. 66—70): Thil for^{ne} xxx skolepersoners och fattige folckes, som ther nu inde ere och her effther jndthagis, nottorfftig wnderholding haffue wij aff wor synderlig gunst och naade, thend allermechtigste Gud thil ere och fattige Gudtz lemmer och religionen thil thröst och bistand, giffuett och wdlagd och nu med thette wortt obne breff giffue och wdlegge thil thend jndkombst, som for^{ne} hospital her thil dags haffd haffuer, all wor och kronens partt aff thiendenn, rug och biug, aff thisze effterschreffne sogner wdj wortt land Skaane: först vdj Rönnebiergs herrit aff Hersloff sogen ij pundt rug, vj pundt biug, aff Quistoffte sogenn ij pundt rug, iiij pundt biug, aff Seby sogenn j pundt rug, iiij (pundt biug), aff Thyrup sogen ij pundt v skepper biug, aff Syrkiöping sogen j pundt rug, ij pundt biug, aff Wadensö sogen vj sk^{r} rug, ij pundt biug; wdj Haraggers herrit aff store Haragger sogenn ij pundt rug, v pundt biug, aff liille Haragger sogenn ij pundt rug, iij pundt biug, aff Salerup sogen j pundt rug, ij pundt biug, aff Höis sogenn j pundt rug, ij pundt byg, aff Wirckie sogenn j pundt rug, ij pundt biug, aff sönder Huidinge sogenn ij pundt rug, iij pundt biug, aff Saxtrup sogen j pundt rug, j pundt biug, aff Houfftrup sogen ij pundt rug, iij pundt biug, aff Kiöfflinge sogen ij pundt rug, ij pundt byg, aff Rodmerköff[1] sogenn xiiij skepper biug; wdj Oensze herrit aff Ask sogenn xv skepper rug, j pundt biug, aff Billinge sogen j pundt rug, ij pundt biug, aff Onströe[2] sogenn iij pundt biug, aff Stodhaffue[3] sogenn iij pundt biug, aff Thorszlösze sogenn v skepper rug, ij pundt biug, aff Andelöff sogen j pundt rug, ij pundt biug, aff Sel.reffuelinge sogenn xv skepper biug, aff Böszerup sogenn iij pundt ix skepper biug, aff Reffstauge sogen j pundt rug, j pundt biug, aff Hallerödtz sogenn j pundt rug, j pundt biug, aff Österkarleby sogenn ij pundt biug; wdj Lugude herrit aff Krops sogenn ij pundt rug, iij pundt biug, aff Alrum sogenn ij pundt rug, iiij pundt biug, aff Fierrestad sogenn j pundt rug, iij pundt biug, aff Borsleff sogenn ij pundt rug, iiij pundt biug, aff Mörerup sogenn ij pundt rug, iij pundt biug, aff Heszlunde sogenn j pundt rug, iij pundt biug, aff Kadtzlösze[4] sogenn xv skepper rug, iij pundt biug, aff Fauerolt sogenn ij pundt rug, ij pundt biug, aff Jonstrup sogenn ij pundt rug, iij pundt biug, aff Katterup sogenn j pundt rug, ij pundt biug, aff Biuffs sogenn ij pundt rug, iiij pundt biug, aff Halmstad sogen j pundt rug, ij pundt biug, aff Egbye sogen iij pundt biug, aff Bröndby sogen j pundt rug, ij pundt biug, aff Wesby sogenn j pundt rug, iiij pundt biug, aff Fleminge[5] sogen j pundt rug, ij pundt biug, aff Frillestad sogen xij skepper

[1] ɔ: Rodmerlöff. [2] ɔ: Strö. [3] ɔ: Stedhaffue. [4] ɔ: Risekastlöse. [5] ɔ: Fleninge.

rug, ij pundt biug, aff Wedloff sogen ij pundt rug, ij pundt biug, aff Raasz sogenn ij pundt rug, ij pundt biug; wdj sönder Asbo herrit aff Bierckuld sogenn ij pundt rug, iij pundt biug, aff Quidinge sogenn j pundt rug, ij pundt biug, aff nörre Wrams sogenn ij pundt rug, ij pundt biug, aff Auszaasz sogenn j pundt rug, ij pundt biug, aff Höye sogen j pundt rug, ij pundt biug, aff Starby sogenn vj skepper rug, xv skepper biug, aff Söndersleff sogenn viij skepper rug, vj skepper biug, aff Ströffuelstrup sogenn j pundt rug, j pundt biug, aff Borbye[1] sogenn ij pundt v skepper biug; wdj nörre Asbo herrit aff Thostrup sogen ij pundt rug, ij pundt biug, aff Oszie sogenn ij pundt rug, ij pundt biug, aff Liungbye sogenn ij pundt rug, ij pundt biug, aff Kielne sogenn ij pundt rug, ij pundt biug, aff Gremestrup sogenn j pundt v skepper rug, ij pundt biug, aff Wedbye sogenn viij skepper rug, viij skepper biug; wdj Harwidstad herrit aff Högistad sogenn ij pundt rug, ij pundt biug, aff Baldringe sogenn ij pundt rug, ij pundt biug, aff Bromme sogen j pundt rug, ij pundt biug, aff Hederschouff sogen j pundt rug, ij pundt biug, aff Borrie sogen j pundt rug, ij pundt biug, aff Trannesz sogenn j pundt rug, j pundt v skepper biug, aff Öye sogenn j pundt rug, ij pundt biug, aff Söffuidstad sogen j pundt rug, iij pundt biug; wdj Jngelstad herrit aff Onslund sogen j pundt rug, ij pundt biug, aff Wallebierig sogenn iiij pundt biug, aff Querristad sogenn j pundt rug, iij pundt biug, aff Spindtztrup sogenn j pundt rug, ij pundt biug, aff Hamindehöy sogenn ij pundt biug, aff Hannes sogenn j pundt biug, aff Houffby sogenn ij pundt rug, iij pundt biug, aff Haruidstad sogenn j pundt rug, ij pundt v skepper biug, aff Giesnis sogen vj skepper rug, xv skepper biug, aff Kiöbinge sogenn ij pundt rug, iij pundt biug, aff Löderup sogenn ij pundt rug, iiij pundt biug, aff Hörup sogenn j pundt rug, iiij pundt biug, aff Gleminge sogenn iij pundt rug, iij pundt biug, aff Tryde sogenn ij pundt rug, iij pundt biug, aff Bennested sogenn j pundt rug, ij pundt biug, aff Öffrebye sogenn j pundt rug, ij pundt biug, aff Ingelstrup sogen ij pundt rug, iiij pundt biug, aff Nerreby sogenn[2] j pundt rug, j pundt biug, aff Smedstrup sogen ij pundt biug, aff Wlstrup sogen xvij skepper rug, j pundt biug; vdj Jerrestad herrit aff Wemindelöff sogen ij pundt rug, j pundt biug, aff Boreby sogenn iij pundt rug, iiij pundt biug, aff Nebylle sogenn j pundt rug, iij pundt biug, aff Stybye sogenn vj skepper rug, j pundt biug, aff Jerristad sogen j pundt rug, j pundt v skepper biug, aff Simbris sogenn j pundt rug, ij pundt biug, aff Waldby sogenn j pundt rug, iij pundt byg; wdj Wemmindehögs herrit aff Grindby sogenn ij pundt rug, iij pundt biug, aff Anderslöff sogenn ij pundt rug, iiij pundt biug, aff Lemindtzröd sogen j pundt rug, ij pundt biug, aff Kierstrups sogenn j pundt rug, ij pundt biug; wdj Skiödtz herrit aff Dalkiöping sogenn j pundt rug, iiij pundt biug, aff Giszlasze[3] sogenn j pundt rug, iiij pundt biug; wdj Oxieherrit aff Hyllie sogen iij pundt rug, vj pundt biug, aff Bunckeflodt sogen iiij pundt rug, viij pundt biug, aff Aagerup sogen iiij pundt rug, vj pundt biug.

Under samme Dato (27 September 1573) havde Kongen henlagt Kronens Korntiende af Burlöf Sogn i Bare Herred til de to Borgere i Helsingör, som bleve tilskikkede at være Hospitalsforstandere. Siælandske Registre Nr. 11 fol. 70. Trykt i Hofmans Fundatser VII 91.

Under 29 September 1573, fra Koldinghus, havde Kongen paalagt Borgemestre og Raad i Helsingör i Forening med Sognepræsten og Kapellanen at udvælge den i Fundatsen omtalte Hospitalsmester og at sende ham til Kongen for at konfirmeres. Sjælandske Tegnelser Nr. XII fol. 198.

Under 10 Oktober samme Aar, paa Koldinghus, havde Kongen udstedt tre aabne Breve for samme Hospital: 1) at Hospitalet maatte faae nödtörftig Ildebrand af Kronens Skove paa Hallandsaas, og at Fogeden i Bostad skulde udvise det den (Sjælandske Registre Nr. 11 foll. 70—71, Hofmans Fundatser VII 93); 2) at Fæsterne af de Hospitalet tillagte Tiender under Fæstes Fortabelse aarlig skulde betale dette deres Afgift för Jul (Hofmans Fundatser VII 92—93); og 3) at Hospitalsforstanderne strax maae oppebære den Hospitalet tillagte Rente og derfor lade indrette Værelser, Senge, Boskab etc. (Sjælandske Registre Nr. 11 foll. 71—72, Hofmans Fundatser VII 94).

1575, 2 August, udgik der en kongelig Befaling til Jörgen Munck, Embedsmand paa Frederiksborg, ikke ydermere at gjöre Helsingörs Hospital Forhindring paa de det tillagte Tiender i Frederiksborg Len og paa Hveen, og at sörge for at det faar dem i Negene, hvor de tidligere ere blevne ydede saaledes. Sjælandske Tegnelser Nr. XIII fol. 72.

---

[1] ɔ: Broby. [2] nu lagt under Öfraby. [3] ɔ: Gislöf.

1578, 8 Januar, udgik der fra Kronborg et kongeligt aabent Brev, at naar Fæsterne af de Helsingörs Hospital tillagte Tiender i Skaane ere döde, maae ingen Andre befatte sig dermed uden Hospitalsforstandernes Minde. Skaanske Registre Nr. 1 foll. 221—222. Trykt i Hofmans Fundatser VII 95—96.

Under samme Dato udgik der en kongelig Befaling til Hospitalsforstanderne i Helsingör, hvorledes de havde at forholde sig med Oppebörselen af de Hospitalet tillagte Tiender i Skaane, i Anledning af det der indförte nye Kornmaal. Sjælandske Tegnelser Nr. XIV fol. 8. Trykt i Hofmans Fundatser VII 96.

Under 11 Januar 1578 udgik der fra Kronborg en kongelig Befaling til Borgemester Henrik Mogensen i Helsingör, at eftersom Kongen har ladet anrette en Tydsk Kirke i Helsingör, og der er Brøst for en Degn, da skal Borgemesteren dertil antage en tjenlig Person, som forstaar Tydsk og Latin, og give ham til aarlig Lön ti gamle Daler, halvsyvende Alen Engelst, halvsyvende Alen Fordug, fem Alen Sardug og fem Alen Lærred, samt Öl og Mad i Hospitalet. — Af de Skolepersoner, som underholdes i Hospitalet, skulle endvidere sex stedse med den Tydske Degn vare paa i den Tydske Kirke, naar Prædiken holdes. Sjælandske Tegnelser Nr. XIV foll. 8—9.

Jörgen Meher og Morten Skriver, Hospitalsforstandere i Helsingör, fik efter Begjering kongeligt Brev, at maatte arveligen bortleje en Hospitalets öde Jord der i Byen, tvert over for Frands Skrivers Gaard og östen næst op til Klosterkirken, til den som vil forbygge samme öde Jord. Datum Frederiksborg 9 Maj mdlxxix. Sjælandske Tegnelser Nr. XIV fol. 201.

69.

1574, 15 Januar.

Kong Frederik IIs aabne Brev, at der nu, siden Mönten er omsat, i Helsingör har været Uenighed, idet Kirkeværgerne, Hospitalsforstanderne og Andre, som have Huse, Gaarde, Boder og Jorder at udleje, endnu efter Möntens Omsættelse begjere den samme Leje som för, Mark for Mark. Borgemestre, Raad og menige Borgerskab der i Byen have derfor efter kongelig Bevilling, mange Fattigfolk til Bedste, som ikke have stor Næring og ikke formaae at besværes med stor Husleje, gjort den Skik og Ordning der i Byen, at hvor der för i Husleje gaves tre Mark for en Daler, som för gik, skal der nu gives en enkende Daler eller to Mark, som Mönten nu er omsat; og Kongen stadfæster nu denne Ordning. Actum Haffniæ 15 Januarij anno etc. 74.

Sjælandske Registre Nr. 11 foll. 89—90.

70.

Bastian Hulsebrock skjöder Peder Oxe en Gaard i Helsingör.

1574, 5 Juli.

Wy borgemestere, raadt och byfogid wdj Hellszingör giöre witterligtt mett thette wortt obnne breff, att aaer Christj twsind femhundrit halffierdesindtz tiue paa thet fierde, monndagenn som thennd femte dag Julij paafalldt, paa wortt raadhus, neruerindis menige borgere thennd dag ting sögtte, for oss wor schickid Bastiann Hullszebrock, borger wdj Mallmöe, lod forstaa, att hannd haffuer en stennhus gaard liggennde her y Hellszingör söndenn wd mett Stenngadenn, westenn wd mett thett gamle byes Fergestrede oc östenn op till Willum Hennrickszens gaardt, oc for nogen aaer siden

bekom thend aff hanns hustruis fader, salig mester Christiernn Pederssen, fordum kannick j Lund, oc Hans Hoffmand, borger her samme stedttz, för tilhörde, om huilckenn samme gaard en tiid lanng haffuer weritt trette mellom erlig welbiurdig frue Giöruell Gullennstiernn oc for^ne^ Bastiann, oc wdj dag hagde Bastiann frue Giöruells breff tillstede, oss tillschreffuit, jnnehollende, at hun met Bastiann ther om er fordragenn, saa at hand motte nu raade for samme gaard oc thennd affhennde till huo hannom löster etc., effter samme breffs wiidere jnneholld. Wdermere lod for^ne^ Bastiann forstaa att haffue solld alld synn rettighed wdj for^ne^ gaard til erlig oc welbiurdig Peder Oxe till Giiszellfelldt, konng. matts. oc Danmarckis riigis hoffmester oc nu j dag att wille thennd schöde, om nogenn tillstede wor samme schöde . . . . . Tha opstodt erlig mannd Dauit Hanszen kong. matts. tholldschriffuer, wor medbroder her ibidem oc . . . . . oc schrifttlig befallinng for^ne^ schöde paa hans vegne att schulle annamme, oc effterdj thenne sag haffuer . . . . . werit her j rette oc nu er bleffuen fordragenn, saa ingenn anden haffuer haffit wdj att siige, th . . . . . ennde gonnge liudelige indenn tinge opbuden oc aff kongens fogitt forkynndet, om nogen haff . . . . . oc her wor ingen giensiigillse wdj noger mode, tha fremstod for^ne^ Bastiann Hullsebroch . . . . . hustru, börnn oc alle theris sannde arffuinge, födde och wfödde, jnndtill Dauit Hanssen . . . . . nnom hans ellsk^e^ kiere husfrue frw Mette oc alle theris sannde arffuinge till euig . . . . . for^ne^ Bastiann nu hagde wdj for^ne^ gaardt, mett alld synn rette tilhöre eyeligenn att nyde . . . euerdeligenn . . . . . effter som samme gaard nu forfindis oc er indbegreffuenn, som er j synn brede wdt mett Stenngadenn aff wester wdj öster till byes streede attenn allne, wdj syn lenngdt fra Stengadenn oc wd mod strandenn, som samme gaard nu er indluchtt, halfffemtesindtz tiuge tre alne et quarther, breden paa thend sönndre ende vd mett stranden er atten allne hallffandett quarther Siellandske, och kienndis for^ne^ Bastiann att haffue annammid och opboritt aff her hoffmester for samme gaard fulldist oc fuldwerd, tackennde for god nöyachtig oc fulldist betalling, thennd siidste penning mett thennd förste. Ther for hannd oc kienndis sigh, [synn husfru] oc alle theris arffuinge ingenn wdermere partt, rettighed eller indsagenn till for^ne^ gaard att haffue, menn eyeligenn att schulle Peder Oxe tillhöre, hanns husfrue oc theris arffuinge effter thenne dag, som for er rördt, och for^ne^ Bastiann att wille were hanns fullde hemmell och tillstanndere ther till wdj alle mode. Att saa er for oss wdj sanndhed tillgaaidtt, haffue wy till winndnisbyrdt ladit hengdt wor byes secrett seigill her nedenn vnnder mett for^ne^ Bastiañ Hullssebrocks signnete, oc ther hos wnderschreffuit mett hanns eigenn haannd till stadfestninngh. Datum Hellszingör vt supra.

Dette kennes jegh Bastyan Hulsebrock med denne myn eygen handtskryft.

Beskadiget Original paa Pergament med Levninger af to Seglremme. Jvfr. Historisk Tidsskrift III Side 628—629.

71.

Kongebrev om Nederlandske Calvinister, som ere flygtede til Helsingör.

1574, 13 Juli.

Breff till borgemester oc raadt i Helssingör etc. vt sequitur.

Frederich etc. Wor gunst tilfornn. Wiider att wij forfarre, att ther till byen kommer mögitt fremmitt folck, bode Nederlender, som er for religionen schyld fordreffuenn, oc andre, som thennom nedersette ther vdj byenn eblantt wore vndersotte, och schall enn partt aff samme fremmede sielden eller wgierne söge kircke med anditt folck, men naar thieniste oc Gudtz ord holdis oc predickis wdj kircken, findis the snarist hiemme oc vnder predickenn att giöre giestebud oc gylde eller paa gaderne op oc ner att spatzere, huor fore mand en ringe ting kand achte eller sette, huad religion the ere tilgiffuen. Tha effther thj wij nogen thiid siiden haffue laditt wore obne breffue wdgaa, att ingen fremede nationer schulle tilstedis att boe her vdj riigitt, med mindre the ware ens med wore vndersotte wdj religionen oc wilde were thend kircke ordning, som er i thisse lannde, wndergiffuen, oc saadane her med giffue tilkiende, thennom icke att were endrechtige med oss om religionen eller kircke ordningen, bede wij etther oc wille, attj beschieder for^{ne} fremid folck for etther, saa mange ther i byen findis, oc thennom frembholder, att the her effther tilthencker att söge kircke, naar predicken holdis, med anditt folck, saa framptt the icke wille foruissis fran byenn, thisligiste att i haffuer jndseende hos, att ther som nogen vnder predicken findis att giöre gestebud, spatzere paa gaden eller anditt att thage ware, attj tha aluorligen thennom her om lader paa minde, oc ther som the ther offuer findis att giöre, attj tha ther offuer lader straffe oc thennom byen foruisse, huor med i altingist vdj alle maade kunde wiide att holde. Ther med scheer wor etc. Actum Frederichsborg thend 13 dag Julij aar etc. 1574.

Sjælandske Tegnelser Nr. XII fol. 304.

72.

Kongebrev om lösagtige Kvindfolk i Helsingör.

1574, 13 Juli.

Borgemestere oc raadtmend vdi Helssingör fick breff etc. vt sequitur.

Frederich etc. Wor gunst tilfornn. Wiider att wij forfarre, att ther vdj byen schall föres ett mögitt wtuchtigtt oc skendeligtt leffnitt aff löszacthige quindfolck, som söge thiid till byen mere end andenstedtz for thett fremede folck schyld, som kommer ther vdj sunditt, Gud aldmechtigste thill fortörnelsze oc gott erligtt folck til stor forargelsse. Tha paa thett saadane obenbare groffue synder oc Gudtz lastring maa fore kommis oc affschaffis oc ther med ingen Gudtz fortörnelsze schall opueckis, bede wij

etther oc alffuorligenn befalle, attj lader opsöge ther vdj byenn, huor saadanne löszachtige quindfolck findis, oc thennom lader stube till byens kag oc siiden byen foruisze, att andre kand see thennom i exempell wed. Findis nogen siiden aff saadanne löszachtige quindfolck, som saaledis ere engang paa minthe oc stubede till kagenn, atther att komme till byen, attj tha lader skerre begge ören aff thennom, end huis the ydermere lader thennom findis i byen, attj tha lader thennom binde vdj en seck oc forsencke. Thesligiste huor saadane beröchtede huss oc öllkruer erre, attj thennom paa minder, att the saadantt folck icke husse eller hiemme; findis the ther emod att giöre eller nogen saadanne skiörsk folck wiideligenn att husse, hieme eller opholde, attj tha saadantt aluorligenn straffe oc thennom byen foruisze. Ther med scheer etc. Actum Frederichsborg thend xiij Julij aar etc. 1574.

Sjælandske Tegnelser Nr. XII fol. 304.

Sammesteds fol. 306 findes et Kongebrev til Samme, dat. Frederiksborg 14 Julij 1574, ifölge hvilket saadanne Kvindfolk först skulle stubes til Kagen, og de som vitterligen herberge dem forvises af Byen; om Kvindfolkene vende tilbage, efterat de ere forviste og udstubede, skulle de uden al Naade straffes paa Livet.

I Dansk Magazin, tredie Række, II 177—229, har Jacobsen meddelt et Kæmnerregnskab fra Helsingör for Aaret 1577.

73.

Nye Privilegier for Helsingör i Anledning af Kronborgs Anlæggelse.

1577, 13 Januar.

Borgernne i Helsingöer finge frihed j xx aar for skat och anden besuering, som efftherfölger.

Wij Frederich thend anden etc. giöre alle witerligt, at efftherthj wij nu vdj the hellige threfoldighedtz naffn osz, wort riige Danmarck och menige riigens jndböggere till en hukomelse, gaffn och ere haffuer ladit fore thage och bygge en nye befestninge wed wor kiöpsted Helsingöer paa thet steed, som thett gamle slott Krogen haffuer standet, huilcken befestning wij haffue ladit kalde Kroneborg, och paa thet at for^{ne} wor kiöpsted Helsingöer saa möget thes ydermere och bedre maa bliffue bögt och forbedret, borgerne och jndbögerne ther samestedtz kunde paa thieris neringe och bieringe forfremes och kome till effne och formue, tha haffue wij aff wor synderlig gunst och naade thagit, anamet och vndfanget, och nu med thette wort obne breff thage, aname och vndfangge osz elsk^{e} borgemestere, raadmend och mienige borger vdj for^{ne} Helsingör, the som nu ere eller her efftther komendis worder, theris höstrw, börn, thiund, thienere, godtz, rörendis och wrörendis, vdinden wor kongelige hegen, wern, fred, beskyttelse och beskiermelsze, besynderligen at wille forsuare, handt haffue, beskytte och fordagtinge till alle retthe, och haffue wij vdj lige maade fuldbyrdt, sampthyckt och stadfest, och nu med thette wort obne breff fuldbyrde, samthöcke och stadfeste alle the preuilegier, naader och friiheder, som thennom aff framfarne koninger wdj Danmarck naadeligen vnt och giffne ere oc hogborne förste wor kiere herre fader,

sallig och hoglofflige jhukomelsze, tilforn fuldbyrdt och stadfest haffuer, wed thieris fulde macht att bliffue vdj alle theris ord, puncter och artickler, effther som the wdj alle maade wduiszer och jndeholder, vndthagendis at the jcke schulle befatte thenom med the windfelder, som the her till haffuer hafft aff omligendis kronens skouffue, wden the kunde haffue wdj wor lensmandtz minde, och att wij wille osz forbeholdet haffue at nu vdj thend fellis marck, till Helsingör ligendis, lade graffue diger och fische parter, huor med the thenom aldellis jnthett schulle beffate, dog theris marck till gresgang och j andre maade thennom wforment, som the then her till hafft haffue. Thisligeste haffue wij aff same gunst oc naade vnt, beuilget och tillat och nu med thette wort obne breff vnde, beuilge och tillade, att for^{ne} wore vndersotthe mienige jndbygger vdj for^{ne} Helsingör, the som nu ere eller her effther komendis worder, mue och schulle were och bliffue aldelis quit och frij for schatt och all ander kongelige thönge och besuering wdj thiuffue sambfelde aar, nest effther thette vort breffs datum regnendis. Ther emod schulle for^{ne} wore vndersotte wdj Helsingör were forpligt at herberge wore hoffsinder och medhaffuendis folck och heste, nar wij thiid kome, for skiell och fyldeste, sameledis schulle the och lade före osz och wort folck eller thennom, som med wort pasbordt thid kome, frij offuer fergestedet, och ellers med jngen ydermere thynge wdj for^{ne} nest kommendis xx aar besueris wdj nogre maade. Thisligeste schulle the och were forplicht at were osz, wore effther komere koninger vdj Danmarck huld och throe, wort och riigens gaffn och beste tilhielpe at befordre och wor skade och forderff aff theris yderste formue hindre och affuende. Sameledis schulle the theris bye bygge, formere och forbedre med guod kiöpstedtz bygninge och ther vdj holde guod skick, ordning och policj, som thett sig bör. Ther som och nogen wore vndersotthe, borger eller kiöpmend her vdj riiget eller andre vdlendische kiöpmend wille thid flötthe, enthen at the ther selff kiöbe gaarde eller thennom leiendis worder eller och tilforhandle thennom jord och eyendom ther wdj byen och selff ther paa aff nye wille bygge husze och gaarde, tha skall thennom jcke borgerskab formenis, saa frampt the ellers haffue ett gott erligt witnis börd, huor fran the ere komen, och icke haffue nogen secht och ketterisch lerdom med at fare, och huilcke j saa maade thid kome at boe, schulle thennom forschriffue ther at boe theris liffstiid och icke siiden ther fran at flötte, och the saa well som andre byens jndbygger priuilegier och frijheder j alle maade, som for^{uett} staar, wbehindritt at nyde och bruge, dog at the schulle were borgemestere och raadmend samestedtz hörie och liudige, och stadtzretthen och huis thyngge paakome kand lige wed andre borger ther samestedtz vdgiffue. Jcke skulle heller for^{ne} borger wdj Helsingör mue bruge nogit skytterij ther omkring, men were jachten aldelis wbeuarit, saa frampt nogen, ther med befindis, jcke wille straffis paa liffuet vden ald naade. Forbiudendis etc. Actum Frederichsborg thend 13 Januarij anno mdlxxvij.

Sjælandske Registre Nr. 11 foll. 263—265.

74.

Nærmere Forklaring af Helsingörs nye Privilegier.

1577, 31 Marts.

Borgemestere och raadmend vdj Hellsingör fick breff saa lydendis.

Wij Frederich thend anden giöre alle witerligt, effther som wij gierne saae, at wore vndersaate vdj wor kiöpsted Helsingöer at same kiöpsted kunde tiltage och kome till effne och formuge, och ther for haffue forbedrit thenom thieris friiheder och preuilegier vdj adskillige maade, vnder huilcke friiheder eblant andet findis, at jngen schall benechtis borgerschaff, som sig ther will baasette, som haffuer ett erligt witnisbyrd och jcke er aff nogen sechtisk lerdom, som same friiheder ydermere forclarer, tha effthertbj borgemestere och raadmend samestedis befröchte thenom, om ther jcke holdis skielsmösse paa, huad folck som schulle thagis till borgere, at en heell hob löst folck och partij aff ander steder for thend friihed och forskonsell skyld, the kunde haffue for skat och thyngge, tid hensöge, och jcke nogen effnende folck aff formue, som kunde opholde borgerlig och bys tynge med thennom, wille wij for sliig leiglighed skyld ther med saa ledis holdit haffue, at jngen jndlendisch eller vdlendisch schall mue sig samestedtz jndtrenge och nedersette, med mindre the kunde haffue thet enthen med wor tilladelsze eller med borgemestere, raadmend och byfogedens beuillinge och samtöcke, och huilcken som vdj saa maade thiid komer at boe, the schulle vdj alle maade were stadtzretinn vndergiffuen och borgemestere, raadmend och byfogeden, som nu er eller her effther komendis worder, hörige och lydige med wagt, offuerförsell och j huis andre maade the thennom tilsigendis worder, huer effther sin effne och formue, huor paa the schulle giöre theris ed, saa well som och att werre osz och riiget och wore effterkomere huld och thro, och schall aldellis jngen were frij for same borgerlig och bys tynge, som bruge nogen borgerlig nering, handell eller wandell, icke heller wore egne thienere, om the ellers bruge nogen handell, vndtagendis the aldeniste, som vnderholde thennom aff huis besolding the haffue wdaff osz. Sameledis paa thet vdj for^ne^ Helsingör kand holdis god skick och politie, och mienige borgere thes bedre kunde kome till nering och biering, och thend ene icke schulle vnderstaa sig at bruge thend andens handell, men huer at lade seg nöye med sit handuerck, som er wantsnider, kremere, bröggere, baggere, smeder, skomager och schredere, tha wille wij med thette wort breff befallit och fuldmacht giffuet haffue borgemestere och raadmend vdj Helsingör at schulle berame och schrifftligen forfatte huert for^ne^ embede en skraa, artickels wiisz, huorledis huer vdj sit laug schulle wiide sig altingest effther at forholde vnder thend straff wed bör, huilcke the vnder theris byes jndsegle schulle lade vdgaa, och wille wij siiden same skraaer vdj alle maade fuldbörd och samtöckt haffue, dog wille wij osz och wore effterkomere forbeholdit haffue ther vdj at forandre, effther som osz siönis got werre, och byen och mienige jndbygger kand were gaffnligt. Bedendis och biudendis

alle thennom, som nu vdj Helsingör boendis ere eller framdelis komer ther at boe, at j vdj alle maade ere ethers borgemestere, raadmend och byfogit hörige och lydige vdj huis the ether paa wore eller paa byens wegne tilsiigendis och befallindis worder, tisligeste attj och retter ether effther huer vdj sit laug at holde och efftherkome hwes skraaer, som the oprettendis och vdgiffuendis worder, och jnthett ther emod giörer, saa frampt j ther offuer jcke wille straffis som wed bör. Actum Kroneborg thend 31 Martij aar etc. mdlxxvij.

Sjælandske Registre Nr. 11 foll. 276—278.

75.

1577, 1 April.

Frederik IIs aabne Brev, at eftersom Borgemestre og Raad i Helsingör have givet tilkjende, at det Marked, som holdes der ved sanct Mikkels Dag, er Byen mere til Skade og Besværing end til Gavn, Nytte og Forfremmelse, saa skal dette Marked aldeles aflægges, paa det at Borgerne i Helsingör ikke skulle have Hinder og Skade deraf paa deres Handel, Næring og Bjering. Actum Kronborg den förste Dag Aprilis Aar 1577.

Sjælandske Registre Nr. 11 fol. 278.

1580, 17 September, udstedes der fra Frederiksborg et andet aabent Kongebrev, at samme Marked, der for nogen Tid siden blev aflyst, „for nogen wskickelighed sig therudinden thildrog", paany skal paalyses, eftersom Bönderne, som boe deromkring, have beklaget sig, at dets Nedlæggelse er dem til Afbræk paa deres Næring og Bjering. Sjælandske Registre Nr. 12 fol. 123.

76.

Jörgen Mers Bestalling som Borgemester i Helsingör.

1578, 13 Maj.

Jörgen Mer fick breff at skulle were borgemester i Helsingöer, vt seqvitvr.

Wij Frederich thend anden etc. giöre alle witterligt, att wij haffue tilskicket och betroet och nu med thette wort obne breff tilskicke och tilbetroe osz elsk^{e} Jörgen Mher att were borgemester her wdj wor kiöpsted Helsingöer wdj Jacob Hansens sted, och haffuer hand nu giort for osz hans borgemester eed, att skulle were osz och riiget huld och thro, wor och thieris skade aff hans yderste formue att hindre och affuende och at skulle hielpe huer mand wdj dom och ret, fattig och riig, indlendsk och wdlendisk, wden ald wild, hues loug och rett kand were. Thj bede wij och biude mienige borger her sammestedtz attj retter ether effther at holde for^{ne} Jörgen Mher for ethers borgemester och i alle maade ere hannom hörige och liudige paa wore wegne och paa byes wegne. Hand skall egien forhielpe ether alle, hues loff och ret kand were, och ramme wort saa well som byes och alles ethers gaffn och beste. Thj wiider ether ther effther att rette, ladendis thet jngen lunde etc. Actum Kroneborg thend xiij dag Maij aar etc. mdlxxviij.

Sjælandske Registre Nr. 11 fol. 371.

77.

Kongebrev at indrette en Gaard i Helsingör til en Toldgaard.

1578, 5 Juni.

Jahan Taube fick breff att schulle mett thett förste forbögge thett steenhuss wdj Helsingör, som kalldis Hans Hoffmandtz gaardt, huillkitt kong. maytz. haffue seg tilhandlitt aff the Oxer oc frue Mette Rosenkrantz, oc samme huss att tillflij till en tolldegaardt, saa tollden mett förste kunde ther opberris etc. Actum Ottensze v Junij aar etc. mdlxxviij.

Sjælandske Tegnelser Nr. XIV fol. 82.

Inger Oxe til Söllested, Jörgen Brades Efterleverske, Mette Oxe til Birkholm, Hans Bernekovs Efterleverske, Mette Rosenkrands til Vallö, Peder Oxes Efterleverske, Anne Oxe til Oxholm, Frands Banners Efterleverske, Sidsel Urne til Boserup, Albret Oxes Efterleverske, Sidsel Oxe til Hjelmsö, Erik Podebusks Efterleverske, Jomfru Johanne Oxe til Rygaard, Johan Rud og Knud Rud paa egne og Söskendes Vegne og Henrik Gyldenstjerne og Anders Banner paa deres Hustruers Vegne skjöde samtligen og hver for sin Anpart Kong Frederik II en deres Gaard og Grund i Helsingör, kaldes Hans Hoffmands Gaard, hvorpaa der staar et Stenhus, som Apothekeren udi bor, liggende ned imod Stranden, og de love at hjemle den fri for hver Mands Tiltale. Givet i Odense den v Junij Aar mdlxxviij. Original paa Pergament med Underskrifter og hængende Segl i rödt Vox (Mette Rosenkrands og Henrik Gyldenstjerne have hverken underskrevet eller beseglet).

Mette Rosenkrands til Vallö, Peder Oxes Efterleverske, skjöder Kongen sin Anpart i fornævnte Gaard. Niels Kaas til Torupgaard, Kongens Kantsler, og Peder Bilde til Svanholm, Hövedsmand paa Kalundborg (denne Sidste har hverken underskrevet eller paatrykt sit Segl), bedes tillige at besegle. Givet i Odense den v Dag Junij mdlxxviij. Original daa Pergament med Underskrifter og Segl i rödt Vox.

Under 5 November 1576, paa Frederiksborg, havde Kongen udstedt to Gavebreve paa Grunde i Helsingör: 1) for Lensmanden paa Krogen Johan Taube paa et Stykke Jord, som strækker sig i Breden paa den nörre Ende mod Adelgaden fra Johan Taubes eget Hushjörne i öster mod Toldboden 42 Alen, i Breden paa söndre Ende mod Stranden 48 Alen, og i Længden af nör i sönder fra Algaden til Stranden, dog at der skal være almindelig Fortaa, Gade og Stræde mellem samme Jord og Stranden; og 2) for Kongens Bygmester Johan Paaske paa en Havejord mod Sanden, norden for det Stræde (Frands Skrivers Stræde), som löber fra Helliggesthusets Hjörne ned i öster ud med Henrik Monsens og Frands Skrivers Haver. Sjælandske Registre Nr. 11 foll. 249—250.

78.

Frands Lavridsens Bestalling som Borgemester i Helsingör.

1579, 1 August.

Borgerne vdj Helsingör finge kong. mattz. breff, att the schulle holde Frandtz Lauritzen for theris borgemester, vt sequitur.

Wij Frederich thend anden etc. giöre alle witterligt, att wij nu haffue thilskichet och befallet och nu med thette wort obne breff thilskicke och befalle osz elsk^{e} Frandtz Lauritzen att skulle were borgemester wdj wor kiöbsted Helsingör, och haffuer hand nu giordt osz hans borgemester eed att skulle were osz och riiget huld och thro och wiide och ramme wor och byens gaffn och bedste aff hans yderste forstand, saa och wden aldt wild och wenskaff att skulle forhielpe alle och huer thill rette, som for hanom hender att komme. Thij bede wij menige borgere och indböggere wdj Helsingör

och huer serdelis strengeligen biude, athj retter ether effther att holde for^{ne} Frandtz Lauritzen for ethers borgemester och att were hanom hörige och liudige wdj hues hand ether paa wore eller byens wegne thilsigendis och befallendis worder, och hanom som ethers borgemestere att besöge wdj ethers sager och anliggende. Her effter sig huer kand wiide att forholde. Thij lader thet jngenlunde. Actum Frederichsborg thend j Augustj aar etc. mdlxxix.

Sjælandske Registre Nr. 12 fol. 47.

Frands Lavridsen, Borgemester i Helsingör, og hans Hustru Bente Povelsdatter fik 11 Maj 1586 Kongens Brev, at eftersom de med Samtykke af deres næste Arving, Borgemester Peder Pedersen i Kjöge, have afhændet Kronen den Gaard i Helsingör, de iboe, saa maae de i deres Livstid nyde og besidde den kvit og frit; og om Bente Povelsdatter overlever sin Husbondes Död, maa hun sin Livstid have Kronens Gaard Hornszeholm med fire tilliggende Bol afgiftsfri. Actum Frederiksborg. Ibid. foll. 526—527.

Under samme Dato fik Samme et Kongebrev, at om Bente Povelsdatter overlever Frands Lavridsens Död, maa hun, saalænge hun sidder i Enkesæde, blive boende i Helsingör fri for al kongelig eller borgerlig og Bys Tynge. Ibid. fol. 527.

1586, 25 Maj, fik Frands Lavridsen kongelig Stadfæstelse paa et Brev, udgivet paa Helsingörs Raadhus, at han til Tinge havde givet og skjödt sin Hustru Bente Povelsdatter sin halve Hovedlod, dog kun „saa widtt thet befindis louglig aff for^{ne} Frandtz Lauritzens rette arffuinge beuilgitt". Actum Frederiksborg. Ibid. fol. 531.

1603, 25 November, udgik der fra Koldinghus kgl. Befaling til Mogens Ulfeld, under Kronborg Slot at annamme og i Jordebogen at indskrive nogle Gaarde i Kronborg Len, som en nu nylig afdöd Kvinde i Helsingör, Bente Frands Skrivers, havde været forlenet med. Sjælandske Tegnelser Nr. XIX foll. 444—445.

79.

Kongebrev om noget sölvholdigt Erts, som skulde findes ved Helsingör.

1580, 18 Februar.

Niels Kaasz cantzeler och Christopher Valckendorff rentemester finge breff en Polniske myntemester anrörendis, vt sequitur.

Wor synderlige gunst tilforn. Wiider, ephter att en mönthemester, som er kommitt aff Polen och oss nogen thiid siiden forleden sin thienniste haffuer anböden, haffuer wnderdanigst angiffuitt, hurledis hand wed wor kiöpsted Helsingöer wed thett bierg, som gerichten paa staar, schall haffue befunden nogen ertz ther att werre forhanden och thend probiertt och forfaritt, att thend schulle werre saa rig, att aff en centener kunde bekommis xxxiiij lod sölff, formenendis, att ther som hanum en forfarne bergmester bleff tilgiffuen, hand sig tha ther willde lade bruge och nogitt synderligtt forhuerffue, ephter som hand ether sellff wide ydermere att berette, tha bede wij ether och begierre, athj nu strax beskeder hanum till ether samptligen med for^{ne} ertz oc prob och thesz leilighed grandgiffueligen forfarer och offuerueiger, om huisz hand wdi saa maade angiffuer, kand werre wden bedrug nogitt bewendt att forethagis och anuendis, athj ther om alld leiligheden med ethers guode bethenckende oss lader forstaa, att wij oss ther ephter ydermere kunde wiide att rette. Ther med scheer etc. Actum Frederichsborg thend 18 Februarij anno etc. 1580.

Sjælandske Tegnelser Nr. XIV fol. 318.

80.

1580, 20 Februar.

Kong Frederik IIs aabne Brev, at sancti Mauritii martyris Vicarie i Roskilde Domkirke, som Frands Lavridsen nu er forlenet med, efter dennes Död skal ligge til Helsingörs Bykirke til at opholde Bröd og Vin med, eftersom Kirken skal være forsörget med en saare ringe Indkomst; og skulle Kirkeværgerne aarlig gjöre Borgemestre og Raadmænd Rede og Regnskab for Indtægten af samme Vicaries Gods, som er: „Först vdj Lille herrit vdj Iszöere ij gaarde, Oluff Hemmingsen och Peder Oluffszen iboer, skylder huer thenum aarligen iij pund biug, j lamb, j gaas, ij höns; wdj Horns herrit vdj Skybby ij gaarde, Hans Jensen och Peder Ibsen iboer, skylder huer thenum aarligen ij pund rug, ij pund biug, j lam, j gaasz, ij höns; wdj nörre Hylding en gaard, Jens Pallesen iboer, skylder aarligen j pund rug, j pund biug, xj skilling j album landgilde, j lamb, j gaas, ij höns, j mark gesterij; wdj Mierlösse herrit vdj Kröffuerup en gaard, Rasmus Pedersen iboer, skylder aarligen ij pund rug, ij pund biug, iij mark gesterij; wdj Roskilde tho haffue iorder, Claus Wintapper nu vdj brug haffuer, skylde thil aarlig landgilde vj skilling grot." Actum Frederiksborg den 20 Februarii Aar 80.

Sjælandske Registre Nr. 12 fol. 85.

1581, 20 Februar, paa Helsingörs Raadhus, skjöde Borgemestre, Raadmænd og Byfoged i Helsingör Toldskriver Frederik Lejel et lille Stykke af Byens Jord ned mod Stranden. Arnemagnæanske Samling af Danske Diplomer Fasc. XV Nr. 1.

81.

Kongelig Bevilling paa Anlæggelsen af et Apothek i Helsingör.

1581, 16 Juli.

Peither Pester fick kong. mattz. breff, et apotecke att anrette och holde wdj Helsingöer med frij rett och frijhed, som en apotecker wdj andre welordnit steder haffue, wdj thij aar att niude och beholde, vt sequitur.

Wij Frederich thend anden etc. giöre alle witterligt, att effthertij wdj wor kiöpsted Hellsingöer thill thesz icke haffuer werit nogit apotecke anret, och som byen sig nu mögit forbedrer och thilthager, och thet therfore well giöris fornöden, att sammestedtz et apotecke bleff anret, menige byens indbyggere saa well som fremmede, thiid hender att komme, thill gaffn och bedste, paa thet the ther kunde bekomme thilkiöbs wrther och anden deell, som paa itt apotecke bör fall att holdis, och huer behoff haffue, tha haffue wij aff wor synderlige gunst och naade wndt och thilladt och nu med thette wort obne breff wnde och thillade, att thenne breffuiszer ossz elsk^{e} Peither Pester maa wdj for^{ne} wor kiöbsted Helsingöer anrette ett apotecke och niude sammestedtz slig rett och friihed, som en apotecker wdj andre welordnit steder haffue och niude, och skall ingen anden wden hand allene mue holde apotecke sammestedtz hanum thill forprang

wdj thij sambfelde aar nest effther thette wort obne breffs datum regnendis, ey heller skulle borgerne mue holde thilkiöbs wdj theris kram nogen synderlig specerij, som wdj et apotecke bör att holdis, for^{ne} Peither Pester thill forprang, dog saa att hand skall were forplicht att holde et gott wstraffelig apotecke med forstandige suenne, nottorfftige wrther, the ther gode och wforfalskede ere, med ald anden thilbehöringe, som bör att findis och were wdj et apotecke, och ther aff selge och affhende thill wore wndersotte och andre, hues the behöffue och kiöbendis worder, for et skielligt och liideligt kiöb, och sig wdj alle maade therudinden skicke och forholde, att ingen clagemaall med billighed och rett offuer hanum kommendis worder. Och skall her med strengeligen och alffuorligen were forbudit nogen anden at holde apoteck eller spitzerij och wrter fall wdj for^{ne} Helsingöer, for^{ne} Peither Pester paa hans apotecke, neringe och bieringe thill hinder och skade, wnder thend straff som wed bör. Cum inhibitione solita. Actum Frederichsborg thend xvj dag Julij aar etc. 1581.

Sjælandske Registre Nr. 12 foll. 172—173.

1592, 2 Juni, fik Peiter Pester kgl. Fornyelsesbrev paa dette Privilegium. Sjælandske Registre Nr. 13 foll. 330—331.

82.

Kongelig Bevilling for Helsingörs Hospital at nedbryde et det tilhörende gammelt Stenhus.

1581, 1 September.

Till hospitals forstandere wdj Helsingör.

Frederich. Vieder, epther som i wnderdanigst haffuer ladett giffue osz tilkiende, huorledis ther schall staa itt gameltt steenhusz ther wdj byen, huilchett wij eblantt andett haffue funderitt till hospitallitt samestedtz, och thett skall were mögitt forfalditt baade met thag, sparrer, lechte, loffttt, windue och andett, att thett wden stor bekostning icke kand egen hielpis, och i ther fore paa wor naadis behag och tilladelsze for gott anser och menne hospittallitt att were nytteligt, att samme husz nederbrydes, och huesz thömmer, thag och mursteen, som nogitt duer, att bruggis till hospitals husze ther med att forbedre, eller huisz ther offuer er, som hospitallitt icke behöffuer, aff steen, thömmer och anditt aff samme husz, thett att foruende wdj pendinge hospitallitt tilbeste, och jordmaanitt, som for^{ne} gammell husz paastaar, bort leye till bygsteder, att ther aff aarligen kunde giffuis jordskild till for^{ne} hospitall, saa att for^{ne} hospitall icke schulle haffue behoff samme husz wid magcht att holde och giöre mögitt omkostning, thett i wnderdanist stille wortt naadigst behag, begierendis ther om wor wilge att wide, tha ere wij epther sleg leilighed naadigst tilfridtz, attj for^{ne} husz maa lade nederbryde, och siden huesz thagsteen och mursteen, som icke behoff giöris hospitallis husze med att forbedre, attj thennom foruende wdj penninge, hospitallit till gaffn och beste, epther gott och clartt regenschab, och attj eyendom och jordmon bortley och wnde borgerne for en aarlig wisz jordsköld, saa the fattige ther offuer icke schulle lide nogen skade

och affbrech paa theris inkompst, och huisz i wdj thette eller andre maade kunde giöre hospitallitt till gaffn och beste, ther med etc. Actum Frederichsborg thend 1 7temb.

Sjælandske Tegnelser Nr. XIV fol. 506.

1582, 6 Maj, fik Borgemester Frands Lavridsen og Toldskriver David Hansen i Helsingör Kongens aabne Brev at skulle være Forstandere for Hospitalet sammesteds. Datum Frederiksborg. Sjæl. Reg. Nr. 12 fol. 236.

1582, 4 Juli, paa Kronborg, udstedte Kong Frederik II tre Breve angaaende Helsingörs Hospital, trykte i Hofmans Fundatser VII 97—100, nemlig: 1) et Gavebrev til Hospitalet paa et Bundgarnsstade paa Kronens Grund ud for „Snecke stennen", vesten for det Stade, som bruges til Kronborg Slot (Sjælandske Registre Nr. 12 foll. 243—244); 2) en Befaling til Hospitalsforstanderne, at de tilligemed Skolemesteren skulle have Indseende med de Skolepersoner, som have deres Underhold i Hospitalet, og om Nogen forholder sig uskikkelig, da fratage ham samme Almisse og Kost (sammesteds fol. 244); og 3) at de, der have Hospitalets Tiender, i rette Tid skulle erlægge deres Afgift deraf, og at Ingen maa befatte sig dermed uden Hospitalsforstandernes Minde. (Sjælandske Tegnelser Nr. XV foll. 72—73).

1582, 24 August, faar Morten Nielsen kongelig Bestalling som Hospitalsmester i Helsingörs almindelige Hospital, med hundrede gamle Daler aarlig Lön og fri Underhold og Ophold for sig og sin Hustru i Hospitalet. Actum Frederiksborg. Sjælandske Registre Nr. 12 fol. 259.

Kongebrev til Fæsterne af Helsingörs Hospitals Tiender i Malmöhus Len at yde deres Afgift til Hospitalet i Malmö og ikke i Ysted, som endel af dem ville. Frederiksborg 23 August 1582. Trykt i Hofmans Fundatser VII 100. — Senere, den anden Oktober 1608, udgik der dog fra Skanderborg en kongelig Befaling til Hospitalsforstanderne i Helsingör, at eftersom Bönderne i Ingelsted, Jerrested og Herrested Herreder havde givet tilkjende, at det faldt dem for besværligt at före deres Tiender til Malmö, hvortil de havde tyve Mil og derover, saa skulde Forstanderne gjöre den Forordning, at enten Afgiften af fornævnte Tiender blev ydet i Ysted eller at der modtoges Penge af Bönderne istedetfor Kornet. Sjælandske Tegnelser Nr. XX foll. 238—239.

1586, 31 Januar, udgik der fra Kronborg en Befaling til Fru Kirsten, Ejler Grubbes, at fornöje Hospitalsforstanderne i Helsingör for Burlev Sogns Kongetiende, som hendes afgangne Husbonde nogle Aar havde forholdt dem. Skaanske Tegnelser Nr. I foll. 435—436.

83.

1581, 16 December.

Kong Frederik IIs aabne Brev, at eftersom Borgemestre og Raadmænd i Helsingör have en saare ringe Ting for deres Umage, saa maae de, som det hidindtil har været sædvanligt, oppebære en Mark, som Mönten nu gaar, af hver Ame Vin, som der i Byen sælges og udtappes, og samme Mark skal erlægges af Borgerne, som sælge Vinen. „Sammeledis epther att wij haffue forordnit och befallit borgemestere och raadmend att skulle holde en almindelig winkielder her wdj byen och thend althiid bespisit med god Rinsk win och anden drick, saa att wore hoffsinder, saa uell som borgerne eller fremmede, for et skiellig kiöb kunde bekomme thet, som gott wor, och the haffue wnderdanigst giffuit osz thilkiende, att the anuende möggen omkostninge ther paa och haffue möggen forhindringe, forprang och skade ther aff, att andre borgere wdtappe Rinsk win wdj potter eller kander thall wden husz att forselge, wdj thet att naar the haffue skaffit thenum en temmelig forraad aff win, maa samme win bliffue liggendis, och the thend icke kunde selge for thend forprang, aff borgerne therudinden skeer, tha wille wij, att ingen borgere, som haffuer Rinsk win, maa thend wdtappe

wdj potter och kander thall wden husz att forselge, saa frambt nogen ther emod giörendis worder, the tha icke wille haffue forbrot samme win, ther tappis aff, thill osz och kronen. Dog skall her med icke were formeendt nogen borgere at selge heell eller halff amme eller wdj sit egit husz att fortappe win thill sin egen och sine giesters behoff." Actum Kronborg den 16 Decembris Aar 1581.

Sjælandske Registre Nr. 12 foll. 197—198.

84.

Kongebrev om Sögnedagsprædiken i Helsingör.

1582, 6 Januar.

Doctor Pouell Madtzen och borgemestere wdj Helsingöer finge breffue, sögnedags predicken anrörendis, vt sequitur.

Frederich etc. Wor gunst thilforn etc. Wiider epther wij ere kommen wdj forfaring, att med the predicker, som om sögnedage scheer ther wdj wor kiöpstedt Helsingöer, icke holdis epther thend gieslich ordinantz, som her wdj riigett giortt er, men att thend Tydske predicken skall skee om thysdagen och om thoersdagen, och the andre dage att skulle holdis Danske predicken, endog ordinantzen medförer alle sögnedagis predicken wdj kiöpstederne ordentlich schulle holdis och skie om ottensdagen och om fredagen, om huilcken ethers byes ordning och skick wij för, nu sidste gang wij waar paa wortt slott Kroneborg, aldellis inthett haffue wist, ey heller nogett j the maade wille thillade emod ordinantzen, tha bede wij etther och wille, attj forordner, att ther wdj byen saa well som wdj andre kiöpsteder ther med holdis epther ordinantzen och att nu strax epther thette jwlle helligt skickis och forordnis, att thend Tydske predicken saa well som thend Danske skeer om ottensdagen och om fredagen, och icke thilsteder ther nogitt nytt att opthagis emod ordinantzen och thend brug, her wdj riigitt er seduanligt. Ther med etc. Actum Frederichsborg 6 Januarij aar etc. 82.

Sjælandske Tegnelser Nr. XV foll. 7—8.

85.

1582, 26 Marts.

Brev fra Jörgen Brade til Gundestrup, at eftersom Kongen har udlagt ham til Magelag en Gaard i Lugude Herred i Möholt, skylder tre Mark fire Skilling Landgilde, fire Mark Gjesteri, en Teje, et Læs Hö, samt Kronens Herlighed og Rettighed i en jordegen Bondegaard i samme Herred i Gommerup, skylder 30 Skjepper Byg, 25 Skjepper Havre, 1 Ko, 1 Galt, 3 Faar, 2 Gjæs, 9 Höns, 5 Mark Gjesteri, 14 Skilling Penge, 4 Læs Hö, 30 Læs Ved, saa udlægger han atter til Kronen en Gaard i Mullerup i Sjæland, skylder 3 Pund Byg, 26 Skilling Penge og 3 Tönder Havre, samt en sin

og sin Hustrus Kjöbstedgaard i Helsingör i Klosterstrædet, hvoraf der aarlig gaar tolv Mark Danske Jordskyld til Hospitalet i Helsingör, og som strækker sig af öster i vester fra Sognehuset paa den söndre Side femsindstyve og elleve Alen halvandet Kvarter, og paa den nörre Side i Klostrets Have af öster i vester sexsindstyve og to Alen halvandet Kvarter, og i Breden i den östre Ende af sönder i nör syv og tyve Alen, og ud ved Algaden i Klosterstrædet af sönder i nör halvfemsindstyve og syv Alen. Jörgen Urne til Valsö, Kongens Hofmarskalk, og Knud Rud til Sandholt, Kongens Hofsinde, bedes tillige at besegle dette Brev. Givet i Helsingör den 26 Marts mdlxxxij.

Original paa Pergament med Jörgen Brades Underskrift og Seglene Nr. 1 i ufarvet og Nr. 2 i rödt Vox. Seglet Nr. 3 er ikke paatrykt Voxbullen.

86.

1582, 6 Maj.

Kong Frederik IIs Befaling til Tolderen og Toldskriverne i Helsingör maanedlig at give den Tydske Prædikanter, som Kongen har antaget til Kronborg Slot, og som nu skal være ankommen, de ham efter hans Bestallings („bestillings") Lydelse tilkommende Kostpenge. Ligeledes skulle de maanedlig betale fire Daler Kostpenge til hvert af de fire Skolebörn, som med Sang og anden Del skulle vare paa Tjenesten i Kirken der paa Slottet. Frederiksborg 6 Maj 82.

Sjælandske Tegnelser Nr. XV fol. 52.

1584, 30 August, befaler Kongen de Samme at forskaffe den Tydske Prædikant i Helsingör saamange Læs Ved, som der er tilsagt ham i hans Bestalling („bestillings breff"), og at indföre Betalingen derfor i deres Regnskaber. Actum Frederiksborg. Ibid. fol. 391.

87.

Kongebrev om udenrigs födte Borgere i Helsingör, som atter ville forlade Byen.

1582, 27 Maj.

Borgemestere och raadmend vdj Helszingör finge breff, the borgere anrörendis, som ere födde wdenn riigett, lydendis vt sequitur.

Wij Frederich thend andenn etc. giöre alle witterligtt, att epther som wij komme wdj forfaringe, att en partt borgere och jndbyggere wdj wor kiöpsted Helszingör, som ere barnfödde wdenn riigett, skulle wnderstaa thenum, epther att the enn tiid lang haffue boëdtt ther wdj byenn och wnder thend friihed, wij byenn haffue med benaaditt, sögtt theris neringe och tilthagett och forbedritt thenum vdj riigdom, effne och formue, att wille flytte ther frann byenn och begiffue thenum wdenn riigett med hues godtz, pendinge och formue the vdj saa maade her wdj riigett samblett och föröffritt haffue, tha haffue wij nu thend leylighed bethenckt och offuerueigett och wille her epther ther med saa alffuorligen holditt haffue, att thersom nogenn aff borgernne

och jndbyggerne vdj for^ne^ Helszingör, som ere barnfödde wdenn riigett och haffue haffit borgerskab ther wdj byenn, epther thenne dag bliffuer tilsindtz att wille flytte ther frann och begiffue thenum wdenn riigett, tha skulle the werre forplichtt, för end the mue tilstedis att flytte ther frann, thend thredie partt aff ald theris formue, pendinge och godtz, rörendis och wrörendis, aldelis jnthet wnderthagett, att wdgiffue, halffparthen till osz och kronnen och anden halffpartten ther aff att komme byen till beste, och wille wij her met strengeligen och alffuorligen haffue befallett och paalagtt osz elsk^e^ borgemestere, raadmend och byefogitt wdj Helszingör, som nu ere och her epther kommendis worder, att the alffuorligen holder ther offuer och aldellis jngen tilsteder, som ere wdenn riigett födde och boësett ther wdj byenn att flytte ther frann, met mindre the tilfornn thend thredie partt aff ald theris formue, pendinge och godtz, jnthet wnderthagitt, epther som för er rördtt, wdgiffuet och fornöygett haffuer, saa frambtt theris forsömmelsze findis ther wdinden, the tha icke wille stande ther fore till rette. Her epther siig huer will wiide att forholde. Actum Frederichsborg 27 Maij anno etc. 1582.

Sjælandske Registre Nr. 12 fol. 238.

I det kongelige Missive af samme Dato (Sjælandske Tegnelser Nr. XV fol. 58), hvormed dette aabne Brev oversendtes til Borgemestre og Raad i Helsingör, staaer der „thend thiende partt" istedetfor „thend thredie partt".

88.

1583, 3 Juni.

Ifölge et „Muster register paa borgernnes mandtall vdj Helsingör, som effther kong: matts: wor allernaadigste herris breffs lydelse bleff offuersett och mustredt vdj theris beste rustningh aff erligh welbyrdig mannd Johann Taube till Tullitz, kong: mats: höffuitzmanndt paa Kronneborgh och Friderichsborgh, thennd 3 Junij anno 1583", fandtes der dengang följende „Summa paa for^ne^ manndtall offuer alle fiire fierdinnger: Hageskötter j^c^xxxvij. Dobbelt soldnner (mett rustninger, slagsuerdt och speitze) lxiij. Kortte werge xiiij. Tilsammen ij^c^xiiij. Borgemestere og raad ther forudenn ix rustninger mett speitze och slagsuerdt. Summa giör tilhobe ij^c^xxiij, som er kiendt for fyldeste att maa patziere vdj for^ne^ mustrinngh. End wor tilstede paa for^ne^ mustring wed ij^c^xx mannd forudenn thisze for^ne^ mett theris werge, enn partt fattige och enn andenn partt stennhuggere, muremestere och andre adskillige hanndwercks folck och aldernne mendt, och ere dog medtborgere, som ere wdmustred aff erligh welbyrdige Johann Due och dog findis til stede redeboen paa kong: matts: naadigste behagh."

Skrevet paa Papir med en samtidig Haand.

1584, 22 Juni, udstede Andres Saxesen, Hans Nielsen, Mads Lavridsen, Anders Hæss, Oluf Pedersen og Gudmand Nielsen, Raadmænd, og Clavs Nielsen, Byfoged, med menige Borgere, Indbyggere og ganske Menighed i Helsingör en Fuldmagt for Jörgen Mahr og Frands Lavridsen, Borgemestre, David Lejel og Niels Barfod, Raadmænd, og Richardus Wedderborn, Jacob Villumsen, Jens Holm og Lavrids Auerdick,

Borgere i Helsingör, paa Byens Vegne at samtykke Hertug Christians Hylding i Ringsted den 8 Juli samme Aar. Beseglet med Byens og fireogtyve navngivne Borgeres Segl. Original paa Pergament med 25 hængende Segl.

89.

1585, 19 April.

Kong Frederik II skjöder og giver Hans Budtze, Bösseskytte paa Kronborg Slot, en Kronens Havejord i Helsingör næst sönden for de Boder, Mester Hans Bygmester udi Værge havde; og strækker samme Ejendom sig i Længden af Nordvest fra Boderne i Sydost til Strædet 40¾ Alen, i Breden paa den sydöstlige Ende ud til Strædet af Nordost i Sydvest 27 Alen, og paa den nordvestlige Ende ved Enden af Boderne 28 Sjælandske Alen. Dog skal han derpaa bygge god Kjöbstedbygning med Tegltag. Actum Kronborg 19 Aprilis 1585.

Sjælandske Registre Nr. 12 foll. 400—401.

Allerede tidligere, den förste November 1584, paa Kronborg, havde Kongen udstedt et Gavebrev til Hans Butze paa samme Grund (Strædet kaldes der det Tverstræde, som löber fra Sandet op til Frands Skrivers Stræde), men deri forbeholdt Kronen Forkjöbsret. Ibid. foll. 363—364.

1600, 1 November, i Kjöbenhavn, udsteder Kongen et Gavebrev for Hans Buds, Arkelimester paa Kronborg, paa en Grund udenfor Kronborg, strækkende sig i den nordvestre Ende i sin Brede ud til Kongensgade 30 Alen, i sin Længde langs Kronens Plankeværk 285 Alen, og i sin sydöstlige Ende 26 Alen; dog skal han bygge den med god Kjöbstedbygning. Sjælandske Registre Nr. 14 foll. 287—288.

90.

Kongebrev til Kjöbenhavn og Helsingör om Mönten.

1586, 30 Januar.

Borgemestere och raadmend wdj Kiöpnehaffn och Helszingör finge breff dallere att were giennge, vt sequitur:

Frederich etc. Wor gunst thilforn. Wiider att eptherdj wij komme wdj forfaring, huorledis her wdj riigit schall were jndfört nogle ny dallere, som icke alle maade ere saa guode aff slag och pauiment, som thett burde, huorfore wij och ere thilsindtz mett thett förste att lade probere samme daller och siden epther theris werd giöre ther om tax och forordning, och paa thett herforinden eblant thend mehenige handelszmand eller andre ther om icke schulle bliffue miszforstandt, saa well om the guode och fuldwechtige daller som om the andre, och wor vndersotthe wdj theris handell och wandell ther aff thage alt for stor schade, tha bede wij ether, wille och befalle, attj foreholde och forordne wdj ethers bye, att alle daller, saa well the gammelle som the nye slag, thennum allene vndthagen, som wdj fremfarene aare och thiider haffue werit forboden, bliffue liige giengbare, och icke giöris ther paa nogen forscheell, jcke heller nogen saadanne daller aff ethers medborgere eller andre wdj ethers bye vdj theris jndbördis handell och wandell forschiudis, jnden wij selff ther om giöre anden

taxering och forordning, vnder thilbiurlig plicht och straff, som bör att fölge thennum, wor wilge och befalling icke achte och fölge wille. Ther mett scheer wor wilge och befalling, huor epther j ether wille haffue att forholde. Actum Kroneborg 30 Januarij anno 86.

Sjælandske Tegnelser Nr. XVI fol. 13.

91.

Kongebrev paa nogle Lökker udenfor Helsingör.

1586, 11 Maj.

Borgemestere, raadmend och mennige borgere wdj Helszingör finge kong. matt^{ts} stadfestelsze paa hues löcker the haffue jndhegnitt ther wdenn for byenn jnthill skouffuenn, liudendis vt sequitur etc.

Wij Frederich thend anndenn etc. giöre alle witterligtt, att epthersom wore wndersotter osz elsk^{e} borgemestere, raadmend och menige borgere wdj wor kiöpsted Helszingöer haffue wnderdanigst laditt giffue osz till kiende, att ther omkring theris bye skall were enn skarp egenn, saa the ther offuer lide stor mangell och bröst for straa foder, och epther slig leylighed skall enn partt borgerne met wor leenszmandtz ther sammestedtz hans raad och samthycke were wdtuist paa byenns forthaa nogle smaa löcker och haffuer till att jndtheppe sammestedtz att bruge for aarlig jordskyld till for^{ne} Helszingörs bye, huilcke for^{ne} löcker och haffuer vdj gammell thid, epther som gammell diiger och grauffuer wduiszer och gamble mend witterligtt er, skall were jndhegnitt och brugtt, för end byenn er bleffuenn affbrentt aff riigens finder, och mennighedenn ther offuer er kommenn wdj armod och jcke kunde holde thenum wed lige och magtt som till fornn, medenn aff slig aarsag haffue althid siidenn liggitt öde jndtill nu, wnderdanigst therfore begierendes, att wij naadigst wille beuilge thenum samme löcker och haffuer att maa jndtheppe och jndhegne, tha paa thet for^{ne} wor kiöpsted maa forbedris och wore wndersotter sammestedtz thenum thesz bedre nere och bierge, haffue wij naadigst epther theris wnderdanigst begiering beuilgitt och tillatt, att for^{ne} wore wndersotter och jndbyggere wdj for^{ne} wor kiöpsted Helszingör mue her epther jndhegne for^{ne} forthaa och grund jndtill skouffuenn mere och widere, end the till thesz haffttt haffuer, och thet siidenn haffue, niude och bruge till agger jord och seeland, till auffll och andenn brug, som the thet kunde giöre thenum nöttigstt, och skall borgemestere och raadmend deele och skiffthe samme jord och eygendomme eblantt borgerne epther huer theris leylighed och sette och thaxere, huilcke som ther aff bekommendes worder, huer sin andeell for en tilbörlig jordskyld, som the aarligen ther aff skulle giffue, huilcken jordskyld till byenns nytte, fremtharff och bedstc skall foruendis och anleggis och till jngen anden brug, och huilcke wdj saa maade aff samme jord bekomme, the skulle thet ther epther niude och beholde till thenum och theris eptherkommere och arffuinge,

som ere bysenns jndbyggere och borgere, emedenn the thend forordnede jordskyld aarligen till rette thide ther aff fornöygendis och wdredendis worder, dog skall jcke nogenn maa panttsette, selge eller nogenn andenn maade affhende aff samme jord till nogenn, som jcke er bosiidendis borgere ther sammestedtz och borgelig rett wndergiffuenn och will och kannd wdrette och fuldgiöre borgelig plichtt, thönge och rettighed, baade till osz och kronnenn och till byenn, och paa thet ther met maa haffues tilbörlig tillsiunn, tha om nogenn aff armod och anden leylighed threngis sin anpartt wdj for^ne^ jord att affhende, skall thet skie met borgemestere och raadmendtz widskab och samthycke och vdj theris neruerelsze paa raadhuszitt eller till byethingitt och jcke andenstedtz, och skulle the were plichtig att haffue achtt ther paa, att aff samme jord jcke affhendis till nogenn, som jcke er borgere, att ther offuer j framthidenn samme eygendomme jcke skulle byenn eller byeszens jndbyggere frauendis, thersom anderledis ther met handledis end som for^nitt^ staar. Thi forbiude wij wore fougitter, embitzmend och alle andre for^ne^ wore wndersotter borgemestere, raadmend och mennige borgere wdj for^ne^ wor kiöpsted Helszingöer heremod paa for^ne^ löcker och haffuer att jndhegne och bruge, niude och beholde, epthersom for^nitt^ staar, att hindre eller wdj nogre maade forfang att giöre. Wnnder wor hylliste och naade. Giffuit paa Frederichsborg thend xj Maij aar etc. mdlxxxvj.

Sjælandske Registre Nr. 12 foll. 527—528.

1657, 6 Maj, blev dette Brev confirmeret af Kong Frederik III. Sjælandske Registre Nr. 24 foll. 37—39.

1598, 2 November, stadfæstes Helsingörs Privilegier af Kong Christian IV, og 1648, 30 November, af Kong Frederik III. Originaler paa Pergament uden Segl, indförte i Sjælandske Registre Nr. 14 fol. 193 og Nr. 22 fol. 60.

92.

Kongebrev om nogen Jordskyld til Tydske Kirke i Helsingör.

1586, 23 August.

Gertt Rantzow fich breff en kierregaardt, vrthehaffue och en omgang wid thend Thydske kircke att forordne att bliffue thill for^ne^ Thydsche kircke och aff nogen husze och bolligger att giffuis schylde thill samme kircke, vt sequitur.

Frederich. Wor gunst thilforn. Wiid, att wij naadigst haffue for gott ansehett, att then vrthehaffue och kierregaard, som er liggendis wid thend Thydsche kircke, thisligist thend omgang wid samme kircke schulle her epther ligge, höre och bliffue thill kircken. Sammeledis haffue wij och naadigst beuilget, att alle husze och boeligger, som er bygt paa Sandet vden for byens rettighed, schulle giffue en aarlig jordschyld, som the enthen nu kunde were satt eller och her epther kunde settis och taxeris fore. Thi bede wij thig och wille, atthu forordner for^ne^ kierregaard, vrthehaffue och omgang att bliffue thill for^ne^ Thydske kircke och giöris samme kircke saa nöttig, som thett schie kand, sammeledis forordner, att aff the husze og boëligger, her paa Sanden vden

byens rettighed er bygtt, en billig jordschyld giffuis thill for^{ne} kircke och aarligen thill samme kirckis forstandere fornöyes. Thermet etc. Actum Kroneborg 23 Augustj anno 86.

Sjælandske Tegnelser Nr. XVI fol. 72.

Kongebrev af 8 April 1587, hvorved en Gaard i Helsingör, som Kongen nogen Tid forleden har kjöbt, og hvori Mester Christoffer Knoff en Tid lang har havt sin „Værelse", undes for^{ne} M. Christoffer Knoff og M. Albret Hansen og deres Efterkommere Hofprædikere, paa det de kunne have bekvem Vaaning og Værelse i Helsingör, naar der holdes Hoflejr. Actum Skanderborg. Sjælandske Registre Nr. 12 fol. 589.

Anne Jensdatter, Jacob Hansens Efterleverske, som var Borgemester i Helsingör, sælger Kongen sin Ejendomsgaard i Helsingör, som hun selv ibor, liggende norden for Stengaden, vesten næst til Raadhuset og östen til hendes Svoger Richardus Wedderborns Gaard og Bolig imod Algaden, strækkende sig i Breden til Algaden af Öster i Vester 25½ Alen 2 Fingersbred, i Længden af Sönder i Nör fra Algaden til salig Lisbeth Hans Povelsens Arvinges Gaard og Jord 72½ Alen 1 Kvarter, og i Breden paa den nörre Ende 18 Alen Sjælandsk Maal. Hun beder sin Svoger Hans Nielsen, Raadmand, sin Broder Morten Jensen, kgl. Toldskriver, og sin Svoger Richardus Wedderborn, Borger sammesteds, at besegle med hende. Datum Helsingör 28 August 1587. Original paa Pergament med fire Underskrifter og Segl i grönt Vox. — 1587, Mandagen den niende October, paa Bytinget, skjöder Morten Jensen som hendes Lavværge Kongen samme Gaard. Original paa Pergament med Byens Secretsegl i grönt og Morten Jensens Segl i ufarvet Vox. — Ifölge et Skjöde fra Helsingörs Byting af 10 December (Mandagen efter Annæ) 1554 og et Kjöbebrev af 13 December s. A. havde afdöde Raadmand i Helsingör Knud Henkelsens Sönner Oluf Knudsen, Frands Knudsen, Anders Redersvend, Borgere i Kjöbenhavn, Jacob Kræmmer, Rasmus Olsen og Lavrids Hofmand, Borgere i Helsingör, skjödt afdöde Raadmand i Helsingör Hans Fynbos Sönner Jacob, Rasmus og Peder Hansen denne deres fædrene Gaard, som der siges at ligge östen op til salig Mattis Andersens Gaard, som nu Knud Guldsmed ibor. Originaler paa Pergament med resp. to og syv Segl i ufarvet Vox. — 1588, 18 Juli, udstedes der fra Kjöbenhavn et kgl. Gavebrev paa samme Gaard til Hans Dreyer, der en Tidlang havde tjent Frederik II for Kammerdreng og Kammertjener og „sig vdj samme thienniste saa haffuer forholdit, att hogstbe^{te} wor kierre salig her fader haffuer weritt hermett well thill fridtz och haffde theroffuer en naadigst behag, saa att hans k^{ett} well wor naadigst benegitt och thillsindtz, thersom Gud hans k^{ett} haffde lenger sparitt, for^{ne} Hans Dreyer tha for samme sin thiennist naadigst att bethencke." Sjæl. Reg. Nr. 13 foll. 20—21. — Under 17 Juli 1588 havde samme Hans Dreyer faaet Lensbrev ad gratiam paa en Gaard og fem Boliger i Nyrup i Tikjöb Sogn i Liunge Herred kvit og frit. Ibd. foll. 19—20.

1587, 20 Novbr., opbyder Toldskriver Morten Jensen i Helsingör fjerde Gang til Tinge to Jorder sammesteds, hvis Adkomstbreve vare brændte i Helsingörs Brand under Grevens Fejde (ɔ: 1522?). Arnemagnæanske Samling af Danske Diplomer Fasc. XV Nr. 11. Udtog i Annaler for Nordisk Oldkyndighed 1851 Side 362.

1588, 24 Januar, giver Kongen Helsingör By den Plads liggende ved Lundegaarden fra den store Port og ind udi Stranden og til Plankeværket og saa vidt samme Plankeværk sig nu strækker; dog skulle de Borgere, hvem Borgemestre og Raad unde Stykker deraf, derpaa lade opsætte god Kjöbstedbygning med Tegltag. Actum Haderslevhus. Sjælandske Registre Nr. 12 fol. 638.

93.

Borgemestere och raadmend vdj Kiöpnehaffn, ithem ochsaa vdj Hellszingöer, finge breffue the Nederlender, som ther boëndis ere, anrörendis, vt sequitur.

1586, 12 November.

Frederich. Wor gunst thilforn. Wiider att wij komme vdj forfaring, huorledis att ebblantt the Nederlender, som ere boendis ther vdj wor kiöpstedt Kiöpnehaffn [Helszingör], schulle findis en partt, som gantze aar offuer eller och aldelis jnthet komme thill kircke att höre Gudtz ord eller met andre Christne att giöre theris bön och Gudtz

thiennist, möget mindre bruge thet hellig hoguerdige altharis sacramenthe, meden leffue saa heden vdj theris wguddelig hiemmelig forthagene meening, andre Christne thill forargelsze och Gud thill forthörnelsze, och eptherdj wij jngenlunde witterligen wille liide saadanne forargelige menischer vdj wore steder och lande, saa möget mueligt kand were thet att forekomme, tha haffue wij forschreffuit och befallitt osz elsk^{e} hederlig och hoglerde mand doctor Pouell Matzen, superintendent vdj Siellandtz stigt, att schulle thage thill sig the thre predicanther thill wor frw, helliggestus och sanctj Nicolaj kircke, saa och thend Thydsche predicanther, och the samptlich met ether att schulle vdspörge och forfare om, huilcke ther kunde findis vdj saadane forargelig leffnit eller religion. Thj bede wij ether och wille, att nar for^{ne} doctor Pouell ether ther om lader thilsige, j tha bescheder thilsammen alle the Nederlender, som ther vdj byen ere besiddendis, och forfare om for^{ne} leylighed, och saa mange som befindis vdj saadanne forargelig meening och icke paa thend rette weig ere, jcke heller wille lade thenum vnderwisze, men vdj theris forsett wille moduillig bliffue beharrendis, attj thenum strax forwisze byen och icke thilsteder ther lenger att bliffue boëndis. Ther met schier wor alffuorlig wilge och befalling. Actum Koldinghusz thend xij Nouembris aar 86.

Sjælandske Tegnelser Nr. XVI foll. 106—107. Sammesteds foll. 107—108 findes det her omtalte, under samme Dato udstedte Kongebrev til Dr. Povl Madsen om samme Sag. — Jvfr. Nr. 71, Side 57.

94.

Kgl. Forordning om Kapitaler tilhörende Kirken, Skolen og de Fattige i Helsingör.

1588, 25 Januar.

Kong. matts forordning, huorledis med the pendinge forholdis skall, som er giffuen till kircken, skollen, skollebörns och huszarmis wnderholding i Helszingöer, vt sequitur.

Wij Frederich thennd andenn etc. giöre alle witterligtt, att epthersom adtskillige godemend och gottfolck haffue giffuitt och stiffthitt till kirckerne, skollen och skollebörns wnderhold, saa och till hoszpithalitt och fattige huszarme wdj wor kiöpsted Helszingöer enn summa pendinge, huilckenn osz elsk^{e} borgemestere och raadmend, saa och kirckens, skollens, hoszpithals och the fattigis forstandere ther sammestedtz skulle wdsette paa renthe och thage therfore nöygachtig pantt och foruaring och siidenn samme renthe aarligen jndfordre och foruende, kirckenn, skollenn och skollebörnn, hoszpithallitt och the huszarme till bedste, tha, paa thett att samme pantt wdj framthiden for fattigdom eller andenn aarsage skyld jcke skulle himmeligen sellgis, panntsettis och affhendis eller vdj nogre andre maade foruendis till nogne andre, for^{ne} kircke, skolle och skollebörnn, hoszpithall och the huszarme wdj Helszingöer till skade och nachdeell, haffue wij aff wor synderlige gunst och naade, saa och epther for^{ne} borgemestere och raadmend wdj Helszingöer theris egenn begiere wndtt och tillat och nu met thette wortt obne breff

wnde och tillade, att thersom wdj fremthidenn siig kunde hende och tildrage, att nogenn siig wille wnderstaa att wdsette eller forpanthe till andre, thet were sig huo thet heldst were kunde, nogenn the gaarde, husze, jorder eller eygendom, som nu for for^ne^ kirckers, hoszpithals och the fattigis pendinge vdestaar eller her epther wdsettis till wnderpantt, tha maa och skall thet aldelis jngenn kraffit eller magtt haffue, medenn samme pantt och foruaring, som for^ne^ kircker och fattige bebreffuitt og forseiglit er, the skulle for^ne^ kircke, skolle och skollebörnn, hoszpithall och huszarme wdj Helszingöer fölge for alle, ehuo the heldst ere eller were kunde, wdenn ald modsigelsze, till saa lenge samme pantt bliffuer nöygachtigen bethallitt baade hoffuitstoell och renthe. Sammeledis paa thet att jngenn skulle siig wnderstaa mere att opthage och lonne aff for^ne^ kirckis, skollis och skollebörns, hoszpithals och huszarmis pendinge, end hans formue er till att bethalle eller hans godtz kand siig forstrecke, tha wille wij ther met saa holditt haffue, att jcke nogenn skall mere forstreckis och lonnis aff samme pendinge end thre hundritt daller vdj thett höygiste, och skulle for^ne^ borgemestere och raadmend, huor höygre er wdsatt aff for^ne^ pendinge, thenum nu strax egienn opsige och jndfordre och giöre ther om forordning, som for^nlt^ staar, met thet allerförste, saa att kirckenn, skolenn och skolebörnenn, hoszpithallitt och the huszarme jcke aldenniste paa hoffuitstollenn maa werre wisze, medenn och aarligen till gode rede kunde bekomme theris tilbörlige renthe. Skulle och huilcke wore wndersotter, borgemestere, raadmend eller aff borgernne, som wdj saa maade lonner och annamer till thenum paa renthe af for^ne^ kirckers och the fattigis pendinge, giffue och giöre hues breffue och foruaring, the ther fore skulle wdgiffue, offenttlig till byethingitt, saa att huer kunde wide siig ther epther att rette. Thersom och borgemestere och raadmend eller kirckens, skollens, hoszpithals och the huszarmis forstandere thager nogenn foruaring aff nogenn paa samme pendinge anderledis end offenttlig till byething, tha skall thett jngenn magtt haffue, medenn the att stande ther fore till rette. Och ther som och saa skiede, att nogenn, som haffuer aff samme pendinge paa renthe, ehuo the heldst ere eller were kunnde, wed dödenn affginge, tha maa eller skall theris arffuinge eller nogenn andenn jnthett befatte thenum met nogitt theris eptherladendis godtz, för end the, som raade for kirckernis, skollebörnens och the fattigis pendinge, ere tilfridtzstillitt och förnöygitt for for^ne^ pendinge, hoffuittstoell och renthe, saa the först for anden gield eller thillthalle skulle bethallis; dog skulle the, som for for^ne^ pendinge epther fundatzens lydelsze raadendis worder, jcke miszbruge thette wortt breff theris egenn gield ther met att jndkreffue eller thenum nogenn pantt tilholde, met mindre pendingene tilhöre kirckenn, skollebörnen och the fattige, och breffuene wdthröckeligen ther om formelde. Thiszligist wille wij och saa herudinden forordnitt och forbuditt haffue, att for^ne^ borgemestere och raadmend eller kirckernis, skollens och skollebörnens, hoszpithals och the fattigis forstandere jcke skulle aff for^ne^ pendinge himmelige eller obenbarlig forstrecke till byenn enthenn till

nogenn bygning eller andenn allmindelig bysens handell och bestilling saa framptt the jcke selff wille stande ther fore till rette och thett egienn bethalle, paa thett j saa maade byenn och mennige jndbyggere wuitterligen jcke skulle föris wdj gield, och the fattige och skollebörnn om theris bethalling omsiger skulle bliffue thuifflraadige. Her epther siig for^ne^ borgemestere och raadmend, saa och for^ne^ kirckers, skolle och skolebörns, hoszpithals och the huszarmis forstandere, som nu ere eller her epther kommendis worder wdj for^ne^ wor kiöpsted Helszingöer, alddelis skulle haffue att rette, forbiudendis therfore wore fougitter, embitzmend och alle andre for^ne^ kircke, skolle och skollebörnn, hoszpithall och huszarmē wdj for^ne^ wor kiöpsted Helszingöer eller borgemestere, raadmend och andre theris forordnede forstandere ther sammestedtz her emod, epther som for^uitt^ staar, att hindre eller forfang att giöre wdj noger maade, wnder wor hylliste och naade. Actum Haderszlöffhus thend 25 Januarij anno 1588.

Sjælandske Registre Nr. 12 foll. 638—640.

Johan Taube til Önested skjöder Kong Christian IV og Kronen sin Gaard og Grund i Helsingör, „thuertt offuer fra hans matz. Weffuergaard thersammestedtz och op thill erlig och welbyrdig mand Henrich Ramell thill Beckskouffs gaard liggendis", som han tidligere for nogen Bröst og Mangel, der var ham opskreven i hans Regnskab af Kronborg og Frederiksborg Len, havde „opdragitt" Kong Frederik II, men endnu ikke givet Skjöde paa. Datum Kjöbenhavn den 7 Maj 1589. Original paa Pergament med Underskrift og Segl i grönt Vox.

Kongebrev ad gratiam, at der aarlig af Tolden maa gives Helsingör Kjöbsted 200 gamle Dalere til Hjelp til at underholde en Sognepræst i Hr. Rasmusses Sted, efterdi denne „nu fast lang tidt hauffuer verrit sogneprest her vdi vor kiöbstedtt Hellsingöer och er mett thiden megit bedauget, saa handt for sin alderdom och skröbelighedtz schyldt icke samme kaldt lenger kandt forrestaa, och eptherdi at till denne bye mange och atskillige nationers folck dauligen pleyer at komme, och therforre synderligen will fornöden giöris altidt at hauffue her en guodt och skickelig lertt mandt till en sogneprest, som samme kaldt tillböerligen vdj hans stedt kandt forrestaa." Hafniæ 22 Aprilis anno 90. Sjælandske Registre Nr. 13 foll. 147—148.

Tingsvidne fra Helsingörs Byting, udstedt for Peder Holst, Borger sammesteds, at Frands Pedersen, Jörgen Hansen, Broder Jensen og Jens Holm, Borgere sammesteds, nu inden Tinge vidnede, at de 1584, 30 Januar, med flere Dannemænd vare over Skifte og Jorddeling mellem Niels Barfod, Raadmand sammesteds, som havde Johan Butzers nu afdöde Efterleverske Kirstine, og Peder Holst, som har Johan Butzers og Kirstines Datter Marine; og da blev en Grund paa Sanden paa den nörre Side i det Byens Stræde, som löber ned fra det store Færgestræde imod Slottet, mellem kgl. Toldskriver Morten Jensens Jord, han har bygt sine Lejeboder paa, og vesten til den Ejendomsjord, Niels Barfod kjöbte af Byen, skiftet saaledes mellem dem, at Niels Barfod fik de 12 Alen næst op til hans egen Grund og Peder Holst paa sin Hustrus Vegne de 36. Og er samme Skifte under sin Datum indfört i Byens Skiftebog. Paa Grunden havdes kun et Adkomstbrev, nemlig kgl. Tolder og Raadmand David Hansens Skjöde af 7 Juli (Mandagen efter visitationis Mariæ) 1561, udstedt til Johan Butzer, hvilket Peder Holst fik at bevare til begges Tarv. Beseglet med Byens Secretsegl samt Niels Barfods og for^ne^ fire Borgeres Signeter. Datum Helsingörs Raadhus Mandagen 21 Februar 1592. — Original paa Pergament med sex hængende Segl i ufarvet Vox (Niels Barfod har i Skjoldet tre Födder, Jörgen Hansen to Lilier).

Kgl. aabent Brev, at eftersom der skal tildrage sig nogen Urigtighed mellem den Danske og den Tydske Prædikanter i Helsingör, og efterdi den Tydske Kirke ikke er nogen forordnet Sognekirke, men alene af Frederik II bevilget den Tydske Nation til Bedste, skal den Tydske Prædikanter holde Prædiken i samme Kirke og uddele Nadverens Sacrament om Söndagen og andre hellige Dage og ikke til andre Tider. De som ere bosiddende i Byen og dens Privilegier undergivne, af hvad Nation og Landskab de saa end ere, maa han ikke vie eller trolove, ejheller döbe deres Börn eller lede deres Kvinder udi Kirke, uden Sogne-

præsten selv begjerer det for synderlige Aarsagers Skyld. Ejheller maa han besöge Syge eller begrave Döde uden alene af Krigsfolket eller af Haandværksfolk, som ikke ere bosiddende i Byen, om det begjeres af ham. Men Slottets daglige Tjenere skulle söge og have deres Kirketjeneste og Christelige Sæde hos Byens Prædikanter, som hidindtil er skeet. Actum Hafniæ 4 Junii anno 92. Sjælandske Registre Nr. 13 fol. 295. Under 4 September 1591 var der bleven oversendt Lensmanden Sten Maltesen en af Superintendenten M. Peder Vinstrup forfattet Forordning, „huorledis her epter wdi thend Thydsche kircke ther wdi wor kiöpstedt Helszingör bode med kircke thienisten och j andre maade schall forholdis". Sjælandske Tegnelser Nr. XVIII fol. 86.

Kong Christian IVs aabne Brev, at Borgemestre og Raad i Helsingör maae sælge endel Jorder og Ejendomme, som tilhöre Kirken, Skolen, Hospitalet og Byen og ere bortlejede, men kun indbringe en saare ringe Ting om Aaret. Dog maae de ikke sælges under 10 Daler for hver Mark Jordskyld, og Kjöbesummerne skulle udsættes paa Rente hos vederhæftige Folk. Hafniæ 2 Junii anno 93. Sjælandske Registre Nr. 13 foll. 329—330.

93.

Kongelig Fortolkning af den Helsingörs Borgere givne Ret til Handel i Isefjorden.

1594, 4 Juni.

Mennige borgere vdj Hellsingöer finge k. m. breff, Iszefioerden anlangendis, vt sequitur.

Vij Christian etc. Giöere alle vitterligt, efftersom vij nogen thidt siden forleden naadigst hauffue vndt och beuilgit voere vndersotter och indtbyggere vdi vor kiöepstedt Hellsingöer att mue mett thieris skibe indtlöebe vdi Iszefioerdt och thersammestedtz sich thillforhandtle, huisz the thill thieris huszis behouff kunde behöeffue, och vij nu forfaere, huoerledis en partt dennum samme vor benaading miszbrugge, j thet att the sich vnderstaa att indtlöebe vdi attschillige smaae och vlouglige hauffner vdi for^ne^ Iszefioerdt och emoedt for^ne^ vor benaading thersammestedtz thill voere vndersatter, bönder och andre vdtselge attschillige schlaugs vaare, som the ther indtföere baade vdi tönnder, skepper och vdi smaa vechtethall och ther mett giöere voere vndersotter, vdi vor kiöepstedter Nyekiöeping vdi Oetzherrit och Holbeck stoer forhindring och forprang paa thieris niering och biering emoedt huisz friheder och priuilegier, dennom aff fremfarne konninger vndt och giffuit er, thaa ville vij nu hermet alffuorligen hauffue forbudet for^ne^ voere vndersotter vdi for^ne^ vor kiöebstedt Hellsingöer her effter mett nogen thieris skibe att indtlöebe vdi nogen smaa och vloufflige hauffner vdi for^ne^ Iszefioerdt och thersammestedtz att brugge nogen vloufflig miszbrug och handell met for^ne^ thieris vaare, entten vdi tönnder, skepper eller nogre smaa vechte thall att vdtsellge och vdtprange huisz vaare, the ther sammestedtz laade indtföere, meden thersom nogen achter ther sammestedtz att ville indtlöebe och effter forschreffne benaading att indtkiöebe noggit thill dieris huszis behouff, thaa schulle the met samme thieris skibe indtlöebe vdi stoere hauffner entten for for^ne^ vor kiöbstedt Nykiöeping vdi Odtzherrit eller for^ne^ vor kiöebstedt Holbeck och thersammestedtz att handtle effter forschreffne benaadings och for^ne^ voere vndersotters vdi for^ne^ Nyekiöeping och Holbeck thieris priuilegiers

liudellsze, saa frampt the therforre iche ville tilböerligen straffis som vliudige. Haffniæ 4 Junij anno 1594.

Sjælandske Registre Nr. 13 fol. 366.

Kongebrev af 29 Juni 1594 til Sten Maltesen at lade Indbyggerne i Helsingör faae Brændeved af Lenets Skove for skjelligt Kjöb. Sjælandske Tegnelser Nr. XVIII fol. 341—342.

Tingsvidne af Helsingörs Byting Mandagen den 15de December 1595, at Broder Jensen og Hans Davidsen, Kirkeværger til sanct Olufs Kirke sammesteds, med Borgemestres og Raads Samtykke efter et kgl. aabent Brevs Tilladelse skjöde Byfogden sammesteds, Mikkel Snöchill, hans Hustru Hejle Frandsdatter og deres Arvinger en sanct Olufs Kirkes Jord og Grund, liggende paa Stengaden paa nörre Side, vesten næst op til Mikkel Snöchels Hovedgaard, paa Hjörnet til Söstrædet, som salig Henrik Sommer tilforn paaboede, og strækkende sig i Breden til Adelgaden i söndre Ende af Öster i Vester 13 Alen 1 Kvarter, i Længden af Sönder i Nör langs ud med Söstrædet 53½ Alen og i Breden i nörre Ende 16 Alen Sjælandsk; og var det den Dag fjerde forfulgte Ting, at den Grund havde været lovlig opbuden. Tingsvidnet er udstedt af Frederik Lejel og Gudmand Nielsen, Borgemestre, David Hansen, Mads Lavridsen, Andres Hess, Peder Holst og Konrad Buuinckhuszen, Raadmænd, og Jens Holm i Byfogdens Sted, under Byens Secretsegl og de to Kirkeværgers Indsegle. — Original paa Pergament med de to sidste Segl i grönt Vox.

96.

Gode Mænds Granskning om Fiskeri i Skiby Sö.

1598, 19 August.

Wij effterskreffne [Christoffer] Walckendorff till Glorup wor na[adigste herris] hoffmester, Brede Rantzou till Rantzou[shollm], Arilldt Huittfeldt till Oderszberg rigenn[s cantz]eler, Hendrick Löcke till Offuergaardt, Christiann Krabbe till Aastrup tillthagenn vdj Eske Brockis stedt, och Oluff Daa till Raffnstrup giöre alle uittherligtt, ath uij haffue bekommitt kong: maytts., allis uor naadigste herris, obne befalling, jndehollendis om thretthe och wenighedt, som sig begiffuer emellom erlige och uelbyrdige mandt Oluff Billde till Wallöff paa hans broders Eske Billdis till Suanhollm hans uegne wdj hans frauærillsze paa thenn ene, och hederlig capitthell vdj Roskilde domkircke samptt nogenn de höglerde vdj Kiöbnehaffnn och kirckeuerger vdj Hellszingöer paa thenn andenn szide, om fiskerj vdj Skiby söe, som for^{ne} Oluff Billde formeenthe sin broder lodt och deell vdj ath tillkomme, och de der emodt formeenthe ath uære en frij enmercke söe till Skiby, huilckenn sag skall haffue wæritt till landtzthing och derfraa er fundenn till en grandskning aff gode mendt, huorforre högb^{te} hans maytts. befalling tillhollder osz, ath uij skulle begiffue osz . . aastæderne, grandske och forfare der om [alld]t leylighedt, och om Krogstruppe olldt haffuer sitt paalöb paa for^{ne} söe och om for^{ne} Eske Billde effther gammell winder och breffuc haffuer lodt och deell vdj samme olldt, och om handt met retthe kandt sig fiskerj wdj for^{ne} söe tillhollde eller jcke, som samme hans maytts. obne befalling ydermere jndhollder och wduiszer. Tha erre uij saa uell som begge parther, denne sag uor anrörendis, nu mötthe paa aastæderne then 19 Augustj effther vdgiffne steffnings liudellsze, och beretthe capitthells fulldmectige, huorledis vdj fordum skall nogenn byer uære affbrutt, som uor Krogstruppe, Wllstruppe, Klips-

truppe och flere, thisz eyendom er lagtt till fellidtz ordrefft for capitthells thiennere skylldt, deris aff Suanhollm och andre gode mendtz nödthörfftt, aff huilcke byer Krogstruppe jcke skall haffue tillgang paa Skiby söe, men Klipstruppe och Wllstrupe, som er serdelis thuende eyendom, som stöde paa Skiby söe, dog dett nu kalldis tillhaabe vnder jth Krogstruppe olldt, och fremlagde de capitthells jordbögger, der aff de beuiiste, capitthell ath haffue aatt vdj fordum otthe gaarde vdj [Klipstru]ppe. Thernest fremlagde de ith . . . eff wnder Gudtz aar 1270 sancti Bla[sii mar]tiris dag wdgiffuitt aff prior B ... kinde vdj Anduordskouff, liudendis h[annu]m att haffue skött och affhendt till Niels Hermanndtzenn borger vdj Roskilde alldt closters godtz vdj Wllstrup vdj Horrens herridt, och for^{ne} öde eyendom Wllstruppe marck sidenn ath wære tillkommen Roskilde capitthell och endnu ath ligge till Dorrittheæ allthere, thj Ferslöff mendt giffue der aff paa denne dag jth pundt kornn till sogneprestenn vdj Roskilde medt andenn herlighedt, tillmedt capitthells thienner vdj Horrenns herridt for saadanne aff capitthell wdlagde byers eyendom ath haffue deris frij greszgang wformeentt for dennom aff Suanhollm paa Krogstruppe olldt, dog de aff Suanhollm medt wretthe skullde tillhollde dennom allene gresz pendinge aff huisz fremmidt queeg, som jndladis paa for^{ne} olldt, till huillckenn olldt de saa uell som Suanhollm haffue wdlagdt och affbrutt byer och derforre burde ath nyde aff samme greszbeedt, som thagis aff fremmidt queeg for deris anpartt, och alligeuell for^{ne} byer erre affbrutt och vdlagde tiill greszgang, saa formeenthe de dog eyendommen, som stöder paa samme Skiby söe, som er Skiby, Klipstruppe och Wllstruppe, serdelis och allene ath stöde paa samme Skiby söe och derfor fiskerj dennom allene effther recessenn ath tillkomme. Ther till suaridt for^{ne} Oluff Billde, ath effterdj eyendommen wor wdlagdt till fellitz greszbeedt, saa burde och dennom till Suanhollm ath haffue fellitz fiskerj vdj Skibye söe. Paa dett sidste fremlagde handt ith kong Hanszis laaszebreff paa huisz eyendom hans forelldre findisz ath haffue wdlagdt till fellitz greszbeedt, huor wdj findisz, ath hans forelldre haffuer aatt vdj Klipstruppe fire gaarde, som skiuder paa for^{ne} söe, saa for^{ne} Klipstruppe jcke allene haffuer tillhörtt capitthell for enmercke. Tha effther tillthale, giensuar och den sags leylighedt haffue uij derom saaledis grandskitt och forfaritt, ath endog alldt den olldt kalldis Krogstruppe aff de byer, som erre ödelagdt, fordj ath dett uor sognekirckenn till samme ödelagde byer, dog er Krogstruppe e . . . . . is eyendom, huor til de paa Suanhollm och erre lodtzeyere och stöder jcke paa sa[mme] söe, men Skibye, Wllstruppe och Klipstrupp . . . . . och de paa Suanhollm ath haffue [hafft] fire gaarde wdj Klipstruppe effther deris laaszebreffs liudellsze. Thj sagde uij der paa saaledis aff for retthe, ath huer dennom nyder frij fiskerj vdj for^{ne} Skiby söe for sitt paalöb effther recessenns liudellsze. Till windiszbyrdt worre signether her wnder thröct. Actum Skibye thenn 19 Augustj ao. etc. 98.

Original paa Papir med sex Segl i rödt Vox.

Petter Eckers, kgl. Hofskræder, sælger og skjöder Kongen en sin Have i Helsingör, „med huisz hussz, bygning, heffd oc hegnitt ther paa findis", samt en Hospitalsjord, liggende paa den nörre Side i Kongensgade, næst vesten op til den Kongens Vaaning, Jörgen von Rören Enspænder udi boede, og næst östen for Donatus von Freibergs Hus og Grund. Tillige beseglet og underskrevet af Peder Frandsen, Borger i Kjöbenhavn. Datum Kjöbenhavn 5 August 1600. Original paa Pergament med Peder Frandsens Underskrift og to Segl i rödt Vox, bagpaa mærket: „Peder Eckertz skiöde breff till kong. matt. paa thend pladz j Hellszingöer, som thett ny giett husz er opsatt." — 1592, Mandagen den 17 Januar, paa Helsingörs Byting, skjödte Jens Holm, Borger sammesteds, som Værge for salig Herbert Eckhoffs, kgl. Maj.s Vognmesters, efterlevende Hustru Lene, kgl. Hofskræder Pejter Ehcker samme Have; og var det den Dag fjerde forfulgte Ting, at den havde været lovlig opbuden. Original paa Pergament med Byens Secret og Jens Holms Segl, begge i ufarvet Vox.

Kgl. Bestalling („bestillning") for Hans Wolf Entfeller som „roetgiether medt stöcker och andit at stöbe vdj thedt nye giethuus, som wii vdj wor kiöbsted Helszingöer haffuer ladet bögge och opsette, och ellers med former at giörre och i andre maader, epthersom thed hannom paa worre weigne blifuer befallet". Der tillægges ham derfor til aarlig Lön (som skal begynde fra 5 Maj 1600) tohundrede gamle Dalere og en sædvanlig Hofklædning; og endvidere skal han til to Læredrenge maanedlig have otte Daler Kostpenge samt gemene Klæder, Skjorter og Sko. Actum Hafniæ 18 Martii anni 1601. Sjælandske Registre Nr. 14 fol. 305.

97.

Badskiernis skraa vdi Helsingöer.

1603, 8 August. 1605, 15 August.

Christianus IV. Giöre alle witterligt, att menige badskierer vdi wor kiöbsted Helsingöer haffuer hafft for osz en forfattede och beseglede skraa och laugsret, dennem giffuen och samtöckt af borgemester och raad dersammestedz, liudendisz vdj sine puncter och artickler, som her effterfölger:

1. Först er samtöckt och beuilget, at effter denne dag skall mue were siu erlige och welforfarne mestere och badskere wdj Helsingöer, som derisz embede och handtwerck kunde well forestaa, och alle erlige borgere, och icke flere badskiere thillige att thillstedis, end som forsch[tt] staaer. 2. Naar nogen af disze badskere, som nu ere vdj embedit, döer och afgaaer, da skall den mand eller suend, som vdi samme hans sted embedit begere will, were erlig och wberyctet och for oldermanden och menige laugsbrödre med sitt ecte breff bewise seg af erlige foreldre at were födt. Dernest skall hand haffue sit lerebreff och giffue saa for sin indgang vdj embedit en gylden effter recessens liudelse. 3. Skall den mand, som badskere embede winde will, bliffue borger vdi Helsingöer och faa sig thill sin ecte höstru en erlig wberöchtedt dannequinde eller möe, som kand achtis och holdisz for en erlig laugssöster. 4. Huilcken af for[ne] mestere som affdöer och effterlader seg höstru och börn, da skall samme höstru maa bruge embedit och bruge der paa gode forfarne suenne, ald den stund hun sidder vgifft och skicker seg erligen och well, sig och sine faderlöse börn thill gode, och effter hindisz död skall it af hindis börn arffue for[ne] laugs och embidz frihedt. 5. Naar nogen mesterinde effter hindes hosbundis afgang wilde feste sig svenne wdi

sit werckstед, da skall hun det giöre for den gandske embede med oldermandens och brödernis samtöcke, paa det samme suend desz flitiger kunde blifue examinerit, om de findisz saa forfarne, at de noget werckstед kunde forstaa, paa det hun eller hindes patienter for deris vskickelighed skyld icke skulle bliffue forsömmede. Huilcken encke her emod giör, skall böde, saa offte det skier, thre gode daler. 6. Skulle menige laugsbrödre möde och komme thill stede, naar oldermanden dennem om laugsens bestillinger thillsiger at forhandle, eller huer böde thill lauget for huer gang, hand forsömmer och vde bliffuer, en ordz daler, wden hand findisz vdi louglig forfald. 7. Huilcken laug broder, som er oldermanden vlydig och giörer hannem bulder med vlydighed vdi hansz ord och tale eller hannem af wred hou hiemmeligen forachter och hannem vndsiger, skal böde for huer gang det skier trei daler. 8. Om der kommer venighed eblant laugbröderne, och oldermanden biuder att holde fred vnder derisz faldsmaal, huem da giör ofver oldermanddens bud och icke will holde fred, skall böde for huer gang trei daler. 9. Dersom nogen badsker fortaler eller beklaffer sin embidzbroder, och det hannem skiellige offuerbewisis, skall hand der for böde emod lauget effter alle bröders sigelse. 10. Huilcken broder, som repeterer och opbryder de sager, som inden laugsdörene forligt ere, skall giffue, huer gang det skier, thoe daler. 11. Skall oldermanden och laugs bröderne möndighed haffue at forlige huisz trette och wenighed laugbröderne indbyrdisz emellom kommer, vndertaget det gielder paa ære och lempe, eller der skier blodwiede och de sager, som skulle forhandlis for deris thillbörlig öffrighed, borgemester, raad och fogden. 12. Findis nogen mester, som hiemmeligen forlocker eller vnderfester sin laugbroders eller sösters suend eller dreng, den böde threi daler och dog ligewell miste den hand lockit. 13. Huilcken badskier, som witterligen gaaer paa nogen hans embidsbroders baaend och hans patienter vden hans wilge och widskab forbinder och heler, skall böde derfor saa megit, som hand af samme skade fortiene kand. 14. Om nogen mester will ahntage seg en dreng at lere badsker embede, hand skall det giöre med oldermandens och menige laugsbröders derisz widskab och sambtöcke, och skall samme dreng nöigachtig bewise seg af erlig foreldre at were föd echte, siden skall hand tiene paa embedit for en dreng i trei sambfelde aar. 15. Naar en leredreng haffuer vdtient sin lere aar, som for^{tt} staar, skall det hannom forholdisz af gandske embedit, och hand seg for dennem skall forplichte at wandre vdi fremmede land paa sit embede vdi fire sambfelde aar, paa det hand desz bedre kand bliffue brugt och vnderwiist vdi legekonsten, saa frembt hand will haffue arbede hoesz badskere vdi Helsingör. 16. Och vdi*) badskerne vdi for^{ne} laug och embede, som nu ere eller hereffter kommendisz worder, findisz billige med derisz badsker lön och deris patienter icke vlideligen at besuerge. 17. Findisz nogen, som emod badsker lau-

*) sic. ɔ: vil.

get och embed busker, forbinder eller hæler nogen saaer eller skade hiemmelig eller obenbarlig, och det hannem kand offuerbewisis, thaa skall hand böde derfor, saa offte hand der emod kand betredisz, tolff daler, och det formedelst den store falshed och bedrag, som findisz almindelig hoesz de quacksalver och landfarer, her vdi riget omstripper. 18. Skall ingen hereffter wdstaa och wdfly derisz ware wdi Helsingöer, förend derisz tiriach, pulffuer, olie och huisz de haffue att selge, som medicin och lægekonst er ahnrörendisz, bliffuer beseet och proberit af oldermanden och embidzbröderne, och dersom derisz ware findisz gode och wforfalschet, skulle de af borgemester och raadt och fogden effter gammel sedwaane och wiisz bedisz forloff der med at vdstaae, medens dersom nogen falsched hoesz samme ware findisz, thaa skall dennem forbiudisz den at fly eller selge nogen mand. Huo der emod giör, skall böde for huer gang sex daler. 19. Skall och ingen stiensnider eller landfarer sig mue wnderstaa nogen at ahntage och med jndwortis eller vduortis medicin curare, wden hand thillforn haffuer opladit sig for borgemester, raad, fogden och for mesterne vdi legikunst, her vdi byen ere, och de hannem duelig kiender och bequem der thill at were. Findisz nogen her emod att giöre, böde derfor tholff daler. 20. Naar nogen slagsmaal skier vdi Helsingöer, och badskerne thillkaldisz at forbinde dennem, som saaride ere och skade haffuer fangit, tha skall den mester, som der om besögis, giffue byfogden eller kiemmerne det hiemmeligen thillkiende, naar hand hafwer forbundet det förste baaend, paa det at ingen slige sager skulle döllis och kongens med stadtsens sagefald forsömmis och wnderslais, saa frembt at hand icke will haffue forbrut saa megit, som hand af samme skade fortiener. 21. Och skulle alle de sagefaldzpenge, som vdi badsker embed effter disze artickler forbrydis och vdgiffuis, dielis vdi thrende parter, thill kongen, byen och embedit, huer lige megit. 22. Och haffuer menige badskere, som nu vdj embedit ere, paa deris och deris effterkommers wegne loffuit och thillsagt disze forbemelte artickler och laugsret fast och wbrödeligen at holde och dennem hereffter vdi alle maade at rette och skicke. 23. Thaa paa det at aldtingest vdi for^{ne} badsker laug saa megit disz skickeliger och ordentliger kand thillgaa, och huer seg herudinden kand wide thillbörligen at forholde, tha haffue wii af worisz gode wilge och deris begering denne deris skraa och laug confirmerit och stadfest vröggeligen at skall holdisz wid alle de puncter och artickler, som den indholder, och vnder den peen och straff, som i for^{ne} skraa er formeldt. Dog wille wii osz forbeholdit haffue samme skraa, laugsret och artickler vdi frembtiden effter tidtsens och woris medborgers leilighed at forandre, formindske och formere, efftersom de woris medborger vdi badtsker embede och byes nytte kand were gaffnligt och osz siönis got att were. Thill ydermere widnisbyrd haffuer wii ladet tröcke wort stadssegell her neden vnder for. Datum Helsingöer 8 Augusti anno 1603.

Huilcken for^{ne} skraa och laugsret wii af wor synderlig gunst och naade haffue fuldbyrdt, sambtöckt och stadfest och nu med dette wort obne breff fuldbyrde, samb-

töcke och stadfeste wid sin fuldmagt at skulle bliffue vdi alle sine ord, puncter och artickler, efftersom den indholder och vduiser, dog med slig beskied, at wii wille osz forbeholdit haffue den att forandre, remedere, formere och formindske, efftersom wore wndersatter gaffnligt kand were. Forbiudendisz wore fogder, embitzmend, borgemester, raadmend och alle andre for^ne^ wore wndersaatter, badsker vdi wor kiöbsted Helsingöer, her emod paa for^ne^ skraa och laugsret, efftersom fors^tt^ staaer, att hindre eller wdi nogen maade forfang at giöre. Vnder wor hylleste och naade. Actum Hafniæ 15 Augusti anno 1605.

Sjælandske Registre Nr. 15 foll. 41—45.

98.

Kongelig Anordning om Arv og Skifter i Helsingör.

1605, 16 Januar.

Borgemester och raadmend vdi Helsingöer finge breff, huorledis hereffter med arf och skiffte der vdi byen forholdis skall, liudendis ut seqvitur.

Christianus IV. Giöre alle witterligt, att efftersom osz elsk. borgemestere och raadmend vdj wor kiöbsted Helsingöer vnderdanigst for osz haffuer ladet berette, huorledis att naar nogen der vdi byen wid döden affgaar, skulle vndertiden deris effterladendis arffwinger dennem vnderstaa emellom seg selff jndbyrdis vden wor fogdis eller och borgemester och raadz widskaff samme arf att skiffte och diele, en part och, som fremmede ere och wden riget er boesiddendis, deris anpart, som dennem thillfalden er, strax bortföre och med seg tage, huor vdoffuer wor och chronens rettighed föringslön, saa well som och byens och borgemesters (och) raadz rettighed den thiende penge, som dennem effter deris privilegiers liudelse udaf huisz arf wdaf riget föris bör att følge, bliffuer forkortet, thaa paa det osz och chronen saa well som dennem vdi saa maade icke skulle skie forkort, wille wii her med strengeligen och alfworligen haffue forbudet hiemlig eller och winckellschiffte att mue skie vdi for^ne^ wor kiöbsted Hellsingöer, medens naar nogen arf arfwingerne emellom skall dielis och skifftis, skall der thill först voceris och kaldis och siden were offuerwerendis thillstede woris byfogit, raadens chemmerer och byens schriffuer, huad heller arfwingerne ere inden eller vden rigett boesiddendis, saa wor och chronens saa well som oc borgemester och raadz rettighed icke deroffuer bliffuer formindskett. Saa frembt nogen vnderstaaer seg nogen arf att skiffte och diele wdi for^ne^ wor kiöbsted Hellsingöer foruden for^ne^ woris fogdis, raadsens chemmerers och byens schriffuers offuerwerelse, de da icke derfor wille thilltalis och straffis, som de woris obne breff och mandat icke agte eller holde wille. Huoreffter seg huer och en kand wide att rette och for skade att tage ware. Ladendis det ingenlunde. Actum Chroneborg 16 Janvarij anno 1605.

Sjælandske Registre Nr. 15 fol. 2.

99.

Kgl. Befaling til Borgemestre og Raad i Helsingör at udarbejde en Luxusanordning for Byen.

1606, 8 September.

Borgmester och raad wdj Helsingöer fick breff, bröllupper, barseler och andre collatzer etc., huor der med wdj byen schall holdis, anrörendis.

Christianus IV. Wor gunst thilforn. Wiider epthersom wij naadigst komme vdj forfaringh, huorledis der wdj wor kiöbstedt Helsingöer til bröllupер, kierckegangh, barseler och andre conventer megit wnödig, wnyttig och yderst schadelig pract schall driffuis formedelst en mangfoldig wfornöden antall giester, som der schall were seduanligt till huert aff saadane forberörte giestebudt och collatzer at biudis och inviteris, huor till endelig er fornöden att giöris stor omkostning med mad och dricke och vdj andre maade, sampt och formedelst anden wschickelig och wtilbörlig bekostning paa kleder och prydelsze der anwendis mere, end paa andre steder brugeligt, och endogh det höyligen giordis fornöden, att wed woris naadigste befordring, alffworlig forordning och mandat maathe sche nogen forandring, och en wisz maade derwdjnden maathe berammis, huorledis der medt epther thenne dag schall forholdis, ether och ethers medborgere, wore wndersaater dersammestedtz, till stoer fordeell, gaffn och beste, och andre indbyggere aff borge[r]folck her wdj riget thill et gott eptherfölgeligt exempel, saa bede wij ether ligewell, wille och her med alffworligen befale, attj sielffuer derwdj ethers bye berammer en wisz schick och maade, huor mange par folck til huer forsamblingh schal biudis, [huor] mange retter j acter fornöden att mue spiszis och fremberis, huad prydelsze och smycke bruder paa deris bröllups och æris dagh bequemmelig böer att ziris och prydis medt, huor mange quinder sömmeligt kand actis att bede till huer kierckegangh, huor mange faddere en huer maa bede, och j andre maade alting derwdjnden ordner og laffuer, saa alting med ringiste bekostning, maadelighedt och sömmelighedt maa forrettis och bestillis, och siden som öffrighedtz personer paa thet sted sielff alffworligen der offuer lader holde, att inthit deremod bliffuer handlet, wnder thend poen och straff, widtböer. Huor epther j ether wnderdanigst kunde haffue at rette och forholde. Datum Haffniæ thend 8 7bris anno 1606.

Sjælandske Tegnelser Nr. XX fol. 103.

Johan Willumsen og Niels Madsen, Borgemestre, og Niels Jensen, Christen Davidsen, Morten Knudsen, Hans Kierurt, Diderik Mhaer og Povel Lejel, Raadmænd i Helsingör, afsige Tirsdagen den 21 April 1618 paa Byens Raadstue, efter Stevning og Begjering af Byfogden Holger Olufsen og Kjæmneren Hans Olufsen, en Dom over Byens Klokker Peder Nielsen for til sit Bryllup med sin Hustru afg. Oluf Klokkers Efterleverske at have indbudet 24 Par Ægtefolk og derover. Det blev ved et underskrevet Register af Bydemændene (kaldes andensteds i Dommen Kjögemestrene) Robert Lorimer og Movrits Freyberg, Bogbinder, bevist, at de til hans Bryllup havde indbudet Mester Hans Kruse, Hr. Peder Lange, ærlig velbyrdig Bernt Geist, Morten Jensen, Hans Mechelborig, David Lugt, Villum Mortensen, Borgemester Niels Madsen, Christen Davidsen, Hans Kierurt, Povel Lejel, Villum Hybertsen, Thomas Jacobsen, Jörgen Gudmandsen, Mogens Mortensen,

Christen Sörensen, Erik Bager, Arnt Behnen, Holger Olsen, Clavs Vildskyt, Jens Raffn, Rasmus Mechelborig og Sören Mortensen, og endvidere følgende, som havde undskyldt sig: Borgemester Johan Villumsen, Morten Knudsen, Peder Svendsen, Niels Byskriver og gamle Peder Skræder; og da efter Recessens 28de Kapitel den ringeste gejstlige Person, som maa bede 24 Par Ægtefolk til sit Bryllup, er en Kapellan, saa kan Sligt ikke tilstedes en Klokker, og Peder Nielsen idömmes derfor en Böde af 200 Rdlr. til Kongen og Byen. Original paa Papir med sex paatrykte Segl og Diderik Mhars Underskrift „mit signet werendis forlagdtt". Povel Lejel har hverken beseglet eller underskrevet.

Kgl. Bevilling for Lavrids Madsen, fordum Skriver paa Aarhusgaard, der agter at have Bryllup med afgangne Clavs Vildskyttes Datter i Helsingör, at han maa gjöre samme Bryllup paa Raadhuset og skjenke Vin, samt dertil indbyde flere Personer, end der er tilladt efter den om Bryllupper udgangne Forordning. Datum Haderslevhus 4 Januar 1639. Concept paa Papir. I Sjælandske Registre er blot Overskriften til Brevet indført, men det selv udeladt.

Kongebrev til Arndt von der Kula, at eftersom der af Regnskabet for Hospitalet i Helsingör ikke befindes at være krævet Penge af dem, som have skjenket Vin til deres Bryllupper, skal Byfogden tilholdes uden Ophold at indkræve samme Penge, saafremt han ikke selv vil udlægge dem. Hafniæ 12 Dec. 1649. Sjælandske Tegnelser Nr. XXXI fol. 88.

100.

1607, 27 Februar.

Kong Christian IVs aabne Brev, att „efftersom wii naadigst vdi forledne dage haffuer ladet worisz obne breff vdgaa ahnlanggendisz den wskickelighedt, sig paa nogen tidt lang haffuer begiffuet hoesz skomaggerne wdi wor kiöbsted Helsingöer, i det de paa det höieste beswerger wore vndersaatter indbyggerne dersammesteds saawelsom andre der omkring boëndisz, bode bönder och andre, med huisz stöffle och skoe de aff dennem foraarsagis att kiöbe och dennem att tillforhandle, huorudinden wii och aluorligen haffuer laditt forbiude, att jngen huder till fremmede vden byes folck mue selgis och affhendisz eller och aff rigett vdföris aff huisz queg, som bliffuer slagtedt thersammestedz wdj byen eller och vdj wor kiöbsted Helsingborg bliffuer slagtet och med hud och kiöd didt thil byen att forhandle bliffuer henfört, paa det for^ne^ wore vndersaatter skomagerne dennem derudinden icke skulle besuerge, att huderne skulle bliffue forfört, och att de formedelst den dyring, for den aarsag skyld der paa indfalder, icke kunde giöre deris arbed welfeiler, saa haffuer wii nu effter forbe^tte^ leilighedt der paa giort en endelig taxst" etc. Herpaa følger en detailleret Taxt for det enkelte Skomagerarbejde. Hafniæ 27 Februarii anno 1607.

Sjælandske Registre Nr. 15 foll. 140—142.

Under samme Dato udstedes der et Forbud mod Huders Udförsel fra Helsingör og Helsingborg (ibid. foll. 142—143), men de i ovenstaaende Forordning omtalte tidligere aabne Breve af Christian IV om Skomagerarbejde i Helsingör og Huders Udförsel derfra findes ikke indförte i Sjælandske Registre; derimod findes der (ibid. foll. 2—4 og 38—39) lignende Forbud og Taxt for Kjöbenhavns Vedkommende, datt. 16 Januar og 30 Juni 1605.

101.

1608, 18 Maj.

Brev af Borgemestre og Raad i Helsingör, at eftersom de have modtaget Kongens Patent betræffende det Kaar af den unge Prinds Christian, som Kongen nu til

Trinitatis har begjeret at skulle skee, have de paa Raadhuset sammenkaldt menige Stadens Borgerskab og Almue og forelæst dem Patentet, og forat de da ikke Tilstedeværende ogsaa kunde faae Besked derom, have de ladt fremkalde af Kjöbmændene og Handelsmændene Povl Thisen, Villum Huibens, Herman Rose, Christian Davidsen, Börge Börgesen, Niels Madsen, Lavrids Lucassön og Hans Kraft samt Oldermændene for alle Lavgene, nemlig Jacob Lazarus for Bagerne, Mester Frederik Fardigk for Bartskjærne, Lavrids Rasmussen for Skræderne, Tönnis Konrad von Ham for Smedene, Anders Therning for Skomagerne, Hans thor Brugge for Snedkerne, Hans Arentsen for Slagterne og Johan Rejnholdsen for Væverne, hvilke, Kjöbmændene for sig og deres Selskab og Oldermændene for sig og deres Lavg, skulde tilvare de Andre og annamme deres Konsens, og da udvalgtes til Byens Fuldmægtige ved denne Lejlighed Borgemestre Gudmand Nielsen og Konrad Buwinckhausen og Raadmænd Mikkel Seydel og Johan Villumsen. Under Byens Secret hos for^{ne} Kjöbmænds og alle Lavgs Segl. Helsingör 18 Maj 1608.

Original paa Pergament med sytten Segl i grönt Vox (de otte sidste Lavgssegl).

Clavs Ruhofdt, Johan Villumsen og Christian Davidsen, Raadmænd i Helsingör, Hans Kierudt, Svend Andersen, Kæmner, Povl Tisen, Johan Kraft, Mogens Jespersen, Hans Kruse, Johan Johansen, Karsten Kock Kræmmer, Bartel Snöchell, Matis Povlsen, Hans Smid, Christen Sörensen, Arnt Benen, Hans Nielsen, Börge Borgesen, Niels Hansen, Peder Frandsen og Knud Christophersen, Borgere, samt Oldermændene for Lavgene, nemlig Jacob Aagesen for Guldsmedene, Christen Sværdfejer for Smedene, Casper Hub for Skræderne, Hans Thorbrygge for Snedkerne, Jacob Prydtz for Skomagerne, Jacob Lazarus for Bagerne, Mester Frederik Vardick for Bartskjærne, Anders Olufsen for Slagterne og Frederik Sandersen for Væverne, give Borgemester Gudmand Nielsen, Raadmændene Peder Holst, Mikkel Seidel og Niels Jensen og Borgerne Villum Hybertzen, Henrik Henriksen, Niels Gudmandsen og Didrik Mahr Fuldmagt at repræsentere Byen ved Hertug Christians Hylding i Kjöbenhavn den 14 Marts næstkommendes. Givet i Helsingör den 26 Februar 1610 under Byens Secret og for^{ne} Borgeres, Lavgs og Embeders Indsegle. Original paa Pergament med 31 udmærket vel bevarede Segl i grönt Vox i Trækapsler (de ni sidste ere Lavgssegl: [1]) DETTE. ER. GVLSSMIDT. LAVS. SEIL. I. HELSINGØR. 1610 ◇ [2]) SIGILLVM FABRI HELSINGORENSIS IN DANIA ANO 1603:∽ [3]) SREDERLAG ✻ IHELSINGØR ✻ [4]) ✻ SNEKER ✻ LAV ✻ I ✻ HELSENNØR ✻ AMT ✻ ZEL ✻ ∽ [5]) S ✻ SKOMAGER ✻ LAVSI ✻ HELSINGØR ✻ [6]) BAGERNIS. LAVGS. SEGEL. I. HELSINGØR: [7]) DER ·:· BOL: BER: AMT: SIGIL: ZV: HELSCHENOR: 1603 ·:· [8]) HELLSINGÖRS SLACHTERS LAVS SEIL ◇ 1602. og [9]) DETTESINGNETHØRTILVEFVERENSLAVESHVS.)

Kongebrev til Jochim Bylov, at Borgemestre og Raad i Helsingör ikke maae understaae sig at paatage sig Værgemaal, som de hidindtil have gjort, men skulle betroe slig Bestilling til vederhæftige Dannemænd, som ere Borgere der. Hafniæ 24 Martii 1610. Sjælandske Tegnelser Nr. XX foll. 322—323.

Kongebrev af 24 December 1610 til Jochim Bylov at tilholde Borgemestre og Raad i Helsingör at sörge for, at der holdes ligesaa mange Færgebaade der, som tilforn har været sædvanligt. Ibid. fol. 359.

102.

Forordninngh ohm s. Olaj kircke y Helszinngör.

1616, 16 Februar.

Christianus quartus. Giöre alle witterligtt, att efftersom s. Olaj kircke vdj wor kiöbstedt Helssinngör iche haffuer saa megenn inndkombst och aarlige renntte, att denn med nöttörfftige bygninngh och anden des thilbehöring kunde med wid macht

holdis, der thil med ochsaa formedelst dett nye thaarenns bygning ehr geraadenn y stor gield och vdgifft, och paa thett kirckenn igienn aff saadan besuerinnge maa bliffue endledigett och y nogen maader med aarlige rente och indkomst bliffue forsörgett, tha haffuer osz elsch. borgemestere och raadmendh dersammestetz thil osz supplicerit och vnderdanigst verrett begierendis, att dennem epterschreffne forordning kircken thil beste och gaffn naadigst aff osz maa bliffue confirmeret och stadfest, som ehr:

Först att alle dennom, som iche haffuer nogen fri eyndombs breffue paa deris stollstader, schulle paa ny igienn feste kirckens grunndh och eyndomb y deris liffs thidh, och langs gulffuedh schulle giffue aff huer personn stolstade thoo daler rigs, och paa begge sider vd med muren halff saa megett, och aarligen thill kirchen att bethale aff huertt stade thill jordschyld 4 schilling Dansche. For thett andett da schulle alle de stollestader, som dennom thilhörer, der iche y for^{ne} wor kiöbsted Helsingör ehr boesiddendis, fölge kirchen och kirckeuergenne med borgemester och raadz beuilling fulmachtt haffue dennom att borttfeste thil huem som der aff thil kirkenn sin rettighed wil giffue. For thett thredie, efftersom wi och komme y forfabrinng, huorledis sig stor vschichelighed vdj for^{ne} s. Olaj kirche schall begiffue, y thett att baade mandz och quinders personer paa begge sider schall stande iblantt huer anndre, huilchett wi wille att aldelis her epter schall werre affschaffett, saa att mandz personer schulle stannde paa then ehne side och quinders personer paa then anden side.

Huilchenn for^{ne} s. Olaj kirchis forordninngh wi wille haffue stadfest och wedh machtt holdett och aff alle for^{ne} s. Olaj sognemendh schall holdis och epterkommis, och ellers med for^{ne} s. Olaj kircke att forholdis effter thenn forordning, som for nogen aar forledenn ehr vdganngenn ohm s. Nicolaj kircke vdj wor kiöbstedh Kiöbenhaffn. Huorepter ehn huer kanndh haffue sig att rette, vnnder thenn straff som wid bör. Haffniæ 16 Februarij 1616.

Sjælandske Registre Nr. 16 foll. 160—161.

Under 24 (efter Hofman 23) Marts 1608, i Kjöbenhavn, havde Kong Christian IV udgivet en Fornyelse og Stadfæstelse af et bortkomment Brev af Kong Frederik II, hvorved der tillagdes Sognepræsten til sancti Olai Kirke i Helsingör tyve Daler aarlig af Tikjöb Sognetiende. Sjælandske Registre Nr. 15 foll. 208—209. Trykt i Hofmans Fundatser VII 136—137.

Dan. Mag. I. 255—56 har tre Documenter af 1613 om Opförelsen af St. Olai Spir.

1 September 1616 tilskriver Kongen fra Skanderborg Lensmanden Christen Hansen (Baden) at lade det Stenhus ved Kirken, som Slotsdegnen hidindtil har boet i, istandsætte til en Bolig for den Tydske Præst. Sjælandske Tegnelser Nr. XXI fol. 186.

103.

1616, 4 Juli.

Kongelig Forordning at Baadsmænd og Bösseskytter, som udskrives, ikke som hidtil skulle blive i Tjenesten en langsommelig Tid eller endog hele deres Liv, men at de efter fem Aars Tjeneste skulle hjemforloves og erstattes med Andre; dog at de ikke begive sig ud af Rigerne forat bosætte sig andensteds eller tjene fremmede Herrer,

og at de i Orlogstid efter Tilsigelse atter möde til Tjeneste. De skulle desuden efter Hjemforlovelsen være frie for den sædvanlige og aarlige Skat og i Kjöbstederne for Vagthold, saalænge de ikke bruge noget stort Kjöbmandskab, men nære sig af Sejlads og Fiskeri; og i Roskilde, Helsingör og Slagelse Hospitaler skal der for Fremtiden ikke optages Husarme, men blot Baadsmænd og Bösseskytter, som ere blevne kvæstede og skamferede i Kongens Tjeneste. Hafniæ den 4 Juli anno 1616.

Sjælandske Tegnelser Nr. XXI foll. 170—171.

25 October 1616 udgik der fra Skanderborg et Kongebrev til Borgemestre og Raad i fornævnte tre Kjöbsteder, at de skulde udvise de Hospitalslemmer, som vare indkomne siden ovenstaaende Forordnings Datum, og Andre, som vare i Hospitalerne og dog ikke burde regnes for Hospitalslemmer. Ibid. fol. 190.

104.

Kongebrev om Fremmedes Handel for Helsingör.

1616, 4 October.

Borgerschabet vdi Helsingör deris privilegier.

Christianus quartus. Giöre alle witterligt, at effter som wij komme vdi forfaring, huorledis denn nering och biering, som borgerschabet vdi wor kiöbsted Helsingör pleyer at haffue med deris schuder och schibs fart, med huis de for byenn kunde kiöbe aff schibene, som did hender at komme, och henföre thill andre steder at forhandle, schall werre dennom nu paa nogle aars thid bleffuenn betagenn aff andre fremmede jndlendische saa well som vdlendische gister, huilche did aarligenn ankommer, handler, kiöber och selger med andre fremmede kiöbmend och schiber der for byenn, huilched schall schee for^ne^ woris kiöbsted Helsingör thill enn merckelig schade och affbrech, thaa paa dett for^ne^ wor kiöbsted Helsingör kand bliffue des bedre wed macht, haffwer wij for got ansect, at ingenn, werre sig jndlendische eller vdlendische, vndertagen adelen och disse effterschreffne kiöbsteder, som er Kiöbenhaffnn, Malmöe, Landskrone och Helsingborg, maa der for byenn handle med fremmede wed schippund, thönder eller lester thall, dog schall ingenn werre forbödenn at kiöbe hele schibsladinger, indtill wij anderledis derom thillsigendis worder. Forbiudendis alle och enn huer for^ne^ borgemester, raad och menige borgerschab vdi for^ne^ wor kiöbstad Helsingör herimod vdi nogenn maader forfang at giöre, effter som forschreffuit staar, vnder wor hylleste och naade. Giffuet Koldinghuesz denn 4 Octob. anno 1616.

Sjælandske Registre Nr. 16 foll. 223—224.

105.

Kongebrev om Opbyggelsen af en Ringmur om Helsingör.

1616, 25 October.

Borgemester, raad och meenige borgerschab vdi Helsingöer finge breff, en mur att opbygge ahnrörendis.

Christianus quartus. Wor gunst thillfornn. Wiider, att wij naadigst haffuer for gaatt ahnseett, att omkring wor kiöbsteedt Helsinngöer schulle ehn mur opsettes och opbygges, som kunde werre byenn, dersom nogett vformodendis paakom, thill werre och beschiermelsze och jndbyggerne der samme steedtz thill gauffn och beste, och wij nu naadigst haffue befalett osz elschl. Breide Randzow thill Randzowholm, wor mand, raad och stadtholder vdi wor kiöbsteedt Kiöbenhauffn, att hannd med dett allerförste schall begiffue sig diidt thill byehn och giöre en forordning och ordinantz imellem eder, som boer weedt stranden och som boer inde vdi byenn, huorledis med samme murs opbyggelsze schall forholdis och tillgaae, och huorledis denn best aff eder kand bliffue bekosteedt, och haffuer wij for raadeligt ahnszeett, att samme mur först schall forretagis och begyndis vd med stranden. Thi bede wij eder och wille, att nar for^ne^ vor stadtholder haffuer giordt den ordinantz, huorledis med samme murs opbygningh schall thill gaae, att y daa strax ehre thilltengtte vnder höieste straff sligtt med förste leylighed att lade stille vdi werck. Der medt. Datum Skannderborg denn 25 Octobris anno 1616.

Sjælandske Tegnelser Nr. XXI fol. 190.

1617, 4 August, udgik der fra Kronborg en kgl. Skrivelse til Christen Hansen (Baden, Lensmand paa Kronborg og Frederiksborg), „att naar nogett aff dett kalch, som wy haffuer bewilgett borgerne ther wdi wor kiöbsted Helsingöer, den mur wed stranden der med att forferdige, hiid for byen fra Mariager lehn ahnkommer, och for^ne^ borgere dett foruden nogen forhalingh iche ahnnammer, attu da dett lader ahnnamme och indföre i den gaard her wdi byen, som osz elsch. her Augustinus, Thysch predichantt, thillforn ibode, och dett siden thill borgerne lader selge och affhende for dett samme kiöb, som wy dett haffuer fore, dog attu lader dennom bethalle, huis dett haffuer kost fra stranden att lade opföre, saa wy ingen schade deroffuer fangendis worder." Ibid fol. 250.

1621, 11 Marts, fik Christoffer Basse Brev til Mogens Kaas om at skaffe Kalk til denne Mur. Ibid. fol. 559.

1621, 26 Marts, fik Henrik Ramel Brev med det Allerforderligste at lade opmure og forfærdige den Del af Muren i Helsingör imod Stranden, som det tilkommer ham eller hans Söskende at gjöre færdig. Ibid. fol. 560.

1624, 8 Maj, ansöge Borgemestre og Raad i Helsingör Kongen om at fritages for Slotsherren Jörgen Urnes Tiltale (1624, 28 Marts, var det paalagt Jörgen Urne at lade Borgemestre og Raad i Helsingör tiltale for ikke at have tilholdt Borgerskabet at gjöre Muren færdig. Sjæl. Tegn. Nr. XXII foll. 364—365) i Anledning af den Mur og Port og Taarn derpaa, som endnu ikke ere færdige. „Er byenn i stoer wformuenhed, formedelst en ny bro er giort, som icke tillfornn werrit haffuer, effter welb. Chrestoffer Baszis anordning, der hosz den bro, som kaldis byefogdenns broe, aff ny ferdiget, som höyelig waar fornöden, och byen der med geraden i stoer gield." Der er heller ikke Kalk at faae, og de bede derfor om, at Borgerskabet, efter den salig Statholder Brede Ranzovs Tilsagn, maa faae samme af Kongen for dennes eget Kjöb. „Saa er och hues steen, som en part borgerschabet haffde till samme bögning, forbrugt till e: m: broekar, som e: m: seeniste lod wdsette." Original paa Papir.

Kongebrev til Frederik Urne, at de kgl. Capitainer, Toldere, Visiteurer og Soldaterne paa Kronborg ikke kunne besværes med Indkvartering, eftersom de ere fritagne for al borgerlig Tynge, med mindre de bruge borgerlig Handel, Kjöbmandskab og Næring; og om Capitainerne holde Herberge i deres Huse eller Soldaterne paa Kronborg fortjene sig Noget med deres Haandværk, hör Sligt være dem uforment, og de skulle ikke svare Tynge deraf, eftersom de kun have Lidet at underholde sig af. „Sammeledis efftersom de (ɔ: Borgerskabet i Helsingör) vnderdanigstt begerer, att deris bye maatte fortificeris, och bönderknegtene her udj uort land Selland motte hielpe att graffue och opföre jorden, och bönderne aff Cronborgs och Frederigsborgs lehne motte tillföre torffuen, som der till fornöden giörisz, da haffue vj allerede henschichett uoris ingenieur, som schall affpele, huorledes samme fortification best kand anstillis. Thi bede uj dig och uille,

attu samme jngenieur lader affmaale, huor uijt en huer, baade borger och bönder, aff forschrne verck bör att forferdige, och attu dennom sziden tillholler dett att fuldferdige. Och efftersom de begere aff dett tömmer och kampesteene, som till haffnen er fremfört, att mue bruge till forschre fortification, da ere vj naadigtt tillfreds, at de maae bekomme steenene, mens tömmeret ville vj at schall bliffue liggendis. Datum Anderschouff den 15 9bris anno 1627." Sjælandske Tegnelser Nr. XXIII foll. 424—425. — Under 25 October 1627 havde Kongen fra Kjöbenhavn, paa en Begjering fra Helsingör By, at de kgl. Betjente maatte deltage i Byens Tynge, og at Byen maatte befæstes, samt at der maatte sendes en Ingenieur forat anordne det Fornödne i saa Henseende, svaret, at angaaende Betjenternes Skat blev det ved Forordningerne; Ingenieuren skulde blive sendt, og det forventedes, at Borgerskabet vilde blive ham behjelpelig. Ibid. fol. 405.

106.

1616, 26 Juni.

Kvittering fra David Lejel paa Helsingör Bys Vegne til Ole Nielssön (Slotsfoged paa Kronborg?) for 20 Daler 2 Mark 2 Skilling for Maaltider (hvert Maaltid paa een enkelt Undtagelse nær beregnet til sex Skilling), som Kongens Cancellibud, Skippere, Liggere, Postvognsvende etc. ifölge specificeret Regning have fortæret fra 14 Decbr. 1615 til 22 Juni 1616 — Regningen er forresten urigtig sammenlagt: den rette Sum er 21 Daler (à 64 Skilling) 2 Mark 2 Skilling.

Original med Underskrift.

Kongebrev til Borgemestre og Raad i Helsingör, at de fra Borgerskabet skulde forskaffe Sengklæder og Omhæng om Senge med Tapeter tilstede i Henrik Ramels Gaard at staffere den med til de Nederlandske Gesandters Ankomst. Hafniæ 2 Juni 1618. Sjælandske Tegnelser Nr. XXI fol. 317.

107.

Mester Hans Kruse sogneprest wdi Helsingnöer fich breff her Augustinus anrörende.

1619, 28 Juni.

Christianvs quartus. Wor gunst thilforn. Wider, att efftersom wi naadigst forfarer, huorlledis j och os elsch. her Augustinvs Santt, Tysch predikant paa wort slott Chronneborg och wdi wor kiöbstedt Helsingnöer, schall wehre tuistige om tiennisten att giöre, saa den ehnne formeener den annden at fallde wdi sitt kald met börn at döebe, saa och attschillige fremmede och wdlendische affdöede personner att begraffue och anndet meere, tha paa dett atschillig witlöfftighed, som heraff kunde foraarsagis, och forrekommis, haffuer wi naadigst thilschreffuit forne her Augustinus, at hannd sig effter sin bestillings liudelse schall forholde och iche wiedere, och ingen fremmede folch, som diidt thil byen anlanger, noegen lig tienniste att giöre sig thilholder. Wi wille eder hermed wdi liige maade befallet haffue, att i forne her Augustino wdi hans kald effter wor bestillings liudelse iche giörer noegen jnpas eller eder med noegen aff wort krigsfolch der paa forne woris befestning eller med noegenn wden wore riiger föde handuerchs folch, som sig derudi byen iche haffuer nedersatt, med noegen slig

tienniste att giöre befatter eller eder till eigner, medt mindere nöeden det saa forderede, och indtill wi anderlledis derom thilsigendis worder. Dermet. Friederigsborg den 28 Junij anno 1619.

Sjælandske Tegnelser Nr. XXI fol. 422—423.

108.

Kongebrev om Skattefriheden for privilegerede Personer i Helsingör.

1620, 21 Marts.

Christoffer Baszi fich breff jnduonerne i Helszinngöer annrörenndis.

Christianus quartus. Wor gunst tillfornn. Wiidt, att wij erfarer, effter att wor forordning er wdgangen om borgemestere och raad derwdj wor kiöbsted Helszingöer dieris omschifftellsze och huorledis med öffrighedenn wdj kiöbstederne schulle forholdis, att schall thuistis, for huilcke thönge de schall were frij och for huilcke iche. Da wille wij osz derom saaledis resoluerit haffue, att borgemestere og raad, tholdere och tholdschriffuere schall were frij for aarlig schatt, ecker, fergelön, wagt, böszeschiötterhold, saa frempt de ellers derfore tillforn och aff arrildtz tid haffuer weritt forschonitt och derpaa ere priuilegerede, dog huis almindelig lanndschatt belanger, naar den paabiudis, saa och kierker och schoeller att holde wed lige med dieris personner och de, der wdj thiennist giörer, saa och alle andre byens thiennere, som dennom saauell som meeninge jndbyggere till nytte besoldis, diszligeste byens wanding, gader och anden byens bygning och notturfft, derfore schall de, som dett dennom samptligenn till gaffnn och beste giöris, dieris ahnndiell effter dieris formuffue wdgiffue, huorfor di, saadan byens jndkomme opberger, thuennde slags böger och regennschaber schulle effter forberört leiglighed forfatte. Thj bede wij dig och wille, attu dig dereffter retter och attu dennom tilholder sig dereffter att forholde, jndtill wij om enten parternis rettighed naadigst anderledis bliffuer jnformerit. Dermed etc. Haffniæ den 21 Martij anno 1620.

Sjælandske Tegnelser Nr. XXI fol. 505.

1623, 6 April, udstedes der fra Kjöbenhavn et aabent Brev, der befaler, at „derforuden skulle soldaterne, som ingen borgerlig nering bruger, aldelis vere forskaanett saa uell for aarlig skatt som ald anden almindelig skatt, byes bygning och thienere att lönne, och huad naffn dett haffue kand, effterdi de leffue allene aff deris besoldung, dend de for deris hals och liff att woffue oppeberge," og som med Hensyn til Privilegierne af 31 Mts. 1577 (Nr. 74) bestemmer: „dog ville vi icke forstaaett haffue eller beregnett for borgerlig nering, huis nogen udi sitt hus wed hustru, börn och thiunde lader giöre och selge, som for sig eller andre giöris, saa som veffuen, spinden, syen eller och nogen manufacturer aff silcke, vldett, linnett, nogett metall, som med deris hender giöris och selgis, eller och nogett de thill deris egen nödtörfft forretter. Och paa dett ald widere thuiffell mue betagis, da skulle thaxsere borgere icke mue sette eller taxsere de aff woris tholdere och tholdskriffuere, som ingen borgerlig naering nu haffuer eller hereffter haffue ville, men naer borgerne deris taxt giörtt haffuer, da skall voris lehnsmand her paa slottett effter den taxtis told och leilighed och effter deris formue dennom taxsere och dett giffue borgemester och raaed skrifftеligen, och siden skulle de for deris anpartt komme borgerskabett thill hielp, efftersom forbemeltt er." Sjælandske Registre Nr. 17 foll. 347—348.

1627, 21 Decbr., tilskriver Kongen Frederik Urne, Lensmand paa Kronborg, at Tolderen David Lucht og andre kgl. Tjenere i Helsingör have klaget over at være satte altfor höjt i Skat af Borgerskabet, hver Gang Landeskat paabödes; derfor, efterdi Borgemestre og Raad aldeles Intet have at skaffe med Kongens Tjenere, meget mindre Borgerskabet, da har Frederik Urne at taxere dem til Skat, og saasom David Lucht skal restere med endel Skat for flere Aar, skal Frederik Urne forfare Lejligheden og, hvis hans Formue kan taale at udgive Mere, end han har udlagt, tilholde ham at erlægge det og ellers lade ham være forskaanet. Sjælandske Tegnelser Nr. XXIII fol. 447.

1637, 16 Juni, udstedes der fra Glückstadt et andet Kongebrev til Frederik Urne, at Borgerskabet i Helsingör klager over, at de kgl. Capitainer, som boe i Helsingör og i deres Egenskab af kgl. Tjenere ere skattefrie og som derfor ikke maae söge borgerlig Næring, dog bruge stor Handel og Kjöbmandskab med Fremmede paa Reden; det paalægges ham derfor at forfare, hvem der begaaer Saadant og derfor lade dem tiltale med Lov og Ret. Sammesteds Nr. XXVI fol. 215.

109.

Kongebrev om de af Helsingör Hospital udsendte Termbrödre.

1621, 15 August.

D. Hanns Reiszener fich breff, hospitals forstander wdj Helszingöer annrörenndis.

Christianus quartus. Wor gunst tillfornn. Wiider, efftersom hospitals forstanndere wdj wor kiöbsted Helszingöer aff en gammell seduonne pleiger thuende gange om aarit wdj nogle herritter herudj wortt land Siellannd paa for^ne^ hospitals wegne att wdschicke nogle, som kaldis termebröder, som tilhobe sambler huis alffmuen wdj for^ne^ herrit guoduilligen wille till for^ne^ hospitalls lemmer wdgiffue, da paa dett saadanne thermebröder iche sielff schulle wnderszlaae eller forkomme aff huis saaledis till di fattigis nöttörfft kannd bliffue sammelit, bede wij eder och wille, attj prouffsternne wdj di herritter, di hid jnndtill haffuer ladet besöge, tilholder att di presterne, en huer i sit herritt, tillsziger, att di alffmuen paa minder, om di nogit till for^ne^ hospitals lemmer med dieris guode wilge wilde wdgiffue, att di det till presterne leffuerer, som dett siden till prousterne och di till eder schulle andtuorde, attj dett szidenn med tillfellige leiglighed till for^ne^ hospitalls forstanndere kunde forschicke. Dermed etc. Haffniæ den 15 Augusti anno 1621.

Sjælandske Tegnelser Nr. XXI fol. 587.

1621, 21 Juli, havde Kongen fra Kjöbenhavn tilskrevet Christoffer Basse og Dr. Hans Resen, at „efftersom en wed naffnn Lauridtz Jennszen wdj neruerende aar, saa och tillforne, haffuer omdragit och ladet szig bruge for therme broder for hospitallitt wdj wor kiöbsted Helszingöer att omdrage och bettle wdj nogle herritter och paa adtschiellige steder herudj wortt lannd Sieland, och well er formodeligt hannom med for^ne^ bettlenn och till hobe sambling iche saa troeligenn att haffue omgaaes, som hannd schulle, da bede wij eder och wille, attj hoesz hospitals forstanndere wdj for^ne^ Helszingöer forfarer, om di effter fundatzen eller i andre maader ere beretigit till saadanne thermebröder att wdszennde, saa och for^ne^ person jndtill paa wiidere bescheed wellforuarit till wort slott Kiöbennhaffnn frembszender." Ibid. fol. 582.

110.

Kongebrev paa en Salthyttes Anlæggelse ved Helsingör.

1621, 26 September.

En saltt siuder fick beuillning en salttbytte ved Helsingör att maa opsette.

C. 4. Giöre alle witterligtt, att wj naadigst haffuer beuilgett och tillatt och nu med dette vortt obne breff beuilge och thillade neruerendis salttsiuder en saltt hytte paa sin egen omkostning till att brende saltt aff saltt med wed vor kiöbsted Helsingöer att mue opsette och vdj verck stelle, dog att hand icke paa de steder, som osz elsch[e] Johan Post och hans consorters benaadingsbreff dennom allene thillholder deris saltt att selge och affhende, men paa fremmede steder vden rigett samme saltt att forhandle. Thj forbiude wj vore fogeder, embitzmend och alle andre for[ne] heremoed, efftersom forskreffuett staaer, att hindre eller vdj nogen maader forfang att giöre, vnder wor hyldest och naade. Hafniæ dend 26 Septemb. anno 1621.

Sjælandske Registre Nr. 17 fol. 176.

1622, 3 Januar, paa Kronborg, tillader Christian IV Borgemestre, Raad og Borgerne i Helsingör, „de som effter woris naadigst befalning haffuer ladett opmure dend mur herneden om stranden, att mue inden for dend och thett op thill dend lade sette och opbygge nogle saltt boer der att haffue saltt och anden slig ware wdj, dog saa att forbe[te] boer icke kommer gaderne thill forhindring, de ochsaa saaledis bliffuer byggett, att de med en hast kunde affbrydis, om nogett wformodeligtt (dett Gud forbiude) paakom" Ibid. fol. 211.

1623, 30 Marts, befaler Kongen, at eftersom endel af Borgerskabet i Helsingör afholde sig fra at indtræde i det nys oprettede Spanske Compagni, i den Formening, at de frit kunne kjöbe Salt i Sundet og siden dermed söge deres Næring, saa skulle Borgemestre og Raad tilholde dem at indtræde i Compagniet efter deres Formue, saa at Handelen kan blive befordret, anseende, at Kongen ikke vil tilstede nogen af dem i Sundet eller af andre Fremmede at tilforhandle sig Salt til at fortsætte deres Næring og Brug, uden hvis der behöves til den Gullandske Fart. Sjæl. Tegn. Nr. XXII fol. 217.

1623, 19 April, i Kjöbenhavn, tillader Kongen Borgerne i Helsingör paa deres Begjering at kjöbe Salt paa Reden til at sælge for deres Döre og i Iseſjord, indtil det Spanske Compagni faaer Skibe og kommer fra Spanien; og naar Compagniet kommer fra Spanien, staaer det alle Borgere frit for at tilforhandle sig Salt af det og dermed efter deres Privilegiers Indhold at söge deres Næring i Iseſjorden og de Havne og Fiskerlejer, som ligge under Helsingörs Compagni, ligeledes paa Reden at kjöbe Salt til at före udenrigs, naar dermed saaledes omgaaes, at det ingen Mistvivl foraarsager „dermed nogett forb[te] compagnies frihed att sögis." Sjælandske Registre Nr. 17 foll. 351—352.

111.

Tolderne der sammesteds finge breff den ny haffn der anrörendis.

1622, 8 April.

Christianus 4. W. g. t. Wider, att efftersom wi naadigst erachter denne menige söfarende mand till merckelig gaffnn och fordeell att gerade, att den allerede begyndt portt og haffn for wor kiöbsted Helsingör bleff aldelis fuldkommett och forferdigett, huilckett ville koste en stoer summa penninge, wi dog gierne naadigste saae denn söfarende ved slig en leylighed att beqvemmis, naar fornödenhed dett saa vdkreffuede, den och fremmede fast mere end som vore egne vndersaatter thill gaffn och fordeell att gelange, da bede wi eder och ville, att j med de fremmede saa vell som wore egne vndersaatter, som egennom vor Öresundt segler, der hen handler och med dennom foraffskeider, att itt huer skib, der egennom seglendis worder, nogett vist erligges, efftersom j nu j begyndelszen kand med dennom forenis och billicht erachtis

thill slig en stor bekostning, der paa endeligen faar att skee, saa frambt den ellers sin perfection skall erlange, saa och till den fremdelis att holde ved lige med, som siden altid aff de igennom seglendis, som sig slig gaffnn och fordeell der aff kand haffue att forvente, kand vdleggis. Der emod wille wi naadigst samme portt, saa frembt ellers dett paa woris omkostning icke allene schulle gaae, mens der till aff dennom, som mest der udj interesserett, ochsaa nogett giffues, negst Guds hielp, laade till gauffns fly och forferdis med broffkar och andett der till hörendis, och dersom dette saaledis bevilgis, haffuer j samme penge, derfore udgiffues, att opberge och osz till regenschab före, saa och eder derom med förderligste emod osz att erklere. Dermed etc. Fridrichsburg den 8 Aprilis 1622.

Sjælandske Tegnelser Nr. XXII pagg. 47—48. Under 18de næstefter tilskriver Kongen Samme indtil videre til dette Öjemed at oppebære en halv Speciedaler af hvert gjennemsejlende Skib, fremmed eller Dansk. Sammesteds pagg. 48—49.

1625, 16 December, fik Christoffer Urne og Steen Villomsen Brev „att effterdj den ny haffuen ved Helsingöer, som hansz mtt. haffuer laditt giöre, nu jgien skall vere indbrött, dj da skall met forderligste begiffue sigh did neder och tage naagle forfarende mend thill sigh och den leilighed met flid forfare och sigh siden derom mod hans förstl. naade prinsen erklere." Sjælandske Tegnelser Nr. XXIII fol. 130.

Under 8 Novbr. 1623, 10 Mts. 1626, 25 Juni 1632 og 7 Nov. og 15 Dec. 1635 udgik der Kongebreve til Tolderne i Helsingör og Lensmanden paa Kronborg om Forfærdigelsen og Fyldingen af nogle Brokar for Kronborg og ved Helsingör. Sjælandske Tegnelser Nr. XXII fol. 315, XXIII fol. 162 og XXV foll. 55, 462 og 473—474.

1633, 20 Juli, i Kjöbenhavn, udstedes der et kgl. aabent Brev, at „efftersom vi haffuer ladett sette brokar ved den haffn for vor kiöbsted Helsingör, da haffuer vi naadigste for guod andseet, at her effter skall udgiffuis haffne penge i saa maader som effterfölger: först skall huer skude eller skibe giffue aff huer lest om sommeren to schilling Dansch, och huer som vill legge offuer om vinteren skall giffue 4 schilling Dansch; desligeste skall huer baad giffue om sommeren 1 sosling och om vinteren 1 skilling Dansch." Sjælandske Registre Nr. 19 fol. 143.

1647, 10 August, i Kjöbenhavn, tillader Kongen Borgemestre og Raad i Helsingör indtil videre til deres Skibsbros Reparation at oppebære en halv Skilling af Rigsdaleren af alle Varer, som opskibes eller sælges der for Byen. Sjæl. Reg. Nr. 21 fol. 699 (confirmeret 1656, 21 Juni; Sjæl. Reg. Nr. 23 fol. 823—824).

112.

Confirmatz paa brygerskraaitt wdj Helsingöer.

1626, 5 October.

C. 5tus. G. a. v. att efftersom oss elsch. Jörgen Vrne thill Alslöff, embitzmand paa Chroneborg och Frederixborg slotte, med oss elsch. borgemestere och raadmend wdj Helsingöer effter höistbe^{tte} hans kong. mttz. befalning haffue optegnede och forfattede naagle article, som de ville haffue wdj enn skraae och lausrett, huor epter bryggerne wdj for^{ne} Helsingöer och de sigh wdj brygerlaugitt ville angiffue och deris epterkommere kunde vide sigh att rette och forholle, som de vnderdanigst nu haffue veritt begierendis, att vij dennom naadigst ville confirmere och stadfeste, lydendis ord fra ord som effterfölger:

Först efftersom kiöbmands handelen her j byen ehr ellers ringe, da maa en huer erlig kiöbmand (kremmere vndtagen), som begierer, bryggerie bruge, och skall alle de, som bryggerie bruge ville, thill huilken dag aff borgemestere och raad thilsagtt vorder, opkomme paa raadhusitt och der lade dennom antegne och der epter taxere, huis en huer skall effter sin vilkaar och brugh forskaffe thill kong. mttz. behouff och haffue thill rede, naar paa fördris. Jtem huem da ey kommer j forskreffne jndskriffningh och taxeringh, skall vere formeent ad bruge naagitt bryggerie videre end thill hans husholling, förend dett med sönderligh beuillingh paa nye kand ehrlangis, och skall jngen naagen beuillingh derpaa jnden aar och dagh der effter maa thilstedis. Dersom naagen her jmod vnderstaar sigh bryggerie ad bruge med naagen kiöb eller handell, skall den haffue forbrutt öllitt och der offuer thuende 40 mark thill kong. mtt. och byen. Efftersom dett meste och störste öll thapperie skieer vdj gestgeberis och herbergers huse, maa jngen gastgeber eller herbergerer, ey heller nogen kroer eller kroerske brygge naagitt öll att selge, mens skulle kiöbe aff brygerne, huis öll de thill skippere och andre ville selge och vdtappe. Dersom naagen sigh her jmod vnderstaaer att giöre, skall hand haffue forbrutt öllitt och der thill thuende 40 mark thill kong. mtt. Efftersom huertt handtuerk haffuer effter kong. mttz. benaadingh sin frihed och statuter, huor wdj eller jmod de ingen indtrang eller jndpas ville lide, skall der jmod alle handtuerksfolk vere formeent nogitt bryggerie videre end thill deris husholliugh att bruge och aldelis jnted ad maa brygge och selge vnder samme öels fortabelse och dertill thuende 40 mark thill kong. mtt. och byen, saa alle hantuerksmend skall vere formeent ad maa komme wdj brygger orden. Skall och vere forment och forböden alle de, som bryggerie bruge ville, att bruge nogen tapperie vdj pottetall for pendinge ad vdselge, mens deris öll att selge jche vdj mindre maall end heell och halff thönde thall, vnder thuende 40 marks böder thill k. mtt. och byenn, saa offte dett befindis. Skall bryggis thrende slags öll, 1. skall vere femb thönder aff punditt och kaldis dobbeltt öll; 2. skall vere syff thönder aff punditt och skall kallis middell öll; 3. skall vere thi thönder aff pundett och kaldis skibs öll, foruden cavente, som de maa fall holde for fattige, som iche formaae bedre att kiöbe. Skall forordnis nogle betroede mend thill vragere, som först giöre deris æd ad forholde dennom throligen och thilbörligen, der effter skulle de pröffue huer slags öll for huem dett begierer effter forsch^{ne} malthis sorteringh, nemligh aff punditt femb, syff eller thie thönder, om huer sortt findis gott derfor, som bryggerne dett angiffue, eller ey, och huis de befinde gott ad vere skulle de sette cirkell eller tegen paa, huis de iche befinde gott ad vere for den pröffue eller sortt dett angiffuis, skulle de sette halff cirkell eller vragstegen paa, saa den, dett kiöber, kand vorde wbedragen, och huis sigh belanger dett öll, som bryggis thill kong. mttz. behouff, dett skulle de pröffue och fylde paa broerne, naar dett vdskibis, en effter anden merke, och huis de deraff vdurager, skall den, det

brygtt haffuer, anamme thil sigh igien och strax forskaffe anditt gott öll j steden, saa frembt hand vill nyde sitt bryggerie ydermere ad bruge, och skall samme vragere giffuis for deris wmage aff brygerne for huer thönde j sk. Befindis de ved samme deris bestilling att forholle dennom wrigtigen och wtilbörligen, skulle de affsettis och straffis som ved böer. Skall offuerkiöbmanden sampt en aff raadmendene och thuende andre assessorer aff de beste borgere, huem hand vill thill sigh kalde, thuende eller thrende thider om aaritt sette och taxere, efftersom indkiöbett ehr paa korn, maltt, humble och jldebrand, huisz thönden, desligist huis potten aff huer slags öll skall gielde, och ansee j deris taxering, ad den, som brygger, kand haffue en lideligh och thilbörligh forthienniste, och den, som kiöber, iche paa dett höyeste skindres och vdsues, huilken taxtt bryggerne och tapperne ey maa offuerthrede eller offuergaae vnder en chronis böder thill kong. mtt. och byen for huer forseelse. Skall offuerkiöbmanden forhöre ald huisz thuist och jhrringh sigh kand begiffue formedelst kiöb eller sall jmellom bryggerne eller andre och dennom jmellom, och maa hand tage sigh en eller flere assessorer, som kunde med hannom enten ved sagens bileggelse eller kiendelse thill mindelse eller billighed parterne adskille eller giffue skrifftеligh sagsens jnduisningh thill retten, som kong. mttz. mandat thilsteder och formelder. Jtem naar humble, korn eller maltt ved söefarten kommer herfor byen att selgis, da skall offuerkiöbmanden sligtt thilkiende giffuis, förend naagen dett maa kiöbe, och hand med thuende assessorer skulle derom slutte kiöbett, siden dispensere, ad den fattige effter leiligheden sin portion med den rige deraff bekommer, som Christeligtt och billigtt monne vere, att en allene thill forprang dett iche opkiöber, som thill dis ehr skeed. Dersom naagen sigh her imod vnderstaaer nogen aff forschne vare att kiöbe, förend offuerkiöbmanden sligh kiöbs besluttningh och dispensation giortt haffuer, skall denn frastaae samme kiöb och haffue forbrutt thill kong. mtt. och byen sine thuende 40 mark. Belangendis kornkiöb paa gaden skall jngen kiöbmand eller brygger maa haffue mere end jtt bud thillige paa gaden eller ved porten ad kiöbe korn eller anden vahre. Ehr nogen eller hans hustru selff derom paa gaden eller ved porten, maa hand iche haffue nogen bud eller thienner derom vde, ey heller maa nogen haffue nogen bud eller thienner wden byen eller paa veyen att opkiöbe korn eller anditt eller dett ved nogen partisk hoesz bunden bestille, enten hiemmeligh eller offentligh. Dersom nogen her jmod befindis att giöre, skall den derfor böde thill kong. mtt. och byen 40 mark. Jtem skall ey heller nogen falde hin anden j forkiöb vnder samme kiöbs forliselse och derpaa en chronis böder thill kong. mttz. och byen.

Da paa dett altingist wdj forne bryggerlaug saa megitt dis skickeligere och ordentligere kand thilgaa, och huer sigh derudinden kand vide thilbörligen att forholle, haffue vij aff vor synderligh gunst och naade forschne articler och skraae fyldbyrdtt, samtöcktt och stadfest och nu med dette vortt obnebreff fuldbyrde, samtöcke och stad-

feste ved sin fulde magtt ad skulle bliffue wdj alle sine ord och pungter, efftersom forsch^{ll} staaer, dogh ville vij höistbe^{ll} hans kong. mtt. och oss forbehollett haffue samme skraa, lausrett och article vdj fremtiden effter thidsens och vndersatternis leilighed ad forandre, forminske och formere, efftersom dett vndersatterne kand vere nöttigst och gauffnligst. Bedendis og bydendis menige laugsbrödre wdj Helsingöer, de som nu ehre och her effter kommendis vorder, attj retter eder effter for^{ne} articler och skraae j alle maade ad fuldgiöre och effterkomme, efftersom den vduiser och formelder. Forbydendis hans mttz lensmend, fogder och alle andre for^{ne} lausbrödre jmod forsch. articler ad hindre eller j nogen maade forfang giöre, vnder vor hyllist och naade. Giffuitt etc. Hafniæ denn 5 Octobris anno 1626.

Sjælandske Registre Nr. 18 foll. 140—142.

Ved et Kongebrev af 15 Nov. 1623 til Jörgen Urne (Lensmand paa Kronborg) indskjærpes det, at Bryggerne i Helsingör ikke maae sælge Öl i Pottetal og Kroerskerne ikke brygge, paa det at Enhver maa have sin Næring og det kan have sin bedre Rigtighed med Accisen. Sjæl. Tegn. Nr. XXII foll. 319—320.

113.

1627, 12 Juli.

Hr. Christian Friis, Christoffer Ulfeld og Frants Ranzov udstede i Kongens Navn en Befaling til Borgemestre og Raad og menige Borgerskab i Helsingör, at eftersom „attschillige fremmede nationer der thill vor kiöbsted Helsingör hender att ankomme, och udj denne farlige och selsomme tiid vell er fornöden att haffuis udj god act, huad folch her udj landitt indkommer," saa skulle Borgerne hver Aften skriftlig tilkjendegive Byfogden, hvilke fremmede Udlændiske der den Dag have logeret hos dem, og det med Angivelse af Navn, Tilnavn og Nation, og Byfogden skal atter skriftlig tilkjendegive Lensmanden paa Kronborg det hver Aften, för Porten lukkes, og om Morgenen, naar den aabnes, om Nogen er ankommen efter den Tid, Porten lukkes. Datum Hafniæ 12 Juli 1627.

Sjælandske Registre Nr. 18 fol. 201.

114.

Frederich Wrne fich breff att ingen maae vddragge till nogen fremmede skibe udj Öresundet noget deraff att kiöbe.

1628, 1 Januar.

Christianus 4tus. W. g. t. Wjd, at osz vnderdanigst forberettis, att höckerscher och andre der udj vor kiöbsted Helsingör boendis sig tillfordrister at uddrage till schibene, naar de der udj Öresundt hender att ankomme fra Spanien eller andre steder med pommerantzer, citroner och andet sligt, och der opkiöber, huis schipperne aff saadantt haffuer med dennom, saa voris thollder der sammestedtz, naar schipperen

paa tolldboden opkommer, intedt uden det som de andre haffuer vragit, kand bekomme till uorisz behoff att indkiöbe. Thi bede wj dig och uile, attu paa raadtthusit der udj for^{ne} vor kiöbsted Helsingör lader forbiude, at ingen, ehuo de och være kunde, effter denne dag maae vddrage til schibene, som der udj for^{ne} Öresund ankommer, och der nogett sig tillforhandle, förend de sig haffuer angiffuett först for uore tolldere der sammesteds, och de paa vore vegne haffuer jndkiöbtt, huis vi dennom naadigstt haffuer befallett, vnder alld desz fortabellse, som de j saa maader kiöbtt haffuer, huor offuer ville uj att alluorligenn holldesz schall. Datum Haffniæ den 1 Januarij anno 1628.

Sjælandske Tegnelser Nr. XXIV fol. 1.

115.

1629, 5 Januar.

Kongebrev til Hospitalsforstanderne i Helsingör, at Kongen har bevilget, at de Hospitalslemmer, som indtil denne Dag ere indkomne i Hospitalet, maae forblive der, men herefter maa der aldeles Ingen indtages uden de, som bör indtages efter Forordningen. Datum Hafniæ 5 Januar 1629.

Sjælandske Tegnelser Nr. XXIV fol. 217.

Under samme Datum fik Frederik Urne Brev „12 börn i börnhuset wdi Helsingör aulangendis", „attu de 12 börn, som der wdj hospitalett vdj wort kiöbsted Hellszingör inde ere, hiid till thuchthuszett her vdj wort kiöbsted Kiöbenhaffn fremschicker." Ibid.

1631, 31 Octbr., paalægger Kongen Frederik Urne og Dr. Hans Resen („Reisner"), „attj med fliidt forfahrer, om dett sallt, som skiperne, som der vdj Öresund ankommer, giffuer, pleyer att vddeelis till huszarme allene eller komme vdj hospitalett der sammesteds, och oders erklering udj woris cantzelie indskicker (ibid. fol. 605); og 23 Januar 1632 tilskriver han dem om Skolerne i Helsingör saaledes: „Efftersom wy naadigst forfarer, att den Tydske och Danske skolemester udj wor kiöbsted Hellsingör besuerger sigh offuer dj mange skolemestere der udj byen, da bede wy eder och wille, attj flitteligen forfarer och eder mod osz erklerer, om dett befindis gaffuligtt, att en person bethiener den gandsche meenighed med Danske och Tydske skole der udj byen, och huillckett vngdommen meestt till Guds frychtt och forfremmellsze kand komme; och saa frembtt y raadsomptt befinde kunde en regen skole der udj byen att skulle were, om derforuden dog icke gaffuligtt wahr, att der sammestedz ere andre smaa skoler, huor udj vngdommen kunde lære att læse, indtill de bleffue saa store, de kunde settes till regenskole (dog ingen her med formeentt att hollde skolemester vdj sitt egett huusz), forbemellte eders vnderdannigste erklering udj vort canzelie indskicker. Datum Hafniæ den 23 Janvarij anno 1632" (Sjæl. Tegn. Nr. XXV fol. 14). Frederik Urne og Hans Povelsön Resen afgave derpaa følgende Erklæring: „Först huisz saldted szig belanger, befindis det aff schibene at were vdgiffuid till de fatige vdi Helszingöers bye, som ware vdi hospitalet, och det en tid lang til forne, förend höyloffllig ihukomelse koning Fredrichs fundats bleff giort, saa som vdaff regenschaberne endnu tilstede erfaris. Adt det er kommen paa toldboen at vddeelisz, er scheedt, formedelst Fredrich Leyll, som baade war tolder och de fattigesz forstander tillige, lod det vdtage aff schibene med kong. maytz. saldt vden hospitalsz bekaastning, de fatige till beste, huilchedt dog til forne forstanderne altid haffuer ladet affhendte och bekaastningen vdi regenschabet antegnedt. Dernest huis schoelerne sig aulanger vdi Helsingöer, saa begierisz der alleeniste at were en regnemester och en regneschoele, saa de andre, som lære börn at læse och lære derisz catechismum, inted schulle befatte szig der medt eller tage saadanne diszcipler fra hannomb, meden giore derisz beste med de andre, effersom byens leilighedt kand haffue fornöden, och det for sognepresten och vdi visitatz kand forszwaris, huilcked och siunisz gauffuligst at wehre. Dette wi osz och vnderdanigst haffuer at erklere. Actum Cronborig 24 Augustj 1632" (Orig. i topogr. Saml. Helsingör Nr. 37). Under 20 Novbr. 1632 tilskriver Kongen dem, at uagtet ovennævnte Salt er funderet saavel til Hospitalet

som til fattige Husarme, saa skal det dog udelukkende fordeles til disse Sidste, saafremt Hospitalet uden det kan underholde sine Lemmer efter Fundatsen (Sjæl. Tegn. Nr. XXV fol. 94).

116.

Kgl. Bevilling for Skræderlavget i Helsingör.

1630, 31 Juli.

Schrederlaugett vdj Helsingöer att maa niude samme laugsfrihed som schrederlaugett vdj Kiöbenhaffnn.

C. 4tus. G. a. v. att effter mennige schreder vdj vor kiöbsted Helsingör vnderdanigst er begierendisz, vy naadigst ville beuilge dennom att mue nyde den samme laugsfrihed, som schrederne vdj vor kiöbsted Kiöbenhaffn haffuer, aff aarsag en deell vnge karle, som sig ville nedersette paa derisz haanduerck och for gode mestere iche ere dychtige, en deell som ickun haffuer lertt hosz schrederne paa landzbyer och iche vandrit paa derisz embede, da haffue vy aff vor synderlige gunst och naade naadigst beuilgitt och tillatt och nu met dette vortt obne breff beuilge och tillade for[ne] mennige schredere i Helsingöer at maa nyde och bruge samme laugsfrihed, som schrederlaugett vdj for[ne] Kiöbenhaffn haffuer, saa viitt vor forordning formelder eller och vy confirmerit haffuer. Forbiudendisz alle och en huer etc. Giffuitt Frederichsborg denn 31 Julij anno 1630.

Sjælandske Registre Nr. 18 fol. 501.

24 Decbr. 1630, paa Frederiksborg, udstedes der en kgl. Bevilling for Orgemesteren i Helsingör, at han og hans Efterfölgere frit maae lade sig bestille til Bryllupper og Værtskaber og bruge deres Instrument, hvor de bedst kunne, dog at Kirketjenesten ikke forsömmes derover; uanseet det Privilegium, Taarnmændene paa Kronborg have paa, at de alene og ingen andre Spillemænd maae lade sig bruge til Bryllupper og Værtskaber i Helsingör, Helsingborg, Landskrone og i Hilleröd for Frederiksborg Slot. Ibid. fol. 544.

117.

Kongebrev om Helsingörs Handel i Limfjorden.

1631, 4 Marts.

Borgerschabitt vdj Helsingöer fich breff derisz privilegier vdj Aalborg fiord anl.

C. 4tus. G. a. v. att efftersom borgerschabett vdj vor kiöbsted Helsingöer, som bruge derisz handell till söesz, sig for os vnderdanigst haffue ladet beklage, huorledis de imod deris privilegier och seduanlig brug schulle besuergis aff borgerschabett vdj vore kiöbsteder Viborg och Aalborg med arrest och i andre forhindris paa deris handell i Aalborg fiord, som dj hid indtill nydtt haffue, formedelst di ingen axeltorff der udj for[ne] Helsingöer haffue, daa ville vy naadigst, saa och her med alffuorligen befale borgerschabett vdj for[ne] Viborg och Aalborg saa vell som alle andre att lade for[ne] borgerschab udj Helsingör fri och vbehindrett handle vdj for[ne] Aalborg

fiord, huor och ligesom dj hid indtill handlett haffue. Och dersom nogen her imod formeener sig vrett att vederfaris eller mod deris privilegier forurettis, da haffue dj dett for osz att beklage och louligen steffne, och siden gaaisz derom, saa vijtt loug och rett med förer. Thi forbiude vy alle och en huer for^{ne} borgerschab vdj for^{ne} Helsingöer her imod, efftersom forsch^{tt} staar, att hindre eller i nogen maade forfang giöre, vnder vor hylliste och naade. Giffuet Frederichsborg 4 Martij 1631.

Sjælandske Registre Nr. 18 fol. 567. Helsingör By har rimeligvis sendt Afskrifter af dette Kongebrev til Kjöbstederne ved Limfjorden, idetmindste findes der i Geheimearchivet en Transsumpt deraf under Byens Secret mærket: „11. Thisted tilhörende."

9 Juli 1631 udstedes der fra Glückstadt et kgl. aabent Brev for Borgemestre og Raad og menige Borgerskab i Helsingör, hvorved de for den lange Afstands Skyld faae fjorten Dages Varsel til Sjælandsfar Landsting. Sjælandske Registre Nr. 18 fol. 586.

118.

Lavgsartikler for Helsingörs Skudeskippere.

1632, 23 Februar.

Söfarende oc skudeschipperens laugs rett oc artickeler, som di sambtligen haffuer vedtagett, oc borgemestere oc raad her wdi Helsingöer dennem haffuer beuilgett oc samtöckt, huorepter en huer skall wiide sig at rette oc forholde.

Wi borgemestere oc raadmend wdi Helsingöer giör witerligt, at eptersom kong. maytts. woris allernaadigste herre naadigst haffuer vnt och priuiligerit Helsingöers bye och menigheed at maa haffue frj korn kiöb till deris huuszis fornödenheed i Aalborig fiord, Iszefiord och her paa reden, som samme kongelige priuilegier i sig sielff ydermehre wdwiszer, och menige skudeschipere och dj, som söfarten bruger, os haffuer tillkiende giffuet och i deris schrifftlig forseiglede wnderschreffne och offuerleuerede supplication haffuer dennom beklagidt möget wschicheligen at tilgaa med fremede, som sig i frihederne wnder Helsingöers byes priuilegiers naffn jndlader, jtem en diell aff wore egne, som ej wiide at skicke sig paa saadanne steder, som det sig bör, och at, dersom der ej wdj tiide bleff funden tilbörlige middell och indsiende, waar at befrycte, at det med tiiden wilde giffue tuist och sueckelse paa byens priuilegier och frjheder, haffuer derfore begierrit, at dennom it laug, laugs ret och nogle wisze artickeler maate forordnis och oprettis, huorepter en huer, som handelen bruger, disbedre kunde wide sig at rette, och effterdj kong. maytt^{s} naadigst forordning om skræer och laug sligt tillader at stedis, haffuer wj ochsaa derfore med for^{ne} skudeschipperers wilge och sambtöcke giort och forordnitt disze epterschreffne artickler och dennom schipperlaug och laugs rett sambtöckt och beuilget, som her epterfölger.

1. Om oldermand att forordne. Skall aarligen forordnis en oldermand, som med offuerkiöbmanden och en anden dannemand, som till hos sidder schall anordnis, som och i byes bog schall antegnis, som och aarlig schulle giöre kiöb med fremmede

om salt, sild, saltet fisch och tör fisch och andet, paa det en huer kand bekomme till sin nödtörfft epter sat kiöb, som med deris ·bisidders aff raadet deris betenckende schall schie. 2. Om di som kiöber, för kiöb er satt. Att ingen maa fordriste sig till om nogen saadanne wahre noget kiöb paa sin egen haand at slutte, wden huis som schier aff for[ne] mend, ej heller noget sligt gods wdj noget schibe romb her paa reden annamme och indtage, förend hand haffuer seddell fra de deputerede kiöbmend (huilcket de Helsingborigs borgere och maate werre wndergiffuen). Huo som befindis her imod at giöre, schall derfore böde förstegang 10 rixdaller, anden gang dubbelt och threidie gang were ej schippers laug nermere, end bröderne will sambtöcke. 3. Om sckiperenn jcke er hiemme. Sckall huer sckipper, naar hand med sin skude hiemkommer, were forpligt at angiffue sig hos de deputerede och sig lade antegne, at hand salt eller andre wahre er begierrendis, och naar wahrene siiden ankommer, schall en huer annamme, eptersom hand först er hiembkommen. Det were och andre jndbyggerre frit fore, eptersom dj lader sig antegne. 4. Om di som löbber epter fremede schiperer. Sckall oc strengelig were forbudet, at ingen enten sielff eller wed deris hustruer eller andre bud schall löbe epter schipperne eller de fremmede, som haffuer salt eller wahre fall i deris loszemente eller andenstedzs, som hiidindtill med menighedens store skade schied ehr, men saadant schall forrettis wed de deputerede, som er betroet at slutte kiöb, paa det saadan daarlig epterlöb ej schall foraarsagis dis dyrer indkiöb. Huo her wdj schyldig befindis, böde huer gang 4 rixdaller. Denn samme rett werre och gastgeberne wndergiffuen. 5. Jngen maa kiöbe for fremmede. Jngen borger maa vnder jt skin giöre kiöb for nogen fremmed eller wden byes mand her paa reden enten paa salt, sild, fisch eller andre wahre. Huoe derimod giör, böde förste gang 10 rixdaller, anden gang dubelt och tridie gang miste sit borgeschab, och derforuden wdstaa huis omkostning paa sagen kand anwendis. Findis och nogen aff laugsbröderne at döllie saadant och det ej giffue laugsbröderne tillkiende, were i samme straff. 6. Om i haffner kiöb att giöre. Naar nogen kommer udi haffn paa dj priuilegerede steder, huor en anden ligger for hannom, med salt eller andre wahre, eller at kiöbe korn, daa schall hand iche strax kiöbe dyrer eller selge ringer kiöb end den, som till forne laa der, wden wahrene i landett endten opstiger eller affslaer, eller och at der kommer andre fremmede och giöre dennom jndpas, daa schall de raadföre sig med hinanden, huadt dennom nytteligste kand were, och ej hiemmelig eller obenbare giöre hinanden skade, enten i kiöb eller sall. Huo der wdj findis schyldig, böde förste gang 30 rixdaller, anden gang dobbelt, findis det offtere, miste sit borgeschab och end derforwden wdstaa all omkostning, som paa sagen kand anwendis, och schall den, som formeener sig i saa maader wforrettedt were, beflitte sig om windesbyrd sagen till epter rettning. 7. Om fri marckeder. Jngen schall paa fri marckeder lade sig befinde med falsch scheppe eller maall, ej heller forblande sit salt, ej heller raabe nogen kiöbmend

till sig, som staar i handell med en anden, ej heller före salt, rug eller malt op i byen paa de steder, som mand kand entten ligge wed brögger eller wed stillinger till landet. Huo der wdj schyldig befindis, schall böde (forwden huis som hand for falsheed kand tillkiendis) 20 rixdaller. Dog schall her actis, at dersom andre fremmede förer deris gods op paa de steder och giör dennom fortred, daa schall de, som ere till stede, raadslaa tillsammen, huad dennom tienlige och nytteligst eractis kand, at de ej schall forhindre dennom sielff i marckedet. 8. Att ingen fremmed maa bruge Helsingörs pas. Efftersom hid jndtill er befundett, at nogle fremmede haffuer faret paa de priuilegerede steder med pas her fra byen och dett wnder Helsingöers borgers naffn, handlit lige saa frit som indbyggerne hersammestedzs, byen till stor skade, daa naar sadant erfaris, schulle de, som derom widschab haffuer, endelig were befallit dennom for neste öffrigheed at anklage och lade citere med samme deris pas, at de, som samme pas bruger, kunde derpaa steden bliffue straffet, och mand kand komme i ret forfaring, huo aff borgerne hannom samme pas haffuer schaffitt, paa det hand for slig suig och miszbrug imod woris frihed kunde bliffue straffit, ad dennom samme pas kand bliffue frataget och hidschichedt med beuis, ad den kand bliffue straffidt, som dem samme paszer forschaffedt haffuer, och dj, som eldre ehr end fraa den 4 Martj 1631, intedt at gielde eller actis, och huis omkostning i saa maade giöris, schall aff schippers laug erstattis. Befindis och nogen dermed at sie igiennom fingre och iche giör sit beste, att saadant kand obenbaris och straffis, och det schelligen beuiszis, schall derfore böde 10 rixdaller. 9. At ingen maa offuertrede woris byes friheder. Oc efftersom Helsingöers bye er priuilegeredt till husholding at maa kiöbe i Jszefiord, Aalborigfiord och andre steder, daa schulle alle indbyggerne werre forpligt paa de steder at anstille sig tilbörligen och forsuarligen och ej heller handle eller wandle widere, end priuilegerne tillader, och huis korn eller edende wahre de dennom der tilforhandler, schall de endelig löbe till Helsingöer med, om det till byen behöffuis, förend de det maa selge, saa det schall were en huer formeent för at selge eller andenstedzs dermed at löbe, huormed byens friheder paa de steder kunde forkrenckis. Befindis nogen skudeschipper eller andre saaledis att miszbruge friheden, daa derfore att straffis epter forordningen, som anno 1631 er befattet i den sorte bog, eller effter borgemestere och raads och schippers laugs tycke. 10. Om jngangs penge. De som bruger sckuder, kreiger, boierter eller store ferger paa kiöbmandschabff paa de steder, som wy ere priuilegerit, schulle forpligt werre at giffue sig i schippers laug och der klar giöre och giffue till deris indgangspenge 4 rixdaller och till borgemestere och raad 4 rixdaller, bisidderen 2 rixdaller och oldermanden 2 rixdaller och schriffueren j rixdaller, siden schal hand pa 2 terminer giffue till schippers laug 10 rixdaller. 11. Huem i schipers laug maa indkomme. Jngen maa i skippers laug jndtagis, förend hand haffuer beuist sit ærlige skudsmaall och windesbyrd och wundet sit borgerschabff. Naar det ehr giort, schall hannom iche formeenis, at

hand io maa indkomme, wden nogen wed hannom noget at beschylde, som wærligt er, eller hand omgaes med wærligt folch, daa iche maa tilstedis at indkomme i schipper lauget. 12. Om dennom som will frachte skuder. Dersom nogen borger fracter sckuder eller skiberomb och will handle paa de steder, som Helsingöer er priuilegerede, daa schall hand werre forpligt sig epter skipper laugs rett och böder at forholde, saa ingen Helsingöers indböggere maa der imod giöre, epterdj huis der imod giöris, er imod byes priuilegier. 13. Om byes priuilegier. Effterdi byens priuilegier forbiuder Helsingöers jndbyggere med fremmedes eller wdenbyes mands penge at handle och hannom wahre derfor till beste at kiöbe, da schall det och were skippers lauget forbödet, wnder huad schin det och siunis at kunde schee, wnder 50 rixdallers straff till schipper lauget, forwden huis straff de epter byes priuilegier kand were forfalden. Och om nogen haffuer widschab derom och det döllier och det ej tillkiende giffuer for schippers lauget, werre sig om offuertredere enten er wdj schiperlauget eller iblant de andre indbyggerre, skall der fore giffue till straff 20 rixdaller. 14. Om dem, som haffuer vtilbörlig ord paa fremmede steder. Jngen schall paa de priuilegerede steder thraadtze och pucke med byens friheder enten wed en drich eller i andre maader, huor wed nogen kunde imod byens indbyggere op erris til bitterheed, som well hiid indtill schied er, mens en huer forholde sig schickeligen och tilbörligenn wdj ord och gierninger. Huo anderledis giör, och dett beuiiszis, böde derfor förstegang 6 rixdaller, anden gang 12 rixdaller, skier det offtere, werre sit borgerschab quit. Huo derom haffuer widschab och dööll med hannom och ej giffuer schiper lauget tillkiende, werre lige straff wndergiffuen. 15. Om en sin sandheed at winde. Sckulle oc well de findis, som disze artickler, byens frjheder och schipper laugs statuter till forsueckelsze for en ringe baade schyld schulle offuertrede och siden forre wende, dennom ej schulle saadan offuertredelsze offuerbeuiszis, och en anden nidkier, oprigtig mand, som gierne ville sie, alting schulle gaa schichelig till, och om slig forseelse god widschab haffde, torde dog ej for den sags schyldt det schipperlauget obenbare; daa er det for got ansiet, at en huer maa friligen till kiende giffue, huis hand med en god samwittigheed wed sandheed at werre, dog hand ej saa lige haffuer windesbyrd, och schall derfore ej tribuleris med nogen rettergang, men den angiffne och beschyldte schall sig for skipperlauget ercklere wed sin æed eller anden godt beuis och dermed were frj. Befindis det siiden, at hand er schyldig, daa straffis epter den artickle, hand haffuer offuertred, och werre schipper lauget ej nermere, end bröderne tyckis, och siiden aff öffrigheeden straffis for sin falsche eed; och huis bekostning paa sandheeds erforschning kunde anwendis, schall den schyldig wdstaa, dog schipper lauget först giöre wdleg. 16. Om kong. may. förszell. Naar kong. may. förszell paakommer, at en eller fliere schuder fornöden giöris, daa schall oldermanden med de beste brödere haffue indseende med de schuder, som hiemme ere, huilcken der till best och bequemmeligst kand eractis epter förselens mangfoldighed, och den,

som daa tillsagt worder at fare, maa sig ej derfore weigre, men lade sig willig befinde, och schall hannom daa ordnis en billig fragt, huad hand deraff iche bekommer aff hans may', det schall hannom giffuis aff schipper lauget, huer epter sin schudes leiligheed, och huo med samme vdgifft modtwillig sig lader befinde, schall böde en rixdaller for huergang, hand tillsigis at betalle och det iche schier, och endda betalle det hannem er paalagt. Den som bliffuer tillsagt at fare och hand sig modtuillig anstiller, schall böde 10 rixdaller och end da giöre reigsen. Findis och nogen boszmand, som ej will følge paa samme reigsze, den straffis aff öffrigheeden, och om hand ej kand faa folck, da schall oldermanden befordre hannom dermed och i alle muglige maader med de hiemme werende skibsfolck hielpe hannom till rette, paa det kong. maytts. förszell ej worder forsömmet; dog schall oldermanden haffue god opsigt, at den ene schipper ej mehre besuergis med saadan försell end den anden, saa fremt andre ehr tillstede. 17. Om folck at hyre. Jngen maa hyre en andens folck, were sig styrmand, boszmand eller dreng, wden hand er med willie och wendschab schilldt fra sin förige schipper, mens haffuer hand ej pas eller beuis, daa schal hand forspörge sig, huorledis hand er schildt fra hannom; findis nogen herimod at forsee sig, han schall böde 4 rixdaller och endaa miste manden. Och schall den, som i saa maade drager fra sin schipper wden wenlig affschied wden billig aarsage, böde 2 rixdaller och straffis wdj öffrighedens wold. 18. Om truszell. Huo aff laugsbröderne hinanden truer eller wndsiger, enten inden eller wden byes, och ej will nöies medt retten, om hannom noget skader, böde 10 rixdaller och endaa sette borgen, at hand schall werre hannom wbewaret, indtill loug och ret haffuer hafft sin gange. 19. Paa dett ingen wschickelighed schall tildragis. Paa dett ald wenighed i schipper laugett kand affwergis och fred och enighed fortplantes, daa huo som giffuer aarsage till nogen clammer eller perlamente, schall böde, huer gang det befindis, 4 rixdaller. Drager hand sin kniff med wred hue, dog hand ingen schade giör, böde 10 rixdaller, mens giör hand schade med kniff, da schall hand forwden alle andre böder, som hand epter lougen kand were forfalden, saa och skades opretning, wdgiffue till schiper laugett 10 rixdaller. 20. Om vquems ord. Huo hinanden offuerfalder med wquems ordt, dog det ej kand kaldis ærrörigtt, böde 4 rixdaller. Gielder det æren, böde 10 rixdaller och wdstaa alle lougmaall. 21. Om slaugsmaall. Slaer nogen aff bröderne hinanden paa munden, drager i haar, sönderriffuer kleder eller i andre maader wforretter, böde offuer andre böder 4 rixdaller eller werre i brödernis minde. 22. Huo som misbruger Guds hellige naffn. Befindis nogen som miszbruger Guds hellige naffn, naar dj ere forsamblede, med suergen, banden eller anden Guds fortörnelse, böde for huer gang j rixmarck. Befindis det aff fortredelighed at schie tit och offte, da straffis derfore epter brödernis thycke. 23. Huem schipper lauget skall tienne. Huo sidst kommer i schippirs laug, schall were forpligt at tillsige schipperne, saa offte fornöden giöris, och oldermanden tillsiger, men er hand offuerhörig och ej tillsiger wden loulig forfaldt, böde huer gang 2 rixdaller, og daa schall

den tillsige, som nest for hannom indtkommer, och schall hans tillsigelse schie, jndtill saa lenge der kommer en anden och löszer hannom aff. Mens komer der fliere end en tillige, daa schall hand kiöbe sig derfra och haffue det i schipper laugs minde, den som will were frj for samme bestilling. Dog iche hermed meent öffrigheeds personer, som sig her wdj indgiffuer. 24. Om liig at fölge. Naar nogen aff schipper laugs bröder eller söster eller deris börn der wed döden affgaar, daa schall oldermanden lade tillsige bröderne at fölge och bere dennom till deris leigersted, och huo som ej tillstede kommer saadantt at forrette wden louglig forfald, schall giffue j rixdaller broderen och ½ rixdaller sösteren. 25. Om nogen sider oldermandens steffning offuerhörig. Naar oldermanden lader tilsige schipperne at möde, daa huo som bliffuer wde it korter epter kloche slaget, hand schall böde j rixort, bliffuer hand borte en halff thime, böde ½ rixdaller, bliffuer hand borte 3 korter, böde j rixdaller, men bliffuer hand slet borte, böde 2 rixdaller, wden beuiszis loulig forfald eller wndschylding. 26. Huilchen laugsbroder wed döden affgaar. Naar nogen laugsbroder wed dödenn affgaar, daa schall det werre hans epterlatte hustrue frj for at bruge sig, saa wit hindis s. hosbund giort haffuer, epter artickelerne eller saawit hinde mugligt ehr, dog schall hun indstille for oldermanden den persohn, som hun betroer at före sin skude, och hannom schall forholdis artickelerne saauelsom satteschiperne, huorepter dj sig wdj deris fart schall haffue at rette. Befindis nogen derjmod at giöre, daa straffis epter deris offuertredelse med paalagt böder, haffuer dj ej at betalle medt, daa straffis med fengszell epter laugsbrödernis sigelsze. 27. Om encker. Huilcken broders epterleffuersche som sig paa ny will forandre och bruge seiladtzen, daa schall hindis hosbund indstille sig i schippers laug igien, dog schall hand nyde det paa halff omkostning. 28. Om laugsbrödernis börn. Skude skippernis eller laugsbrödernis börn, sön eller datter, som sig giffter och will bruge seiladtzen, er dennom och beuilget for halff omkostning. 29. Om kiöb wden friheden. Jtem dett were ochsaa en huer fritt fore oc icke hermed meent, om nogen borger kiöber med borger eller adellen wden friheden, at hand io daa maa selge, handle och löbe dermed, huor hannom löster, och hand sin fordeell kand söge. 30. Om bogholdelsze. Sckall oldermanden ochsaa holde en rigtige bog, huor wdj skriffueren, som dertill schall forordnis, schall jndschriffue huis kiöb sat bliffuer, jtem huis i deris sambling bliffuer forhandlitt. 31. Om laugs rettis leilighed. Will wi os forbeholdett haffue denne kiöbmends och skude schippers laugs rett at formindsche och formehre, eptersom os siunis dennom och mennigheden best kunde werre nötteligt och tienligt. 32. Om laugsgield at jndfördre. Huis böder som nogen bör att vdgiffue och ej betalle till forlagde tiid, daa were det oldermanden frit fore wden anden forföling aff hans boe at lade det wdwordere wed tuende laugsbrödere och stadstiennere. 33. Om böder. Endelig oc for dett seniste schall alle de böder, som wdj dette laug forbrydis och wdgiffuis, beschickis och vddeelis till lauget, kong. maytt., byen och dj fattige,

epter höigbe^{de} kong. may^{s} wdgangen forordning wdj det andet capitell jndholder, och som forsch^{n} staar, och intet deraff till öell eller giestebud i nogen mader wdgiffuis skall, dog kong. maytt. och byens sager for wden disze for^{ne} artickler wforkrencket, och der hos paa kong. maytts naadigste behag os forbeholdende dennom epter tidszens leiligheed at forandre och forbedre, eptersom det meenigheden och lauget kand gaffnlig were, som forschreffuet staar. Des till ydermehre stadfestelsze haffuer wj ladet worris stads secret neden paatrögt och wnderhenge. Actum Helsingöers raadstue den 23 Februarj aar epter Christj födtzell 1632.

Skrevet paa de 16 förste Blade af et ellers ubeskrevet, i Pergament indbundet Kvartbind, „köibmænd oc skvdeskiberns eftterretning 1632," som bevares i Geheimearchivet.

Sammesteds bevares ligeledes en Ansögning af 1 Marts 1632 fra Skudeskippere og Kjöbmænd i Helsingör, hvorved de ansöge Kongen om Confirmation af ovenstaaende Artikler, som efter deres Anmodning ere forfattede af Borgemestre og Raad, „dermedt at forekomme Helsingors jndbygers forsielszer imod byens preueleger och der med preuelegin disz bedre kunde holdis, saa wi osz icke schulde forbryde imod adelen eller andre kiöbsteder, som tilfornne aff wforstand kunde were schiedt."

119.

Erklæring om de Oxers (Helligtrefoldigheds) Kapel.

1632, 13 Juli.

Wnnderdanigst erklering paa kong. maytts breff om de Oxers jordschyld och cappell i Helsingöer er, att her ued kiercken er enn cappell, huor wdj liger en aff de Oxer begraffuen ved naffn Peder Oxe, och hans frues waaben, huor udj staar it camels hoffuit. Den hans begraffuelsze och cappell haffuer kiercken i wores tid och wore formends och muligt nogedt lenger holden ued lige med stor bekostningh, huor imod den jordschyld lidett kand forslaa, som aff de Oxers jord dertill, dett wy formeen, kand were tillagt, som andre mueligt dennom wilde till holde, saa kierken till kommer mange penge for samme cappell at holde wedlige, och wores formend eller wy iche haffuer hafft eller uist beschied om jordschylden, eller huem den cappell schulde holde ued lige. Wj haffuer altid wered offuerbödigh epter rigtig forseglede lodder och god beuisz der om at wilde forhielpe till rette, som wj endnu ere, och jngen ere fremkomen. Vnderdanigst bedendis, eders kong. maytts naadigst denne vores kortte erkleringh wilde ansee. Eders kong. maytt. wy ynscher med languarende sundhed och it lycksaligt regemente i Guds beschermelsze. Actum Helsingöer 13 Julij 1632.

Eders k. maytts wnderdanige och pligtige tienere borgemestere och raadmend ibid.

Original paa Papir i Geheimearchivet.

1632, 22 December, tilskrev Kongen fra Kjöbenhavn Borgemestre og Raadmænd i Helsingör, „att osz ellsch. Christian Grubbe till Lystrup, wor mand og thiener, vnderdannigst for osz haffuer ladett andrage, huorledis hand schall haffue nogle de Oxers jorder och grunder hosz eder att fordre, efftersom hans forseiglede lodder derom formellder. Thj bede wy eder och befalle, att naar fors^{ne} Christian Grubbe eder med sin forseglede lod lader besöge, j da strax tilltencker fors^{ne} Oxers jorder, som fors^{ne} hans lodder omfor-

mellder, at vdwise och dett richtigh giffuer fra eder beschreffuett. Dermed etc. Hafniæ den 22 Decemb. 1632." Sjælandske Tegnelser Nr. XXV fol. 107.

I Peder Oxes Levnet Side 311—314 findes et Brev af 17 December 1591 fra Borgemestre og Raad i Helsingör til Fru Sidsel Oxe til Bistrup om samme Kapel og Jordskyld.

120.

Helsingör ansöger om at forskaanes for dobbelt Skat.

1632, 16 November.

Stormechtige, höigbaarne förste, naadigste herre oc koningh. Eders kong. may^{tt} wj med denne worris nödwendig supplication er storlig foraarsagit at vnderdanigst besöge oc tilkiende giffue, huorledis denne byes meenighed fast offuer effuene oc formue meere end andre kiöbsteder haffuer werrit oc er besuergt, saa borgerschabit mesten deroffuer er forarmet oc till achters, oc en part til andre steder, huor lideligere er, sig begiffuer at bo. Almuen her i byen bleff mögit vndertrögt, komb till achters oc er i gield formedelst hofffannens jndquartering oc de mange reedepenge, byenn denum wden wedderlaug matte forschaffe, der dj rögte herfra, oc intet derforre er bekommen, ej heller for sölff, som forstragtis. Derforuden denne bye fast oc mögit meere end andre besuergis, det wj formeener, med kon. ma. liggere at holde fri vnderholding, fra huilcken side de kommer, oc maa endda betale for denum at offuerföhre, saa det koster byen mange penge om aarit, huilcke bud, tiennere eller leggere paa andre steder paa slaattens eller lehnens husze holdis. Och som byen nu er schreffuen for dobbelt skatt at vdgiffue, nemblig 1500 rixdaller, wiide wj aff forschreffne aarsager ej denne storre skatt at kand affsted komme oc vdgiffue. Vnderdanigst derfor bedende, eders kong. ma. aff konglig mildhed naadigst will sligt ansee oc beuilge denne fattigh meenighed det paa enckelt skatt nu at vdgiffue. Det gandsche borgerschab foruendter herpaa jt naadigt oc gott giensuar. Önschendis eders kon. ma. hermed vdi dend euige Guds naadige beschyttning oc beskermelsze euindeligen med langwahrig oc löcksalig regimente. Actum Helsingöer dend 16 Nouembris 1632.

Eders kong. may^{tt} vnderdanige och plichtige tiennere
borgemestere oc raad paa meenige borgerschabs wegne vdi Helsingöer.

Original paa Papir i Geheimearchivet.

121.

Kongebrev om en af Smedene i Helsingör vedtagen ulovlig Skraa.

1636, 9 December.

Frederich Vrne fich breff smidden i Helszingör anlangende.

C. 4. W. g. t. Wid, att efftersom till en aff forleden herredage er gaaitt domb, belangende att smiddene i wor kiöbsted Helszingör haffuer optagit wloulige

skraaer imod woris forordning, daa dersom befindis, borgemestere och raad haffuer kundschab eller viddenschab om samme skraais optagelsze, wille wi naadigst, att med mindre de ville afftinge, du daa dennom derfor med retten schall lade tiltale effter for^ne herredagis dombs liudelsze. Datum Antuorschouff den 9 Decemb. 1636.

Sjælandske Tegnelser Nr. XXVI fol. 130.

Sammesteds fol. 187 findes et andet Kongebrev til Samme om samme Sag: „Efftersom du paa wore vegne schall haffue tiltalle till borgemester och raad udj wor kiöbsted Helsingör for deris effterladenhed i at holde offuer de laugs articler, som ere giffne empterne udj wor kiöbsted der sammestedtz, saa haffue wi dennom naadigst tilgiffuen och effterladt deris forseelse der udj, at de saa lenge haffue tiet och seet igiennom fingre med den wbillighed och tiltagen rettighed udj skraaerne at giöre, som deris formend mod woris naadigste forordning beuilgitt haffue, dog at de iche hereffter tiere udj saadanne forseelser sig lader finde. Bedendis dig derfore och wille, at du din andstifftede proces for dennom affstaar och falde lader. Datum Hafniæ den 14 Maij 1637."

122.

Bager skraa i Helsinör.

1639, 18 Febr. 1646, 25 April.

C. 4. Giöre alle witterligt, at efftersom mesterne paa bagerhandwerket udi wor kiöbsted Helsinnöer for osz underdanigst haffer ladet forbringe, at de till for^de derisz handwerkisz fortsettelse nogle wisse articler hafer ladet forfatte, som osz elskelige borgemestere och raadmend der sammestedsz flitteligen haffer offerweyet och igiemmelseet och dertill tienligt och beqwemmeligt eractet och dennem derfore for^de bagere meddelt, paa huilke articler, at de desto krafftigere och bedre hollesz och i act tagesz motte, for^de bagere woresz naadigste confirmation underdanigst er begierendesz, och lyder for^de articler ord fra ord som effter fölger:

Wi borgemestere och raadmend i Helsinör giöre alle witterlig, at efftersom kong. m. woresz allernaadigste herre met Dannemarkisz höywise raad naadigst for got och raadsomt haffer andseet, at handwerkerne her i riget motte föresz paa foede, huorfore hansz k. m. mandat er udgangen, at alle mestere udi huer embede skulle forfatte nogle wisse articler met borgemesternesz och raadsz betenkende, huoreffter de kunde haffe dennem at rette och forcholle, daa effterdi menige baegere her i byen haffer osz deresz anliggende skrifftеligen offergiffet, haffer wi det flitteligen igiemmelseet och offerweyet och deraff consenterit dennem, huisz osz syntisz höybe^te h. k. m. naadigste mandater at wære gemesz och beqwemme och dereffter till deresz embedisz bestörkelse dennem udi deresz law till effterrettning statuerit effterskreffne articler:

1. Om oldermanden, hoszsidere och skriffere. Först til oldermand at indsette skulle to udwellisz aff all laugit, som siden paa raadhuset for borgemestere och raad skulle op komme, och huilken de aff samme twende duelig kiende, hand skall wære olderman it aar. Hannem skall twende forstandige mend till hoszsiddere tillforordnisz, huisz naffn saa udi byensz bog skall indtegnisz, huilke for^de twende mend om mandagen

i huer uge, saa offte behöff giöresz, skall forhöre, huisz klegter imellem mesterne paa den ene och swenne och drenge paa den anden side sig begiffer. Dertill skall de haffe en jndbunden och numererit lauszbog och laugszskriffere uden lauget, som alle sager till god effterretning skall antegne, som skall frembewisesz for borgemesterne och raad, saa offte som paa fordresz, dog all saadan deresz sammenkomst och forretning at skee foruden drik. 2. Om hossiddere. Naar aaret er ende och oldermanden forlöffesz, daa skall en aff de to hossiddere beskikesz till olderman i hansz sted, huilken borgemesterne och raad acter der till tienlig at wære, och en anden aff de forstandigste laugszbrödre forordnisz till hossiddere i hansz sted. Dog skall ingen wære hossiddere lenger end i to aar. 3. At mesterne skall i laugszbogen indtegnisz. Och paa det at bager embedet diszbedre kand bringesz i god ordning, daa skall oldermanden wed naffn lade antegne alle de gamle och unge mestere, som nu bagere ere och handwerkit bruge, saa well som och deresz naffn, som effter denne dag i lauget indtagesz effter forordningen, som bekommer seddell fra borgemestere och raad till oldermanden, til wisse effterretning, huem i lauget er eller icke. 4. Huem i lauget maa komme. Ingen bagere maa imod recessen forhindrisz at komme i lauget, naar hand er god for mestere och haffer wundet sitt borgerskab, och skall hand aldelisz ingen bekostning giöre enten paa mesterstöke, gille eller giestebud, naar hand i embedet indtagesz, mensz skall giffe först en Vngerske gyllen eller densz wærd effter recessen till den stuffisz leye, huor sagen af oldermanden och hoszsidderne imellem mesterne, swenne och drenge forrettisz, och skall aff borgemesterne och raad anordnisz, huad hand skall till wisse terminer giffe till embedet och desz fattige. Huisz anden pengesz straff nogen bliffer tilkient, skall en deell till oldermanden och hossidderne och resten till fattige enker och huuszarme wære forfallen, dog byfogdensz tiltale vforkrenkit. Och efftersom k. m. haffer bewilget oldermandensz och hossiddernisz sammenkomst, naar sagen skulle forhöresz om embedensz, swennenisz och drengensz lære aar och forhollelse, daa skall i saadan sammenkomst höyligen wære forbudet all giestebud och drikelaug wed sammenleg eller anderledesz under straff effter densz formue, sig herimod forseer, till tre skiffter: k. m., byen och den, det andgiffer. 5. Att ingen maa bruge bager embede undtagen de, som i bagere lauget ere. Item efftersom de andre handwerkere her i byen haffer erlanget och bekommet huer sin laugsz articler, huorimod de ingen jndtrang wille lide, daa maa ingen handwerkisz folk, besynderlig den, som slig laugsz statuter ere met privilegerede, indfalle udi bager handwerket enten met smaat eller grofft bröd at bage och fallholle eller selge widere end till deresz egne husisz fornödenhed under samme brödsz fortabelse, och derforuden straffisz ligesom bagerne effter privilegiernisz 46 capittel, naar de sig forseer, mensz en huer att nære sig aff sit eget handwerk, att handwerkerne i saa maade disz bedre kand bliffe wed magt. 6. Huem groff bröd maa bage uden lauget. Skall wære tillat alle herberge her i byen at maa bage anckerstok till

derisz eget behoff, dog skulle de ey holle bagerswenne, piger eller qwinder at bage, selge eller fallholle, mens ankerstökisz eller skibszbröd bagerne selff at holde den genet. Befindesz nogen herimod at giöre, skulle de miste brödet och deroffer straffisz, som i nest förige article om formeldisz. Dernest skall och wære tillat andre fattige folk, borgere, besynderlige de, som ingen handwerk bruger, och de, som ellersz ringe brug och næring haffer, distligeste fattige enker, at maa bage grofft bröd at selge, dog icke dermet at husere, mensz holle det fall udi deresz huse och paa deresz winduer och paa torffit. 7. Om Helsinborg bröd som hidförisz. Helsinborgsz bagere och borgere wære det frit fore at före bröd hid at selge och paa torffit at fallholle, dog skall det wære got bröd och holle sin wegt effter andslagen taxtsz; dog huisz de icke selger, skall de tage met sig igien och icke at oplegge till at udselge, nogen till forprang. Huem derimod befindesz, daa wære brödet forbrut till fattige och huuszarme. 8. Bagerne icke maa bruge kiöbmandskab. Och effterdi bagerne icke wille lide nogen indpasz i deresz embede, daa maa ingen laugszbroder enten andre embeder til forhindring indfalle, bruge andensz embede, och ey heller bruge nogen kiöbmandskab, andre borgerskab, som ingen handwerk kunde, till fortrengelse, mensz skal nære dem aff deresz eget handwerk, och derimod skall ingen bönhasere stedesz her i byen, som kand giöre dennem forhindring i deresz embede, uden straff som wedbör. 9. Huem lauget skall tiene. Huilke sidst udi lauget indkommer, hand skall tiene lauget effter oldermandensz befaling at tillsige laugbröderne, saa och till liig at fölge och andre nödwendige ærinder, som er at forrette, indtill en anden kommer udi hansz sted. Findesz hand wwillig eller forsömmelig, böde, huergang hansz bröst findesz, 2 mark till laugesz fattige, mensz bliffer hand siug eller i andre loulige forfald, daa tiene for hannem, nest i embedet indkom, indtill den anden det igien selff kand forrette. Mensz dersom at der indtagesz tre, 4 eller 5 paa en tid, daa skall de, som wille wære fri for saadan wmage, huer betale och udgiffe till de fattige och till lauget to slette daller, saa och deresz belönning, som vill haffe wmage i andre laugbrödre deresz sted, som ellersz omgaa skulle; och huilken i saa maade vedtager at tillsige, skulle giffe rigtig affwisning fra sig i sit huusz, om hand udgaar sine werk at forrette, huor hand er at finde, paa det laugszensz ærinde skall deroffer icke forsömmisz, och skall aldelisz ingen forbigaasz aff de, som i lauget ere. 10. Om æder och banden. Item huem sig lader forlyde udi ollermanden och hoszsiddendernesz nerwerelse met vtilbörlige æder, swergen eller banden, böede for huer æd eller banden en skilling. End giör hand sig vnyttig och lader sig höre met bulder och vlyd, saa hand ey will lade sig sige, naar hand paamindesz, daa böde der fore effter de deputerede mensz sigelse. 11. Brödet skall wære wstraffeligtt. Item skall brödet wære ustraffeligt baget i alle maader, saa och skall alt kornet wære umenget, at der icke beblandesz biug eller haffre iblant huede eller rug. Huor dermet befindesz, straffesz effter de 2 raadmensz, oldermandensz och hoszsziddernisz sigelse. 12. Bagerne

skall holle got bröd effter taxten. Item skall bagerne bage got bröd aff alle slagsz, efftersom tiderne ere till paa kornet effter taxten, som opslaaesz, och skall huer bagere sette sin egen stempel paa huer slagsz bröd, at menige mand och kand forfare, huilke der bager reneste och best vstraffeligt bröd. Dersom nogen fortröker sig och icke saa holle will, daa skall hand staa tillrette effter de twende raadmensz eller oldermandensz och hossiddernisz sigelse och brödet till fattige at wære forbrut. 13. Om bröd at holle fall. Skall ingen laugszbroder holle noget bröd fall andenstedsz end paa sit windue, huor hand boer udi byen, saa och udi boeder paa torffit, under samme brödsz fortabelse, eller om nogen andenstedsz bliffer aff borgemestere och raad forordnet, och skall ingen effter denne dag husere met sit bröd for huer mandsz dör eller huse, bager embedet till forprang, mensz holle det fall paa deresz egene winduwer och paa torffet, eller miste brödet, och icke heller de, som ere bewilget uden lauget, under samme straff. 14. Om intet bröd worder fall. Item skeer det saa, at intet bröd worder fall en ganske dag paa torffit eller paa winduerne, daa skulle alle bagerne huer böede fem daller mynt. 15. Att enker maa bruge bager embedet. Döer nogen laugszbroder fra sin hustrue, daa maa hund bruge bager embedet och holle swenne effter hansz-död och ey derpaa giöre bekostning, uden saa er, at hund forandrer sig igien och tager sig en anden hoszbonde, som ey er laugszbroder och ey haffer wundet embedet, som forskreffet staar. 16. Om bagere legger till met swend at bage. Item er det saa, at nogen bager legger till met sin swend at bage hemmelig, och laugszbröderne fanger det at wide, daa skall hoszbonden giffe 4 rixdaller till de fattige huuszarme och all brödet wære forbrudt och giffesz j Gudsz naffn, och swenden giffe lige samme straff, effter at sligt er sked imod lawget. 17. Om swenne. Dersom nogen bager sig understaar at andtage en andensz swen paa sit arbeyde, som forinden rette steffne dag met wminde er skilt fra sin mester, daa skall hand böede tre slette daller och miste svenden, mensz swendensz straff skall wære to daller mönt, och siden fare till den mester igien, hand her i byen tilforne tient haffer, eller och straffesz effter de 2 raadmensz, ollermendsz och hoszsiddernisz sigelse, som hansz forseelse kand wære till. 18. Om örkelöse dage. Jngen swend paa bager handwerket, som er hosz nogen mester at tiene, maa giöre sig nogen fri mandag om vgen, ey heller nogentid forsömme sit arbeyde, uden det skeer met hansz mestersz sönderlige forloff. Giör nogen herimod, daa böde förste gang en mark och saa fremdelisz, och derforuden effter de to raadmendsz, ollermandensz och hossiddernisz sigelse stande tillrette, for hand sin hoszbondesz arbeyde forsömmet. 19. Huem som foracter sin hoszbondesz öll eller mad. Foracter nogen swend eller dreng sin hoszbondesz öll eller mad, som vstraffeligt er, och det hannem skelligen offerbewisisz kand, böede en daller. Kand hand ey böederne udgiffe, daa straffisz tre netter och dage i kelleren till wand och bröd. 20. Om wlydige swenne och drenge. Huilken swend eller dreng som sig modwillige och gienstridig anstiller och sin mestere forlöbber, förend de bliffer louglig

adskilt, hand maa paagribesz och effter hansz k. m. naadigste udgangene mandat straffisz, som det sig bör. 21. Om lære aar. Drenge udi bager embede skall lære udi tre aar, och skall deresz foreldre eller wergere met offerformönderesz raad och samtöke betinge och betale for deresz lære, eftersom de met mesteren forænisz kunde; mensz fattige börn, som wformwende foreldre eller ingen forældre eller werge haffer och aff mesteren skulle födesz och underhollisz, de skulle tiene deresz mestere i 4 aar, daa met offerformyndernisz och twende raadmendsz raad och sigelse, om det anderledesz for drengen kand gaffnlig eractisz; och skall det strax indtegnisz i den bog, paa raadstuen er forordniet om læredrenge. 22. Naar læredrenge haffer udtient. Naar en dreng haffer udtient sin læretid och er god for swend, daa maa hand icke wæyrisz sin ærlige affskeed, huorledesz hand sig i sit lære haffer foerhollet, om hand det begierer, och skall mesteren met oldermanden och hossidderne det andrage for borgemesterne och raad paa raadstuen, huor hannem daa skall meddelisz skrifftelige beviisz under stadsz seggell, paa det hand disz bedre maa passere, om hand will wandre, och ey maa mesteren, för hansz tid er ude, som för er rört, giffe hannem rigtig affskeed paa hansz lære. 23. Om liig at fölge. Naar Gud allermegtigste wed den timelige död aff denne werden henkaller nogen laugszbroder eller söster eller deresz börn, daa skall oldermanden lade alle laugszbröderne tillsige udi lauget, ingen undertagendesz, den till sit læyersted at fölge. Findesz der nogen forsömmelig och icke komme til den tid, tillsagt worder, böede 4 mark, uden hand wed allerdomb, skröbelighed eller i andre lowlige bewislige forfald er forhindret. 24. Om liig at bære. Skall och oldermanden lade tilsige lauget, som effter sædvanlige omgang skulle bære liget till jorden. Er der nogen, som for alder eller skröbelighed ey bære kunde, daa skall hand forbigaaesz, mensz de, som herimod giöre och sider offerhörig, böder 6 mark. 25. Om böderne. Endelig och for det sidste skall alle böderne, i dette laug forbrydesz och udgiffesz, beskikesz och uddelisz, eftersom höybemelte k. m. naadigste udgangene forordning i det 2 capitel indholler och som forskreffit staar, och intet deraff till olderer giestebud i nogen maade udgiffesz skall.

Dog kong. m. och byensz sager for disse for[de] articler uforkrenket, derhosz paa k. m. naadigste behag osz forbehollen dennem effter tidensz leylighed at forandre och forbedre, efftersom menigheden och lawget kunde tienlig wære. Desz till widniszbyrd wnder woresz stadsz secret hengendesz her nedenfore. Giffet udi Helsinör den 18 Februarij anno 1639.

Daa wille wi effter saadan forneffnde bagernesz vnderd. andmodning och begiering for[de] articler, efftersom de och for[de] borgemestere och raad dennem udi pennenn, som forberört er, hafer ladet forfatte, udi alle desz ord, clausuler och puncter naadigst haffe confirmerit, fuldbyrdet och samptykt, saa och hermet confirmerer, fuldbyrder och samtyker. Forbydendesz etc. Hafniæ 25 Aprilis anno 1646.

Sjælandske Registre Nr. 21 foll. 459—467. Ældre Bagerskraa, see Nr. 54.

Under 22 April 1646 var der udstedt et kgl. aabent Brev, hvorved Antallet paa Bagerne i Helsingör fastsættes til 16 (sammesteds fol. 457), og et kgl. Rescript til Lensmanden Arndt v. d. Kula at sörge for dets Overholdelse (Sjæl. Tegn. Nr. XXIX fol. 27).

1651, 20 December, fik Helsingörs Bagerlavg kongelig Confirmation paa följende Artikler: 1. Att naar nogen laugsbroder worder befunden paa andre steder, end anordnet er, andre till forfang bröd fald at holde, da samme bröd effter articulerne forbrut at vere och hand der foruden at böde förste gang j daller, anden gange 2 daller, tridie gang 3 daller, och dersom det offtere befindis, da at straffuis som en vlydig eller lauget och bröd at bage formeenis, jndtil hand igien aff öffrigheden beuilling dertil bekommer. 2. Naar nogen laugs broder wed döden affgaar, da maa hansz effterlatte hustrue vformeent bruge embedet och holde suenne och drenge, saa lenge hun sidder vgifft och schicher sig erligen, maa och ingen vdj hendes sted vdj lauget sig jndtrenge, vden hun selff for en anden det opgiffue wil, och schall hun till korn kiöb och anden ærinde ey forbigaes, mens laugs rettigheed och om kostning lige wed andre laugs brödre nyde och fuldgiöre, baade med boede paa torget och om nogen andenstedtz anordnet worder. Dersom hun sig och foranderer, da schall den, som hun sig vdj egteschab igien med jndlader, nyde halff lauget frj och for nogen anden vdj lauget jndtagis foruden all bekostning paa gilde eller giestebud, vden allene at hand schall giffue sin Vngersche gylden och huis med hannem determinerit bliffer til de fattige i lauget at vdgiffue. 3. Om nogen laugs broder en sön effterlader, som i lauget begierer, eller daatter, som med en bagersuend sig befrier, da schall de for nogen anden frembed i lauget indkomme, naar borgemester och raad kunde eragte dennem saa aldrende och dygtige at vere, at de kunde agtes borgerschabet eller lauget werdige, och nyde halff lauget frj lige som encherne. 4. Naar alle laugsbrödere haffr kiöbt en partj korn aff huede eller rug, och en huer lader sig antegne, huormeget hand paa sin anpart begierer och kand tilkomme, da schal hand forpligt vere wed samme slutning at bliffue och iche derfra at affsta, mens samme korn at annamme och betalle; och naar kornet schall betallis och bagerne bliffuer lofflig tillsagt at möde vdj lauget, en huer for sig at klar giöre, da schall de endeligen möde wed det klocheslet, tillsaugt worder, vnden j rdr. böder till de fattige aff lauget. 5. Bliffuer nogen till sagt at möde for oldermanden och hoessidderne paa laugs vegne, vere sig huad maade det were kand, och hand iche möder eller schicher bud, till samme klocheslett till sigis, böder 4 sk. Bliffuer hand j time borte offr tiden, böder 8 sk. Bliffuer hand en heel time eller slett borte, böde 3dobbelt, vden hand haffr louglige bestilling och forfald, och dersom hand bier en tidlang, et halfft aar eller mehre, da schall hand paa nye igien med öffrighedens och laugbrödernis offrwerelsze winde lauget, vden hand med singdomb eller i andre maader forhindret ehr. 6. Gaar nogen laugsbroder bort och iche suarer oldermanden eller hoeszidderne eller huo hannem med rette haffr at tilltalle, och altingest paa laugs bestilling forrettet er, hand böder for wlydighed 6 mark. 7. Naar oldermanden och hoeszidderne ere forsamblede laugszens ærinde eller sager at forrette, da ma ingen med ord eller gierning sig imoed dennem opsette eller nogen offrlast giöre vnder 9 marks fortabelsze. 8. Jngen höckersche maa eller schall noget Thydsch bröd opkiöbe till forprang igien at vdselge vnder samme bröds fortabelsze, och derforuden straffuis som wedbör, mens huem noget Thydsch bröd hid til byen förendis worder, schal wed strandbroen det selff fal holde och vdselge (Concept, med endel Fejl indfört i Sjælandske Registre Nr. 23 foll. 176—178).

Ovenstaaende Skraa af 18 Februar 1639 blev 29 Januar 1672 næsten uforandret indstillet til Confirmation af Commercecollegiet, der i Begyndelsen af Christian Vs Regjering (i Anledning af Confirmationerne ved Tronskiftet) var meget virksomt med Revisionen af Lavgenes Artikler og Privilegier, og ifölge hvis Indstilling endel af dem bleve forandrede.

123.

Obett breff den Tydske och Danske prest vdi Helszingöer wedkommende.

1642, 24 Maj.

Christianus qvartus. G. a. w. att effterszom en stor deell Tydske borgerskab och andre vdi wor kiöbsted Helszingöer vnderdanigst for osz haffuer ladet andrage, huorledis dennem aff den Danske sogne prest formeenis at bruge den Tydske prestis

tieniste vdi brude wielsze, börnedaab, sygis beszögelsze och dödis begraffuelsze, huilcket de vnderdanigst vdi wor kiere her fader koning Fredrichs, höyloufflig ihukommelszis, tid anderledis j brug och bewilget at haffue weret formeener, till med och dennem vdi deris Gudtz tienistis öffuelsze hinderlig att were, derszom de skulle formeenis synderlig paa deris siuge seng dens beszögelsze och tieniste att bruge, som de vdi deris welmagt waar waant till at tröstis, læris och aff underwiszis, da endog wi naadigst icke ere tillszinds der vdi nogen forandring at giöre, att den Danske prest jo her effter szom till forn skall bliffue borgerskabets rette sogne prest, meget mindre hannem jmod ordinantzen noget aff hans rettighed betage, som hannem och hans formend fult haffuer, dog elige well, paa det ingen med rette skulle haffue sig at beklage, at hand vdi sin Gudtz tienistis andagt och öffuelsze till sin skade nogen trang skulle wer vndergiffuen, ere wi naadigst tillfridtz, saa och hermed naadigst tillade, at huilcke aff de Tydske borgere, som enten till börnedaab, wielsze eller begraffuelsze den Tydske prestis tieniste begier at bruge, skulle den Danske prest först derom adware och hannem ligeszaa fuldkommelligen betencke och belönne, som hand tienisten sielff haffde forrettett; siden skall dett med for^ne^ condition dennem were frit for den Tydske prestis att bruge och icke ellers. Medens huo paa sin siuge seng den Tydske prestis besögelsze och tieniste begier, den skall dett aldelis were vformeent hannem at bruge, anseendis att j saadan tillfald den siugis wilkaar och nödtörfft allermeest bör at haffuis j agt. Huor effter alle och en huer, som wedkommer, kand haffue sig at rette och forhollde. Hafniæ den 24 Maji anno 1642.

Sjælandske Registre Nr. 21 fol. 143. Tidligere trykt i Hofmans Fundatser VII 138—139. — Under 28de samme Maaned paalægges det Lensmanden Hans Ulrik at holde Præsterne til at rette sig efter dette aabne Brev, „at alting kand gaae schichelig til" (Sjæl. Tegn. Nr. XXVII fol. 321). Imidlertid udbröd Striden snart igjen; thi under 10 Maj 1645 tilskriver Kongen Lensmanden Arndt von der Kula og Bispen i Sjæland, at „efftersom der nu saa wel som tilforn begiffuer sig dagligen irring och trette imellem den Danske och Tydske prest vdi wor kiöbsted Helszingör, da bede wi eder och naadigst wille, atti dennem begge tilholder, at de til den 20 May förstkommendis begge retter dieris leilighed effter at möde her for os i wort kiöbsted Kiöbenhaffn med huis breffue, privilegier och documenter de paa begge sider kand haffue, huor wi da dennem en wisz skick och ordinantz imellem will lade giöre, huoreffter de szig paa begge siider vden wiidere offuerlob skall haffue at rette och forholde" (Sjæl. Tegn. Nr. XXVIII foll. 352—353). I August samme Aar udstedes der om samme Sag adskillige Kongebreve til Arndt v. d. Kula, saaledes 3 August, at „efftersom os aff en deel borgerskabet vdi vor kiöbsted Helsingör klageligen forbringis dennem aff den Danske prest der samme steds at tribuleris med idelig steffning til at winde dieris sandhed om, huad de haffuer giffuet den Tydske prest ibidem, da effterdi sligt whörligt och en geistlig mand icke sömmeligt, wille wi naadigst, at du aff hannem skal erfare, aff huad myndighed hand sig der til fordrister, saa och hannem derfore paa wore wegne tiltaler" (sammesteds foll. 408—409); 6 August, at han skal have Indseende med den begyndte Proces mellem den Danske og den Tydske Præst i Helsingör, at dermed ret tilgaaer, og at den med det Förste bringes til Ende (sammesteds fol. 409); 11 August, at han for Bispen og Provsten skal tiltale den Danske Præst paa sit Kald paa Grund af de ærerörige Beskyldninger, han i Rigsraadets Paahör havde fremsat mod den Tydske Præst, „och der hannem szamme tiid bleff befalet at bewiisze det, som hand angaff, da szögte hand först widniszbyrd paa wszædwaanlig maniere; saa frembt nu bispen formeener, at for^ne^ Danske prest endnu kand före sine widniszbyrd imod for^ne^ Tydske prest til en wissze tiid, da skall du szagen saa lenge lade beroe; mens derszom sligt icke skee kand, da wille wi naadigst, at du skalt trenge paa dommen" (samme-

steds fol. 411); og 20 August fik han, Bispen og Niels Trolle (som Lensmand paa Roskildegaard eller Stiftslensmand) Breve om at faae denne Sag endelig paadömt og afgjort inden 28 August (sammesteds foll. 416—417). Under samme Dato, 20 August 1645, paalægges det ved et andet Brev Bispen at forbyde den Danske Præst Prækestolen, indtil han, saaledes som det blev ham paalagt af Retten, lovligen har udfört Sagen mod den Tydske Præst for deres rette Værneting, istedetfor hvilket han „sögte andre weye end de, som hannem anstaaer, der til med siden predickede i den Tydske kiercke, wanseet det hengde endda vdi trette, om hand der til waar berettiget" (sammesteds fol. 417). — Trods alle disse Udtalelser af Kongen imod den Danske Præst, M. Peder Lange, fik denne dog i det Væsentlige Medhold i den under 17 (efter Hofman 20) October 1645 af Kongen og Rigsraadet udstedte „Forordning, huorledis med den Danske oc Tydske præst udj Helsingöer forholdis skall" (Sjælandske Registre Nr. 21 foll. 405—406, trykt i Hofmans Fundatser VII 139—140), der 1) stadfæster det aabne Brev af 1642 og endvidere bestemmer, 2) at den Danske Præst maa som tilforn præke i Tydske Kirke over de Borgeres Lig, som der have eller faae deres Lejersted, 3) at naar Brevet af 1642 tillader Tydske Borgere at benytte den Tydske Præst, naar de först have fornöjet den Danske hans Rettighed, saa forstaaes ved Tydske Borgere ikke de, som ere födte her i Riget af Tydske Forældre, 4) at der med Borgerskabets Tjenestefolk og Tyende skal forholdes som med Borgerskabet selv, og 5) at det ikke alene ikke skal formenes Helsingörs Skole at musicere i Tydske Kirke, naar det begjeres, men at endog „ingen anden end de udj Helsingöer skole till nogen music med cantore der sammesteds skall brugis."

Der haves ogsaa i Geheimearchivet (Danske Samlinger Nr. 179 b, 13 og 14) et Par Klager fra den Tydske Menighed i Helsingör over dens bundne Forhold overfor den Danske Præst: I et udateret Brev fra omtrent 1625 takke de tyve Ældste af den Tydske Menighed Kongen for den vellærde gode Tydske Præst (M. Thomas Lund), han nu havde undt dem istedetfor den forflyttede Hr. Augustinus Sand, men tilföje, at han snart havde beklaget sig „es hette ihm einer alhier gesagtt, er wehre nur alleine bestaltt auff jhr königkl. maytt. soldaten vnd hette sonsten mitt der Teützschen bürgerschafft so wohl mitt den frembden Teützschen nichts zuschaffen, also auch das er die Teützschen bürger auff ihrem kraucken bette nicht berichten müste, vielweniger leichpredigtten vber sie halten, wann sie schon zuuorn seine beichttkinder gewesen, vnd wann gleich sie oder ihre freünde solches von ihme begehrttenn, ja wan sie schon ihre begräbnüsen in der Teützschen kirchen oder auff deroselbenn kirchhöffen hetten, so müste er gleichwohl die leich predigten nichtt thunn"; og eftersom den Tydske Kirke er stiftet og vedligeholdes til Bedste for de Tydske Borgere og de Fremmede i Byen, og eftersom den Tydske Menighed har havt ovennævnte Friheder i Frederik IIs Tid, bede de derfor, „jhr königkl. maytt. möchte vns arme vnterthanen mitt der vorigen Christlichen freyheidt wiederümb begnaden, also das der Teützsche prediger nichtt allein jhr königl. maytt. befehlichshaber vnd soldaten alhier, sondern auch den Teützschenn dieser stadt, so es von jhme begehren, möchte dienen jn lieb vnd leid, damitt wir nichtt genöttigett werden andere zuhören, die wir nichtt verstehen". Den anden Skrivelse fra den Tydske Præst og to Forstandere lyder saaledes:

Durchleuchtigster, grosmechtigster, hochgebohrner fürst, allergnädigster erbkönig vndt herr. Dero königl: mayest: von Gott den allerhöchsten langesz leben, glücksehlige friedfertige regierung vndt allesz gedeiliche hohe königl. wollergehen unterthänigst anwünschende, haben wir nicht unterlaszen sollen vnsz zu den füessen dero königl. may. demütigst nieder zu werffen vndt deroselben unterthänigst zu eröfnen, welcher gestalt hiesige Teutsche von dero königl. maiest. immediatè dependirende kirche vndt gemeine von tage zu tage, je lenger je mehr, abnimbt vndt nunmehr ihrem ruin gar naho zu kommen beginnet. Die vhrsach dessen ist vornemblich die grosse unfreiheit deroselben, welche darin bestehet, dasz 1. keiner von hiesiger Teutschen bürgerschafft sich desz Teutschen pastoris dienste, weder in kindt-tauffen noch leichpredigten oder hochzeiten gebrauchen darf, esz sey den, dasz er vorhin sich bey dem Dänischen pastoren angegeben vndt denselben eben so reichlich bedacht, alsz hette er den dienst selbst verrichtet, vndt ihm also die licentz zimlich theur abgekaufft; 2. auch sölchesz nicht einsz erlaubet denen, die von Teutschen eltern alhie im lande gebohren, wen sie gleich noch einsz so viell dem Dänischen pastoren præsentiren wollen; dazu den noch 3. dieses kompt, dasz der Dänische pastor nicht eins gestatten will, dasz dero königl. majest. bediente, die doch nicht zur bürgerschafft gehören, sich frey zur Teutschen kirchen in solchen fällen halten sollen; andere dergleichen harte pressuren vndt unverantwortliche beschwerungen mehr zugeschweigen, dadurch die Teutsche kirche nicht wenig wirdt geschwechet vndt allerhandt unruhe erwecket.

Weill den nun bei diesen schlechten zeiten 1. sehr viell von den Teutschen bürgern von hinnen ziehen, 2. andere, die noch bleiben, an ihren gütern vndt vermügen mercklich abnehmen, also dasz sie mehrentheilsz

kaum einen, will geschweigen unterschiedliche, prediger in vorgedachten fellen können bedencken, 3. auch ausz der frömde keine sich hieher begeben, 4. die bürger-kinder sich zur Teutschen kirchen nicht halten dürffen, also ist ja woll nichtsz andersz zu vermuthen, den dasz es mit sölcher kirchen vndt gemeine nicht lange bestandt haben könne. Ob nun zwar solche unfreiheit, welche dero königl. maj. s. herrn vatter könig Christianus 4 hochlöblichsten andenckensz über diese kirche zu verhengen allergnädigst beliebet, in vorigen zeiten, da die gemeine noch zimlich starck war vndt die nahrung alhie grosz, so gar nachtheilig nicht zu empfinden war, auch daher niemandt dawieder mit einen unterthänigsten memoriall bey dero königl. majest. sich anzugeben bemühen dürffen, so haben wir doch unser unterthänigsten schüldigkeit gemesz befunden selbigesz dero königl. maj. anjetzo demütigst zu gemüth zu führen vndt bey deroselben in tiefster unterthänigkeit zu vernehmen, obsz nicht müchlich, dasz mehrgedachte Teutsche annoch übrige geringe gemeine mit etwasz mehrer freiheit bey diesen schlechten zustandt könte begnadet vndt begabet werden. Gott, der die hertzen vndt nieren prüfet, weisz, dasz wir hiemit nichtsz andersz alsz seine ehre vndt der menschen erbaung, auch zu derselben befoderung diese freiheit wünschen vndt suchen, leben auch der unterthänigsten zuversicht, dero königl. majest. werden alsz ein getreuer eifferiger pfleger vndt säügam der kirchen, wie der geist Gottes Christliche könige vndt potentaten nennet, nicht gerne sehen, dasz der Teutsche gottesz-dienst, welcher von dero hern gros-vatter könig Friderich dem 2, hochseligsten vndt hochlöblichsten andenckensz, alhie mit grosser königlicher liberalität vndt völliger freiheit anfenglich gestifftet, vndt bishero so woll einheimischen alsz frömbden vndt reisenden zur befoderung der gotsehlichkeit vndt seelensehligkeit erhalten, bey dero hochlöblichen souverainen regierung ruiniret vndt aufgehaben werde.

Vermeinen unterdessen auch gäntzlich, esz könne der Dänische pastor gleichwoll seinen reichlichen unterhalt haben vndt behalten, ob gleich die Teutsche gemeine von der besagten unfreiheit vndt dependentz von ihm befreiet würde, sintemahll die Teutsche bürger ohne dem nicht allein nebenst anderen zu seinem unterhalt jährlich contribuiren müssen, sondern auch, so viell derselben dasz vermügen dazu haben, noch dazu ihm alle jahr dreimahll sein opfer entrichten, welchesz sie auch gerne thun vndt ferner, so lange sie dasz vermügen dazu haben, thun werden.

Gelanget demnach unser demütigstes ersuchen an dero königl. maj., sie geruhen doch allergnädigst zu erwegen, ob nicht diese Christliche gemeine mit solcher freiheit könne begabet werden, derer die Teutsche in Copenhagen geniessen, vndt also von ihren sonst gewissen ruin vindiciret vndt erhalten werden möge.

Könten wir hirauff eine allergnädigste resolution von dero königl. maj. erhalten, so hetten wir uhrsach unsz höchlich darob zu erfreuen vndt dero königl. maj. hohe gnade zeitlich vndt ewig danckbarlich zu rühmen, auch für dero unaufhörlichesz königlichesz wollergehen nebenst den frömbden vndt reisenden, so sich an diesen orthe in der Teutschen kirchen vornemblich heuffig finden laszen, den allerhöchsten Gott hertzlich anzuflehen, welchesz wir den vorhin einen so gnädigen Christlichen landesz-vatter schüldig sein, vndt verbleiben dero königl. majest. unterthänigst-gehorsahmste diener vndt vnterthanen

Hellsingör den 25 Octobrisz desz 1669 jahresz.

J. U. Steman, pastor der königl. Deutschen kirchen jn Helsingöhr.
Christian Romulus, vorsteher.
Dirich Paulszen, vorsteher.

124.

Bröggerslaug privilegia udj Helsingör.

1642, 20 October. 1643, 19 Februar.

Christianus qvartus. G. a. w. att efftersom osz elsch. borgemestere och raadmend udj wor kiöbsted Helsingör paa woris nadigste behauff haffuer giortt och i pennen forfattet nogle wisze regler och articuler, huor effter alle de, som i bröggerlaugett sammestedtz ere och her effter kommendis vorder, saa vel som andre det uedkommendis sig kunde vide at forholde, huilche lyder ord fraa ord som effterföllger:

Wi borgemestere och raadmend vdj Helsingöer giöre witterligtt, att efftersom

kongl. may^{tt} woris allernaadigste herre sampt Danmarckis rigis höyewisze raad naadigst for gott och raadsompt anseet haffuer, att handtwercherne och embederne her i byenn paa foede föris maa, huorforre höybe^{te} hansz may^{ttz} obne mandat vdgangen er, att oldermendene vdj huer laug med borgemester och raadtz betenchende nogle wisze regule eller articuler epter huer laugs wilkor skulle forfatte, huor epter de dennom at rette och forholde wide kunde, da, paa dett samme höibemelte hans may^{tt} naadigst vilge och befalinge, saa wel som hans may^{ttz} egen serdelis, worris förrige slodtzherre welb. salig Jörgen Wrne thend 15 Octobris anno 1623 naadigst om bröggerlaug at stiffte tilskreffuene missiue, diszligeste h. f. n. printzens paafölgende confirmation, dateritt den 5 Octobris anno 1626, paa dett wnderdanigste hörsommelig epterkommis motte thill samme laugs ordentliche schick, haffuer wj dog paa höybemelte hans may. naadigste behaug nogle wisze articuler, saa witt os siunis höibe^{te} kon. may. naadigste mandater att were gemesz och epter denne stedtz leilighed haffue kundet eragte tienlig att were, ladet forfatte, huor epter alle dennom, som i brögger laugett jndkommendis worder, saa vel szom andre dett widkommer, sig kunde vide at forholde, och det vdj saa maader som fölger:

1. Först skulle de bröggere, som i laugit komne ere, vdj dieris laugshuus thilsammen komme och der til en god begyndelsze endregteligen vdwelge tuende forstandige mend aff alt laugitt, med huilche de paa raadhusett for borgemester och raad opkomme schulle, huor da een aff dennem at were bröggernis oldermandt jt gansche aar tilskiches schall, och hannem skall tilordnis thuende andre beschedene laugs brödere att were hans hos siddere, huis naffune i raadstuebogen jndtegnis schall; samme thrende mend skulle loffue och thilsige med throe och flid det ganske laug att betiene, som de dett antsuare och bekientt were wille. De schulle och haffue een schriffuere, som laugsens sager och bestillinger kand andteigne och thil boegs före. Och naar een oldermand forlöffuis, da schall en aff hos sidderne jgien wdj hans sted till oldermandt schiches och en forstandig laugs broder jgien till hosz siddere settis. Dog schall jngen hoessiddere settis eller were lengere end wdj tou aar, men schriffuerne sin tieniste att fremholde, eptersom hand eragtis laugett gauffnligtt. 2. Disze for^{ne} fire personer skulle vdj brögger laugsz husz om formiddagen, naar tilsiges och saa offte behoff giöres, forsamblis och da forhöre, huis jringer som jmellom bröggerne, deszligeste om suenne och drenge jndbiurdis, saa vel szom om ko. may^{tt} och byens ærinde jndfalde kand; forre kommer dennom da nogen tuist, som dj iche forrette kunde, da dett for borgemester och raadt thil endelige affsked att jndkomme. 3. Bröggerne skulle alworligen were paalagtt och befallitt dieris bröggerhuse med kiölne, goede murede schorstene foruden jlds fare, jtem kiedel och kar, som der tilhörer och en huer best gauffnligst er, wed magtt att holde. 4. Jligemaade skulle brögerne huer for sig aarligen forsiuffne dennem med malt, homble och jldebrand, att di thil ald nödtörfft att brögge goed forraad haffue

kunde, och j sönderlighed om nogett till kongl. may^{tis} skibs flode eller anden hans may^{tis} fornödenhed kunde behöffwis, att daa icke fattis skulle, paa dett ald wleylighed, som der aff foraarsagis kunde, j tide forrekommis kunde. Dersom nogen forsömmelse her udinden befindes, daa derfore att stande till rette och lide, som ved böer. 5. Effter denne dag maa ingen vdi brögger laugitt jndtagis vden hand tillforn sitt borgerskab vundett haffver och haffver sig nedersett och dett vdi saadan loulig och beleilig maade, som till bröggernis ophold och laugitz beste bequemme kand, och naar hand j laugit jndtrede vill, skall hand effter recessen giffve en Vngerske gylden till indgang och till di fattige och faderlösze udi laugett, efftersom dett aff borgemestere och raad effter kongl. may^{t} forordning bliffver determineret. 6. Och paa dett altingst vdi laugitt desz rigtigere tillgaa maa, daa skulde oldermanden och hoeszidderne ved laugszens schriffvere lade holde rigtig regenskab paa penges jndtegt och vdgifft, huilckett en oldermand effter anden fra aar till aar vdi laugsens kiste skall lade jndlegge, att der aff erfaris kand, huad laugett kand till beste haffve, som skall komme di gamle och skröbelige laugsbrödere och söstere j laugett till gaffn och gode. 7. Jtem skall jngen bröggere selge nogett öell i potter tall vden huset till nogen, dog icke hermed forment, saavit som drickis vdi husit, enten med bönder eller andre, mand med handler, jo i potter tall att tappis och selgis. 8. Naar humle, korn eller malt ved söe farten kommer her for byen att selgis, daa skall offverkiöbmanden sligt tillkiende giffvis, förend nogen dett maa kiöbe, och hand med tuende assessoribus skulle derom slutte kiöbet, siden dispensere, att dend fattige laugsbroder saavell som den rige sin portion der aff bekommer, efftersom Christeligt och billigt mone vere, saa att en allene dett till forprang icke opkiöber. Dersom nogen sig understaaer herimod nogen aff forskrefne vare att kiöbe, förend offverkiöbmanden slig kiöbs beslutning och dispensation giordt haffver, skall samme kiöb strax affstaae och derforuden hands tuende 40 marck till kongl. may^{t} och byen haffve forbrudtt. 9. Disligeste efftersom kiöbmands handelen her i byen er ellers ringe, daa maa en huer erlig kiöbmand, kremmere vndtagne, som begierer bröggerie at brugge, det nochsom tilladis och bevilgis, och skall alle de, som bröggerie brugge ville, till huilcken dag aff borgemestere och raad tillsagt vorder, paa raadhuset opkomme och dennom der lade antegne och taxere, huis en huer effter sin willkor och brug till kongl. may^{tis} behoff forskaffe skall och haffve till reede, naar paafordris. Item huem daa ey kommer i forskreffne anskrifvning och taxering, skall vere forment nogen bryggerie att brugge videre end till hans huszholdings fornödenhed, förend dett med synderlig bevilging paa nye erlangis kand, och skall ingen nogen bevilging derpaa inden aar och dag der effter maa tillstedis. Dersom nogen vnderstaaer sig her imod bröggerie at brugge med nogen kiöb eller handell, skall den haffve forbrut öllet och deroffver tuende 40 marck till kong. may^{t} och byen. 10. Efftersom det meste och störste öel tapperie skier vdi gastgeberis och herbergeris husze, maa ingen gastgeber eller

herbergerer, ey heller maa nogen kroer eller kroerske brygge noget öell att selge, mens skulle kiöbe aff bröggerne huis öell di till skippere och andre vilde selge och vdtappe. Dersom nogen sig her imod vnderstaar att giöre, skall hand haffve forbrudt öellet och der till tuende 40 marck till kongl. may^{tt} och byen. 11. Efftersom huert handwerck haffver effter kong. maie^{tts} benaading sin frihed och statuter, huor vdi eller imod di ingen indtreng eller indpas vilde lide, skall derimod alle handtvercks folck vere forment noget bryggeri videre end till deris huszholdning at brugge och aldelis intet at maa brögge och selge vnder samme öells fortabelse och der till tuende 40 marck till kong. may^{tt} och byen, saa alle handtvercksmend skall vere forment at maa komme vdi brögger orden. 12. Huilcken sidst vdi laugett indtagis, skall tiene laugett effter oldermandens befalning och tillsige bröderne at möde, om kongens, byens och laugsens ærinde paakommer, item tillsige at fölge och huis andet forrettis skall, indtill en anden i hans sted kommendis vorder; mens indtagis tu eller trey bröggere paa en tid, daa skall den, som yngst er, fornefnde bestilling betiene och di andre at komme hannom till hielp effter oldermandens och biesiddernis sigelse. Findis hand uvillig eller forsömmelig, naar hand tillsige skall, böde huer gang, hans bröst findis, en daller mönt till di fattige vdi laugett. 13. Skall vdi huert aar i brögger laugs hus holdis tuende adel steffne paa fastendis möede, den ene neste dag effter nytt aars dag och den anden neste dag effter sanct Hansz dag, paa huilcke tuende terminer och tider disze laugs articuler for menige bröggere laugs brödere offendtlige forkyndis och leszis skall, paa det en huer sig der effter kunde vide att rette, och skulle alle laugs brödere möde till steffne med nogen aff raadet, som der till forordnit vorder, offverveye menighedens gaffn och beste, at den fattige gemeine almue saa vell som bryggerne maa skee skell och ved magt bliffve, och huad som vdi samme almindelige möede beraadslaget och sambtyckt vorder, skall ved skriffveren vdi brygger laugs bog indtegnis och effterkommis, indtill adell steffne igien holdis. Saafremt daa nogen forandring skeer, skall dett och antegnis altid till goed effterretning. Och vdi saadan almindelige laugs mode skall aldelis ingen drik eller giestebudelse skee, ey heller laugs brödere sig derfra till nogen samfund forföye maa vnder straff, som ved böer. 14. Naar nogen brögger laugs broder ved döden affgaar, och hans effterlatte hustru effter hans död vill och kand brugge laugitt, daa skall dett vere hender frit fore, meden och ald den stund, hun sidder encke och skicker sig erligen, saa vell som giör laugilds rett. Vorder hun i eckteskab forsiunit, daa der som den mand tillforne brögger laugit icke vundet haffver, vinde laugitt och giöre laugs rettighed, som billigt er, dog nyde dett for halff vdgifft. 15. Item skal icke heller nogen borger eller kroerske kiöbe öell att vdtappe vden aff de bröggere, i laugit er och embedet opholde; thi foruden brögger laugit maa ingen brygge öell att vdtappe eller selge enten till laug, gilde eller verdskab, inden eller uden byes, till skibs eller i andre maader, vnder samme öells fortabelse till di fattige, men ellers skall dett huer,

som rom, pladtz och redskab haffver, vere fritt fore at brygge her effter som aff gammell tid, huer i sit egit hus, till deris egne skips och folckis behoff, wforment i alle maader. 16. Huilcken brögger som vorder tillsagt att möde for oldermanden och hoszsidderne for nogen sag eller tillbörlige ærende skyld, huad heller det er kongen, lauget, byen eller nogen laugs broder paagieldendis, och hand icke möder till det klock slet, hannom tillsagt vorder, böde fire skilling; bliffver hand en halff time borte effter tiden, böde en marck; men kommer hand icke inden en heell time eller bliffver slet borte, böde 3 marck dobbelt, vden hand haffver louglig och beviszlig forfald. 17. Der som nogen laugs broder offverlöber oldermanden eller hans hoesz siddere, naar di ere i laugs ærinde forsamblede eller och giffver dennom eller skriffveren wbequemme ord, böde 3 marck i lauget, kongen och byen huer lige saa megett. 18. Vnderstaar sig nogen brögger att feste eller tage sin laugsbroders sven vdi tieniste, som med wminde er skildt fran sin hosbund förend rette steffne-dag, böde trey slette daller och miste samme svend, och suennens straff skall vere halff tredie slettedaller till dj fattige i laugett. 19. Disligeste skulle och bröggerne holde en sckellig och billig ordning med deris suenne och tienere, att en icke vdloffver större lön end anden, dennom selff till stor forderffvelse, saa och en huer at holde sit folck under en skellig affve och fra druckenskab och letferdighed, som icke lidis eller tillstedis bör, ey heller tillstede dennom nogen samfund eller hemmelig forbindelse imod deris hosbunder, som dennom kost och lön giffver, at anrette eller holde i nogen maade, under alvorlig pæn och straff, som ved böer; och dersom nogen sven eller underkneckt sig modtvillig anstiller och sin hosbondis tieniste, förend dj bliffver loulig adskillde, forlöber, hand maa paagribis och straffis effter kongl. may^{t} naadigste mandat eller effter oldermandens och hoes siddernis billige kiendelse, som rett er. Medens dersom eller i andre maader nogen tuistighed mellom bröggerne indbyrdis, eller och om deris tienere huer andre for wrette, ind falde kunde, daa skall deris sager ved bisidderne aff raadet med oldermanden och hans tuende hoesz siddere, saa vitt kongen och byen ingen rettighed haffver, forhöris, som dennom om samme deris tuistighed och skulle adskillie. 20. Ingen brögger enten ved sig selff eller ved sit folck sckulle paa torffvidt, gaden eller paa andre steder inden byes frihed maa falde hinanden vdi fremköb med korn eller andet vnder fire marck bröde till dj fattige for huer gang, det sckeer och loulig bevist vorder, kongens och byens ret vforkrencket. 21. Huilcken kroerske som for en brögger tapper, hun skal plicktig vere at betale hannom, naar tönden vdtappet er, med mindre hun kand haffve det i hans minde. Befindis att hun begiffver sig till nogen anden brögger at vil for hannom tappe eller och sender nogen drager till hannom om öell at tappe, daa skall samme brögger hende ingenlunde öell lade bekomme, förend hun beviszer, at hun den förrige betalt och med hannom for huis hun hannom skyldig var, klargiort haffver. Giör nogen brögger der imod, vinde lauget paa ny igien. 22. Sckal ingen laugs broder

eller laugs syster enten ved dennom selff, deris tienere eller andre, vnder huad sckin det er eller verre kand, dennom vnderstande andre deris öeltapperske at fralocke eller forföre. Saa fremt det nogen laugs broder eller laugs syster loulig offverbeviszes her imod at giöre, stande derfor till rette, som ved bör. 23. Affsiger sig nogen brögger fra laugit och det siden igien begierendis er, daa vinde sig det igien paa nye, medens naar kongens och byens tynge paakommer, skall ingen opsige eller trede fra laugit, förend hand haffver vdrettet, huad hannom louligt paalagt var och bör at giöre. 24. Ingen bröger skal nogit kiöbmandskab forbudit vere, effterdi det dennom altid haffver voret frit. 25. Kunde sig och tilldrage, att nogen laugs broder skade eller vanlöcke tillslagis, at hand laugit ey opholde kunde, mens det en tid lang affstaa motte, och hand siden kunde for sig komme och sig tilltröste med bröggeri igien at vnderholde, daa skall hand sig for borgemester och raad angiffve, och de hannom hoesz bröggerne till lauget igien att forhielpe. 26. Huilcken broder eller laugs syster som Gud aff denne verden kalder, daa maa oldermanden laugs bröderne hannom eller hinde till deris leyested att fölge tillsige lade, efftersom deris leylighed sig begiffve kand, med mindre det udi pesttid skeer, daa der med effter den forordning, som giöris och holdis offver ald byen, at forholdis. 27. Ock skall oldermanden och hans hoessiddere ved laugsens tienere dennom aff lauget, som liget till jorden skulde bere, effter ordentlige omgang tillsige lade; ere daa nogen, som enten for alder eller svaghed icke bere kunde, daa hand forbigaais. Huo der imod siger och offverhörig sidder, hand böder ti marck till dj fattige och laugett. 28. Findis nogen, vere sig huo det vere kand, vden lauget enten att brögge imod lauget eller öell i tönder tall eller kander tall att udselge, och dett loulige beviszes kand, daa derfor for borgemester och raad att lide tilltale och stande till rette, som dj kunde erackte rett och billigt att vere, och huis böder dj i saa maader tillfindis att vdgiffve, att komme till trej skiffter, som er kongen, byen och laugett. Forseer sig nogen i saa maader anden gang, straffis dobbelt eller öllit till dj fattige at vere forbrudtt. 29. Skall ingen laugs broder giffve hans bröggersven ett halff aar mere till lön end ti slette daller; meden dersom bröggerne holder heste och vogn och hans öell der med i byen lader udföre, der aff skall brögger suennen nyde halffparten med vnderkneckten. 30. Skall ingen bröggersuend bevilgis vdi laugit att indkomme, med mindre hand haffver tient sex aarsz tid i bröggerlauget och er god for att giöre laugs ret och holde kongl. maytt. och byens tynge ved lige. 31. Och paa dett en huer laugs broder enten paa deris maltgiöring eller öell brygning enten aff mangel for gode bryggersuenne eller och formedelst vforstandige brygger svenne, huilche sig vel tör vnder staa at vdgiffve for det, dj ey er gode fore, huorudoffver mange i skade gerade kunde, icke skall lide skade, daa skall ingen laugs broder maa anamme nogen vnderkneckt i tieniste for brögger suend, med mindre hand först haffver tient tu aars tid huos en laugs broder for vnderkneckt, och aff

hannom giffvis ett gott skudsmaal, att hand er dycktig att tiene for bröggersuend i laugett, huo hannom behöffver. Naar dett icke skeer, daa at tiene en anden laugs broder et aar paa ny igien, till saa lenge hand kand kiendis god for att vere en brögger suend. 32. Befindis nogen brögger svend, megit mindre vnderknegten, att forsömme deris hosbunds arbeid aarlig eller silde, item ligger aff deris hosbonds husze om natter tide, och det dennom loulige offverbeviszis kand, daa bröggersuennen att böde for hans forseelse förste gang trej marck, anden gang en rix daller, tredie gang dobbelt, fierde gang att vere hans tieniste quit och der effter ingen aff laugsbröderne att maa tage hannom udi tieniste och aldrig att maa komme vdi bryggerlaugit, och offver alt att stande hans hosbond till rette, huis hans forsömmelse i saa maade eracktis kand. 33. Befindis nogen bröggersvend att dricke sig drucken vdi mölle eller paa andre steder, naar hand skall maale hans hosbonds malt eller och haffve ild vnder köllen, daa skall hannom derfor vdj hans lön trej marck affkortis.

Dog borgemester ock raad frit forre effter kong. ma. naadigste forordning och tidens leylighed disze forskrefne articuler att forandre, efftersom vi kunde erackte till denne steds och laugs beste sig at bequemme. Des till ydermere vidniszbyrd haffver vi ladet tröcke voris stads secret her neden fore. Helsingöer den 20 Octob. anno 1642.

Daa haffve wi naadigst alle for^ne^ regler och articler udi sine ord och mening confirmeret och stadfest, saa och hermed confirmere och stadfeste, dog saa at vi os wille forbeholden haffve der udi, byen till gaffn, och efftersom wi tillsinds kand vorde, at forandre och tillegge. Giffvett Haffniæ den 19 Feb. 1643.

Sjælandske Registre Nr. 21 foll. 223—228. Ældre Skraa for Bryggerlavget, se ovenfor Nr. 112.

27 April 1649 bliver denne Skraa confirmeret af Kong Frederik III (Sjælandske Registre Nr. 22 foll. 172—173). 23 November 1672 tilsende P. Reetz, H. Bielcke, J. Chr. Körbitz, Jörgen Bielche, Otto Powisch, Envold Parszberg, C. Skiell Jörgensen, P. Griffenfeld, Jens Juell, Paul von Klingenberg, C. Biermann, P. Resen og P. Scavenius, som da vare forsamlede i Raadstuen for Kjöbenhavns Slot, Kongen et Udkast til nye Artikler for Bryggerlavget i Helsingör (Original i Geheimearchivet), som hovedsagelig er bygget paa denne Skraa; dog er Artiklernes Rækkefölge ikke den samme, enkelte Dele af deres Indhold ere forandrede, Artiklerne 8—11, 15, 20, 22, 24, 25, 28 og 30 fattes, og der begyndes med följende to nye Artikler: 1. Paa det vorris bye Helsingör kand aldtid verre med bröggere oc got öl tilbörligen forsiunet, hafver vj allernaadigst for got befundet, at et visze tal af bröggere oc bröggergaarde sammesteds schal werre, oc schulle ingen fleere endten paa vorris festning Croneborg (eller) udj bemelte worris kiöbsted Helsingör tilladis effter denne dag at brögge end de, som erre udj bröggerlauget oc j saadanne huuse boe, som dertil erre berettigede, under huad schin oc nafn det werre kand, endten til derris eget huus behoff eller til at selge, oc det under hundrede rixdaler straff, saa offte de sig herimod forseer, halfdeelen til os oc halfdeelen til angifveren, saaoc derris brögger redschab hafve forbrut. 2. Oc paa det een huer, som dertil hafver leylighed oc middel, kand hafve sin frj wall, endten hand nu j bröggerlauget sammestedz er eller iche, om hand der j verre vil, saa tilladis saa mange af Helsingörs borgere oc jndvaanere, som dertil lyst hafver, sig der j at begifve oc derris gaarde derforre lade indschrifve, efftersom slig brögger rettighed hereffter ved de gaarde, som een gang derforre blifver indteignet, schal forblifve, oc paa de nestfölgende tredufve aar hereffter derris tal huerchen formeeris eller formindris, dog saa at det scheer jnden nyt aars dag förstkommende, oc ingen effter dend daug at tilladis, iche heller meere end firesindstiufge i tal, oc om, det Gud forbiude, samme huuse nogen ulychelig tilfald tilslogis, endten de bleff ved jldebraud eller anden hendelse föröed, saa schal dog samme brögger rettighed aldtid ved grunden forblifve

eller dets eyermand, om hand vil, tillat werre samme sin ret at afstaa oc til et andet huus afhende oc ofverdrage; oc endog de, som samme frihed niude med at brögge allene, naar en stoer fordeel frem for andre derwed, saa hafver vj dog allernaadigst bevilget, at de iche meere til os for samme derris gaardes rettighed end 200 rixdaler een gang for alle schal erlegge, oc schal jndschrifvelsen af samme huuse schee paa raadstuen hoes borgemestere oc raad, huor oc pengene derforre til os schal erleggis, dog hafver vj allernaadigst tillat, at de, huis leylighed det nu iche er strax ofvenbemte penge at betale, maa derforre derris bref udgifve oc til nyt aars afften 1674 rigtigen af betale med et aars rendte 6 pro cento, huorimod vj da for saadan gield oc fordring j samme gaarde frem for alle andre for denne bröggerrettighed ville verre prioriterit.

19 Marts 1646 faaer Bryggerlavget i Helsingör kgl. Forpagtningsbrev paa Told og Accise af fremmed Öl, Dansk Öl og Malt, som kan falde der for Helsingör saavelsom i Byen, i tre Aar (fra Philippi Jacobi 1646 til Aarsdagen 1649), for en Afgift af 1710 enkende Daler aarlig. Denne Told og Accise havde tidligere været bortforpagtet til Byfogden Anders Hanssön (Sjælandske Registre Nr. 21 fol. 423). 27 Juli 1647 udstedes der fra Frederiksborg et kgl. aabent Brev, at denne Afgift ikke skal forhöjes, uagtet Tolden paa fremmed Öl senere er bleven forhöjet med en Sjettedeel (sammesteds fol. 692). 27 April 1649 fornyes denne Forpagtning for de tre Aar 1649—1652, og Afgiften vedbliver at være 1710 Rigsdaler in specie; dog maa det Öl, som Adelen faaer til deres egne Huses Behov, samt Afslaget paa Tolden af Rostokkeröl til Kroningen komme Lavget til Afkortning (Sjæl. Reg. Nr. 22 foll. 171—172). 4 Maj 1651 faaer Lavget paa Grund af Forbudet paa Tydsk Öl for det forlöbne Aar 150 Rd. Afslag paa deres Afgift (Sjæl. Reg. Nr. 23 fol. 77).

7 April 1649 faaer Lensmanden paa Kronborg Arndt von der Kula Brev, at Bryggerne i Helsingör have anholdt om, at der, i Lighed med hvad der var skeet for Malmös Vedkommende, maatte fastsættes et vist Antal, der maatte være i Lavget (jvfr. for Bagerne Nr. 122 Side 113), og det paalægges ham derfor at indhente Magistratens Betænkning og at indgive sin Erklæring derom til Cancelliet (Sjæl. Teg. Nr. XXXI fol. 87).

125.

1643, 3 Januar.

Brev fra Tolder Mads Mortensen i Helsingör til kgl. Secretair Otte Brokkenhus til Sebberkloster om at udvirke hos Kongen, at han kunde faae den gamle Toldbod tilkjöbs eller til Foræring, „effterdj ieg aff s. Dauid Luchtes gaard er wdsagt nu til förstkommende paasche, efftersom Sophie Lucht salig Anthoni v. Deldensz schall boe der udj, och ieg mig jngen gaarde veed at bekome paa Steengaden, och at boe i jt bagstrede er mig megett wbeleiligt for bestillingens schiulld," og eftersom Kongen, sidst han var i Helsingör, „nogenledis loed sig forlyde att selge dend." Den skal for nogle Aar siden være vurderet til 2000 Slettedaler og imidlertid være meget forfalden, saa at det ikke er synderlig uden den bare Plads, thi Huset til Stranden skal helt nedbrydes og Stenhuset til Gaden fattes allevegne Bjelker, Loft og Sparreværk; og den kunde altsaa nu nok være noget bedre Kjöb end de 2000 Slettedaler. „Dersom hans k. ma. mig naadigst med same pladz forehrett, waare dett iche synd, thj hans ma. haffuer mig her satt wdj bestilling, och ieg ringe eller jngen midell haffde, och saa sandt mig Gud schall hielpe, ieg iche weed at lege mig en daler aarligen till goede, efftersom mand jngen kiöbmandschab maa bruge, dett ieg och iche heller haffuer löst til. Haffde ieg maatt bleffuen i min forige bestilling, haffde ieg kunde holden mig der effter, nu schall mand dog noget mehre vere iblandt folch. Eders welb. forstaar vell meningen." Actum Helsingör den 3 Januarij 1643.

Original paa Papir med Segl.

126.

Borgemestere och raad vdi Helszingöer fick breff anl. de heste, de hollder der vdi byen.

1644, 12 Marts.

Christianus qvartus. V. g. t. Efftersom osz foregiffuis, eder at skall haffue vdi eders bye vngefer fyrgetiiuffue ryttere tilsammen bragt till landtzens defension, saa lader wi osz naadigst det well befalde och saae naadigst gierne, at endnu kunde till weye bringis och vnderholldis aff eders bye en tiuffue eller tredffue ryttere, dog at haffuis vdi agt, at saadan beswering offuer ald byen kommer och icke nogle faae personer, thi wel mugligt, for[ne] ryttere icke hellers vdi lengden kunde vnderholldis. Datum Hafniæ 12 Martii 1644.

Sjælandske Tegnelser Nr. XXVIII fol. 161.

13 October 1645 fik Arndt v. d. Kula Brev at tilholde Borgemestre og Raad i Helsingör som snarest at levere Oberstlieut. Henrik von Ahlefeld til hans Eskadrons Fornödenhed de 2000 Rigsdaler, som de paa samtlige Borgerskabs Vegne have lovet at udgive til Folkenes Aftakning, og et andet Brev at aftakke Oberstlieut. Henrik von Ahlefelds Compagni, hvortil denne nu har faaet Besoldning, og at have flittig Indseende, at Cornetten bliver reven fra Stangen, för Compagniet bliver indskibet. Ibd. fol. 459.

20 October samme Aar fik han Brev at handle imellem Borgerskabet i Helsingör og Kongens Tjenere sammesteds om den Maaneds Sold til Oberstl. Henrik v. Ahlefelds Rytteris Aftakning, hvorom de ikke kunne forenes, saa at samme Sold strax kunde tilstilles ham og Folket komme bort, og endvidere at handle med Borgerskabet om at forstrække ti til tolv Dages Proviant til de to Compagnier til Hest, som ere indkvarterede der, indtil de kunne komme afsted. Ibd. fol. 464.

127.

1644, 16 Marts.

Kongebrev til Superintendenten Dr. Jesper Brochmand, at Helsingörs Hospital, der for Tiden ikke kan oppebære sin Hovedindtægt, nemlig Tienderne i Skaane, indtil videre kun skal give to Retter Mad til hvert Maaltid. Kongen skjenker det desuden 431 Rdlr., som Johan Braem har betalt Dr. Jesper, og som ere Rentepengene af, hvis til de Christnes Ranson hos Tyrkerne er deputeret. Hafniæ 16 Martii 1644.

Sjælandske Tegnelser Nr. XXVIII fol. 172.

17 November 1644 udsteder Kongen et aabent Brev, at der aldeles ingen syge Soldater maa indtages i Hospitalet, eftersom Forstanderne klage over ikke at kunne underholde de Fattige, Syge og Skolens Personer, som ere deri. Sjælandske Registre Nr. 21 fol. 315. Trykt i Hofmans Fundatser VII 102.

22 Maj 1645 opfordrer Kongen dem, der have fæstet Hospitalets Tiender, til af deres gode Vilje at komme det noget til Hjælp, paa det at de Fattige kunne have nogen Underholdning og Hospitalet ikke skal blive ganske öde. Sjælandske Tegnelser Nr. XXVIII fol. 360.

19 Juli 1648 faaer Hospitalet aabent Brev paa aarlig uden Betaling at maatte faae 60 Læs Ved af Kronborg Lens Skove til dets Maltgjöreri og Bryggeri. Sjæl. Reg. Nr. 22 fol. 3. Trykt i Hofmans Fundatser VII 102—103.

128.

1635?

Christoph Harder, der er föd i Bremervörde og som der har tjent i den nys afdöde Erkebiskop Johan Frederiks Cancelli, söger om at blive ansat som Notarius

publicus „zue Elszeneur vnnd im reich Dennemarck" med samme Privilegier som Magister Suhm her i Kjöbenhavn, eftersom Helsingör er „ein gewünschter ohrt, da allerhand frembde nationen hin kommen vnnd fällt wegen stetslaufender negotien vnd ankumfft der ..... den täglich voer, das balldt einer etwas ausz einer sprache in die andere zu translatieren, ein ander einen protest, contract, instrument, rechnung vnnd dergleichen zu machen hat, jst aber bis dahero keiner da gewesen, der dem frembden manne nach begeren darinne dienen oder behülflich sein können, allso das die leute offtermahls zue ihrem groszen schaden ohnuerricht deszen wieder davon fahren müszen," og eftersom „ich nun durch viele müheselige reisen vnnd fleiszige übung der Lateinischenn, hoch- vnnd nieder-Teutschen oder Hollandischen, Franzoischen vnnd Italianischen sprachen godtlob zimlich mächtig, eine jede auch mit jhren äignen characteren passablement woll schreibe vnnd ohne ruhm zumellden ein guetes concept mache." Ifald der kræves Anbefalinger, paaberaaber han sig Hr. Borneman (Philip Julius) og den kgl. Staldmester Monsieur von der Kula, „wellcher mich sellbst mit seinen recommendation schreiben nach Parysz damahls g'accompaigniert."

Udateret Original i Geheimearchivet.

18 Maj 1646 tilskriver Kongen fra Kjöbenhavn Arndt von der Kula: „Efftersom wi naadigst haffuer erfaret borgemester och raad vdi wor kiöbsted Helsingör en aff capellanerne der sammestedts i den affdödis sogneprestis sted til sognepræst igien at haffue kaldet, da ere wi naadigst tilfreds, at hand samme kald maa bekomme; dog wille wi, at du borgemester och raad skall tilholde, at dersom borgerskabet til at kalde nogen ret eller brug tilforne hafft haffuer, at de det hereffter skall beholde, naar kaldet igien ledigt bliffuer." Sjælandske Tegnelser Nr. XXIX fol. 46.

13 Juni 1646 tilskriver Kongen Samme fra Flensborg, at han nu selv har hört den Person, som Borgerskabet i Helsingör har begjeret til Kapellan istedetfor den forrige Kapellan, som er udnævnt til Sognepræst der i den afdöde Præsts Sted; og eftersom Kongen erkjender ham for dygtig dertil, paalægger han Arndt von der Kula at tilholde dem i Byen, hvem det vedkommer, med det Forderligste at antage ham, at han kan blive ordineret og Menigheden betjent, eftersom det vel maa eragtes, at Menigheden ikke er forringet, men ligesaavel som tilforn har Midler til at underholde en Kapellan. Ibid. fol. 72.

129.

Kongebrev paa Törveskjær i Ören Mose.

1647, 8 Juni.

Wii Christian den fierde med Gudtz naade Danmarchis, Norgis, Wendis och Gotis koning, hertug vdj Sleeszuig, Hollstein, Stormarn och Ditmerschen, greffue vdj Oldenborg och Delmenhorst, giöre alle witterligt, att efftersom osz elschl. borgemester och raad vdj vor kiöbsted Helszingörd hoesz osz vnderdanigst lader anholde och begiere, at dennem en torffue moessze till jldebrand vden for for^ne^ vor kiöbsted Helszingörd maatte vduiszes, efftersom de jngen brendeued der vell kand till kiöbs bekomme, da effterdj wj aff osz elschl. Arent von der Kulla, vor mand, thiener och befalingsmand paa vore slotte Croneborg och Frederichsborg, hansz vnderdanigste erchlering naadigst erfarer for^ne^ borgemester och raad och menige borgerschab well at kunde

beuilges at schere torff vdj en moesze, kaldet Ören, paa den ene side nest ved forne Helszingörd, efftersom der for vden schall vere noch at schere paa till slottens fornödenhed, haffuer wj paa saadan forne borgemester och raads vnderdanigste anmoding och begiering naadigst beuilget och tilladt, saa och hermed beuilger och tillader, at de sampt menige borgerschab hereffter, jndtill wj anderledes tillsigendis vorder, maa haffue frj torffuescheer vdj forne torffue moesze, kaldet Ören, paa den ene side nest jmoed forne Helszingörd, dog at forne Arent von der Kulla dennem först lader vduisze och med steene affmerche, huoruit de vdj forne torffuemoessze till byens fornödenhed maa schere lade, effter huilchenn forne hansz anuiszning de och deris effterkommere, saa lenge denne vores benaading varer, med torffuescheer sig schall haffue at rete och forholde. Forbydendis alle och en huer forne borgemester och raad sampt menige borgerschab vdj forbte vor kiöbsted Helszingörd herimoed, efftersom forschreffuet staar, at hindre eller vdj nogen maader forfang at giöre, vnder vor hyllest och naade. Giffuet paa vort slott Croneborg den 8 Junij anno 1647.

Wnder vort zignett.

Christian.

Original paa Papir med paatrykt Segl i rödt Vox.

Ved et Kongebrev ad gratiam, dat. Hafniæ 20 Maj 1650, forordnes en Lyngmose for Helsingör Byen til Törveskjær istedetfor „Orenn", der ikke skal være saa tjenlig eller gavnlig til den Brug, som de havde formodet. Sjælandske Registre Nr. 22 fol. 355.

130.

D. Jesper Brockmand fick breff Helsingörs Hospital anlangendes.

1649, 24 December.

F. 3. W. s. g. t. Efftersom j vnderdanigst giffuer tilkiende, huor ledes borgemester och raad i vor kiöbsted Helsingör, som nyligen hospitals regnskaber der sammesteds haffuer forhört, haffuer giort hospital mesteren till mangel, at hand sig till vndervegt paa huer 20 pund kiöd et pund till regnskab haffuer fört, endog saadan vndervegt hannem vdi forrige regnskaber skall vere got giort, en deel aff aarsage, at saadan flesk och kiöd ved stor vegt och skippund indanammes och igien ved laad till en huer person vdspiises, deroffuer hand icke skall kunde komme till sin vegt, till med ochsaa, at hospitall mesteren ingen kaast paa nogen skriffuer dreng skall haffue, endog fundatzen skall formelde, at dertill kunde bruges en skole person och hannem giffues kaast och 10 daler till lön, herforvden, at til samme hospital, som till ingen auffling eller bönders tilleg skall vere, huor aff hospital mesteren kunde bekomme tiende penge aff festning och sagefald, da ere vi, aff forschne aarsager och motiver beveget, naadigst til freds, at den-forschne vnder vegt maa hereffter som tilforne got giöres och derimod hospitalet med ingen skriffuer dreng at be-

suerges och hospitals folck for penge effter den giorte accord at holdes och spiises. Dernest efftersom i viidere vnderdanigst lader andrage, at hospitals mesterens lön alleene er 80 rixdaler och ingen accidentia med gaardfestning och sagefald som vdi andre hospitaler, med begiering at hans lön derfore maatte forbedres med 20 rixdaler, da ere vi och naadigst dermed tilfreds. For det tridie, efftersom j ydermeere giffuer tilkiende, at skolen vdi bem^te^ Helsingör tiltager och der vdoffuer at holdes en hörer fleere end tilforne, som nu paa nogen tiid skall haffue hafft kaast vdi hospitalet ved skolemesterens och hörerens bord och den endnu haffuer och giffues en ringe lön af byen, vnderdanigst begierende, at samme persone maatte ochsaa hereffter der bevilges kaast, da ere vi i liige maade naadigst dermed til freds, dog de andres tall, vere sig aff skolebörn eller hospitals lemmer, dermed vforringet. Thi bede vi eder och naadigst ville, at i dette, saaledes som forsch^t^ staar, der vdi hospitalet lader i verck stille. Datum Hafniæ 24 Decembris 1649.

Sjælandske Tegnelser Nr. XXXI foll. 157—158.

1650, 5 April, ansöger Margrete, Enke efter Peder Graa, fordum Hospitalsforstander i Helsingör, Kongen om Eftergivelse af 200 Sldlr., som vare blevne udsatte i hans Regnskaber for de förste fem Aar, han var Hospitalsforstander, og i hvilke han ingen vis Spisningstaxt havde, eftersom hendes Mand kun havde efterladt hende syv umyndige Börn og en vidtlöftig Gjeld. — 8 Juni s. A. bevidner Dr. Jesper Brochmand hendes Trang og anbefaler Ansögningen. Originaler paa Papir.

131.

1650, 14 Januar.

Ansögning fra Færgemændene i Helsingör om enten som för af Byen at faae Betaling for at overföre Kongens Tjenere og Bud med alt, hvad de före med sig, til Helsingborg, hvortil de Nat og Dag maae være rede med deres Folk, Færger og Baade, og hvorfor de nu efter Recessen ingen Godtgjörelse skulle have, eller ogsaa at maatte blive frie for alle kongelige og Byens Skatter, Indkvartering, Vagt og al anden Tynge. Helsingör 14 Januar 1650.

Original paa Papir, paa samtlige Færgemænds Vegne underskreven af Oldermanden Lavrids Jespersen.

26 Januar næstefter tilskriver Kongen Arndt von der Kula at forhandle med Færgemændene, om Sagen ikke kunde ordnes saaledes, at 6, 8 eller flere af dem udtoges til at befordre de kgl. Bud og derfor fik Frihed for al Tynge, og at der efter et eller to Aars Forlöb istedetfor dem toges ligesaamange andre og saa fremdeles. Sjæl. Tegn. Nr. XXXI foll. 188—189.

132.

Helsingöers borgere fich bevilling at optage nogen broekar och forflötte paa en anden sted.

1651, 26 Juli.

F. 3. G. a. v. Efftersom samptlige jndvaanere vdi vor kiöbsted Helsingöer vnderd. lader andrage och berette, at voris elsch. kiere her fader sl. och höylofflig ihukommelse, nogle aar forleden schall haffue forordnet och vdseet en platz, som siuntis

tienlig til en haffn der for byen at giöre och anrette, med vnderd. begiering, at effterdi for voris elsch. kiere her fader nogen tid tilforne paa et andet sted der for byen en deel steenkar haffuer ladet senche och nedsette, vdi forhaabning der en haffn til veye at bringe, som dog iche schee kunde, det dennem derfaare maatte bevilgis for^ne^ nedersiunchne steenkar igien at optage och paa det sted bruge lade, som siden til en haffn derfor byen er bleffuen vdseet, da haffuer vi paa saadan deris vnderd. ansögning och begiering naad. bevilget och tillat, saa och her med bevilger och tillader, at for^ne^ vor kiöbsted Helsingöers indbyggere maa de broekar med desz tilbehör, som tilforne vaar nedsiunchet til at giöre en haffn derfor byen, paa egen omkaastning optage lade och igien bruge paa det andet sted, som til en haffn siden er bleffuen vdseet och bequem befunden, efftersom dend förige platz dog berettis at være forfylt och nesten tör, saa ingen döchtig schibberum der kand indleggis. Forbydendis. Datum Hafniæ 26 Juli 1651.

Sjælandske Registre Nr. 23 fol. 124.

I anden Halvdel af næste Aarhundrede var der atter Tale om Anlæggelsen af en Havn ved Helsingör (topogr. Samling, Helsingör, Nr. 53—61): 28 Maj 1757 indgiver Commandeurcapitain Fr. Wegerslöff sin „allerunderdanigste Betænkning angaaende Fahrtöyernes Bierging og Landing ved Helsingöer" og fraraader deri ethvert Forsög paa at anlægge en Havn som uudförligt, men foreslaaer, at der paa begge Sider eller idetmindste paa den nordre Side af Broen indrettes Landingspladser, hvor mindre Fartöjer kunne opslæbes, at Brohovedets nordre Ende forlænges ti til tolv Alen, og at endel Huse og Bolværker, som ere byggede ud i Söen og som foraarsage stærkere Sögang, afbrydes. 21 Juli næstefter indgiver Magistraten i Byen en Erklæring herimod til Stiftbefalingsmanden Geheimeraad Holger Scheel, indsendt af denne den 30 Juli: den paaviser deri den fuldstændige Uholdbarhed af Wegerslöffs Betænkning og hans Mangel paa Kjendskab til de locale Forhold og foreslaaer, efter at have raadfört sig med Orlogscapitain Lütken og Ingenieurcapitain Sibrand, Anlæggelsen af en lille Havn for Skibe paa otte Fods Dybtgaaende, som, naar der til Arbejdet brugtes Soldater eller Slaver, ifölge vedheftet Overslag kunde haves for 17863 Rdlr., og som de selv ville paatage sig at bygge, om denne Sum maatte blive dem bevilget dertil. — En nedsat Commission, bestaaende af Admiral U. F. Suhm, Oberst S. C. Gedde og Schoutbynacht M. J. Herbst, kommer derpaa, efterat have ladet Sagen undersöge og Overslag forfatte af Commandeurcapitain Dumreicher og Capitain Wigandt (jvfr. disses Rapporter af 25 Octbr. og 22 Decbr. 1757), i en Indstilling af 12 Januar 1758 til det Resultat, at Havnen ikke kan lægges der, hvor Magistraten foreslaaer, og hvor den er altfor udsat for Isgang og Ström, men at den bör lægges saa sydlig som mulig, og at den vil koste 69627 Rdlr. 46 sk. Denne Plan blev imidlertid igjen aldeles forkastet af en senere nedsat Commission (bestaaende af C. F. de Fontenay, F. M. Krabbe og C. Hée), der mente, at dette Værks Fuldförelse vilde komme til at koste Tönder Guld og endda ikke være sikker, og som derfor indskrænkede sig til en Forbedring og Forlængelse af Toldbroen og Tilföjelsen dertil af en lang Arm, hvortil under Christian VII endnu kom et Landbolværk med en derfra udgaaende Arm (jvfr. Commissionens Rapporter og Indstillinger af 22 Juli 1766 og 19 Decbr. 1767 og Byens Ansögning af 14 Juni 1766). — Jvfr. Suhms Nye Samll. II. 2. Side 70—76.

133.

1652, 6 Januar.

Kongebrev til Arndt von der Kula, at Sognepræsterne, Kapellanerne, Skolemesteren og Klokkeren i Helsingör maae faae fornet Træ af Lenets Skove til Ildebrand, ligesom de have faaet i Christian IVs og Frederik IIs Tid. Datum Kjöbenhavn 6 Januar 1652.

Sjælandske Tegnelser Nr. XXXII fol. 233.

20 Maj s. A. udstedes der et Kongebrev til Samme, for denne ene Gang at udvise Borgemestrene i Helsingör hver 40 Læs Ved af fornede utjenlige Træer og Raadmændene der hver 30 Læs. „Efftersom de och er begierendes, at dennom noget af byens jord til sædeland at indluche maatte forundes for dennom och deris effterkommere borgemestere och raad sammesteds, och vi derhos naadigst erfarer udi forrige tider af en deel af deris middel nogen jord at vere indhegnet, som siden igien er bleffuen paaklaget och uddömbt, da paa det saadan trette och forandring hereffter maa forekommis, ville vi naadigst, at af meenige borgeschab udi forne vor kiöbsted Helsingöer schal forrammis, om nogen af byens fellitt och offuerdrifft forne borgemester och raad och deris effterkommere til sede land at indhegne och indluche for deris bestilling uden byen och deris schade kand forundes, och huormeget enhuer, och siden derpaa tages til videre forsichring nöyactig tingsvinde, at vi siden osz videre naadigst derpaa kand vide at resolvere." Sammesteds fol. 332.

1657, 10 Januar, fik Borgemestre og Raad i Helsingör Brev for Fremtiden aarlig af Kronens Skove at maatte faae hver Borgemester 40 Læs Ved og hver Raadmand 20 Læs. Sjælandske Registre Nr. 24 fol. 2.

134.

Kongebreve om Helsingborgs og Helsingörs Befæstning.

1652, 2 November.

Her Offue Gedde och her Axell Wrup omb Helsingborg festning, jtem

Her Axell Wrup och Arnt Kulo omb Helsingör festning.

Her Axell Wrup missiue omb dett samme.

F. 3. W. s. g. t. Efftersom wj naadigst haffr for gott anseet wdj denne wanschelig tiid nogenledis at ville forsichre lade wor kiöbsteed Helsingborg, da bede vj eder och naadigst ville, atj tillige med jngenieueren beseer och fornemmer, huorledis j formeener dend med trenchement och palisader for et anfald best at kunde forsees, huor hos j och haffr at giöre os vnderd. forslag om middell och weye, huorledisz saadandt best werchstellig giöris, thömmer och materiallia j forrestaaende windter till weye bringes, och siden (saa) snart som jorden bleff oben, dermed begiöndis kunde, huor omb j os eders vnderdanigste vdförlig ercklering och meening schrifftlig straxen och haffr at tilschicke. Datum Hafniæ 2 9ber anno 1652.

Ligesaadandt breff fich her Axell Wrup och Kulo om Helsingiör.

F. 3. W. s. g. t. Wj bede eder och naadigst wille, atj eder strax med jngenieuren forföyer till vore kiöbsteeder Helsingiör och Helsingborg och der tillige med lensmendene sammestedtz voris naadigst eder tilstillede schrefftlig befalling tilbörligen effterkommer. Datum etc.

Skaanske Tegnelser Nr. VIII fol. 271.

9 November 1655 tilskriver Kongen Arndt von der Kula, „att du borgemestere och raad udi uoer kiöbsted Helsingöer paa uore uegne forestendiger uoris nad. uilie att uere, att de de huese skal laede nedbryde, som uden for muren dersammestedz ued stranden befindis att uere bygde, efftersom ui ingen huese eller uoning der uille haffue." Sjælandske Tegnelser Nr. XXXIII fol. 424.

Under 13de næstefter tilskriver Kongen Samme, at det Hus, som Raadmand Johan Kruse efter kgl. Tilladelse har ladet bygge udenfor bemeldte Muur, maa blive staaende indtil videre, „dog att ingen undersleff effter hans derpaa giffuene revers udi samme hues skeer eller forretages." Ibid. foll. 453—454.

135.

Snidker lauget i Helsingöer confirmatz paa deris laugsschraae.

1652, 4 December.

F. 3. G. a. w. At efftersom osz elsch. borgemester och raad i wor kiöbsted Helsingöer haffuer ladet forfatte nogle poster och artichler snedicher lauget der i byen til beste, huorpaa forschne snedicher laug woris naadigste confirmation er begierendis, och ere bete artichler liudendis ord fra ord som effter fölger:

1. Först schulle de wdj bemelte snedicher laug haffue en oldermand, huortil de tuende aff deris laugs brödere maae vdwelge och med begge paa raadhuset for borgemester och raad opkomme, huilchen borgemester och raad aff samme tou goed kiender, dend schall were oldermand it gandsche aar, och hannem schal thou fornumstige mend aff samme embede til hoeszsiddere beschichesz, huisz naffn da i byes bog schulle jndtegnesz, huilche, saa offte begieresz och fornöden giöresz, vdi deris laugsz husz eller paa en anden bequem sted schulle komme tilsammen och der forhörre, huisz klagemaal som imellem mestere, suenne eller drenge indfalder, saauelsom och andere laugsens sager och ærinde forretter og forplicht werre, naar de lauligen anmoedesz, dend gemeene saauelsom enhuer serdellesz, der noget haffuer at foredrage och klage, embedet vedkommende, vden ald forhaeling wed loulig forhold och tilbörlig middel at forhielpe, saa ingen nogen w-ret wederfares eller nogen schaadelig wanbrug eller w-ordning tilstedesz, huormed embedet eller de, embedet bruge, kunde liede schaede. Derfor vden schulle de haffue en laugsz schriffuer, som alle saeger til goed effterretening kunde antegne, dog ald saadan deresz samenkomst och forretening at schee foruden drich. 2. Om hoessiddere. Naar aaret er forlöbben och oldermanden forlöffuesz, da schulle en aff de thou hoeszsidere, huilchen borgemester och raad der til achter ducligst at verre, vdi hansz sted beschichesz och en aff laugsbröderne i hansz pladtz at ordnisz til hoessiddere igien, dog schal ingen werre hoeszsiddere lengere end udi 2 aar. 3. Om almindelige laugs möeder. At snedicherne maa haffue nogen wissze tiider om aaret sig med huer andere om laugsens nytte och embedtz forbedering at raadföre, da er dennem beuilget tuende samenkomst och möeder, dend förste neste sögne dag effter nyt aars dag, dend anden neste sögne dag effter Johannis baptistæ daug, och det paa fastende steffne foruden ald drich och giestebydelsze, vnder straff effter borgemester och raadtz sigelsze, och schall en aff raadet were hoesz udi samme möder, der foruden saa offte fornödenhed det vdkreffuer, laugsensz sager anhöere och til billig endtschaff forhielpe och huer mester at giffue om vggen en söszling och til samme möeder at afflegge til laugsensz ophold. 4. Om moedernis schichelige forhold. Och paa det samme moeder disz schicheligere maae forrettes, da schal ingen laugsz broder maa giöre nogen bulder eller w-liud med traadtzen eller banchen paa bordet vnder en march bröede til laugit, och dersom nogenn suerger, bander eller lichter anden i samme moeder och embeditz

forsamblinger, schall böede for huer sinde til de fattige otte schilling Dansch, och huo som vdförer huisz ord der tallesz, naar laugszdören er tillucht, böede til lauget en rigxdaller och til de fattige en march Dansche. Item huem hin anden v-bequemmelig med schieldtzord offuerfalder och paa ærenn schielder, som hand iche kand gott giöre eller laugenn beuise, schal foruden huisz bröde hand til kongl. maytt. och byen er med forfaldet, böede til embedet j rixdaller och til de fattige en march. Truer eller vndsiger nogen laugszbroder eller suend huerandere och det beuislig giöresz, da dend schyldige forplicht verre at stille dend, hand truer, tilbörlig borgen effter privelegierne att werre hannem w-beuaret, vden huisz med loug och ret schee kand. 5. Om læredrengis antagelse och forhold. Om nogen dreng wil begiffue sig til nogenn mester snedker handwerch at lære, da schal hand verre forpligt flitteligen och vel at tienne udi lære 4 aarsz tid, mehre eller mindere, effter drengensz störrelse; dog schal ingen tiene ringere udi lære end 3 aarsz tiid, paa det hand handwærcket i sig selff i sin tied til beste och gaffn, som hannem mest magt paa ligger, disz bedere kand lære, huor om en schrifftlig contract med ald desz omstendigheder der udi befatted oprettesz schal och i laugsböger, strax hand antagesz, jndschriffues til en goed effterretening, om siden imellom mesteren och læredrengen jrring och tuist kunde jndfalde, huilchen bog och öffrigheden tilstillesz schall, naar fornöden giöresz och paa eschisz, og dersom nogen dreng sig imoed sin mestere eller mesterinde modtuillig anstiller, straffesz effter oldermandensz och hoeszsiddernesz sigelsze, mensz dersom nogen dreng sit lære forlöbber och iche vdtienner, da schal hand iche stedesz at tienne hoesz nogen her i byen, med mindere læremesterensz v-lempe befindesz, at hand met læredrengen w-billigen haffuer handlet och hannem aarsage der til giffuet, mensz endochsaa andere til exempel och affschye straffesz, och saafrembt nogen sig w-troelig och w-erligen anstiller, da at straffesz, effter som forseelszen er til, effter landtz lougen. 6. Læredrænge maa ei forvises vden dom. Maa iche heller nogen mestere forwisze sinn læredreng fra sig, naar hand en tied lang tiendt haffuer, vden hansz lære aar er forlöben, ald den stund hand schicher sig throeligen och wel och hand sit lære breff haffuer bekommet, med mindere hansz forseelse saaledesz befindesz, at det aff offrigheden kiendesz billigt, at hansz mestere hannem nödesz at quitere. 7. Naar nogen læredreng haffuer vdtiendt. Naar nogen lære dreng sin lære aar troligen och flitteligen vdtiendt haffuer och er goed for suend, da maa hannem iche sin erlig affschied eller lærebreff wegeresz, huorledesz hand sig i sit lære haffuer forholdet och anstillet, om hand det begierer, och saa forbliffue hoesz sin læremestere udi aarbeide, saa lenge hannem lyster och hand hannem behöffuer, mensz iche hoesz nogen anden her i byen arbeide, för hand sig paa fremmede steder trei aarsz tiid forsögt haffuer, siden werre det hannem frit forre at arbeide hoesz huilchenn mestere hannem löster och hansz tieneste behöffr, dog schal hand effter handtwærcksz brug och gewohnheit, paa det hand paa fremmede steder lige ved fremmede

suenne kand och maa arbeide, lade sig behöffle effter dend schich, som i Kiöbenhaffn och Mallmöe saauelsom andere steder bruegeligt er, och naar nogen suend her hidkommer at wilde arbeide och iche behöfflet er, och hand 14 dagsz tiid hoesz en mester haffde arbeidet, da schal hand anloffue her at lade sig behöffle effter dend maade, her brugeligt er. Schal ei heller nogen suend sig her nedersette, för hand it aar hoesz en mester her paa steden arbeidet haffuer, paa det hand deszbedere byensz leylighed och desz forfaldene arbeide kand kiende och wiede at omgaaesz. 8. Suenne maa ei forföre læredrenge. Dersom nogen suend befindesz at opweche nogen dreng enten vdi hansz eller nogen mestersz dieres tieineste til w-troschab, dobbel, drich eller andet letferdighed, schal straffesz effter kongl. forordning och derforuden giffue til embedet och dj fattige effter oldermandensz och hoeszsiddernisz billige kiendelsze. 9. Suend eller dreng maa inttet arbeide paa egen haand. Jngen suend eller dreng maa antagge noget aarbeide paa egen hand att giöre, werre sig huad det werre kand, vden hansz mestersz beuilling och samtöche. Giör nogen herimoed, da böede til embedet och di fattige effter oldermandensz och hoesz siddernisz kiendelsze. 10. Om örckelösze dage. Eftersom sig offte tildrager, at naar en mestere sig it styche arbeide haffuer paataget at forferdige, schall suennene dennem vndertiden vnderstaae at giöre flerre örchelössze dage end om de fierre fri mandager, dennem effter handwerchsz brug aarligen er beuilget, huilchet er imoed alle handwerchsz wel herkommen brug och manner, huor vd offuer di deresz mestersz arbeide til dend vdloffuede tied iche kand fange ferdig, hannem saauel som dend, der lader arbeide, til schade, da, saadan w-billighed at forekomme, at dersom nogen snedker-suend sig wnderstaar att giöre flerre örckelöse dage end for^{ne} 4 maandager om aaret och iche forföyer sig om tiisdag morgen god betiiden klochen femb slett paa sin mestersz werchsted at giöre sin dags werch, hand böede förste dag j march Dansche, anden dagen 2 march och saa fremdelles och derforuden stande til rette effter oldermandensz och hosz siddernisz sigelse, saa wit ret kand erachtesz. Befindesz och at nogen mester deresz suennesz forseelse i saa maader fordölger och oldermanden det iche tilkiende giffuer, hand schal giffue til lauget for huer gang, hand bröstfeldig findesz, j rdlr. 11. Ingen suend maa werre aff sin mesters hus om natten. Huilchen suend som bliffuer aff sin mestersz husz om natter tiede vden forloff eller anden billig aarsag eller iche indkommer inden klochen 9 slett, schall huer gang, saadan scheer, haffue forbrut en vgesz lön til embedet och di fattige. 12. Om suennis kroe. Oldermanden och hoesz siderne med meenige snedkiere schulle beschiche fremmede suenne, som her til byen ankommendesz at wille tienne, it wist sted, huor de til herbergs kunde jndsöge, och der it bret wdhenge, at huisz snidkere deresz arbeide och tieneste behöffuer, desz bedere kunde wide dennem at finde. 13. Om suenne lön. Schall ingen snidkere maa giffue sine suenne til lön en meere end en anden, huerchen paa stöchwerch eller vgelön, wnder 20 march böder, och schulle alle embedtz bröderne,

nar deresz möder och forsamblinger scheer, forennesz och sette stöche werch och wgelön, huad en huer suend, effter som hand kand arbeide til, med billighed bör at haffue, saa at suenne saauelsom mestere paa begge sider kunde wed magt bliffue, dog ingen mester at giffue sin suend om wggen mehre end 3 march, huerchen inden husz eller vden vnder straff och böeder. 14. Om nogen tager en andens suend paa arbeid. Huilchen suend*) sig vnderstaar nogen suend paa sit arbeid at tage, som for inden rette steffnedag med w-minde fra sin mestere schildt er, hand schal böede 3 daler slette och miste samme suend, och samme suends straff schal werre j rdr. 15. Om nogen foracter sin mesters kost. Ingen suend eller dreng maa sin hosbondtz eller hustruesz mad och öll, som w-straffeligt er, forachte; huo det giör och det klagesz och hannem schieligien offuerbeuisesz, böde j dr. slet. Formaaer hand böederne iche at vdgiffue, da tou netter och dage i kielderen til wand och bröed at straffesz. 16. Om suennes lade. Och paa det snedker suenne, som med soet och siugdom worder hiembsögt och iche sielff ere ued middel eller haffue forraad at hielpe sig med eller bestædesz til jorden fore, om di wed döden affgaar, kunde disz bedere haffue deresz tied pendinge, som det kaldesz, udi acht, schall dertill giöresz en wel beslaegen laede med tuende sterche laasze fore och tou nögeler med vnderschedelige ween löchelser, huor aff en aff mesterne effter gammel manneer schal haffue dend ene och dend elste och beschedeligste aff suennene dend anden nögel, huor udi schal indleggesz och forwaresz bröden och tiid pendinge, som huer suend huer fierde wgesz dag vdgiffuer, aff huilchen lade ingen pendinge vdtagesz schall, vden laugszschriffuer er tilstedde, som udi laugsens bog schal jndtegne, huisz der udgiffuesz och huor til det bliffuer anuendt, saa at de, som dermed omgaaesz, kunde werre w-fortencht. 17. Om snidker och suene, som sig her vil nedsette. Schal ey heller nogen paa snidker handwerch fordriste sig her i byen at nedersette noget arbeide at giöre eller noget werchsted oprette, för hand sig for borgemestere och raad haffuer anmeldet, om de hannem vil haffue til borgere, och for dennem opuist sit lære breff, saa och saa huor ledesz hand sig schichet och forholdet haffuer, som hand er fra kommen och sidst haffuer hafft sin werelsze och tilhold, och om hansz hustrue er en ehrlig pehrson och v-beflichet, paa det wiedesz kand, om hand der sig saa haffuer anstillet, at hand her lidesz kand, och dersom hand tilladesz her at bliffue, schall hand tilholdesz att giöre sin pröffue effter abridtzen, som er it slet och ret vdtrechet bord, for oldermanden och hoesz sidderne, at der aff erfarris kand, om hand er goed for sit handwerch och got folch med hansz arbeide kand werre w-bedragen, siden winde sit borgerschab, och schall iche nogen tilsteddesz at indtagesz vdi embedet, för hand dette forschreffne haffuer effterkommet, och naar hand er tillat, da at giöre lauget saa fyldeste, som andere for hannem giort haffuer, och saa sedel fra öffrigheden

*) Skal være „snedker".

til oldermanden bekommit haffuer effter recessen. Giör nogen herimoed, straffesz effter preuelegiernes 62 och 97 artichler. 18. Om dem, icke er borgere och arbeide. Jngen, som iche er borgere eller er wdi snedker lauget indkommet, maa dennem vnderstaae hemmelig eller aabenbare for nogle aff borgerschabet snidker arbeide at giöre vnder samme arbeidtz fortabelsze och deresz werchtögh forbrut til lauget, och huem som med saadane omgaaesz, böede til lauget j rdr. och til de fattige j march Dansche, huer gang saadant befindesz. 19. Huem lauget schal tienne. Huilchen snidker som sidst i lauget jndkommer, schall effter oldermandens sigelsze lauget betienne och sige til laugsz möde, jtem liig åt begraffue, saauelsom kongensz och byens nöduendige erinder, indtil en anden i hansz sted indkommer. Findesz hand w-uillig eller forsömmelig, böede, huergang hansz bröest findesz, 2 march til tuende schiffter, laugett och di fattige aff lauget; mensz bliffuer hand siug eller er udi loulig forfald, da dend, nest for hannem i embedet indkom, at betienne, indtil dend anden sielff sine gierninger kand forrette; men dersom flerre paa en tied jndkommer, da schall en huer tienne lauget jt aar effter som di findesz i laugsz bog jndschreffuen effter omgang och dend sidste saa lenge offuer aaret at tienne, jndtil en anden i lauget jndkommer, som hannem afflöesze kand. 20. Om nogen sidder oldermandens steffning offuerhörig. Huilchen laugsz broder, som worder tilsagt at böede*) for oldermanden och hoesz sidderne for nogen sag eller tilbörlige ærende schyld och hand iche möeder til det klocheslett, hannem tilsigesz, böede fiere schilling; bliffuer hand borte en halff time offuer tiden, böede en march; men bliffuer hand borte en heel time eller slett borte, böede trej dobbelt, vden hand kand beuisze at haffue hafft loulig och tilbörlig forfald. 21. Om nogen tager fortinget arbeide fra hansz laugsz broder. Der som nogen laugszbroder sig vnderstaar en anden mester och laugszbroder fra hansz fortinget arbeid at wille fortrenge, och det hannom loulig offuerbeuisesz kand, da hand derfor en rdr. til lauget och di fattige att werre strafffeldig, schall dog samme arbeide miste, med mindere dend, som sig arbeidet haffuer paataget, det effter dend affscheed, derom taget er, det ei kand loulige forferdige; schal ei heller sig nogen præsentere til nogen mandtz arbeide heller bruge nogen anden dertil, som hannem det schulle tilföre. Huo herimoed giör, schal for (huer) gang, saadant scheer, böede til embedet j rdr. och til de fattige ½ rdr. og schal ei heller for nogen mand arbeide, för med forige snidker er giort rigtighed och regenschabff. 22. At ingen maa arbeide meere end sielff fierde. Jngen mester paa snidker handwerch maa arbeide sterchere end selff fierde, men haffuer hand mehre arbeide, end hand selff med sine egne folch effter afftingning kand aff sted komme eller fuld ferdige, da maae hansz laugsz brödere, som mindere arbeiid haffuer, hannem til hielp komme at det for en billig och schielig belönning til hielpe at forferdige, paa det dend, som arbeidet haffuer

*) Skrivfejl for „möede".

antaget, kand holde affschiedt, och dend, det bekoster, kand were w-bedragen. 23. Om encker. Döer nogen snidker, som vdi embedet er, da maae hansz hustro effter hansz döed wformente embedet bruge med suenne och drenge, saa lenge hun sider wgifft och schicher sig erligen, och naar enten en-enche eller och en mestersz daater i echteschab worder forsiuffnet med en suend paa handwerchet, da dend, som enten dennem til echte bekommer, at niude halff laug; dend samme frihed niuder och en mestersz sön, naar hand i lauget schal indtræde, och huilchen suend som sig med en enche i lauget echtendesz worder, schal werre fri forre det aarsz tieneste, dend 7 artichel om melder, dog en enche at forderesz for alle och en mesters daater for nogen fremmet. 24. Om liig at fölge. Nar en mester, hansz hustro, börn, suend, dreng eller piige wed döden affgaar, da mesterne dend affdöde mesters eller hans hustruesz liig och suene de vnge affdödesz liig til deresz leyersted at hedenbære, och mesterne siden fra kirchegaarden och til stedet, som liiget bleff vdtagen, at hiemfölge, jtem dend yngste mester at beobachte, huo det iche effterkommer, och det rigtig anteigne och det oldermanden til kiende giffue, och huo sig her imoed, effter hand laulig tilsagt er, iche willig lader finde, da at giffue straff i lauget for huer gang $1^1/_2$ march Dansche, och der som nogen affgaaer, som saa forarmede och fattige ere, at de iche formaaer deresz begraffuelsze at bekoste, da schal det gandsche embede det betalle, och der som nogen i embedet formedelst languarig siugdom eller fore alderdom saa forarmit bliffr, at hannem hunger och elendighed paakommer, schal di gemeene i embedet enten aff di fattigesz penge, om di ere i forraad, eller wed dennem sielff effter nödtörfftighed komme dennem til hielp och wndsettening. Det samme om suenne imoed suenne och at forstaae och effter kommesz. 25. Om halstarige, som iche wille lade sig straffe effter artichulerne. Huo som giör imoed dissze artichuler och iche wil lade sig straffe for embedet eller och iche holder, huisz anloffuet, saa oldermanden der offuer foraarsagesz at besuerge bisidderne eller i andere maader at giöre nogen omkostening, da schal dend, huisz moedtuillighed och halstarighed i saa maader befindesz, pligtig werre at wdstaae och erstatte ald billig om kostening, som der paa kand komme och anuendesz, foruden sin w-liudigheds bröder at wdgiffue, och ei heller schal hand dismidlertiid holde nogen suend, men walen hannem gandsche at forbi gaa. 26. Endelig och for det sidste schal alle böder, som vdi snidker lauget forbrydesz och wdgiffuesz, iche komme til öll eller giestebud, men en deel der aff til embedensz ophold och resten til fattige encher, faderlösze börn och hus arme, som handwerchet vedkommer, anwendesz och schal der for aarligen regenschabff giöresz aff oldermandenn, naar forandering med oldermandschabit scheed er, til hansz efftermand j besiddernesz och laugsz bröderensz neruerelsze, och dend endelig beholding aff samme regenschab i laugsbogen indföresz och indtegnesz.

Da haffue wj for^{ne} articheler naadigst confirmeret och stadfest, saa och her med wdj alle deris ord, clausuler och pungter, som forsch^{t} staar, confirmerer, fuldbyrder

och stadfester, doeg wille wj osz och vore effterkommer konninger vdi Danmarck och cronen her wdinden haffue for beholden epter tiidernis leillighed, byens beskaffenhed, saa och borgemestere och raads der sammesteds dieris vnderdanigste erindring och forslag bem^te^ articuler at forandre och forbedre lade, effterssom meenigheden och lauget kand eragtis gaffuentlig at vere. Forbydendes. Hafniæ 4 Decemb. anno 1652.

Efter den i Geheimearchivet bevarede Concept (med endel Fejl indfört i Sjælandske Registre Nr. 23 foll. 295—300).

I Geheimearchivet findes ligeledes det Exemplar af denne Skraa, som Snedkerne indsendte til Borgemestre og Raad, og disse atter gjennem Lensmanden til Kongen, og som fordetmeste er ordlydende overensstemmende med Skraaen, saaledes som den blev confirmeret. Indstillingerne om Confirmation lyde der saaledes: Effterschreffne artichuler ere wi aff woris gunstige öffrighed welwise borgemestere och raad paa dett ydmygeligste begierendis, de os til woris laugs gauffn och beste wilde were beförderlig (Her indföres Skraaen). Och ere disze effterschreffne mestere i Helsingör forbe^te^ articuler aller wnderdanigst begierendis, nemblig: Johan Rader, nu oldermand. Jörgen Pedersen. Hans Buer. Hendrich Diucher, hoessiddere. Johan Dresszen. Claus Braumeyer. Michel Hubner. Jens Morttensen. Johan Michelsen. Suend Mortensen. Berendt Otterpöl. Michel Meyer. Hans Widebus. Rasmus Jensen.

De artickler som herudinden aff snedkerne vnderdanigst begieris och vdi jt corpus herhoes följer forfattet, erachte borgemestere och raadmend effter denne byes jdtzige tilstand samme handtwerck megit nöttig och med tiden till ophaff och forbedring, om hans kongl. maytz. naadigst dennem wille bewilge, huorfor ydmygelig ombedis woris gunstig welbiurdig her slodtz herre dennem wid sin goede paaschrifft hoes höigbemelte hans kongl. mayt. wille were til ded beste beförderlig, scheede dennem en merckelig welgierning, som Gud belönne will. Actum Helsingör dend 3 Marty 1652. Borgemestere och raadmend.

Dersom hanus kong. may. naadigst wilde beuilge snedkerne dissze begierdte artikeler, er at formoede, derris ampt derweed schulle bliffue forbædrit. Cronneborig dennd 9 Martij anno 1652. Arendt v. d. Kula.

136.

Anordning huorledes i Helsingöer i siugdommens tid forholdes schal.

1654, 28 Juli.

F. 3. G. a. w. at effterssom vi desz verre erfarer den nu grasserende smitsom siuge i vor kiöbsted Helsingöer at vere optend, da haffue vi effter öfrighedens der sammesteds deris underd. anmoding och begiering naadigst for gott anseet effterschrefne poster der i byen i denne suage tid at schal holdes och effterkommes, nemlig först for ond lufft och stanch at afverge schal alle der i byen tiltengt vere, en huer for sit fortog, at holde gader, streder och rendesteene vel reene, eller enhuer, som derudinden findes forsömmelig, derfor böde sex mark til de fattige, huer gang det forsömmes. For det andet, saadant diszbedre at holde vedlige, schal alle suin holdes af byen, och dersom de i byen eller nogens gaarde befindes, da til de fattige at vere forbrutt. For det tredie skal ingen maa tilstedes i verende suage tid fra Kiöbenhaffn eller andre befengte steder nogen kleder eller anden desz lige vare at did före eller fal holde, meget mindre tillades nogen med saadanne vare at husze och herberge, under samme vares forbrydelse til de fattige. 4. Saafremt nogen vognmand eller fergemand sig schal understaae saadanne kleder och vare fra samme befengte steder at didföre eller och

nogen der i byen i deris husze at indtage, da böde den, som sig i saa maade forseer, huergang hand det giör, 10 rdlr., haffuer de icke dertil formue, da straffes derfore paa kroppen paa nogle dags tid. 5. Naar siugdommen i nogens husze begynt er, da schulde de, derudinden boe, holde samme husze och vidnuer til gaderne vel tilluchte, och iche udgaae eller komme iblant folch, ey heller tilstede nogen uvidende at komme ind til sig; er det hos nogen borger, da maae hand ey bröd fal holde, saa lenge denne suage tid varer, under samme bröds fortabelse. 6. Maa ingen holde noget lig ubegraffued offuer den tredie dag i det allerlengste under 10 rixdalers straf til de fattige; befindes der nogle formuende, som saadanne straf och böder iche acter, giffue dobbelt eller mere effter deris formue. 7. Schal alle brölluper, vertschaber och forsamlinger ophöre, saalenge be^{m} suage tid varer, under 20 rixdalers straf. Wil nogen udi egteschab, da lade sig sammenvie med nogle faae deris gode venners offuerverelse och fölge til och fra kirchen. 8. Skal ingen sig med ligfölger imod recessen udi huszit, huor den döde er, at indgaae uden tuende af de neste forvantere; siden schal de paa gaden igien schilles fra hin anden, naar de kommer fra kirchen, under 4 rixdalers straf. 9. Dersom nogens tieniste folch eller tiunde bliffuer siug, da schal madfader och madmoder vere forplict dennom nödtörfftig underholding at forschaffe, saa och huszverelse, om de dennem self ey i deris husze ville haffue, under 10 rixdalers straf til de fattige. 10. Skal enhuer, som med siugdommen beheffted vorder, uden forhaling, nest Christlig beredelse, bruge det hellige och höjverdige naaderens sacramente och udi tide söge raad och middel hos pestmesteren ved naffn M. Gotfried Fröling, bardscher der sammesteds, som dertil er antaget och forordnit, at hand de siuge for billig betaling, mens de fattige och uformuende foruden betaling schal curere och betiene. Huoreffter alle och en huer, som ved kommer, sig kand vide at rette och forholde, och schal borgemester och raad saavelsom byfougden i be^{m} Helsingöer flittig indseende haffue, at dette i alle maade, som forschreffuitt staaer, der i byen vorder holdet och effterkommit. Ladendes det ingenlunde. Flensborghusz 28 Julij 1654.

Sjælandske Registre Nr. 23 foll. 561—562.

Under 29 August 1655 tillader Kongen, „at vore undersatter och redere udi vor kiöbsted Helsingör, som de Carijbische öer besejlet haffuer, maa nyde toldfrihed paa alle de vare, som med for^{ne} schibe fra for^{ne} insuler i vore riger Danmarch och Norge allerede indfört er." Sammesteds fol. 656.

137.

Borgemestere oc raad i Helsingöer anl. brendeved, victualier oc andet, som paa Cronborg schal indsamles.

1658, 3 Februar.

F. 3. W. g. t. Eftersom vi naadigst hafuer anbefalet paa vort slot Kronborg at indsamles, hvis brende ved, victualier oc andet, som udi en hast til weye bringes

kand, uden underscheed, hvem det oc monne tilhöre, saa er vores naadigste villie oc meening, at en hver igien for sit schal vorde contenteret, naar Gud gifuer bedre tilstand, tvifler oc icke, at en hver god patriot sig io beqvemmer godvilligen os oc sit fæderne land udi hvis mueligt at til hielp komme, hvilchet vi igien i sin tid imod en hver vil vide at erkiende. Dermed etc. Hafniæ den 3 Febr. 1658.

Sjælandske Tegnelser Nr. XXXIV foll. 359—360.

Under 18 September 1657 havde Kongen tilskrevet Borgemestre og Raad i Kjöbenhavn og Helsingör, at de skulde tilholde Grov- og Klejnsmedene der i Byerne at forfærdige resp. 1000 og 300 Svinefjedre til Fodfolket i Skaane efter den Model, som de ville faae af Oberst Georg Steding. Sammesteds fol. 155.

1658, 6 Februar, tilskriver han menige Borgerskab i Helsingör, at „eftersom dend öyensiunlig fare for öyen sveber, saa tvifler vj iche paa, atj eder io godvilligen indstiller til tog oc vagt paa vort slot Cronborg, saa at vachten altid med 300 mand forsiunes"; og under samme Dato tilskriver han Otto Skade, paa bedste Maner muligt er, at anmode Borgerskabet derom. Sammesteds fol. 370.

11 Februar 1658 paalægger han alvorligen Borgerskabet i Helsingör, „alle oc een hver, som for vores troe undersaatter wille erkiendiges" at lade al Munition, Proviant og Victualier, samt moverendes Gods og Boskab, som de have, med det Förste indföre paa Kronborg Slot, at det ikke skal komme Fjenden til Gavn. Sammesteds foll. 381—382.

14 Maj s. A. paalægger han Borgerskabet i Helsingör en kort Tid at skaffe Garnisonen i Kronborg fornöden Underholdning. Sammesteds fol. 546.

15 Juni s. A. tilskriver han Lensmanden Christoffer Bille, at Garnisonen paa Kronborg skal holde tilbörlig Vagt paa Skibsbroerne og i Portene for Helsingör, at det kan erfares, hvad Folk der passerer gjennem Landene. Sammesteds fol. 588.

Helsingör By synes iövrigt at være bleven temmelig stærkt medtagen af Krigen; derom vidne bl. A. Byens Ansögning om Toldfrihed, som Kongen 30 October 1661 paalagde Statscollegiet at afgive Betænkning over, og Commissionsforhandlingerne af 1691 angaaende Aarsagerne til Byens Forfald og Midlerne til dens Opkomst.

Tillæg.

6 b.

Skjödebrev paa to Grunde i Helsingör til Esrom Kloster.

1452, 5 Juni.

Alle mæn thette breff see eller höre læsæ helser iech Frænde Esbersön, byffowet i Hælsinghöör, borgemester oc radmen oc alt then gansæ menigheth i thet sammestedh ewinnæligh meth wor herræ. Kungiöre wij thet for alle godemen, sowel nerwærendes som tilkomendes, at aar effther Gutz byrdh m° cd° lij° thæn mondagh nest effter sancte trinitatis syndagh wij nærwærendes wore, sowe oc hörde, at skicketh wor for oss oc for flere gothe mæn oppo for^de^ Hælsinghöörs bything hederligh oc beskethen man Iens Anderssön, borgemæster i Hælsinghöör, han sköthe, opplodh oc affhændæ renliffligh man herræ Pether Ienssön oppo Esroms closters wægne eet byggestedh oc jordh ligendes i wor by östhen næst hoos then gard, som Hans Dwn nw i boer, oc soo indtil strædet. Jtem tha wore oc skicket fore oss pa for° bythingh oc oppo for^de^ dagh Ieppe Nielsön oc Anders Mattesön, wore metborgere i Hælsinghöör, the oc skiöthe, oplodhe oc affhænde for° herre Pæther Ienssön oppo for° Esromclosters wægne i byggestedh oc iordh liggendes westen næst hos then samme grundh, som

for^de^ Hans Dwn nw oc i boer, oc so indtil grawen. Thesse for^e^ iij besketne dande mæn, Iens Anderssön, Iep Nielsön oc Anders Mattessön, the alle skiöthe, oplodhæ oc affhænde fraa them oc fraa alle therre arffwingæ for^ne^ hærre Pæther Ienssön oppo for^de^ Esroms closters wægne thesse two for^de^ byggæstedh oc iordhæ, som the nw ære i længæ oc i bredhæ meth alle there tilligelser æynkthet vndæn taghet, til ewigh tiidh at eeghæ. Til witnes byrdh at alle thesse ærendæ ære soo tilgangnæ vdhen alle gensielsæ thet witnæ wij meth wort byes indsegle hængd fore thette breff. Giffwet oc screffwet aar oc dagh oc stedh, som ær saght.

Codex Esromensis foll. 194 b—195.

10 b.

Tingsvidne om Gyde Jeppes Sjælegave til St. Nicolai Kloster i Helsingör.

1464, 2 Juli.

Alle men, som thette breff see eller höre lese, helser jech Hans Nielson byfoghet i Helsinger, Niels Andersson, Willekindh Nielson, borgemestere i sammestedh, Pedher Andersson oc Lasse Skriuer ewindelige met Gudh, oc kontgöre wy met thette wort obene breff, at po aret efte wors herre byrdh mcdlxiiii the mandagh nest efter sante Peder oc Powel wy po horedhe oc soghe oc minnege dandemend flere, som tha po thinget wore, at Gydhe Jeppe Nielsons efterlewerske stodh karsk oc sundh i syn welmakt oc affhende, gaff oc sköthe en hennes jordh, som er en homelehawe, til sante Niclawese closter i Helsinger oc i hender antwarde broder Diderik po sante Niclaweses weyne til ewindelige eyge eyghe skullendis sante Niclawes then jordh met grödhe oc grundh fra gadhen oc vdi stranden bred oc lankt met alle syne rettichet oc tilliggelse, ehwat thet helst er eller nefnes kan, entet vndentagen, thet at hawe oc at bruge til sante Niclawesse nwtte quyt oc frii for henne oc for hennes arfinge. Til bewisinge, at sa er gordh, som foreskreffet stor, hawe wy fornempde men henget wore insigelle fore thette breff. Giffet ar oc dag, som fore skriffet stor.

Efter Langebeks Afskrift af „orig. membr. Christianstad. a dño Brocm. communic. 1764." „1 et 2 sigilla obscurioris notæ, reliqua ignobilia."

13 b. c.

To Kjöbebreve paa en Gaard i Helsingör til Esrom Kloster.

1481, 22 August.

Alle mæn thette breff see æller höre læsæ, helser iech Mechil Pæthersön ewindelighe meth wor herre. Kungiör iech meth thette myth opnæ breff, at iech haffwer fulkommelighæ fullæst oppeboreth aff hetherligh oc renliiffligh man hær abbeth Pæther Anderssön, abbeth oc forstandere i Esromscloster, pæninge oc ware, som iech ladher mech nöwæ meth, fore then gardh, som iech hadde i Helsynghöör nordhen paa

Kagheholmyn, som iech oc Kristina Ies Abrams æfftherleffwere teel sammen kiöptæ, som liggher thwert offuer fraa Ies Swenssön, tell ewindeligh eyæ. Thy oplædher iech oc affhændher for^{de} gardh fraa megh och mynæ rætte arffwingæ oc til Esroms closter, som til lydher iomffrw Maria, teel ewindelighe eyæ, och telbyndher iech mech oc mynnæ rætte arffwinghe hemble oc tilstaa for^{de} Esromscloster for^{de} gardh for hwers mantz gensielsæ. Til thes ythermere forwaringh och ewigh stathfestelsæ tha hængher iech myt indsegle næthen for thette breff meth flere gothe mæntz, som ær Per Lyy aff wapn, Mattes Holdsædæ och Symon Smedh vden Esrom, som giffwet ær aar effther Gutz byrdh mcdlxxxprimo, octaua die assumptionis.

Alle mæn thette breff see eller höre læsæ, helser iech Kiærstinæ Ies Abrahams effterleffuere ewinnælighe meth Guth. Kungiör iech meth thette myt opnæ breff, at iech haffwer fulkommelighe fullest oppeboreth aff hetherligh oc renliffligh man hær abbeth Pæther Anderssön, abbeth oc forstandere i Esromscloster, pænningæ oc waræ, swo ath iech ladher mech fulkommelighe nöwæ, for then gardh, som iech haddæ i Hælsinghöör norden pa Kagæholmyn, som iech oc Mechil Pæthersön teel sammen kiöpte, oc liggher thwert offwer fra Ies Swenssön, tel ewinnælighe eyæ. Thy opladher iech oc affhendher for^{de} gardh fraa mech oc mynnæ rætthe arffwinghe oc teel Esromscloster, som tel lydher iomffrw Maria, tel ewindeligh eyæ, oc telbynder iegh mech oc mynnæ rætte arffwinghe hemble oc telstaa for^{de} Esromsclosther for^{de} gaar vthen hwers mantz gensielsæ. Tel thes ythermere bewisningh oc ewigh stadfæstelsæ tha bether iech beskethen man Mechil Pæthersön, at han hængher siith indseylæ næthen for thette breff, forthi at iech ickke sælffuer hawer, oc bether iech flere godemæntz indseylæ her foore, som ær Per Lyy aff wapen, Iep Foghet burgere i Siöburgh, Symon Smedh wdhen closter oc Ies Smedh aff Willingeröth. Datum anno domini mcdlxxx^{o} primo, octaua die assumptionis.

Codex Esromensis foll. 195 b—196.

19 b.

Gavebrev paa en Gaard i Helsingör til Esrom Kloster.

1492, 21 October.

Alle mæn thette breff see eller höre læsæ helser iech Iens Anderssön, borgere i Hælsynghöör, ewindelighe meth Guth oc giör alle witherlight meth thette myt opnæ breff, nærwærendes och kommeschullendes, at iech meth myn frij wiliæ oc berodhw oc meth myn kiære hwsfrwes Berithes fullæ iaa oc samtikke oc for bröthreschap oc begges ware siæles saligheth haffwe vnt oc giffwet oc nw meth thette wort opne breff vnde oc giffwe til Esroms closter til the hællighe xi^{m} iomffrwers altere een wor gaardh, liggendes i for^{de} Hælsynghöör pa Slætten weth hællikors capellæ, meth alle synæ rætte gards tilligelse, som ær gardh oc grwnd, hws oc ioordh, som han nw indhægnet ær, meth

garsrum, hawerum oc fortaa i allæ mode, som han nw fynnes, æynktet vnden taghet, til ewigh tiidh atbliffue til for^e^ closter Esrom for vthen nogher wore arffwingers gensielsæ i nogher made, meth swodant skæl oc forordh, at her abbeth oc conuent i sammestedh schulle annamme oss i theres bröthrescap oc vnde oss bothe lothtagne oc deelacktighe atbliffwe i alle the gothe giærninger, som giöres nath oc dagh i for^de^ Esromscloster oc swo widhe som theres hælligh ordhen ær. Oc nær Guth wil, atwij döthe oc affgangne ære aff thænne wærden, tha schulle strax for^de^ herre holle for wore oc wore forællers siæle begengelse meth mæsser oc vigiliis, ligherwist som the plæye atgiöre for them siælffwe indbyres, nar the döö, oc indscriffwe syden wore naffn i theres bröthre bogh oc bethes fore til ewigh tiidh. Thy tilbynde wij oss oc bægges ware arffwinghe atfrij oc hemble for^e^ gardh til Esromscloster for hwers mantz til taal, som pa kan tale meth rætte. Til ythermere witnes byrdh oc bæthre forwaring, at swo ær i sandheth, tha ladher iech hænge myt jndsegle for næthen thette breff meth gothe och welbyrdighe mæntz indseygle, som iech ther kiærlighe tilbethet haffwer, som ære Per Lyes aff Börsholm aff wapn, Iep Foghes, borgemesteres i Siöburgh, Mattis Anderssöns, radmantz i Hælsynghöör, Hans Nielsöns, borgere i sammestedh, Iens Biörssöns i Stenolt oc Anders Pethersöns i Soderop, at the oc hænghe theres indsegle hær næden fore til witnesbyrdh. Giffwet i fornæffnde Esrom aar effther Gutz byrdh mcdxc oc paa thet annet, the hællighe xi^m^ iomffrwers dagh.

Codex Esromensis foll. 196—197.

21 b. c.

Kjöbebrev og Skjöde paa en Part i en Gaard i Helsingör til Esrom Kloster.

1496, 25 Januar og 8 Februar.

Alle mæn thette breff see eller höre læsæ helser iegh Per Bosön vthi Skalleröth ewinneligh meth wor herre, giörendes alle witherlight meth thette myt opne breff, at iech haffwer affhendh, solt oc skiöth och meth thette myt opnæ breff affhændher, seel oc skiöther fran megh oc alle mynæ arffwinge oc indtil wor frwe closter Esrom tiil ewerdeligh eyedom bliffwe scullendes alt then deel, eyedom oc rættigheth bodhe vthij hws oc iordh, som iegh haffwer wthij een gardh, som megh aff rætte til arff faald effther myn kiære father oc mother, hwes siæle Guth haffwe, liggendes wthij Hælsinghöör weth gadhen vdi Skomaghers strædhe wthij nordwest strax hoos then gardh, som nw Niels Offwerskærer byfoghet inden boer, och ær thet hiörnedelen. Jtem kænnes ieg mech och fult oc alt ath haffwe oppeboret wtij pæninghe oc werdh for for^e^ deel, rættigheth oc eyedom, som iegh haffde i for^e^ gardh, aff reenliffwet oc welbyrdigh man her abbeth Pæther, abbeth wtij for^e^ closter Esrom, pa for^ne^ closters wegnæ. Thij kænnes iegh mech oc mynnæ arffwinge eenghen deel, eyædom eller rættikheth at haffue vdi for^de^ gaarth effther thennæ dagh. Thij tilbynder iech och mech oc mynæ arffwinge ath frij, hemble och fulkommeligh til at staa for^ne^ her abbeth oc closter Esrom all for^de^

deel, eyædom oc rættikhet, som iegh haffde vti for^{e} gardh, for all ythermere tiltalæ aff nogher i nogher madhe. Til ydhermere wissen oc bæthre forwaring tha bether iech beschethen dande man Niels Biörnsön vthij Stennoltæ, myn kiære husfrwes father, ath han hænggher siit indseygel næthen for thette myt opnæ breff, thij iegh sælffwer æy haffuer indseygle, meth flere gode dande mentz indseglæ, som Thorbern Arffwitsön, höffwetzman pa Gurffwe, Per Lyy vthi Börsholm, Per Litle vti Esmindrop, ther aff wapn ære, Iep Foghet burgemæster vti Siöbwrgh, Knwth Mwnk vti for^{de} Esbindrop och Anders Pæthersön vti Soderop, hwilke iech oc kiærlighe ther om bether, ath the welgiöre ath hænge och theres indseygle næthen for thette myt opnæ breff. Datum in antedicto monasterio Esrom ipso die conuersionis beati Pauli apostoli anno domini mcdxcsexto.

Alle mæn thette breff see eller höre læsæ, helse wij Niels Offwerskærer byfoghet vdi Hælsynghöör, Anders Wilkensön burgemester, Palne Skrædere, Iens Pæthersön, Mattis Anderssön, Iörghen Saxsen oc Ies Atzersön radmen vthij for^{ne} Hælsynghöör ewinnæligh meth wor herre, giörendes alle witherlight meth thette wort opnæ breff, at aar effther Gutz byrdh mcdxcsexto then mondagh nest effther sancte Dorothee dagh paa for^{ne} Hælsynghörs bything wor skicket for oss och mange flere dande mend och swæne, som for^{ne} tingh then dagh sökt haffde, beskethen dande man Per Bosön vthij Skalleröth, hwilken som meth loffligh tingslywdh samme dagh skiötte och oplodh beskethen man les Anderssön, foghet vdi Esroms closter, pa renliffwet och welbyrdigh mantz her abbeth Pæthers, abbeth vti for^{ne} closter Esrom, och for^{ne} closters wegne fran segh och alle synæ arffwinghe och indtiil for^{e} wor frwe closter Esrom tiil ewerdeligh eyedom atbliffue schullendes all then deel, eyedom och rættighet, som han haffde vti een gardh liggendes vtij for^{e} Hælsynghöör weth gadhen vti Skoomaghers stræde vtij nordwest strax hoos then gardh, som for^{e} Niels Offwerskærer nw sælff innen boer, och ær thet hiörnedellen, meth all for^{ne} eyedoms oc rættighetz tiil hörelsæ vti for^{e} gardh, wtij hws och ioordh, vti længe oc bredhe, oppæ oc nedhre, inthet vndertaghet vti nogher madhe, oc kiændes for^{e} Per Bosön segh fult oc alt vdi goedh betallinghe op athaffue boreth aff for^{e} her abbeth och closter for for^{ne} deel, eyedom och rættighet vti for^{ne} gordh tiil syn fulkomeligh nöffwe. Och effther thij at ther tha ænghen gensielsæ war i modh vti nogher madhe, tha bleff for^{e} skiöthe statfest melt ath bliffwe tiil ewiigh tiidh. Tiil ythermere wissen oc bæthre forwaring och witnes byrdh tha ære wore indsegle hængde næthen fore thette wort opnæ breff. Giffwet aar, dagh och stædh, som fore stander.

Codex Esromensis foll. 197—198.

SAMLING AF AKTSTYKKER TIL BYEN HELSINGÖRS HISTORIE.

Andet Tillæg.

1.

Henricus Margretor villanus Helsingörensis monasterio Esromensi curiam in Tisvilde sitam scotat.

1389, 22 Junii.

Omnibus presens scriptum visuris seu audituris Henricus dictus Margretor villanus in Hælsyngör salutem in domino sempiternam. Ne gestarum rerum memoria processu temporis penitus euanescat et pereat, litterarum testimonio solet perhennari, vt igitur desinit litis occasio successori. Sciant vniuersi tam posteri quam moderni, me non persuasum nec sinistre introductum, sed mera deliberacione prehabita et diuine remuneracionis ob respectum, cum voluntate et consensv dilecte vxoris mee Cristine Frendesdotter religiosis et Deo deuotis dominis abbati et conuentui in Esrom omne ius, quod michi ex parte predicte vxoris mee in quadam curia in Tiswillæ sita, dictis dominis per patrem predicte vxoris mee impignerata pro octo marchis puri argenti, competebat, in placito prouintiali Holmbohæret, dicta coniuge mea presente et donacionem viua voce affirmante, in remedium animarum nostrarum ac progenitorum nostrorum contulisse, scotasse et apropriasse jure perpetuo possidendum, renuntians tenore presencium pro me et vxore mea sepedicta necnon heredibus nostris quibuscumque presentibus et futuris omni accioni doli mali, fraudis ac omni auxilio iuris tam canonici quam ciuilis, quod nobis uel heredibus nostris antedictis prodesse et dictis dominis nocere poterit in premissis uel aliquo premissorum. Si quis autem hominum, cuiuscumque condicionis existat, hanc nostram donacionem immutauerit aut

dictos dominos hiis de causis inquietauerit, nisi digne penituerit et satisfecerit, Deus omnipotens auferat partem eius de regno suo et tradat eum penis iehennalibus perpetuo cruciandum. Ne igitur per exortam obliuionis caliginem dictis dominis super huius donacionis beneficia molestia aliqua uel calumpnia poterit in posterum suborriri, eis presentes litteras, sigilli mei appensione vna cum sigillis discretorum virorum Nicolai Iohannis sacerdotis in Hælsyngöör et Iohannis rectoris ecclesie Tydeköph, curatorum animarum, roboratas, contuli in premissorum testimonium et tutelam. Datum ibidem sub anno domini m° ccc° lxxx° nono, tercia feria ante festum beati Iohannis baptiste.

Codex Esromensis foll. 138—139.

2.

Kongebrev om en Indsamling til Karmeliterklosteret i Helsingör.

1450, 24 Maj.

Wy Cristiern meth Gudz nathe Danmarks, Norghes, Wendes och Godes koning, greffue j Oldenborgh ok Delmenhorst, helssæ hetherlige fæthre ærchebis(c)op, biscoppe, abbethe, prelate, ridderschap, foghede, æmbitzmæn ok alle andre wore ælskelige vnderdane, som bygge ok boo j wore righe Danmark ok Norghe, kerlighe meth Guth och wor nathe. Kære fæthre ok wæne, æffter thet ath till Gudz ok jomffrv Marie loff, ære ok thiæniste ær begynt eth closter j Hælsingör aff the Carmeliter orden, som kallis Marie bröthre de monte Carmeli, och nw vp ær brænd j grunden for them then söndagh nest for palmesöndagh, ok the ey swa dan bygning kunne fuldkomme vthen gothe mæniskes hiælp, tröst ok almösse, thy bethe wy for^de ærchebischoppe, biscoppe ok prelate, j hwæs biscopis biscops döme, lææn, foghetij eller nerwærilsse for^de closters rætffærdighe ok wisse brödre ok buth hænde till at komme om for^ne closters almösse ok biærning at söghe, at the them till stædhe ok vnde at thygge ok bethes Gudz ok gothe folkes almösse ok hiælp till for^de closters nytte ok bestandelsse, ok ath man for^de closters buth ok brödre ther vti kerlighe forder(e) ok fremme, swa som the thette ærende till closters nytte gudhelige ok schælige fore staa ok fuldfölghe. Och forbiuthe wy alle, e hwo the helst ære, them at hindre eller i noghre mathe her imoth vforrætte vnder wort hyldestæ. Datum castro nostro Kroghen die pentecostes, nostro sub secreto presentibus appensso, anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo.

Original paa Pergament med et Brudstykke af Seglet (Diplomatarium Christierni primi, Tab. II Nr. 1) i rödt Vox.

3.

Hans Pedersens Gavebrev paa en Bod i Helsingör til Vejerbod, med kgl. Stadfæstelse.

a.

1495, 31 October.

Alle men, thette breff see æller höræ lesee, helser iech Hans Perssen radman i Helsingör ewyndelig meth Gudh. Oc gör iech widerligt meth thette mit opne breff, ath iech kennes megh athawe giffed meth fry welie oc berad hwg tiil ewig tiid en myn boed, som iech hawer bigd och ær tw wæggerwm storth, ligendes twærth ywer gaden for then gard, som iech nw selff ibor, tiil en byes wowe meth all sin redskap, som en byes wowe bör ath wære, meth sodant wilkor oc forord, som her effter fölger, saa ath hwad for^ne^ wowe kan rænthe om aared, thet skall burgemestere oc rad i for^ne^ Helsingör, som nw ære oc her effter kommendes worde, skulle haffwe och nydhe til theres eyet nötte oc behoff, dogh meth saa skell, athee skulle arlige arss lönæ en thieneste ther aff, hwelken som skall holdes dawlige dagss i sancti Olaui kirke i for^ne^ Helsingör, saa ath ther skall klæmptess meth then störste klocke i for^ne^ kirke, nar som klocken slar tolff, Ihesu Cristi pyne oc död i hw kommelse tiil loff, heder oc ære. Oc skall for^ne^ wowe holdes færig wed sin macht, saa at for^ne^ thieneste æy faller, oc som for^ne^ burgemestere och radh selffe wille haffwe nötte oc gaffn aff. Oc kendes iech megh æller mynne arwinge effter thenne dagh ingen ydermere eyendom at haffwe poo for^ne^ boed i nogræ hande made, men skall ware qwyt oc fri til burgemestere oc rad oc til then thieneste, som forscreffet star, paa thet athee skulle tiiss ydermere see tiil ath for^ne^ thieneste blywer holden wed lighe och macht. Tiil ydermere forwaring oc witnends byrd thaa henger iech mit indceyle næden for thette mit opne breff meth flere gode mendz indceyle, som iech ther tilbether, som ær strenge riddere her Powel Laxman, wor kære nadige herris hoffmester, oc welbirdeg man Lauris Knogh poo Löckoo, athee wel göre oc henge theris indceyle neden for thette mit opne breff meth mit, som ær giffed oc screffed i Nestwed alle helierne afften anno domini mcdxcquinto.

Original paa Pergament med det sidste Segl (Knobernes eller Poviskernes Vaaben) i ufarvet Vox, sigillatorisk fastheftet til den kgl. Stadfæstelse af samme Dag

b.

1495, 31 October.

Wii Hanss met Gudz nade Danmarckis, Norgis, Vendes oc Gotes konning, vduald konning till Suerige, hertug i Sleswiig oc i Holtzsten, Stormarn oc Ditmersken, greffue i Oldenborg och Delmenhorst, göre alle vitherligt, at wii aff wor szonderlige gunst oc nade haffue vnt oc tilladet oc met thette wort obnne breff vnne oc tillade, at oss elskelige Hanss Pederszen wor toldere vdi Helssingöör maa vnne oc giffue een szin egen baad ther i byen till byens wage ther samme stedz met swa skell, at

hwess som forskreffnne wage kan rentte, thet allsammen skulle borgemestere oc raad, som nw i forskreffnne Helsingör ere eller her effther kommende worde, vpbære oc ther aff vpholde oc löne then thieneste oc tynge met, som forskreffnne Hanss Perszen ther i byen stictthet oc funderet haffuer, effther som thet breff, han ther om giort oc giffuet haffuer, jnneholder oc vdwiser, oc hwess som siden igen er aff forskreffnne rentte, nar som thienesten oc tyngen lönt oc betalet er, thet skulle forskreffnne borgemestere oc raadh haffue oc nyde aarlige till theres eget nytte oc behoff, hwilket breff wii aff wor sonderlige gunst oc nade stadfeste oc fuldburdde oc mæle thet ved szin fulde mact till ewig thiidh till forskreffnne borgemestere oc raad at bliffue vdi alle szine ordh oc artickle, effther som thet ythermere inneholder oc vdwiser. Thii fforbywde wii alle wore fogede oc embitzmen oc serdeles the, som nw ere eller her effther kommende worde paa wort oc kronene slot Örekrogh, her emod noget hinder at göre eller göre lade, möde, platzse, dele, ommage eller i nogre made vforrette vnder wor konninglige heffnnd oc vrede. Giffuet i Nestwedh alle Gudz helgen affthen aar effther Gudz bwrd mcdxcquinto vnder wort signeto regali.

Dominus rex per se, presente domino Laxmanno.

Original paa Pergament med en Stump af Seglet i rödt Vox. Seglremmen er tillige trukken igjennem Hans Pederssöns Brev af samme Datum.

4.

Kongebrev om Helsingörs Befæstning.

1508, 29 December.

Wii Hanss met Gudz nade Danmarckis, Suerigis, Norgis, Vendis oc Gotis koningh, hertugh vdi Sleszuig, i Holsten, Stormarn oc Ditmersken, greffue vdi Olldenborg oc Dellmenhorst, helsæ ether alle wore kiære vndersatthe burgemesthere, radmen oc menighedt, som bygge oc boo vdi wor kiöpstadt Hellsingöör, kiærligen met Gudh oc wor nade. Kiære wenner. Ffore then leyglighedz skyld, som nw paa ferde er emellom oss, riiget oc wore oc riigens fiender, tha bethe wii oc bywde ether alle oc hwer serdelis, ati alltinges rætte ether efftir atbestercke oc befæste ethers by met gryffte oc anden befæstninge, som ther till hör, swa i then hollde kwnne oc beskerme fore wore oc riigens fiender, om noget paa kame, och velæ wii sameledes, at ther till hielpe skulle clostere oc alle andre, som godz oc eygedom haffue ther i byen, hwær efftir som skælligt er oc han haffuer eygedom till. Thii lader ether alle oc hwær serdelis ther vdynnen velluilligen findis, som ether alle selffuer macht paa ligger, swa frampt atwii ey skulle lade rætte oc straffe ther vdoffuer them, seg ther vdynnen fortrycke, som thet seg bör. Och lader thet ingenlunde. Giffuit paa wort slott Kiöpnehaffn femtæ dagh jwlæ aar etc. mdix, vnder wort signete.

Dominus rex per se.

Original paa Papir med Levninger af Seglet trykt bagpaa i rödt Vox.

5.

Skjöde paa en Gaard i Helsingborg til Andreæ og Niniani Alter i Olai Kirke.

1511, 24 November.

Alle mendtth thette breff se, höre lesse, hellsse wij effterskreffne Hans Ffriis byffogitt wthi Hellssinborgh, Jep Niellzin, Oluff Hanssin, Lauris Perssin, raadmendtt wthi samme stedtt, euindelig mett Gudtt och giör vittherligtt mett thette vortt obne breff, att aar effter Gudz byrdtt tussinde ffemhundride och paa thett xj° mondagin nesth effter sancte Clementis martiris dag war skickitt ffor oss och ffor monge dannemendtth fflere, ssom then dag ting ssögte paa Hellsinborgs raadhuss, beskedin mandtth Oluff Andirssin borgere i samme stedtt metth itt offuitt breff, beseglitt var mett beskedin mandz jngzegle Regnolltt Hanssin, borgere vthi Kiöffuenhaffn, paa sin egne vegne och mett fforsynlige mendz jngsegle, som ere Jens Niellssin, Jep Tofftesszin, borgemester vthi Hellsingiör, Hans Persszin, Oluff Saxin, Christiern Perssin och Mogins Skriffuere, raadmendtth vthi samme stedtt, till bedne aff for^ne^ Regnolltt Hanssin att besegle samme breff, saa lydindis, att ffor^ne^ Regnoltt Hanssin hagde weritt paa Hellsingiörs raadhuss oc giffuitt borgemester oc raadtt j samme stedtt till kiende, att hand haffuer giffuitt och mett samme breff gaff sin gaardtth och grund, som hand op bygde j Hellsinborg, till sanctorum Andree oc Ninianj altere vthi sancte Olaj kirke j Helsingiör till euindelig eye ffor sig oc sine fforeldre till messe oc Gudz tieniste, oc i ffor^ne^ breff stod, att ffor^ne^ Regnoltt Hanssin gaff fforneffndde Oluff Andirsszin sin fulde magtt paa sine vegne att skiöde ffor^ne^ gaardtt ffraa ffor^ne^ Regnoltt och hans arffuinge oc till fforsynlig mandh Dauid Thommissin borgere vthi for^ne^ Hellsingiör paa ffor^ne^ alters vegne. Oc effter saadanne ffor^ne^ Regnoltt Hanssin magtis breff lyellsse opstodtt samme tiid ffor^ne^ Oluff Anderssin paa ffor^ne^ Regnoltt Hanssins vegne oc skiötte ffor^ne^ gaardtt paa Helsinborgs raadhuss, huilken gaard som liggindis er nest sinden op till then gaardtt, som Niels Jepssin borgemester j samme stadtt gaff till sancte Anne altere j wor ffrue kirke j samme stadtt, oc nordin nesth op till then gaardtt, som Jörgin Remesnidere erffuede effter sin brodir her Jep capelann i samme stad, nesth till aellgadin, huilkin ffor^ne^ gaardtt hand skiötte mett all sin lengdtt, bred, huss oc jordtt, som ffor^ne^ Regnoltt Hanssins kiöffue breff ingeholdir och wduiis, och mett all ffor^ne^ gaardtt tilliggillze, j huad thett helsth er eller neffnis kandtt, jntett wndir tagindis, ffraa for^ne^ Regnoltt Hanssin och hans arffuinge oc till for^ne^ Dauidt Thommissin paa ffor^ne^ sanctorum Andree oc Ninianj alters vegne till euindelig eye, samme alter eye skullendis fforuden huers mandtth till tall eller gensigellze j nogre maadhe. Till ydermere widnisbyrdtt, stadfestillze oc bedre fforuarningh, att saa vthi sandhedtt er och holdis skall j alle maadhe, som fforskreffuitt staar, henge vy worre bys jngzle nedin ffor thette

wortth obnebreff, giffuitt och skreffuitt aar och dag och stædtt, som fforskreffuit staar.

Indfört i en Dom af 1560.

6.

Skjöde paa en Gaard i Helsingör til Andreæ og Niniani Alter i Olai Kirke.

1513, 7 Februar.

Alle men, thette breff seer eller höre læsses, helsse vy effterscreffne Jörgen Hoffman, byfogid j Helsingör, Jep Torstenssön, borgemestere, Jörgen Saxen, Oluff Saxen, Knwd Henckelssön, raadmend j sammestædh, ewynnelighe meth Gudh och göre vitterlicht meth thette vorth obne breff, ath aar effther Gudz byrdh tusinde femhwndrid paa thet xiij then mondagh nesth effther fleske söndagh vor skicketh for oss och mange danne men flere, som then dagh tingh söcthe paa Helsingörs raadhuss, beskeden man Per Staffenssön, borgere j for^ne^ Helsingör, och skötthe fran sigh och alle syne arffwynge och til forsynligh mañ Dauid Thomesön, borgere i sammestædh, paa sanctorum Andree Ninianj alteris vegne syn gaardh, ligindes j for^ne^ Helsingör vesten nesth optil Saxe Skræderis gaardh och östhen nesth optil then gaardh, som Jep Perssön j leye haffuer aff sancti Oluffz kyrcke verghe, sönden nesth Stengaden och norden nesth strannen, meth lengdh och bredh, som thet köffue breff jnde holler och vdwysser, som for^ne^ Per Staffenssön haffuer giffued for^ne^ Dauid Thomessön paa for^ne^ gaardh. Och scall for^ne^ Dauid Thomessön och hans effterkommere verge til for^ne^ altere nyde, bruge och forsee for^ne^ gaard meth hwss, jordh, lengdh och bredh j alle maade, inthet vnder taghet, til ewerdeligh eyæ, for^ne^ altere eye skullindis, effther for^ne^ jorde breffz lydelsse. Och sade for^ne^ Per Staffenssön sigh inghen del eller rettighedh haffue j for^ne^ gaard effther thenne dagh j nogher maade. Och vor samme gaard lydelige opbuden fyre samfelthe tingh, och ther effther vor thette sköde stadfesth melth samme tid paa Helsingörs raadhus, som thet sigh bwrde effther logen, och ther vor ingen gensielsse emodh j noger maade. Til vydnigz byrdh och bægre forwaryngh, ath saa j sandhedh er, som forscreffuid staar, henge vy vore indzegle næden for thette vorth obne breff. Giffuid och screffuidh aar, dagh och stædh som forscreffuid staar.

Original paa Pergament med förste og femte Segl i ufarvet Vox.

7.

Kjöbebrev fra Olai Kirke til Rochi Alter paa en Jord i Helsingör.

1515, 8 Juni.

Alle the, som thette breff seer eller höre læssis, helsse vy mester Knwdh Walkendorff dægen vtii Köpnehaffn, Moghens Scriffuere oc Dauid Thomessön kyrcke-

werge till sancti Olaui kyrcke vtij Helssingör evynnelige meth Gudh och göre vitterlicth meth thette vorth obne breff, ath vy samdrectelige meth verduge faders her Laffwe Urnis meth Gudz naade biscops vtii Roskilde samtöcke och tilladelsse haffue solth, sköth och affhenth och nw meth thette vorth obne breff seliæ, sköde och affhende fran fornenffde sancti Olaui kyrcke och indtil sancti Rochi altere vti samme kyrcke en jord, ligendis norden nesth optill then hawwe, som hörer jomffrw Mariiss rosencrantze altere till, och sönden nesth optill sancti Niniani jordh, hwilken for^{de} jordh som er i syn lengdh fran Mattis Nielssöns haffuæ och vd till strædid, som löber bagh scolen, aff öster och i vester lxij Siælinske alne och ith quarther, vti syn bredh i hwer ende bode oppæ och nedre aff sönder och y nör femten Siælinske alne och eth quarther, hwilken for^{ne} jordh och grwnd som scall være och bliffue till for^{de} altere till ewerdeligh eyedom, och kendis vy oss ath haffue annamidh, fongidh och oppeborid paa for^{ne} sancti Olaui kyrckis wegne godh betalningh och fultwerd effther vwillege danne mentz vrningh for for^{de} jordh, och kendis vy oss och alle vore effterkommere paa for^{ne} kyrkis vegne aldelis ingen parth, dell eller rettighed ath haffue vti fornenffde jordh effther thenne dagh. Thy beplicte och tilbinde vy oss och vore effterkommere kircke werge till for^{de} kyrcke at fry, hemle och tilstaa for^{ne} altere for^{ne} jord och grwnd for hwer mantz tiltall, som ther paa kan tale meth retthe. Till ydhermere vidnigsbyrdh och beyre forwaringh och saa sanyngen er och i alle maade saa holle scall som forscreffuid staar, lade vy henge vore jndzegle næden for thette vortt obne breff, som screffuid er i Helssingör aar effther Gudz byrd tusindefemhwndrid paa thet femthennæ fredhagen infra octauas corporis Christi.

Samtidig Paaskrift: Sancte Rokus breff.

Original paa Pergament. Af de tre Segl er kun Nr. 1 i ufarvet Vox tilbage.

8.

Kongelig Dom om Kjöbmandskab, som drives fra Gilleleje og Villingsbek.

1536, 5 April.

Wii Christiann mett Gudts naade wdualdtt konning tiill Danmarck och Norge, hertug vdj Slesuig, Holstenn, Stormaren och Ditmersken, greffue vdj Oldenborg och Delmenhorst, giöre alle wittherligtt, att aar effther Gudts byrdtt mdxxxvj then ottensdag nest epther söndagen Judica her vdj wor kiöpstedt Helszingöör tha wore skicketde for oss och nogle wore elsk^{e} Danmarckis riigis raadt, som her hoss oss tilstede wore, oss elsk^{e} borgemesthere raadmendt vdj wore kiöpsteder Helsingöör och Siöborg paa then ene, och haffde vdj rette steffnedt menige böndere och almoe, som bygge och boe paa Gyldeleye och Weillings becks fiskeleye, paa then anden siide, och til-

tallede thennom fore nogen handell och kiöpmandskab, tesligeste for nogen vskelige fiskerie, som the brugede, for^{ne} wore vndersotte kiöpstedmend tiill hinder och forprang emodt theres byers preuileger och friiheigder. Ther tiill suarede for^{ne} almoe paa for^{ne} fiskeleye, att the sögtte theres nering och biering, huor the best kunde, och dog ligewell ingen friiheider ther paa haffde. Thaa epther tiltall, giensuar och sagens leilighedt bleff ther saa paa sagdt for rette, att for^{ne} fiskeleye Gildeleye och Weillings beck fiskeleye skulle bliffue wedt magtt, dog saa att bönderne och almoen, som ther paa boendes ere, skulle ingen handell eller kiöpmandskab engthen mett öxen, kornn, smör eller anden deell bruge eller giöre for^{ne} wore borgere vdj Helsingöör och Siöborg tiill hinder eller forprang epther thenne dag, vden hues the kiöbe tiill theres eigett huszes vpholdelsze, och hues fisk, som the her epther fangendes worde, skulle the sielge her vdj riigett och ingen anderstedtzs. Ther som ther nogen findes aff thennom her emodt att giöre, tha skall then haffue forbrodt ther mett samme godtzs och ther vdoffuer böde emodt oss firetiuge marck oc xl marck emodt byernne. Giiffuitt aar, dag och stedt som forscreffuitt staar. Wnder wortt signnett.

Relator her Tygge Krabbe
ridder och Danmarcks riigis marsk.

Original paa Papir med bagpaa paatrykt Signet i rödt Vox.

9.

Lejebrev paa en vor Frue Kloster i Helsingör tilhörende Grund.

1537, 20 September.

Wy broder Anders Christiernssön, prier i vor frowe closter vtii Helssingör, oc menige conuentz brödre ther sammestædz giöre vitterlicth for alle och kendis meth thette vort obne breff, ath [wy] alle endrecteligen meth fuldbordt viliæ, raadt, ia och samtöcke haffue vnth oc i leye ladit och meth thet[te] v[ort] obne breff vnne oc i leye lade fornumstigh mandt Erick Mwnck, borgere i Helssingör, hans kære hösfrue, beggis theris börn oc arffuinge aff arff oc i arff en vor frowe closters iordt och grundt, ligendis vesten i och optil for^{ne} vort closters kyrcke gaardz mur, sönden for Lass Dwn och norden for thet stræde och röst, som löber emellom for^{ne} iordt och Asguth, meth alt syn retthe tilligelsse vtii lengdt oc bredt, som hwn nw begreben och indhegnidt er, inthet vndertagit, at haffue, nyde, bruge oc beholle vtii alles theris lyfftztidt, then ene effter then anden, meth sodant skiæl oc vilkor, ath the sculle samme iordt oc huss bigge oc forbædre meth godt nitteligh köpstædz bignigh, egetömmer oc sten tagh, oc samme iordt och bigningh vtii gode mode wedt macht holle oc giffue oss oc vore effterkommere priere oc brödre i for^{ne} vort closter ther aff tho

marck Danske penninge, som her i landit geffue och genge ære, altidt betimeligen oc till gode rede om sancti Michils dagh ydde schillindis. Item skat oc alt kongeligh oc byes tönge, som nw seduonligh er eller her effter paa leggis kandt, schulle the selffue vdgiffue oc inthet ther fore aff korte i samme leye. Item skeer thet sigh oc saa, att for^{ne} Erick Mwnck, hans hösfrue, börn eller arffuinge, effter the paa samme iordt saa merckeligen bigdt haffue, trengis meth armodt, fattigdom, soth, sywgdom eller for nogen anden rædeligh eller nöttörffteligh sagh ath seliæ och pantzette eller affhende samme theris egen bigningh, tha mwe och schulle the ther till fuldmacth haffue ath seliæ, pantzette oc affhende samme huss, iordt och bigningh en besyden borgere vtii Helssingör, som skatter oc skylder kongen aff Danmarck, oc ingen anden, doch ath thet skeer meth wore oc vore effttherkommeris viliæ och samtöcke. Item huor oc saa skier, at for^{ne} Erick Mwnck, hans hösfrue, börn eller arffuinge, eller huem for^{ne} hus, iordt och bigningh af thennom fangendis vorder, hanum icke bigger, forbiædrer oc i gode mode wedt macht holler och for^{ne} landgille och leye ther aff ey till gode rede vdgiffue och betale ville, tha schulle the vduissis och en anden godt, tro, lidigh borgere ther igen indzettis, som ther aff skiæll oc fuldest giöre vill, saa lenge ath then, som schildich er, sigh selff rette och bædre will effter dannemendz syelsse. Till iddermere vitnesbyrdt oc fastere foruaringh, ath saa stadicth, fast oc vbrödeligen holdis schall, som fore er rört, lade vy henge vort embitz meth vorth conue(n)tz indzegle her næden fore. Screffuidt i Helssingör sancti Mathei apostoli afften aar mdxxxvii.

Original paa Pergament med Huller til to Seglremme.

10.

Jacobi regis Scotorum litteræ commendatoriæ pro Alexandro Leyel ad Christianum III datæ.

1538 vel 1540, 7 Martii.

Jacobus, rex Scotorum, illustrissimo Christiano, Danorum Noruegiorumque regi, Sleuisci, Holsacie, Stormarie duci, fratri, consanguineo ac confederato, salutem. In omnibus, potentissime rex, negociis, que istic in tua aula perque tuas diciones a nostris hucusque tractata sunt, quam gratum beneuolumque semper ostenderis animum, partim reipsa compertum habemus, partim quidam Alexander Lyel litteris istinc missis nobis accurate significauit. Quo quidem nomine plurimum tibi debere non negamus; ea de causa, quo ad par pari rependendi occasio obtigerit, memorem erga te animum gerere non desinemus. Huic vero Alexandro, quod et tuum beneficium latere et me illius immemorem esse noluerit, vtrumque nostrum nonnichil eciam debere existimo, quare pro mea virili ipsum, cuius probitatem, prudentiam dexteritatemque in rebus gerendis perspecta tibi esse non dubito, non vulgariter tibi commendarem,

nisi ipsum per se satis tibi probatum commendatumque putarem; tamen si que ad veterem tuam erga illum beneuolenciam accessio fieri poterit, si id ille nostra commendacione sibi accessisse intellexerit, nobis cumulate satisfecisse censeberis. Ceterum, illustrissime, potentissime rex, frater, confederate charissime, ad auspicata rerum incrementa feliciter vale. Ex Edinburgo ad nonas Marcias 1538[1]).

Vester bonus frater
James Rex.

Ex archetypo chartaceo, cui adsunt sigillum cera rubra impressum, præscriptio ad Christianum regem ex versibus 1—2 repetita, et inscriptio Petri Suauenii: Intercessoriæ pro Alexandro Lyell.

11.

Circa annum 1540[2]).

Pro Sandro Leyel ad oppidum Angliæ Höll.

Queritur Sander Leyel consul in oppido nostro Heschenor, quod octo annis iam elapsis nauis sua omnis generis mercibus onusta in portum ciuitatis uestræ deuenerit et a ciuibus uestris detenta sit. Hac de re foelicis recordationis pater noster rex Fridericus ad serenissimum principem Henricum Angliæ et Frantiæ regem scripsit et pro Sandro Leyel obtinuit, quod solutio nauis et bonorum oppido uestro imperata est. Cæterum nec legitimum regis uestri imperium nec facta subdito nostro aperta iniuria tantum apud uos ualuit, ut Sandro Leyel satisfieri curaretis. Eamobrem permisit pater noster, ut nauis quædam oppidi uestri, Kudbart nominata, uicissim hic detineretur. Qui uero nauis rector fuit, Albertus Kar, et mercatores Rotgerus Pemmen, Wylhelmus Mammen, Thomas Elwart, Iacob Ionsoñe, Thomas Welemsonen, Ioannes Brownen, Gerardus Matesonen fidem dederunt, quod curare uellent ad pentecosten tum proxime uenturam, ut Sandro Leyell satisfieret, et ad confirmationem suorum promissorum pignori exposuerunt duos iuuenes, quorum alter appellatur Ewert, alter uocatur Wylhelmus. Hos duos iuuenes Sander Leyel misericordia motus ad se recepit, nauem et mercatores abire permisit. Cum dies solutionis aduenisset, Sandro Leyel non solum nihil solutum est, sed etiam iuuenes illi, quos pignori expositos per integrum annum aluit, sese subduxerunt. Nunc ex offitio nobis incumbit, ut uos etiam hijs literis admoneamus, ne Sandrum Leyell diutius suspendatis, sed ut solutionem pro naui et bonis quamprimum euenire procuretis. Si diuersum fatietis, nos per arrestationem nauium uestrarum subdito nostro succurremus; idque uolumus, ut sciretis. Valete.

---

[1]) Vel 153x. [2]) Cfr. Danske Magazin, tredie Række, VI. 310.

E charta primæ scriptionis Petri Suauenii. Apposita est schedula altera, cui inscripta est notitia sequens Sandri Leyel:

Item tysse efterskryffne mend er skypper och köbmendz deris naffñe, somme vare pa den skyffe af Höll, somme hiider Kudbart, och den samme skypper och köbmendh antuorde meg ij drenghe y gessel for ith skyff och godz, somme de Englyske toge fraa megh, somme boendes vaare y denne samme bye af Höll, och tysse onederskryffñe menndt loffuidhe megh paa deris Krysteligh loffue och tro, at de skulle betalle megh inghen pynsdagh nest der epter. Men naar jegh hagde holdit de ij drenghe ith aare toe gessel, saa strax der epter de stolde dem̃ borte fraa megh y greyffuis tydt, och den samme skypper aff Höll hagde beffalnynge aff wor naadigste herre konge Frederick och aaf alle Denmarks riigis rodh at betalle megh.

Item förste skiipper han hiider Albreth Kar och skyffe hiider Kudbart.

Köbmendz nauffñe: Rödker Pemmen. Willum Mammen. Tomas Elwart. Jacop Jensoñe. Tomas Velemsoñ. Hansz Brouñe. Geert Matesoñe.

De tho drenghe hiidhe somme her staaer: den ene hiider Ewart, den anden Willem.

12.

Mester Kort Bartskjærs Bekjendelse om st. Jacobs Hus i Helsingör.

1541, 3 Februar.

Vii effthersckreffne Peder Samsing sogne prest vdj Helsingör, Oluff Jepsenn cappellaen ther samestedttz, Hans Dauitsen radmand, Henric Möllenbeck burger, Valter Hansen jndwaner ibidem, giöre vy alle vitterligt oc kiennis met thette vortt opne breff, att aar effther Gudtz byrd mdxlj thend torsdag nest effther kyndermesse dag ware vy vdskickede aff wore burgemestre oc radt tiill mester Koertt Bartskier, wor metburger her sammestedtz, at vdgranske oc forfare aff hannem hans rette aluarlig villie oc miening, om hand end nu, som hand tiilforne giortt haffuer, vilde bekienne oc tiilstaa vdj sit leffuinde liff, karsk oc sund, at all thend rettighed, som hannem kunde tiilfalde vdj thet boelege, som kallis s. Jacops hus, jord oc bygning her vdj Helsingör, liggendis östen for S. Olaj kircke vd tiill Saenden, motte oc skulde her effther bliffue oc wære tiill thet hospitaell, som nu nylligen begyntt oc oprett er vdj S. Nicolaj closter (fordum kalledtt) her i Helsingör, oc var nerwærindis tiil stede hoes mester Koertt samme tiid hans datter Giertrud Korttzdatter. Her tiill swarede mester Kortt, endrecteligen met hans datters forbeneffnd Giertruds villie, raad, ja oc samtycke, berette oc gaff tilkienne, at all thend omkost oc arbeyd, som enten hand eller the andre dannemend hans metbrödre haffue nogen tiid vplagd eller bekosted tiill for^{ne} S. Jacops huses bygning oc forbedring, wære seg enten thet jorden eller bygningen bekostede, thett er altsamell bekosted aff Gudtz oc gode menniskers almesser, som hand oc hans metbrödre ther tiill giffuit oc procureridt haffue, vdj sodan actt oc miening vdgiffuit, at thet skulde være oc komme Gud tiill loff oc fatige, siuge, saare, elendige menniske till hielp oc tröst, oc ey hand bekiende seg at haffue ther nogen

sönderlig anpartt eller eyendom i blantt, men at hand var en forstander oc procurator ther tiill betroffuidt. Oc effther thii at samme S. Jacops hospitaell haffuer jcke taget nogen framgang for merckelige aarsager oc leylighed skyld, seg vdj atskillige made begiffuit haffuer vdj tesse framfarne tiider her vdj riiget, formeddelst kriig, orlag, dyr tiid oc andenn suager besuæring, som riigett haffuer anhengit, oc her er dog nu aff Gudttz forsiun oc kon^{e} maiestatzs tiilladelse vpreett jett nöytt hospitaell vdj S. Nicolaj closter, som forberörd er, fatige, siuge, saare, elendige menniske tiill hielp oc tröst, thet hand forhobes oc troer, therfor haffuer hand nu veluilligen met sin frie villie oc vilkor oc met for^{ne} sin kiere datters rad oc samtycke aldelis vnt oc giffuit fra seg oc alle sine arffuinge oc jntill for^{ne} hospitaell tiill euig tid all thend anpartt oc deell, som hannem mett nogen rettergang tiilfalde kunde vdj for^{ne} S. Jacops hus, jord oc bygning, mett all thend omkost oc arbeydt, hand nogen tiid ther paa lagd eller giortt haffuer, dog met sodanne vilkor oc forordt, at thet bliffuer tiill for^{ne} hospitaell her vdj Helsingöer, forneffnde fattige, siuge, saare, elendige menniske tiill hielp oc tröest oc tiill jngen anden vessen eller brug etc. Yttermere gaff mester Kortt tilkienne, at hans jndsegl er vdj Kiöpenhaffnn liggendis vdj for^{ne} hans datters kiiste oc haffuer ther ligget vdj viij aar, huilcket hun oc bestod at saa var, oc thet förste mueligt er vill handt lade tiill seg hente samme hans jndzegill oc tha giöre for^{ne} hospitaell oc tes forstander yttermere foruaring met sit breff oc segill om thesse for^{ne} articler, om Gud vill hannem liffuid spare, huilcket forbeneffnd hans datter oc loffuide oc tiilsagde, at thet saa ske skulde vden all forhindring eller giensielse vdj nogen made. Thette vitnesbyrd haffuer the erliige mend Sander Leill burgemester, Poll Telmester oc Seurin Murer, tro betroffuede forstandere tiill for^{ne} hospitaell, aff oss beskreuit begieridt onder wore jndzegler, huilcket vy thennem ey necthe kunde, men obenbare bekiende oc bestaa met vore jndzegler oc singneter her neden onder tryckt, at saa i alle made er gangen oc faren, som for^{ult} staar. Datum vt supra.

Original paa Papir med Seglene 1, 2 (et adeligt Skjold med en Lilje, derover O. I.), 3 og 5 paatrykte i grönt Vox.

13.

Gjenbrev til Helliggesthus i Helsingör paa en Grund i Stengaden.

1551, 23 Maj.

Jeg Symen Prydz, borgere y Helsingöer, kiendnis oc wiittherligtt giör mett thette mitt obne breff, att erlige, welfforstandige mendh Szander Leyell, burgemesther, Asgudt Mickelssön, Henrich Moenssön, raadtmendh, Pouell Teglmesther oc Seweryn Mwerer, ther samme stæds borghere, nw wærge oc forstandere till Helligesthus hospi-

taell y for^{ne} Helszingöer, mett erlige, wiisze oc welfforstandige mendz burgemesthers oc raadz wilge, ja oc samtöcke haffue wnth oc til leye laditt mig, myn hustrw Alheedh oc wore arffwinge een for^{de} hospitaells jord oc grwndh her y for^{ne} Helszingöer, liggendes westhen nest optill burgemesthers Szander Leyells gaardh, som han nu wdii boer, oc östhen nest optil Ferge strædittt, som salige Jens Gregoriussön tilfforn y leye hagde aff prioer oc forstandere till wor froe klosther her samme steds, mett syn lengdt oc bredd, oppe oc neder, som for^{de} jordh oc grwndh nu forffundhen oc begreben er, effther som mith hoffuit breff, for^{de} Jens Gregoriussön hagde forwerffuit, ydermeere formellder, som er y syn lengdtt fra Steengadhen oc needh jntill strandhen etc., huilcken for^{ne} jord oc grundh jeg, myn hustrv Alheedh oc wore arffuinge schulle nyde, brughe oc beholle then eene effther then andhen till euerdelig eyedom wnder sodanne wilkaar oc forordh, att wy schulle bygge, forbedre oc well ferdig holle samme jordh oc grundh mett goodh köbstedz bygning, eeghe tömer oc steentagh, hollen qwiitt oc frii for kong^{e} oc byes tynge, oc schulle wy giiffue thenum oc theres effterkommere forstandere til for^{ne} hospitaell till landgilde tolff march Danske till twendne tiidher, som er till paaske helffthen oc then andhen helffthen till sancti Mickels dagh aarligen aars, saadan mynth, som her y riigett Danmarck gengsze er, altiidh whindrede redeligen till for^{ne} tiidher wdtgiiffue schullindes, som for er rördtt. Jtem skede thett saa, att jeg, myn hustrv eller arffuinge bleffue till sinde samme wor bygninng oc friihedtt att wille selge, pantsætte, oplade eller affhende willde, tha schulle wy ther till fuldmacht haffue, dogh mett for^{ne} forstanderes oc theres effterkommeres wilge oc widskaff, först tilbiudindes thenum for nogen andhen. Worde the icke till sindz att wille köbe, tha schulle wij lowbiwde till tinghe try samffelde ting, om nogen besidden borgere will kiöbe. Ther som tha ingen er till sinde att wille köbe, som nu sagd er, tha maae wy selge till huem som köbe will, dogh att thett skeer mett burgemesthers, raadz oc for^{ne} hospitaels forstanderes wilge, widtschaff oc samtöcke, oc huilken samme bygninng panther, köber eller fongendes wordher, schulle wære forplichthet att tage ny breff aff for^{ne} forstandere oc theres effterkommere, oc for^{ne} jordskylldh wfforszömit y alle maadhe. Jtem er thett oc saa saghe, att jeg, myn hustrv oc arffuinge, eller huo som helst samme gaardh oc bygningh selges, pantsettes eller oplades, ey wille bygge oc forbedre samme gaardh oc jordh eller for^{de} landgilde ey wille wdtgiiffue, oc wy trendne reyszer skelligen paamindes aff for^{de} forstandere oc ey wille raade boodh paa, tha schulle burgemestere, raadt oc for^{ne} Helligesthus forstandere haffue fuld macht ossz eller thenum wdt att wiisze oc tilskicke een andhen her samme stæds, som samme jord bygge oc forbedre will, landgilde ther aff att giiffue, till saa lenge then, som brödigh er, segh selff rette will. Till ydhermeere widtnesbyrdh oc tryggere forwarning kierligen tilbedher jeg erliige welfornumstige mendh Christiern Pedherssön, burgemesther, Hans Dawitzssön,

raadmand, Per Willumssön, byffogett, oc Niels Schreddere, borgere her samme stæds, om theres jndzele hoosz mitt, som först er hengdtt. Datum Helsingöer vigilia S. trinitatis anno a Christo nato m. d. li.

Original paa Pergament med Seglene 1, 2 og 4 i ufarvet Vox.

Tingsvidne fra Helsingörs Byting, dat. mdlxiij Mandagen efter Quasimodogeniti Söndag, som var 19 Dag Aprilis, at den Mandag, som Kyndermisseaften paafaldt, havde Rasmus Jensen af Söborg været paa Raadhuset med sin Broder Povl Jensen og kjendt sig Part i den Jord, som Anders By og hans Hustru Sidse gave Helliggesthus, den Tid de kom derind, men han havde ikke kunnet fremlægge noget Beviis derpaa, uagtet det var hans „rette wiidtecthe dagh", som han havde forpligtet sig at möde; og at denne Dag da blev ham forelagt, men at han ikke kom tilstede. — Original paa Papir med Byens Signet i grönt Vox.

Aar mdlxx, Mandagen som sancti Jacobi Aften paafaldt og var den xxiiij Dag Juli, paa Helsingörs Byting, skjöder Oluf Helliesen, Borger i Helsingör, med Hospitalsforstandernes Samtykke sin Medborger Oluf Ibsen Skræder, hans Hustru Anne og deres Arvinger nogen Bygning, Hus og Hævd, staaende paa Hospitalets Grund ud med dets Kirkegaardsmur östen for Kirkestrædet, hvilken han havde faaet med sin Hustru Birgitte og hun havde arvet efter sin forrige Hosbonde sl. Erik Munk, og havde samme Bygning været lovböden til fire Ting. Af Grunden gaaer der aarlig fem Mark Danske Jordskyld til Hospitalet. — Original paa Pergament. Af de to Segl (Byens og Oluf Helliesens) er det sidste i ufarvet Vox tilbage.

Gjenbrev fra Peter Jacobsen, kaldes Peter van Femmern, Borger i Helsingör, for sig, Hustru og Arvinger, til Henrik Monsen og Jacob Hansen, Borgemestre, og Frands Lavridsen, Rasmus Hansen og Mads Lavrsen, Forstandere for Hospitalet sammesteds, paa fire Mark Danske Penge, gilde og gangbare i Sjæland, som Kongen lader annamme i sin aarlige Skat, til aarlig Landgilde af en Hospitalets Grund, han selv har bygt og paaboer, liggende i Helsingör ned imod Slusen, norden for Algaden kaldet Stengaden, næst inden op til Graven („grefftenn") og vesten op til en Hospitalets Grund, som Peter Skomager har i Leje; og er samme Grunds Længde af sönder i nör 69 Alen og Breden i sönder ud mod Gaden og i nör 20½ Alen Sjælandsk Maal. I Tilfælde af Salg har Hospitalet Forkjöbsret til den Bygning og Hævd, som nu er eller siden vorder bygt derpaa; og dersom Kongen eller hvo der vorder raadende for Helsingörs By, vil have „wdstræde wd mett grefftenn" eller i andre Maade bruge Jordsmonnet til Byens Nytte, skal Bygningen „oc ald annden heffdtt", som findes derpaa, uden Erstatning bortflyttes med Aars Varsel. Beseglet af Udstederen og hans Medborgere Hans Therning, Hans Middentur og Jörgen Skomager. Datum Helsingör 12 October mdlxxj. — Original paa Papir med alle fire Segl i grönt Vox.

Gjenbrev fra Didrik Reignmertz, kaldes Didrik van Bremen, Borger i Helsingör, for sig, Hustru og Arvinger, til Borgemester Jörgen Mahr og Raadmand Morten Skriver, Hospitalsforstandere, og Frands Lavrsen, Hospitalsmester sammesteds, paa to gamle Daler, som nu regnes for fire Mark Danske, gilde og gangbare i Sjæland, som Kongen lader annamme i sin aarlige Skat, til aarlig Landgilde af en Hospitalets Grund, han selv har bygt, liggende norden for det Stræde, som löber ud med Borgemester Frands Lavrsens Gaard ned mod Sanden, mellem de to Hospitalets Grunde, som Svend og Hospitalsmester Frands Lavrsen have i Leje. Den Mur og gammel Hævd, som fandtes derpaa, har Hospitalet efter kongelig Bevilling solgt ham. I Tilfælde af Salg har Hospitalet Forkjöbsret. Beseglet af Udstederen, hans Svoger Mester Thylls Bartskjær og hans Medborger Lavrs Luckisen. Datum Helsingör St. Mikkels Dag (29 Septbr.) mdlxxix. — Original paa Papir med alle tre Segl i grönt Vox.

Gjenbrev fra Rasmus Sönnesen, Borger i Helsingör, for sig, Hustru og Arvinger, til Borgemester Jörgen Mahr og Raadmand Morten Skriver, Hospitalsforstandere sammesteds, paa tre Mark Penge, regnede for halvanden gammel Daler, eftersom Mönten nu er anslagen, gilde og gangbare i alle Maade, som Kongen lader annamme i sin aarlige Skat, til aarlig Landgilde af en Hospitalets Grund, han selv har bygt paa, „westen nedre i sancti Nicolai closter emod grefftenn". I Tilfælde af Salg har Hospitalet Forkjöbsret. Beseglet af Udstederen og hans Medborgere Henrik Rottmannd og Mikkel Snöckell. Datum Helsingör st. Hans Dag Midsommer (24 Juni) mdlxxxj. — Original paa Papir med alle tre Segl i grönt Vox.

Gjenbrev fra Niels Olsen Bödker, Borger i Helsingör, for sig, Hustru og Arvinger, til Samme paa to Mark Penge, regnede for en gammel Daler, eftersom Mönten nu er anslagen, gilde og gangbare i alle Maade, som Kongen lader annamme i sin aarlige Skat, til aarlig Landgilde af en Hospitalets Grund, han selv paaboer, östen op til St. Nicolai Kloster sammesteds mellem Peder Smed og den Jord, Broder Jensen har i Leje af

Hospitalet. I Tilfælde af Salg har Hospitalet Forkjöbsret. Beseglet af Udstederen og hans Medborgere Rasmus Sönnesen og Hans Stollt. Datum Helsingör „mandagen Bertholomei anno mdlxxxj" (1581 faldt Bartholomæi Dag eller 24 August ikke paa en Mandag, men paa en Torsdag). — Original paa Papir med alle tre Segl i grönt Vox.

Gjenbrev fra Niels Pedersen, Borger i Helsingör, for sig, Hustru og Arvinger, til Borgemester Jörgen Mhar og Raadmand Morten Skriver, Hospitalsforstandere, og Hans Lavrsen, Hospitalsmester sammesteds, paa halvellevte Skilling to Penge, eftersom Mönten nu er anslagen, gilde og gangbare i Sjæland, som Kongen lader annamme i sin aarlige Skat, til aarlig Landgilde af en Hospitalets Grund, han selv paaboer, sönden for Sudergaden, östen op til Clavs Nielsens og vesten til Niels Skræders Jord. I Tilfælde af Salg har Hospitalet Forkjöbsret. Beseglet af Udstederen og hans Medborgere Rasmus Olsen Bager og Niels Jensen Skræder. Datum Helsingör st. Mikkels Dag (29 September) mdlxxxj. — Original paa Papir med alle tre Segl i grönt Vox.

Gjenbrev fra Povel Povelsen, bosiddende Mand i Helsingör, for sig, Hustru og Arvinger, til Samme paa halvanden gammel Daler, regnet for tre Mark Danske eftersom Mönten nu er anslagen, gild og gangbar i Sjæland, som Kongen lader annamme i sin aarlige Skat, til aarlig Landgilde af en Hospitalets Grund norden for det Stræde, som löber fra Hospitalets Kirke ned ved Borgemester Frands Skrivers Gaard mod Sanden, östen til Peder Mortensen og paa Hjörnet til Byens Udstræde, sönden til den Jord, Volter Skinder har bygt paa. Den Mur og gammel Hævd, som fandtes derpaa, har Hospitalet efter kgl. Bevilling solgt ham. I Tilfælde af Salg har Hospitalet Forkjöbsret. Beseglet af Udstederen og hans Medborgere Andres Saxesen Raadmand og Rasmus Bager. Datum Helsingör anden Helligtrekongers Dag (7 Januar) 1582. — Original paa Papir med alle tre Segl i grönt Vox.

Gjenbrev fra „Lourenntz Bartholomeus kaldis Klocke", Borger i Helsingör, for sig, Hustru og Arvinger, til Borgemester Jörgen Mhar og Raadmand Morten Skriver, Hospitalsforstandere sammesteds, paa halvanden gammel Daler, regnet to Mark en Daler, som Mönten nu gaaer, gild og gangbar i Sjæland, som Kongen lader annamme i sin aarlige Skat, til aarlig Landgilde af en Hospitalets Grund, som sl. Hans Middentur för paaboede, norden for Stengaden paa st. Nicolai Klosters Kirkegaard, vesten op til Villum Tingskrivers Jord og östen op til Pejter Skomagers Jord, som de have i Leje af Hospitalet. I Tilfælde af Salg har Hospitalet Forkjöbsret. Beseglet af Udstederen og hans Medborgere Oluf Thydsk og Anders Therning Skomager. Datum Helsingör Midfaste Mandag (26 Marts) mdlxxxij. — Original paa Papir med alle tre Segl i grönt Vox.

Gjenbrev fra Thomis Truilsen, Borger i Helsingör, for sig, Hustru og Arvinger, til Borgemester Jörgen Mhar og Raadmand Morten Skriver, Hospitalsforstandere, og Hans Lavrsen Skriver, Hospitalsmester sammesteds, paa en halv gammel Daler, regnet for en Mark Danske eftersom Mönten nu er anslagen, gild og gangbar i Sjæland, som Kongen lader annamme i sin aarlige Skat, til aarlig Landgilde af en Hospitalets Grund norden for Sudergaden, östen op til hans egen Ejendomsjord, han selv paaboer, og osten for den Hospitalets Jord, Hemming Hansen af Lönnilt har i Leje. Samme Grund har i nogle Aar været „besiddet" af en gammel Enkekvinde Kirstine Oluf Skræders, som ikke kunde formaae selv at bygge og forbedre den eller at udgive Jordskyld, og som derfor efter ret Lovbydelse havde solgt ham hvis Hævd og Bygning som fandtes derpaa. I Tilfælde af Salg har Hospitalet Forkjöbsret. Beseglet af Udstederen og hans Medborgere David Hansen Slagter og Jens Henriksen. Datum Helsingör 7 Maj mdlxxxij. — Original paa Papir med alle tre Segl i grönt Vox.

Gjenbrev fra Jörgen Povelsen, kgl. Maj^{ts} Hjulmager, for sig, Hustru og Arvinger, til Frands Lavrsen, Borgemester, David Hansen, kgl. Tolder, og Morten Nielsen Skriver, svorne Hospitalsforstandere og Hospitalsmester sammesteds, paa en gammel Daler, regnet for to Mark Danske eftersom Mönten nu er anslagen, gild og gangbar i Sjæland, som Kongen lader annamme i sin aarlige Skat, til aarlig Landgilde af en Hospitalets Grund norden for dets Kaalhave og sönden til Teglovnsstræde, vesten og östen til de Jorder, Simon Kock og Jens Tömmermand have i Leje af Hospitalet og som de nu have bygt. I Tilfælde af Salg har Hospitalet Forkjöbsret. Tillige beseglet af Frederik Lejel, Tolder, og Frands Persen, Borger i Helsingör. Datum Helsingör 12 Juli mdlxxxiiij. — Original paa Papir med alle tre Segl i grönt Vox.

Gjenbrev fra Svend Povelsen, Borger i Helsingör, for sig, Hustru og Arvinger, til Samme paa to gamle Daler, regnede for fire Mark Danske eftersom Mönten nu er anslagen, gilde og gangbare i Sjæland, som Kongen lader annamme i sin aarlige Skat, til aarlig Landgilde af en Hospitalets Grund sönden for

Hospitalet, norden for det Stræde, som löber ned ved Frands Skrivers Gaard mod Slottet, vesten til Engilbrit Lavrsen og östen til Dirik van Bremen, som de nu have bygt. I Tilfælde af Salg har Hospitalet Forkjöbsret. Beseglet af Udstederen og hans Medborgere Mikkel Jensen og Peder Mortensen. Datum Helsingör 12 August mdlxxxiiij. — Original paa Papir med alle tre Segl i grönt Vox.

Gjenbrev fra Peder Mauritzen, Borger i Helsingör, for sig, Hustru og Arvinger, til Samme paa en halv gammel Daler, regnet for en Mark Danske eftersom Mönten nu er anslagen, gild og gangbar i Sjæland, som Kongen lader annamme i sin aarlige Skat, til aarlig Landgilde af en Hospitalets Grund norden for Mellemgaden, vesten for Niels Krogemagers Gaard, östen for Clavs Nielsens Jord som han kjöbte af Marine Mikkel Bosens, og sönden for Hospitalets Jord som gamle Oluf Bödker för paaboede. I Tilfælde af Salg har Hospitalet Forkjöbsret. Beseglet af Udstederen og hans Medborgere David Slagter og Thomis Truilsen. Datum Helsingör 18 Novembris mdlxxxiiij. — Original paa Papir med alle tre Segl i grönt Vox.

Gjenbrev fra Anders Pedersen Snedker, for sig, Hustru og Arvinger, til Borgemester Frands Lavridsen, Tolder David Hansen og Albrit Persen, svorne Hospitalsforstandere og Hospitalsmester sammesteds, paa 28 Skilling Lybsk, eftersom Mönten nu er anslagen, til aarlig Landgilde af en Hospitalets Grund liggende i Nörrestræde, vesten tvert over fra Peder Nielsen Færgemand, norden op til Lavrids Færgemands Hus og sönden op til Hospitalets Jord, Peder Svendsen Spillemand har i Leje og nu har bygt. I Tilfælde af Salg har Hospitalet Forkjöbsret. Beseglet af Udstederen og af Sören Christensen og Hans Kock, Borgere sammesteds. Datum Helsingör 27 August 1587. — Original paa Papir med alle tre Segl i grönt Vox.

Gjenbrev fra Christoffer Jörgensen Faxsse, Borger i Helsingör, for sig, Hustru og Arvinger, til Samme paa en halv gammel Daler, regnet for en Mark Danske eftersom Mönten nu er anslagen, gild og gangbar i Sjæland, som Kongen lader annamme i sin aarlige Skat, til aarlig Landgilde af en Hospitalets Grund norden næst op til den Bolig, som Bonde Karlsen solgte til Gertrud Clavs Pomererings, som hun nu har ladet paa bygge. I Tilfælde af Salg har Hospitalet Forkjöbsret. Beseglet af Udstederen og hans Medborgere Rasmus Olsen Bager og Thamis Truilsen. Datum Helsingör 27 August mdlxxxvij. — Original paa Papir med alle tre Segl i grönt Vox.

Gjenbrev fra Recardus Wederburenn, Borger i Helsingör, for sig, Hustru og Arvinger, til Borgemester Hans Nielsen, Raadmand Gudmand Nielsen og Albrit Pedersen, tilforordnede Hospitalsforstandere og Hospitalsmester sammesteds, paa tolv Skilling, gode, eftersom Mönten nu er anslagen, gilde og gangbare i Sjæland, som Kongen lader annamme i sin aarlige Skat, til aarlig Landgilde af en Hospitalets Grund, som han har lejet og bruger til en Have og selv har „heffdit" og bygt paa, liggende norden næst Borgemester Hans Nielsens Havejord udenfor Gröften, og som denne nogen Tid forleden har havt i Leje. I Tilfælde af Salg har Hospitalet Forkjöbsret. Beseglet af Udstederen og hans Medborgere Peder Holst og David Wederborg. Datum Helsingör 5 December 1589. — Original paa Papir med alle tre Segl i grönt Vox.

Gjenbrev fra Donat Fribirck, Indbygger i Helsingör, for sig, Hustru og Arvinger, til Samme paa en halv gammel Daler og en Ort, regnede for halvanden Mark Danske eftersom Mönten nu er anslagen, gilde og gangbare i Sjæland, som Kongen lader annamme i sin aarlige Skat, til aarlig Landgilde af en Hospitalets Grund, liggende norden for dets Kaalhave, norden for Kongens Gade som löber mod Slottet, vesten for Harbert Vognmesters Boder og östen ved Fallentin Tömmermands Have, som han kjöbte af Jehan Kupert. I Tilfælde af Salg har Hospitalet Forkjöbsret. Tillige beseglet af Rasmus Sönnesen og Henrik Rodzmand, Indbyggere sammesteds. Datum Helsingör 3 Juni 1590. — Original paa Papir med alle tre Segl i grönt Vox.

Gjenbrev fra Peder Skomager, bosiddende Mand i Helsingör, for sig, Hustru og Arvinger, til Samme paa to Mark, gode, aarlig Landgilde af en Hospitalets Grund, han paaboer, östen op til Hans van Rönszborg og vesten op til Henrik Christoffersen. I Tilfælde af Salg har Hospitalet Forkjöbsret. Tillige beseglet af ..ske Rud og Lavrids Frandsen, Borgere sammesteds. Datum Helsingör 5 December 1590. — Original paa Papir med alle tre Segl i grönt Vox.

Gjenbrev fra Henrik Christoffersen, bosiddende Mand i Helsingör, for sig, Hustru og Arvinger, til Samme paa halvanden Mark aarlig Landgilde af en Hospitalets Grund, han paaboer, östen op til Peder Skomager og vesten op til Lavrids Klug. I Tilfælde af Salg har Hospitalet Forkjöbsret. Beseglet af Udstederen og af Albrit Jörgensen og Peder Frandsen, Borgere sammesteds. Datum Helsingör 5 December 1590. — Original paa Papir med alle tre Segl i grönt Vox.

Gjenbrev fra Jens Andersen Tömmermand, Borger i Helsingör, for sig, Hustru og Arvinger, til Borgemester Gudmand Nielsen, Raadmand Jens Holm og Morten Skriver, Hospitalsforstandere og Hospitalsmester sammesteds, paa en halv gammel Daler, regnet for en Mark eftersom Mönten nu er anslagen, gild og gangbar i Sjæland, som Kongen lader annamme i sin aarlige Skat, til aarlig Landgilde af en Hospitalets Grund östen for Bjerget sammesteds, som han selv paaboer (og som, efter Paaskriften bagpaa, „fordum Staffen Themmermand bygde"), mellem fordum Anders Kornis Gaard og sl. Jon Tömmermands Gaard. Datum Helsingör 18 Novembris mdlxxxxvj. — Original paa Papir med Udstederens Segl i grönt Vox.

14.

Bytingsdom om en Helsingörs Hospital tilhörende Gaard i Helsingborg.

1560, 15 eller 22 Juli.

Wy eptther skreffne Hans Thommisszin, Peder Pedersszin, borgemesther wthi Hellsinborgh, Mattis Pedersszin, Willum Forbusszin, Libritt Laurettzin, Gundir Nielzin, Jörgin Jacopssin, Hans Skriffuere, raadmendtth, Anthönis Thommissin, byffogitt wthi samme stedtt, kiendis och giör wittherligtt ffor alle mett thette wortth obne breff, atth aar effter Christi byrdtt mdlx mondagin nesth effther sancte Margrette dagh jnckom ffor oss her paa Helsinborgs raadhuss erlig oc well fforstandig mandtth Hendrick Moginssin, borgemesther vthi Hellsingiör, then ene, och till thalede erlig mandtth Thommiss Ratther, borgere her wthi samme stedtt, then andhin, huad retth eller tillstandillsse atth hand en tiid forledin hagde laditt giortt forbud oppaa then gaardtt och landgille, som ligger till Helligestis wthi Hellsynngiör, som nu Albritt Albrittzin i bor, som salig Regnolltt Hanssin hagde giffuitt for^ne^ gaardtt och grundtt till sancte Niniauj altere wthi sancte Olaj kirke i Hellsingiör. Ther till suarede for^ne^ Thommis Ratther och menthe sig paa sin hustruis Jehanne atth haffue ther nogin rettighedtt, till huilkitt hand frem lagde itt obitt besegldtt kongelige salig konning Christiern then andhin beskermellze breff, wth giffuitt wthi thett aar anno mdxix, som lydde paa nogin arff, som salig Sandir Philippissin hagde ffor huerffuitt, lydindis att salig Regnollt Hanssin hagde bekiend sig, att for^ne^ Sandir Phillipssin war hans neste arffuinghe. Ther till suarede ffor^ne^ Hendrick Moginsszin, att hand icke skulle haffue ther nogin rett wthi for^ne^ gaardtt och grundtt, huilkitt hand ffremlagde itt offuitt besegltt breff, som salig Regnoltt Hanssin hagde wthi sin liffs tiidtth mett sin ffri wiillgie wtt giffuitt, saa lydindis[1]):

Thisligeste och fremlagde oc for^ne^ Hendrick Moginsszin salig konningh Christiani then tredie itt offuitt besegltt breff och stadfestellze, att hues altere gottz, baade i by och wthin bys, som liggir till sancte Olaj kirke wthi ffor^ne^ Hellsingiör, hues jord skyld oc land gille ther aff gaar, samme altere gottz skall ligge till for^ne^ Helligestis

[1]) Her indföres Skjödet af 24 November 1511, se ovenfor Nr. 5.

wthi Hellsingiör, the fattige siuge och saare menniske till hielp och trösth. Tha att spurde wy for^{ne} Thommis Ratter att, om hand hagde her nogre widere enthen met breff eller segill eller leffuindis rösth her i mod att sige. Tha sagde hand ney, att hand icke viste widere breff eller widnisbyrd, end som hand dha til stede hagde. Tha epter tiltalle oc gensuar oc som for^{ne} obne beseglde breff vduise, sagde vy ther aff for retthe, att for^{ne} gaard och grund skal vere till for^{ne} hospitall, att hues landgille ther aff gaardt, oc forstandirne till for^{ne} hospitall skal haffue magtt att leye oc till landgille at lade, huem te ville, oc ter i sette, oc for^{ne} Thommis Ratter eller hans hustrv oc arffuinge ingen deell eller rettighedtt att hafuindis i for^{ne} gaard oc grund epter tenne dag. Att saa vthi sandhedtt er, lade vij met vor vilgie oc viskaff hengendis vore signeter nedin for thette wortt obne breff, skreffuit i Helsinborg aar oc dag som forskreffuit staar.

Original paa Pergament med Seglene 1 og 3—9 i ufarvet Vox.

1563, 8 Marts, bevidne Borgemestre, Raad og Byfoged i Helsingborg, at tolv, Aar 1560 af Raadhuset udmeldte, Mænd da vurderede Bygningerne paa samme Grund til syvhundrede Mark Danske. — Original paa Papir med Byens Signet i grönt Vox.

1564, 20 Januar (sanctorum Fabiani og Sebastiani Dag), i Helsingborg, udsteder Albrit Albritsen, Raadmand sammesteds, et Gjenbrev til Helsingörs Hospital (Henrik Mogensen, Borgemester i Helsingör, Anders Saxenn, Rasmus Hansen, Jörgen Vig, Casper Hansen, Raadmænd, Matthis Lavridsen og Fredrik Lejel, Hospitalsforstandere) paa halvtredje Mark Danske Penge, som gilde og gangbare ere i Sjæland, aarlig Jordskyld af samme Grund (liggende mod Adelgaden sönden op til Hans Albritsens Gaard og norden op til Valter Skottes Gaard). Bygningerne derpaa har Hospitalet solgt ham og hans Arvinge. Tillige beseglet af Peder Jude, Borgemester, Marcus Hansen Bartskjær og Hans Valtersen, Borgere i Helsingborg. — Original paa Pergament med alle fire Segl i ufarvet Vox.

15.

1562, 27 Juni og 11 Juli.

To Tingsvidner fra Krogens Birketing af tolv Mænd, udstedte af Anders Sörensen i Tiicköff, Birkefoged, Oluf Saxesen af Bestrup, Tinghörer, og Mavrids Hansen, Skriver: 1) at Rasmus Hansen, Raadmand i Helsingör og Forstander for de Fattige i Hospitalet sammesteds, den Dag og tre samfulde Tingdage tilforn havde opsagt Lavrids Nielsen af Flönderup den Gaard, han iboer, hvilken Kongen havde undt Hospitalet; datum mdlxij Löverdagen efter sanct Hans Dag, som er den xxvij Dag Juni; og 2) at Samme havde ladet tage et Aasyn paa de tre Gaarde i Flönderup, hvilken der var værst forsiddet og medfaren, og da havde de syv udmeldte Synsmænd saa afsagt for Rette, at Lavrids Nielsens Gaard „wor lawliigsth paa hues och paa hanns toffthee gærdee, doch paa hanns wongee gærde hagde hanns naboer saa onde gærder som hannd ther hoes." Datum mdlxij Löverdagen för sancte Margrete Dag, som er den xj Julius.

Originaler paa Papir, hver med alle tre Segl i grönt Vox.

16.

Fuldmagt for Henrik Mogensen at forhandle med Kongen om Vands Indledning i Helsingör.

1570, 10 Juli.

Wy effter^{ne} Jacob Hannszen borgemester y Hellszingör, Anndris Saxszen, Hanns Niellszen, Madtz Laurszenn, Jörgen Maer, Fredrick Leiell, Dauitt Hannszenn, raadttmend, Rassmus Hanszen byfogid, Richardus Weddenborn, Claus Niellszen, Franndtz Pederszenn, Pether Mackum, Lourenttz Lukeszenn, Hanns van Wallszum, Johann van Gellernn, Hanns Terningh. Albritt Jörgennszen, Hemming Joennszen, Albrit Schreder, Hanns Bardsker, Jost Johannszen, Jsack Kurffmager, Anndbiörn Suenszenn och Cornelius Cornelisszen borgere samme stedtz, wy giöre witterligtt mett thette wortt obnne breff for oss och wore effterkommere, att aaer Christj mdlxx thennd x dag Julij wore wy nerwerinndis paa Hellsingörs raadhus forsamlede. Tha samme tiid gaff erlig mannd Hennrick Moennszen, wor kiere borgemestere, oss att forstaa paa woris eghnne och menige Helszingörs borgeris wegnne, att nogenn tiid nu forledenn, hannd wor huos konng^{e} matt. wor allder kieriste naadigste herre konningh Fredrick, gaff hanns matt. naadigst for att were Hellszingör enn stoer ære, att wy schulle lade oss bekoste thennd kiellde, wden for byenn staaer, att indlede paa torgidt, thennd menige mand till beste, formiddelst att the brynnde, som borgernne haffue y theris gaarde, ere megitt syllte. Huor till Hennrick Moennsen haffuer wnderdanigst giiffuitt for szuar, att borgernne icke wore formuenndis paa thenne tiid att komme saadann bekostning aff stedt. Ther emod kong. matt. naadigst att haffue suarid att wille giiffue till hiellp eth hundritt böger, och ennd wdermere, att hans matt. wille selff giöre thend bekostningh mett tömmer, rennder, iernnfang och alltt andett, hues der till behoff giordis att lade jnndlede samme kiellde ind for Hennrick Monnszens hus, och att giiffue hans matt. en skelligh genanttb, effter szom konng^{e} matt. hannom paa thennd tiid naadigst hagde foreholldett. Och bleff paa thend tiidt saa bestaaennndis effter konng. matts. naadigste beuillging, att for^{ne} Hennrick Moennszen schulle mett osz ther om raadslae och effter allis woris sambtöcke paa beleilig tiidtt giiffue hanns matt. wnnderdanigst suar etc. Wdermere gaff och Hennrick Moennszen tillkiennde, konng^{e} matt. att were synnderlig tillneygidt Hellszingörs bye, naadigst att wille allis woris beste for nogen anden hans matt^{is} wnndersaatte, huor till wy alle paa Hellsingörs menighedtz wegnne wille ganndske vdnygligen haffue betackid kong^{e} matt. for alld gunst och naade, wille thett wdj alle mode mett wor plictige tro tienniste mett wortt liiff och guodtz redebonn och wspardtt bekende, som wy wor kiere herre och konnge plictige ære. Saa er nu allis waaris kierlige bönn och begiering, att Hennrick Moennszenn will nu fremdelis paa beleylig tiidt hosz konng^{e} matt. om forscr^{ne} hans matts. naadigste tilbudt forhanndle, giörinndis hannom ther wdj

paa allis woris wegnne fuldmechtig att giöre och lade, liige szom wy alle och wor menighedt perszonnligen nerwerinndis waare, sammeledis, hues hannd for szamme bekostningh och wed huad maade till konng^{e} matt. wor naadigste herre loffuindis och tillsziiginndis worder, att wille thett fuldkommeligen wdstaa, forplichtenndis oss och alle wore arffuinge mett thette wortt obnne breffuis krafftt och macht paa Hellszingörs menighedtz wegnne att fuldgiöre alltt, hues hannd till höigmelte konng^{e} matt. for for^{ne} bekostningh tillsiigenndis worder, och wy ther fore samptt alle wore arffuinge att hollde hannom oc alle hanns arffuinge ther wtj schadelöst y alle mode. Att saa er och holldis schall wbrödeligenn, haffue wy forbemelte borgemester raadt och byfogidtt ladit tröcke Hellszingörs byes secrett her wnnder, och wy alle samptt for^{ne} borgere haffue till stadfestninngh huer mett eigenn haannd wort naffnn her wnnderschreffuitt. Giiffuitt wdj Hellsingör som for^{t} staaer.

Jacob Hanssen met egen handt. Andrys Saxssen met egen handt. Hanns Niellszenn mett eghenn handh. Matss Laurssen met egen handth. Jorygen Mar met eghenn hand. Fredrich Leyell mett egenn hand. Dauid Hannssen. Rassmus Hanssen met egen handt. Rykardus Wedderborn meth egen haindt. Claus Niielssönn med egen hannd. Jeg Frans icke kande sellffue skryffue, haffuer beideth fornemdeth Rykardus for mieg ath vnder skryffue. Petther Mackum. Lauerenst Luckessen. Hans v. Wallssom. Johann van Gelder. Hans Tterning. Albreitt Jurigennszonn. Jeig Hemmyng Jounssen kann icke selff scriffue, haffuer bedeitth for^{ne} Petther Mackum for myg adtt vnnderscriffue. Albert Sreder myt myn egen haut. Hans Barscher. Jost Ianson. Jsaack Petersen mett myn handt. Anbiörn Ssuenson. Cornelis Coernelisen.

Original paa Papir med Levninger af Seglet i grönt Vox.

17.

Contract om Vands Indledning i Helsingör, stadfæstet af Kongen.

1576, 3 October.

Item haffuer kong^{e} m. fortingett mett hans matt^{s} wandmester m. Hans, att schulle oprense trende kielde spreng, som ligger paa hin siide kong^{e} matt^{s} kielde spreng, oc hand siiden schall lede then ind wttj Helsingiör, saa langtt som kong^{e} m. haffuer hannom affwiisd, oc legge rören neder og wpsette paa torgiett en cum mett en post oc ther till mett sette fem poster oc giöre aldtingis ferdiigtt, huess ther till behoff giöres, mett hans eygett folck, aldelis inthett wndertagett. Her for haffuer kong^{e} (matt.) tilsagd hannom til lön sex hondertt daller them att betalle hannom efther haanden, som arbeidett (gaar) for seg. Fremdelis ær kong^{e} matt. naadigst kommen offuer ens mett Henrick Moensszen, Jacob Hansszen, Frederich Leyell oc Dauid

Hansszen paa menige Helsingörs borgieres wegne effther thenne besked som effterfölgier, att hans m. wil naadigst lade bekoste att indlede for^{ne} trende kielde spreng ind i Helsingiör mett alle röer oc iernfang, ther till behoff giöres, oc betalle for^{ne} m. Hans syn fortingede lön oc att lade sette thesse effther^{ne} poster for thesse strede, then förste hooss byfogeden Claus Nielsszens strede, then anden hooss Christiern Persszens strede, then tredie hooss Hans Fynboes ellir Jacob Bardskers strede, huor best bequemtt ær, then fierde hooss Henrick Moensszens strede, then fempte emellom m. Hans byggemester oc Jehan Duues huss, ther till mett en cum oc en post wttj paa torgiett eller huor best bequemtt ær etc.; her for haffuer Henrick Moensszen mett thee andre tillsagd att giiffue kong^{e} m. nij hondertt gamle daller, att betalle, naar for^{ne} arbeide ær ferdigtt. Actum then iij dag Octobris lxxvj.

Friderich.

Paategning: Om ferseck wand, kong^{e} m. will naadigst lade indlede i Helsingiör, oc att haffue fortingett mett mester Hans wandmester att schulle haffue vj^{c} daller, huilche hannem ær betald, oc her wttj findis hans quittantz.

Original paa Papir med Kongens Underskrift.

18.

1577, 24 Januar.

Kong. matt^{s} obnebreff wdgangen at Krogen her effther skall kaldis Kroneborg, vt seqvitvr.

Wij Frederich thend anden etc. giöre alle witerligt, effther som wij nu wdj the hellige threfoldighedtz naffn osz, wore riiger och lande till gaffn, gode och jhukomelsze haffue ladit forthage en ny befestning wid Helsingöer paa thett steed, som thet gamle slott Krogen tilforn haffuer standet, tha wille wij her med wore vndersotte borger och bönder aluorligen och strengeligen befallit och paalegt haffue, att the same nye befestning her effther schulle kallis Kroneborg och jcke med thet gamle naffn Krogen. Findis nogen ther emod at giöre, tha skall wor lensmand haffue fuldmacht att delle thend siit faldtzmaall aff, huilcket skall were en guod oxe till hans herschab, huor effther sig huer kand wiide at retthe. Actum Kroneborg 24 Januarij aar etc. 1577.

Sjælandske Registre Nr. 11 fol. 267b.

19.

Kaldsbrev for M. Sören Christensen som Sognepræst i Helsingör.

1590, 24 Juni.

Wij borgemester och raad wdj Helszinngör kenndis och giöre witterligtt for alle med thette wortt obne breff, att wij met nogenn aff the fornembste borgere och

jnnduaanere her samme stedtz haffue baade paa woris eigne, saa och paa thenne ganndsche menighedtz wegne beuilgett och kaldett hederlig och wellerd mannd mester Söffrenn Christennsenn thill woris pastoor och sogneherre thill s. Olaj kircke her wdj Helsinngör wid sadann middell och leylighed som her effther fölger: Först effterdj stormechtigste höiborne förste och herre her Christian thennd fierde, mett Gudtz naade vdualt konninng thill Danmarck och Norge etc., wor allernaadigste herre, aff synnderlig gunst och naade mett hanns ma^{t} regierings raad haffuer naadigst beuilgett och kommid Helsingörs byes menighed thilhielp mett thu hundritt gode daler aarligenn att lönne thennd dannemand mett, som bliiffuer kaldett i her Rasmus Lauritzenns sted igenn effter h. m. breffs lydelse, tha haffue wij samptlig paa woris och wor menighedtz wegne beuilget och sambtöchtt, att mester Söffrenn skall haffue och bekomme for^{ne} ij^{c} daler och hannom aarligh bethalis formidelst Helsinngörs byes kiemmener, som nu ere eller her effther kommenndis worder, thill thuennde therminer, som er halffpartt thill paasche och halffpartt thill s. Michils dag, for hanns thienniste och wmage, thesligiste hanns frij hus och preste bolig, sammeledis och hanns offer paa the thrennde fester och höytider om aaritt effther ordinanntzenns lydelse, menn hues thett anndett wuisze offer belannger ennthenn mett brude offer eller erlige dannequinnder theris kirkegaangs offer, thett haffue wij beuilgett och sambthöcht att schall holdis och bliiffue her med holdett wdj woris kircke, lige som thett holdis paa thenne tid wdj wor frue kircke wdj Kiöbennhaffnn. Sammeledis er ochsaa forhanndlitt och paa baade sider aff osz sambthöchtt och besluttett, att ald thennd stund wij nyde och beholde thennd hielp, thisze for^{ne} thu hundritt daler, som höybe^{te} konng. matt. woris allernaadigste herre osz naadigst wnndt och beuilgett haffuer att belönne woris pastoor medt, tha schall mester Söffrenn thennom och haffue och nyde aarligenn, som for^{t} staar, menn ther som hanns matt. bleffue ther om annderledis thilsinndtz attlade forkorte eller forholde osz thennom her fra igenn, hulchitt wij dog vnnderdannigst icke forhaabis, tha schall wij aarligenn ther effther giiffue och fornöige for^{ne} mester Söffrenn thennd lönn och pennsionnn, som wij haffue fornöigett och giiffuit for^{ne} her Rasmus Lauritzenn aarligenn thilfornn, som wor firdtszinntztyue gamle daler och the tyue dalers affgiifft, som Bennte Franndtz Schriffuers aarlig giiffuer aff Tikiöff sognne tiennde, som hun haffuer konng. matz. breff paa henndis liiffs tid, er thilsamen ett hundritt daler, som schall tha were hanns wisze lönn aarligenn. Enndt ther forudenn haffue wij loffuit och beuilgett hannom att skall nyde the thj daler aarlig affgiifft aff the thu hundritt daler, som salige Franndtz Schriffuer och Fredrich Leyell haffuer giffuitt thill Helsinngörs menighed effther theris fundatzis lydelsze. Thesligiste haffue wij wiidere loffuit och thilsagtt att wille baade selff saa och hoes thennd höye öffrighedt giöre for^{ne} mester Söffrenn biistanndt, saa megitt osz mueligtt er, att the borgere, som haffue begynnt att söge wor frue kircke, som nu holdis Tydsch predickenn wdj,

huor offuer for^{ne} woris pastoor och hanns medthiener thennom theris rettighedh kunde forkortis, att the her effther schulle söge theris rette sogne kircke, som er s. Olaj kircke, med daabenn, med echteschaffs hanndell, thesligiste med sacrament och jordefer, lige effther thennd ordninng och schich, ther holdis mellum the sogne kircker wdj Kiöbennhaffnn och thennd Tydsche kircke ther samme stedtz, effther som salige och höylofflige jhukommelse konng. may. konninng Frederich for nogle aar forledenn gaff befaling paa, ther for^{ne} vor frue kircke her samme stedtz bleff renouerit och hiulpitt paa fode igenn, att her effther aldelis schulle holdis slig ordninng och schich mett predicken och Gudtz thienniste ther wdj att schulle giöris, ligeruis som her thill dags och ennd nu forholdis ther mett i thennd Tydsche kircke wdj for^{ne} Kiöbennhaffnn. Sammeledis er och wiidere bleffuit forhanndlett och besluttett om thennd sedt, som nogle aff borgerne med stor möde och besuerinng lade saa her paa backerne och i theris hauffuer vdenn for byenn, att the icke schall besuergis met nogenn tiennde eller affgiiffit ther aff att yde eller giiffue thil sognne herrenn, som thett icke heller thilfornn her wdj byenn nogenn thid schich eller brug weritt haffuer. Her emodt haffuer forbemelte mester Söffrenn loffuid och thilsagtt, att hannd will och schall baade wdj leffnid och lerdom, saa och med ald Christelig och wenlig omgengilsze jnndenn kirckenn och vden fore, skicke och forholde sig först emod Gud aldmechtiste, ther nest mod borgemester, raadt och thenne ganntzke menighed, saa wel thend fattige som thend riige, med ald flittig och thilbörlig thienstachtighed vdenn ald forsömmilse eller modsigelse i nogen maade, som hanns kald och embede wdj sig selff thett vd kreffuer. Thisze for^{ne} punchter och artickler haffue wij for osz och woris menighedt beuilgett och samtöchtt och forplichte osz och wore effterkommere borgemester och raadtt paa menighedenns wegne att holde wbrödeligenn. Och thill ydermere stadfestelsze och widnisbyrd ere thisze thuennde breffue eenns lydenndis, thett ene hoes mester Söffrenn vnnder byes jnndseigill och thett anndett vnnder mester Söffrenns haannd och seigill, som finndis wdj Helsinngörs byes giemme och foruaring inndlagtt. Actum Helsingör thendt 24 Junij, som s. Hans dag midsommer paafald, anno mdlxxxx.

Seffrenn Chrestenszen egen haandt.

Original paa Papir med Spor af Segl i grönt Vox.

Kongebrev ad gratiam, at Sognepræsten i Helsingör Hr. Rasmus Reinertsen maa oppebære den aarlige Afgift, som Frands Lavridsen giver af Kronens Tiende af Tikjöb Sogn. Frederiksborg Slot viij Juli mdlxiiij. — Original paa Papir med Underskrift og Signet i rödt Vox.

Skjöde fra Helsingörs Byting til St. Olai Kirke sammesteds paa en Andres Olsen Hattemager og hans Sön Hr. Lavrids Andersen, Sognepræst i „Glumsöö mod Soer Kloster", tilhörende Gaard, liggende sönden for det Stræde, som Frederik Lejels Hestemölle staaer i, vesten næst op til sl. Hr. Johan Oxes Arvingers Grund, og som skyder ind mod den Kirkens Gaard, som Kapellanen Hr. Hans Christensen nu boer i. Datum 26 Juni 1570. — Original paa Pergament med tre Seglremme og en Stump af Byens Signet i ufarvet Vox hængende nedenunder.

1591, 12 April, leje Raadmand Niels Barfod og Borger Mikkel Snöckell i Helsingör, St. Olai Kirkes

Forstandere, med Borgemesters og Raads Samtykke, for en halv gammel Daler (regnet for en Mark Danske eftersom Mönten nu er anslagen) aarlig deres Medborger Peder Tönnesen Tömmermand, hans Hustru Else Jensdatter og deres Arvinger en Kirkens Grund, han selv „besidder", liggende östen neden for Bjerget, norden op til den Kirkejord, Bente Povlsdatter sl. Frands Skrivers har i Leje, sönden for Pejter Holsts Hus; og er samme Grunds Længde fra Gaden af vester i öster til Henrik Kleinsmeds Have 26 Alen og ligesaa paa nörre Ende ud med Peder Holsts Jord, Breden ud til Gaden fra Bente Frands Skrivers Bolig af sönder i nör til Peder Holsts Bygning 13 Alen og nede i Gaarden paa östre Ende 14 Alen. I Tilfælde af Salg har Kirken Forkjöbsret. — Original paa Pergament med tre Seglremme (den förste til Byens Segl) uden Segl.

19 Juli 1591, paa Helsingörs Byting, skjöder kgl. Toldskriver Niels Hendriksen (Rosenvinge) Sanct Olai Kirke en sin Gaard, liggende paa den nörre Side ud til Algaden, tvert over fra Morten Jensens Gaard, östen op til Jesper Snedkers Gaard og sl. Peder Movridsens og Niels Færgemands Arvingers Boliger, vesten op til Gert Skræders Gaard, og sönden for Niels Hendriksens egen Staldgaard; og er samme Gaard paa Kirkens Vegne afkjöbt ham til en Præstebolig for Sogneherren. — Original paa Pergament med Byens Secret og Niels Hendriksens Signet i grönt Vox. — 8 April 92 kvitterer han Kirkens Værger Niels Barfod og Mikkel Sneckell for den Rest, firehundrede gode Dalere, som Byen endnu var ham skyldig paa samme Kjöb. — Egenhændig Original paa Papir med Segl i grönt Vox.

Elisabeth Pedersdatters, sl. Niels Pedersens Efterleverskes, Sælgebrev (af 1 October 1591) og Skjöde paa Bytinget (8 November 1592) til Sanct Olai Kirke paa en Gaard paa den östre Side i store Færgestræde, sönden op til kgl. Toldskriver Niels Henriksens Renteboder og Staldgaard og norden op til Per Movridsens Arvingers Gaard, til Hjælp til den Bolig, Sogneherren herefter skal boe i. — Originaler paa Pergament med hængende Segl i grönt Vox.

Gjenbrev fra Thörre Swendssen, Borger i Helsingör, for ham selv og Arvinger paa halvellevte Skilling en halv Hvid, gode, som Mönten nu er anslagen, aarlig Jordskyld til St. Olai Kirke af en dens Grund der i Byen tvert over fra Marine Hans Nielsens Hestemölle, östen til Peder Skaanings og vesten for Peder Otzings Arvingers Jord. Datum Helsingör 24 Marts 1599. Original paa Papir med tre Segl i grönt Vox.

6 Marts 1609, paa Helsingörs Byting, skjöder Liutke Diriksen paa sin Moders Anne Tidkesdatters, Dirik von Bremens Efterleverskes, Vegne St. Olai Kirke en Gaard paa Hospitalets Grund, östen op til Borgemester Gudmand Nielsens og vesten op til afgangne Peder Kortsens Hus, af hvilken Grund der aarlig gaaer to Rigsdaler Jordskyld til Hospitalet. — Original paa Pergament med Underskrift og et Brudstykke af Byens Secret i grönt Vox.

7 Marts 1615, paa Helsingörs Byting, giver Ellene sl. Niels Tygesens i Hellebek St. Olai Kirke to Boliger i Lundegaden mellem Niels Feddersens Arvingers Boliger og Christen Sörensen Bugges Have. — Original paa Pergament med to hængende Segl i grönt Vox.

20.

To Breve fra Erik Dahlberg om Anlæggelsen af nye Fæstningsværker ved Helsingör.

a.

1659, 14 Marts.

Demnach auf allergnedigsten befehl jhr konigl. maytt. zue Schweden etc. etc. etc. meines allergnedigsten herren mit fürterlichstem, vnnd zwarn so baldt das gewitter zur linderung vnd aufdäwung schlagen möge vnnd man in der erde zuarbeiten kommen kan, vor hiesiger vestungh Cronenburch mit dem newangeordneten fortifications werck, geliebt es Gott, soll verfahren werden; weiln dan, so forth dabey anfangh gemachet, einige heüser, so vorgesetztem wercke dürch ihre nähe höchst verhinderlich sein, müszen nothwendig herunter genommen werden, vnnd dan am besten sein wirt, dasz solches denen leuten, so es treffen kan, in der zeith angedeütet werde, damit

sie zuvorn ihre guter vnnd mobilien anderwerts mögen führen vnnd sich solche zue nutze machen können; alsz habe vorhöchstgemelt jhr königl. mt allergnädigsten befehl vnnd wille einem ehrenfesten rath hiesiger stadt Helsingöör solches anzufügen nötig erachtet, auf das sie besagte bürger dahin erinnern, damit solche herunternehmung ihrer heuser vnd auszschaffung der güter vnnd mobilien fürterlichst von jhnen möge vorgenommen werden; wiedrigens vnnd in verbleibung deszen, wan bey offtgemelter arbeith wirt anfangh gemachet werden, jch gezwungen die herunter reiszung vorgesetzter heuser durch der soldatesque werckstellig zumachen, wodürch ihre mobilien sie als dan sich nicht zu nutze machen können. Wornach sich die jehnige, denen daran gelegen, zuachten haben. Datum Helsingöör den 14 Martij anno 1659.

Dero konigl. maytt zue Schweden bestalter general quartiermeister leutenandt bey dero heubt armee etc.

E. I. Dahlbergh manu propria.

Original med Underskrift og Segl.

b.

1659, 17 Marts.

Worüber burgermeister vnnd rath der stadt Helsingöör auf dem von mir jhnen insinuirten königl. befehligh wegen herunternehmung einiger heüszer annoch weitere information begehren, deszen habe ausz ihrem schrifftlichen mir vberreichten auffsatz ablehsendt ersehen. Angehende wie weit die newe fortification sich erstrecken soll, erachte jch vnnötig zusein jhnen davon part zugeben, jn betracht selbes eine sache, welches jhnen nicht angehet. Wie weit aber die herunternehmung der heüser sich erstrecken soll, haben sie zuvernehmen, das jhre königl. maytt. allergnedigster wille, das selbe bisz an die beeden kirchen sich erstrecken soll. Wornach nun sie, burgermeister vnnd rath, sich zuachten vnd ihre anstaldt zumachen haben. Actum Helsingör den 17 Martij anno 1659.

Dero konigl. maytt zue Schweden bestalter general quartiermester leutenandt bey dero heubt armee etc.

E. I. Dahlbergh manu propria.

Original med Underskrift.

21.

Stadfæstelse for Henrik Henriksen Goiske som Sognepræst i Helsingör, udstedt af den Svenske Hærs Generalsuperintendent.

1659, 14 December.

Bekenner iagh undertecknadt och gör här medh witterligit, at efftersåsom Gudh then alrahögste för någon tiidh sedan hafwer ifrå denne jammerdalen nådeligen

kallatt kyrckioheorden och probsten j Helsingöör den fordom wyrdige och wollarde man hr. Peder Nilson, och församlingennes nödtorfft fordrat en well qualificerat man j stellet igen, ty hafwer hans kongl. may^{tt} wår allernädigste konnung och herre migh nådigst befalt och anfortrodt at förordna till be^{mc} vacerande församling en kyrckioheorde, som af lärdom, gåfwor och leffwerne der til tienlig och betst capabal funnes. Hwilket iagh fördenskuld medh the ährlige och welachtadt mäner borgemestare och rådh her j staden communicerat hafwer, och på theras sampt hela menighetenes utj s. Olofs församling wegnar fornummit them medh enhellige votis och medh stoor åstundan till sin pastorem och sjalesörjare begära wyrdige gudfruchtige och wållårde man hr. Henrick Henrickson, såsom then medh hela församlingennes goda contentament och nöye sigh der till fram för någon annan i monga åhr meriterat giordt hafwer, emadan han comminister och lärare j' samma församling warit hafwer, hwarföre han och medh syn berömliga lärdom, goda gåfwor, gudfructiga letwerne, stilla och sedsamma omgenge hela församlingen behagelig worden ähr. Uthj anseende till alt thetta will iagh ben^{te} hr. Henrick Henrickson härmedh förordna och confirmera till kyrckiohoorde uthj s. Olofs kyrckia och Danska församling j Helsingöör, theslickes och till probst öfwer Croneborgs lähn och probsterij, medh flijttigh och alwarsam förmaning, at han detta sit anförtroodda embete medh lycka, heder och berom sigh ombeflijta skall at bepryda och utföra, såsom han för detta berömligen och fruchtsamligen giordt hafwer. Deremoot är iagh utj den wissza förhopning, at the ehrlige och welachtade männ borgemestare och rådh, sampt hela den lofliga menigheten meerb^{te} hr. Henrick Henricksön icke allenast för sin lagliga sogneprest erkenna, hedra och respectera, uthan och hanom alla the beneficia behålla och niuta låta, som hans sahl. antecessor hafft hafwer, at han sit beswärliga embete icke medh suckan utan medh frögd och glädie förretta mhå. Till hwilcket iagh önskar af Gudh then alrahögste myken lycka, nådh och welsignelse! Actum Helsingöör den 14 Decembris anno 1659.

Zacharias Klingius, doctor, sacræ regiæ majestati a concionibus et confessionibus sacris, regii exercitus superintendens generalis et Selandiæ pro tempore episcopus.

Efter Originalen paa Papir med Underskrift og Segl, udlaant fra Sanct Olufs Kirkes Archiv.